

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
Social Science and Humanities

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน 2566 / Vol. 13 No. 1 January-April 2023 ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสาร EAU Heritage เป็นวารสารราย 4 เดือน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าและเปิดโอกาสให้นักศึกษา นักวิจัย คณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณชน และได้แลกเปลี่ยนความรู้ในวิทยาการด้านต่างๆ

บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์

บทความที่เสนอเพื่อพิจารณาต้องเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น เรื่องที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และเป็นการพิจารณาแบบ Double-blind peer review ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องก่อนลงตีพิมพ์ และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาในวารสารอื่นๆ (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ส่งบทความโดยตรง) บทความที่ได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิและทำการปรับแก้ให้ถูกต้องแล้ว จึงจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารฯ

การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ ต้องมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. พิมพ์ด้วยกระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 15 หน้า
2. รูปแบบตัวอักษรให้ใช้ TH Sarabun New ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และขนาดของตัวอักษร หากเป็นชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 20 หัวข้อต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 และส่วนเนื้อหาทั่วไปใช้ตัวอักษรขนาด 15
3. รูปแบบการจัดหน้า และจัดแนวข้อความชัดเจน (ไม่ต้องปรับขวา)
4. เขียนชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงานและที่อยู่ของผู้เขียนอย่างชัดเจน โดยแยกออกจากส่วนต้นฉบับและบทคัดย่อ
5. แนบบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาพร้อมกับบทความ โดยกำหนดความยาวของบทคัดย่อไม่เกิน 15 บรรทัด พร้อมทั้งกำหนดคำสำคัญ (key words) ไม่เกิน 6 คำ
6. แยกไฟล์ตาราง รูปภาพ ที่ประกอบในเนื้อหาบทความ และส่งมาพร้อมกับไฟล์บทความ

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

ในกรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนามปี (APA) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าที่ข้อมูลปรากฏอยู่ (ชื่อ นามสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ตัวอย่างเช่น (รัชชชัย สันติวงษ์, 2540, น. 142) (Fuchs, 2004, p. 21)

ส่วนการเขียนรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ให้ใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง มีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือหน่วยงานที่พิมพ์.

ประคอง กรรณสูต. (2541). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

Sharp, W. F. (1985). *Investment* (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

2. ชื่อบทความในหนังสือรายงานการประชุม

Hay, S. P. (1975). Political parties and the community-society continuum. In W. N. Chambers & W. D. Burnham (Eds.), *The American party systems Stage of political development* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

สุไร พงษ์ทองเจริญ. (2539). สารระสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

3. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

สุจินต์ สิมาร์กซ์. (2550) หลากหลายปัญหาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐกิจการเกษตร*, 27(2), 53-57.

4. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือน วันที่). ชื่อบทความ. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, หน้า. ศรีสกุล สีวาทีระพันธ์. (2545, กรกฎาคม 11). จับทีวีใส่กระเป๋าทะทำกันอย่างไร?. *มติชน*, หน้า 19.

5. วิทยานิพนธ์

กอบกุล สรรพกิจจานง. (2541). *การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนา นโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

6. สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่เอกสาร). *ชื่อเรื่อง*. ค้นจาก (ระบุ URL ที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ต).

มานพ แก้วผกา. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียง กับการค้าเสรีไปด้วยกัน ได้จริงหรือ*. ค้นจาก <http://www.ftwatch.org>

Prizker, T. J. (1989). *An early fragment from central Nepal*. Retrieved from <http://www.ingress.com/-astranart/prizker.html>

สถานที่ติดต่อ

ผู้สนใจเสนอบทความหรือบอกรับเป็นสมาชิก สามารถติดต่อได้ที่

กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage

อาคาร ขวน ขวนิชย์ ชั้น 4 ห้อง C423

200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี

จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์: 0-2577-1028 ต่อ 377

e-mail address: EAUheritage_social@EAU.ac.th

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

EAU Heritage Journal

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

Social Science and Humanities

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน 2566 / Vol. 13 No. 1 January-April 2023

ISSN 2286-6183/ E-ISSN 2651-172x

ความเป็นมา

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย (EAU Heritage) ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดิมมีกำเนิดพร้อมฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ด้วยความหลากหลายของบทความและต้องการให้มีความชัดเจนของการเป็นแหล่งข้อมูล จึงได้มีการบริหารจัดการแยกออกจากฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2554 โดยใช้การนับเวลาการเผยแพร่ต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2557 ได้เริ่มเผยแพร่วารสารเป็นฉบับออนไลน์จนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มการออกเผยแพร่วารสารเป็นปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) และในปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตวารสารจากตัวเล่มหนังสือเป็นการผลิตแบบ CD ในปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2561) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตอีกครั้ง โดยการผลิตเป็น Flash Drive ส่งมอบให้สมาชิก ในปี 2565 ได้ยกเลิกการผลิต Flash Drive และยกเลิกการสมัครสมาชิก แต่ยังสามารถสืบค้นเพื่ออ้างอิงหรืออ่านบทความได้ที่ <https://eauheritage.eau.ac.th/> หรือสืบค้นได้จากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Center: TCI)

ปัจจุบันวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ได้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการรับรองคุณภาพจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper) ที่มีคุณภาพของอาจารย์ประจำ บุคคลภายนอก ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ สาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่สังคม โดยสนับสนุนให้อาจารย์ประจำ และบุคคลภายนอกนำเสนอผลงานวิชาการในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง

นโยบายการรับบทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มีความยินดีรับตีพิมพ์บทความสาขาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาการจัดการ ภาษาศาสตร์ ศีลภาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา และสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. ผลงานวิชาการที่ส่งมาขอตีพิมพ์ ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง กองบรรณาธิการฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับหรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณากลับกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Review) จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

3. ข้อความที่ปรากฏภายในบทความแต่ละเรื่อง que ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่านไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการและคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด ความรับผิดชอบด้านเนื้อหา และการตรวจร่างบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใดๆ ผู้เขียนจะต้องรับผิดชอบบทความของตนเอง

4. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

5. ผู้ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฯ สามารถส่งบทความออนไลน์ได้ที่ EAUheritage_social@EAU.ac.th หรือ <https://www.tci-thaijo.org/>

หากต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อกองบรรณาธิการวารสาร วิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย อาคาร ชวน ชวนิชย์ ชั้น 4 ห้อง C423 เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 อีเมลล์ EAUheritage_social@EAU.ac.th

ผู้สนใจส่งบทความกรุณาอ่านรายละเอียดการส่งบทความ ซึ่งระบุไว้ใน website <https://EAUheritage.EAU.ac.th/> และ <https://www.tci-thaijo.org/>

กำหนดการเผยแพร่

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดออกเผยแพร่ราย 4 เดือน ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1: มกราคม-เมษายน (กำหนดออก เมษายน)

ฉบับที่ 2: พฤษภาคม-สิงหาคม (กำหนดออก สิงหาคม)

ฉบับที่ 3: กันยายน-ธันวาคม (กำหนดออก ธันวาคม)

การจัดพิมพ์

เผยแพร่ฉบับ Online ที่ website <https://EAUheritage.EAU.ac.th/> และ <https://www.tci-thaijo.org/>

แหล่งผลิต

ศูนย์ผลิตเอกสารทางวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย/กองบรรณาธิการวารสารฯ

คณะที่ปรึกษา กองบรรณาธิการ (Editorial Advisory Board)	ที่ปรึกษา อาจารย์โชติรัศ ชวนิชย์ อาจารย์สุภกัญญา ชวนิชย์ อาจารย์บัณฑิต รัตนไตร รองศาสตราจารย์ ครรชิต มาลัยวงศ์ รองศาสตราจารย์ บุญมี เณรยอด	อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ราชบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	อาจารย์ นันทิยา จรุงแสง ศาสตราจารย์ กิตติคุณ สุเทพ เซาวลิต รองศาสตราจารย์ เซาว์ โรจนแสง รองศาสตราจารย์ โคริน เพ็องเกษม รองศาสตราจารย์ กิติมา อินทร์มพรรย์ รองศาสตราจารย์ นภลัย สุวรรณธาดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภาส ภาวินันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชญาพิมพ์ อูสาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริวิจิตร รวมศิลป์ อาจารย์ อุบลรัตน์ ชนะโรค	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย เลขที่ 3 ซ.จินตะเวช ถ.สุทธิสารวินิจฉัย ห้วยขวาง กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50/335 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ออกแบบปก/จัดรูปเล่ม	นางสาว สุจิตรา สัตบุศย์ นางสาว สุจิตรา สัตบุศย์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
พิสูจน์อักษรประจำฉบับ	นางสาว สุจิตรา สัตบุศย์ นางสาว เสาวลักษณ์ ชัยสิทธิ์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

จรรยาบรรณการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของผู้พิมพ์

1. ผู้พิมพ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน
2. ผู้พิมพ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้พิมพ์ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้ครบถ้วน
4. ผู้พิมพ์ต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน Template ของวารสาร
5. ผู้พิมพ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์ และ ผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ เพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ โดยต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้นๆ ก่อน
6. บรรณาธิการต้องไม่มีประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมิน และทีมบริหาร
7. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
8. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้พิมพ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง ประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

**จรรยาบรรณการตีพิมพ์
(Publication Ethics)**

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ผู้ประเมินบทความตระหนักว่าตัวเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้นิพนธ์เป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบ และปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. ผู้ประเมินต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้นิพนธ์ไม่ได้อ้างอิง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย นอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินต้องชี้แจงให้บรรณาธิการทราบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุเทพ เชาวลิท
รองศาสตราจารย์ เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม
รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ บุญรัตน์
รองศาสตราจารย์ ทวีศักดิ์ จินตานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ศิริพงษ์ เสาภายน
รองศาสตราจารย์ นิยม วงศ์พงษ์คำ
รองศาสตราจารย์ ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ
รองศาสตราจารย์ มณีรัตน์ ภาครูป
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เมธินี วงศ์วานิช รมภกาภรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรางค์ เห็นสว่าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธวัชชัย ช่างเกวียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพล แก่งจำปา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพาณี วรรณาการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โอปอล์ สุวรรณเมฆ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พัน ฉัตรไชยยันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิตอุษา ชันทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันเอกหญิง อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์
พลตำรวจตรี กิจพิณัฐ อุสาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

บทบรรณาธิการ

สวัสดีค่ะ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้กลับมาพบกับท่านผู้สนใจผลงานทางวิชาการอีกครั้งเป็นปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) ของปี 2566 ซึ่งวารสารออกเผยแพร่อยู่ในช่วงเทศกาลปีใหม่สากล จีน ยาวไปถึงปีใหม่ไทยนะค่ะ วารสารฉบับนี้ยังคงเน้นบทความเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ องค์ความรู้โดยนำเสนอบทความที่ผ่านการกลั่นกรองอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และตรงตามเนื้อหาของบทความ ถึง 3 ท่าน/1 บทความ ทั้งนี้เพื่อคงประโยชน์ให้กับผู้นำส่งบทความให้กองบรรณาธิการพิจารณา เนื้อหาที่น่าสนใจเผยแพร่ในเล่มประกอบไปด้วย บทความทางวิชาการ จำนวน 5 เรื่อง และบทความวิจัยอีก จำนวน 4 เรื่อง รวมบทความทั้งสิ้น 9 เรื่อง ซึ่งเป็นบทความที่มีความหลากหลายทางสังคม ทั้งสถานการณ์ปัจจุบัน เรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตแต่ยังมีผลกระทบต่อสังคมปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำรงชีวิตในอนาคตอีกด้วย เนื้อหาจากบทความทั้ง 2 ส่วนสะท้อนให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมของผู้คนในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่าง New normal และที่ไม่เคยขาดหายไปเลยในส่วนท้ายเล่มคือ การแนะนำหนังสือดีที่ชวนอ่าน (Book Review) นำเสนอเรื่อง ความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นหนังสือข้อคิด ความรู้บูรณาการและถอดรื้อความคิดตะวันตกนิยม เนื้อหาในเล่มจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 บท ให้แนวคิดคุณค่าและความหลากหลายของชีวิตตั้งแต่ว่าจะเป็นมนุษย์ วิวัฒนาการทางกายภาพ วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ยุคหมู่บ้านการปฏิบัติเกษตรกรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเมืองหรือการเริ่มเกิดอารยธรรมเก่า อารยธรรมช่วงก่อนเส้นทางสายไหม เป็นหนังสือสำหรับนักอ่านที่ชอบศึกษาถึงการดำรงชีวิตแต่ละช่วงของสังคม

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังว่าการเผยแพร่บทความที่เป็นองค์ความรู้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและนำไปต่อยอดพัฒนาด้านการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้กองบรรณาธิการขอขอบคุณคำชี้แนะจากท่านผู้อ่านผู้สนใจ และหากท่านมีความสนใจจะนำเสนอบทความเพื่อให้วารสารฯ ได้พิจารณาเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานคุณภาพของท่านสามารถติดต่อ.. eauheritage_social@eau.ac.th/โทร. 02-577-1028 ต่อ 377 และพบกันใหม่ในฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566) ค่ะ

สารบัญ

บทความวิชาการ

- 1 ■ การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน
The Adaptation of School Administrators in the VUCA World Era
ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี, นวรัตน์ ไชยมภู และ ชณัฐ พรหมศรี
- 14 ■ ข้าว: พืชเศรษฐกิจในยุคสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ส่งผลต่อศิลปกรรมใน วัดปทุมวนารามและ
วัดเวฬุราชิน
Rice: Economic Cultures During the Bowring Treaty that Affected the Arts at
Pathumwanaram and Welurachin Temple
วชิรวิชัย ตั้งธนานุวัฒน์
- 26 ■ English-Speaking Class's Challenge in Aviation Students After COVID-19
อุปสรรคการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของนักศึกษาการบิน หลังสถานการณ์การแพร่
ระบาดของโรคโควิด-19
Pratchanit Kongsomboon, Suradet Art-sing and Pravith Vongwiwat
- 32 ■ การเปลี่ยนแปลงทางการเงินไปสู่สกุลเงินแบบดิจิทัล
The Financial Transition to Digital Currency
นิกร โภคอุดม และ กัญจน์ณิชา โภคอุดม
- 43 ■ ประเทศไทย และ อำนาจละมุน
Thailand and Soft Power
บัณฑิต รัตน์ไตร, ศศิรัช สายขุน และ อูษา ศิลป์เรืองวิไล

บทความวิจัย

- 54 ■ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา
เพื่อส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Development of Learning Management on Interactive Constructivist Approach
in Biology Studies to Enhance Scientific Reasoning Abilities of Mathayomsuksa
5 Students
สายจิตรา นิสาย, วิภารัตน์ มุสิกะเจริญ และ นารท ศรีละโพธิ์

สารบัญ

- 65 ■ ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์ COVID-19
Efficiency of Working Capital Management Towards the Performance of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand: Consumer Products Industry Before and During the Corona Virus Epidemic Situation
วริศรา นาระทะ, กุลชญา แวนแก้ว, ศุฐา วรณกุล และ ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล
- 85 ■ การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
A Study of Opinions on Intention to Start a Startup Business of 4th Year Undergraduate Students of the Faculty of Business Administration Kasetsart University Bangkhen Campus
กุลทริกา สุขสวัสดิ์ และ เมธินี วงศ์วานิช รัชมภาภรณ์
- 96 ■ การปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ
Student Adaptation in Preparation for Becoming an International Student Exchange
บรรณทวารณ หิรัญเคราะห์, ดนัย ดุสรักษ์ และ ไชยรณ นาสีริน

แนะนำหนังสือ

- 110 ■ ความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ประภัสสร ทองยินดี

การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน

The Adaptation of School Administrators in the VUCA World Era

ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี¹, นวรัตน์ ไวชมภู¹ และ ชณัฐ พรหมศรี¹

Supachet Kanjanamane¹, Navarat Waichompu¹ and Chanat Promsri¹

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹Doctor of Education Program, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

Received: December 1, 2022

Revised: December 19, 2022

Accepted: December 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) ซึ่งแตกแนวความคิดคำว่า “VUCA World” ที่ประกอบด้วยความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ออกมาเป็นรูปธรรมเพื่อนำสู่การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็น (1) ความเป็นมาของยุคโลกพลิกผัน (2) ผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผัน (3) ความท้าทายในยุคโลกพลิกผัน (4) แนวทางการเตรียมตัวเพื่อรับมือในยุคโลกพลิกผัน (5) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน และ (6) การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน ซึ่งเนื้อหาที่เกิดจากสังเคราะห์ในแต่ละประเด็นจะสะท้อนภาพให้เข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวในยุคโลกพลิกผันเพิ่มมากขึ้น เช่นปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนจำเป็นต้องมีการสอนเสริมให้แก่นักเรียน (ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2) โดยผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน จะต้องมีการปรับตัวและรู้เท่าทัน ความผันผวน ความไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน และความคลุมเครือ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยเหมาะสมกับบริบท ภายใต้แนวคิด กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ และกล้าเปลี่ยนแปลง อีกทั้งต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรควบคู่กันไป

คำสำคัญ: การปรับตัว, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคโลกพลิกผัน

Abstract

This academic paper presents the adaptation of school administrators in the era of the changing world (VUCA World), which interpret the concept of “VUCA World” consisting of Volatility, uncertainty, complexity, and ambiguity come out concrete to lead to the adjustment of school administrators that can be applied to real life. Actually by analyzing and synthesizing in point (1) the history of the VUCA era (2) the impact of the VUCA era (3) the challenges in the VUCA era (4) guidelines for preparing for the VUCA era (5) characteristics of school administrators in the VUCA era and (6) the adjustment of school administrators in the changing VUCA era. The synthesized content of each issue will reflect the picture to understand more about adaptation in the changing world by school administrators in the changing world era must be able to adapt and be aware of volatility,

uncertainty, complexity, and ambiguity. To bring educational institutions to change to be modern and suitable for the context under the concept of dare to think, dare to do, dare to lead, and dare to change. In addition, morality, ethics and good governance must be adhered to in the management of the organization simultaneously.

Keywords: Adaptation, School Administrators, VUCA World

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกเป็นปัจจัยภายนอกที่เกิดจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) และความต้องการกำลังคนในศตวรรษที่ 21 ส่วนปัจจัยภายในประเทศเกิดจากนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – พ.ศ.2579 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษามีหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสาระวิชาหลักและทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ เทคโนโลยี ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นภาระที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการ

เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีอาชีพในการปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย สามารถพัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาระบบทัศน์ใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร ภายใต้การขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ ๆ รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนท้องถิ่น สถานประกอบการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (ศศิรดา แพงไทย, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน (บรรจง ลาวะลี, 2560) เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จท่ามกลางความพลิกผันของโลก

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมานับตั้งแต่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงและผันแปรอย่างรวดเร็วของโลก การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นผลจากการขับเคลื่อนของ 3 กระแสหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่หลอมรวมสังคมทั้งโลกให้เป็นสังคมเดียวเชื่อมโยงโลกทั้งใบเข้าด้วยกันผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารหรือเดินทางถึงกันได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว 2) กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี (Big Bang of Technology) ที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีขึ้นในโลกอย่างมากมาย และทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และ 3) กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน (Financialization) ที่เงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในโลกสมัยใหม่โลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีทางการเงินทำให้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนโลกในแทบทุกด้านพร้อมกับการพัฒนารูปแบบเป็นดิจิทัลมาก

ขึ้น (ธานินทร์ เอื้ออภิธร, 2560)

กระแสหลักของโลกที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้สร้างปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในโลกสมัยใหม่ที่เรียกว่า VUCA World ซึ่งหมายถึง โลกที่มีการเปลี่ยนแปลง พลิกผันอย่างรวดเร็วการที่จะพัฒนาคุณภาพขององค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปประเทศและพัฒนาคน เพื่อเตรียมความพร้อมให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การบริหารองค์กรต่าง ๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันให้ทัน มิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลังและจะประสบความล้มเหลวในการบริหารองค์กรนั้น ๆ โดยองค์กรทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรเนื่องจากเป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ต้องทำหน้าที่ และรับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ควบคุม กำกับ ติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการทำงานในส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

เนื้อหา

ความเป็นมาของยุคโลกพลิกผัน

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันก่อให้เกิดผลกระทบไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วทำให้ทุกคนรู้สึกถึงความไม่มั่นคงและไม่คุ้นชิน คาดเดาไม่ได้และไม่แน่นอน โดยความหมายของยุคโลกพลิกผัน “VUCA World” นั้นมาจากคำ 4 คำ ดังนี้

ยุคโลกพลิกผัน “VUCA World” เป็นคำย่อของความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) เป็นคำที่ทางกองทัพสหรัฐอเมริกาใช้เรียกสถานการณ์ในสงครามที่อัฟริกาและอิรัก ต่อมานำมาใช้ในธุรกิจเพราะการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความท้าทายของผู้นำในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของการเมืองเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แต่ตอนนี้ถูกนำมาใช้อธิบายโลกปัจจุบันที่มีแต่ความสับสนและผันผวนราวกับอยู่ในสงคราม และ

สภาวะแวดล้อมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Giles, 2018) “VUCA World” ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ (ศศิมา สุขสว่าง, 2560)

V-Volatility คือ ความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง และรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ หรือเป็นสถานการณ์เปลี่ยนแปลงแบบตั้งตัวไม่ทัน หรือรวดเร็วมาก เช่น ซึ่งในปัจจุบันคือ Disruptive innovation นวัตกรรมที่พลิกผันอัตราการเปลี่ยนแปลงสูง (High rate of change)

U-Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจน มายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้ ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ เพราะโลกปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนสูง (Unclear about the present)

C-Complexity คือ ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ เจริญระบบมีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ (Multiple key decision factors)

A-Ambiguity คือ ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน (Lack of clarity about meaning of an event)

สรุปได้ว่า ยุคโลกพลิกผัน “VUCA World” เป็นยุคที่มีความผันผวนสูง มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง และรวดเร็วไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ ขาดความชัดเจน มีความซับซ้อนที่มากขึ้น มีปัจจัยมากมายที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ทำให้ทุกคนรู้สึกถึงความไม่คุ้นชิน ปรับตัวได้ยากหรือปรับตัวได้ก็จะส่งผลกระทบต่อองค์กร และการดำเนินชีวิตของตัวเอง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา ทบทวน และปรับเปลี่ยนเพื่อปรับตัวให้อยู่ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นความท้าทายของผู้บริหารในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบริบท

ผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันรวดเร็วทำให้สภาพแวดล้อมที่เราต้องเผชิญในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากภายนอกที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลง

ตลอดเวลา เกิดเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับองค์กร ผู้บริหาร และบุคลากร ดังนี้

VUCA World เป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด (Disruptive Technology) ส่งผลต่อภาคธุรกิจใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาทดแทนกำลังคน ขณะที่ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากโรคระบาดโควิด-19 ที่สร้างวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ทำให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานรวมทั้งระบบการศึกษาอย่างรวดเร็วในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในประเทศไทยกำลังเผชิญกับความพลิกผันสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัย จำนวนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง ความผันผวนเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องยกระดับทักษะกำลังคนให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง และสร้างโอกาสในการเข้าถึงอาชีพรูปแบบใหม่ให้กับกำลังคนที่ได้รับผลกระทบด้านการเรียนรู้ถดถอยหรือภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องยกระดับการศึกษาและปรับเปลี่ยนกำลังคนให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (วิษณุ เครืองาม, 2564) โดย VUCA World ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจนซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งจากสาเหตุทางด้านเทคโนโลยี การเมืองระหว่างประเทศ หรือแม้แต่วภาวะโลกร้อน จะทำ VUCA World เป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญอย่างเลี่ยงไม่ได้ (วีรไท สันติประภพ, 2560) ดังนั้นในโลกยุค VUCA World นี้ จึงมีความท้าทายใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายสำหรับผู้บริหาร ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่จึงอาจจะใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้ว จึงถึงเวลาที่ผู้บริหารจะต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารต้องเลือกรับและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารมหาศาล ต้องตัดสินใจอย่างฉับไว ต้องมองทุกอย่างให้ทะลุจากต้นจนจบ ต้องเป็นผู้คนที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็น “ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง” ให้เกิดขึ้นได้ด้วย มิฉะนั้น VUCA World อาจจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อองค์กรอย่างคาดไม่ถึง (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2560)

ดังนั้น VUCA World เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากสาเหตุทั้งทางด้านเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ และด้านการแพร่ระบาดจากโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ทุกองค์กรต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการ ซึ่งเป็นความท้าทายของผู้บริหารในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ กฤษณา ยองโย (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี มุ่งมั่นสร้างความสำเร็จของงานตลอดจนมีการบริหารจัดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผลการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบันส่งผลกระทบต่อปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนนอกจากด้านความรู้แล้วภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นเกิดขึ้นกับทักษะทางกายภาพ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอารมณ์ สุขภาพจิต และความเป็นอยู่อีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

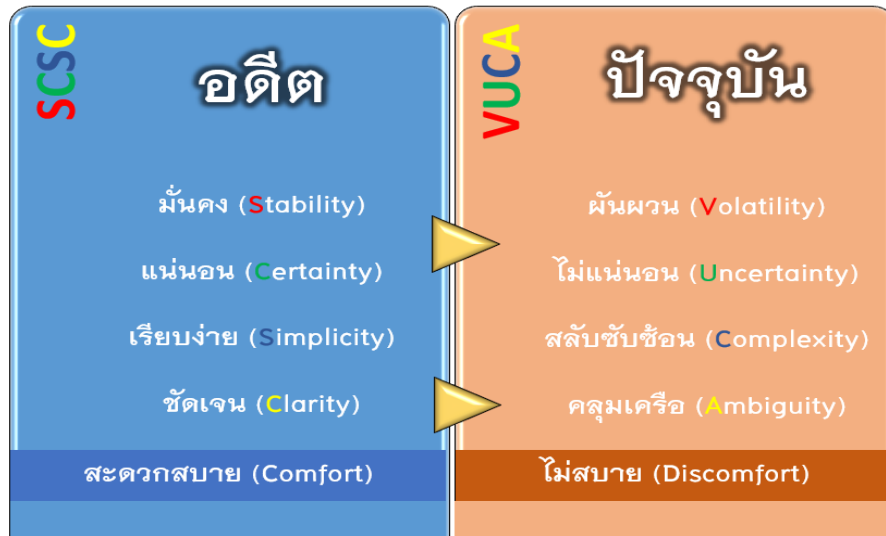
ผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผัน “VUCA World” เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนมีการบริหารจัดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผลการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่ และเป็นความท้าทายของผู้บริหารในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

ความท้าทายในยุคพลิกผัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากสาเหตุทั้งทางด้านเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ และด้านการแพร่ระบาดจากโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ทุกองค์กรต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการซึ่งเป็นความท้าทายขององค์กร ผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจปรับปรุง และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งความท้าทายดังกล่าว สามารถสรุปตามแนวคิดของ ศศิมา สุขสว่าง (2560) ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ไม่มีใครชอบ VUCA World เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นการทำให้พื้นที่ที่รู้สึกปลอดภัยและสะดวกสบาย (Comfort Zone) ได้ถูกสั่นคลอนไป ความมั่นคง ความ

มั่นใจในพื้นที่คุ้นชินหายไป ทำให้เกิดความกลัว (Fear) เพราะการเปลี่ยนแปลงจากฝั่งสะดวกสบาย (Comfort) หรือ SCSC กลายเป็นฝั่งไม่สบาย (discomfort) หรือ VUCA แน่แน่นอนว่าไม่มีใครชอบแน่นอน (ภาพที่ 1)

ภาพ 1 ความท้าทายในยุคโลกพลิกผัน

ที่มา: ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี, นวรัตน์ ไชยภูมิ และชณัฐ พรหมศรี (2565) ดัดแปลงมาจาก www.sasimasuk.com

2. บุคคลที่มีความสามารถและประสิทธิภาพต่ำ จะอยู่ลำบากใน VUCA World เพราะสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ทุกคนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แม้แต่องค์กรก็ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หากองค์กรมีคนที่มีความสามารถและประสิทธิภาพต่ำอยู่มาก และไม่สามารถปรับตัวเท่าทัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็จะคงอยู่ในองค์ลำบาก “รีบเปลี่ยนแปลงเสียก่อน มิฉะนั้นคุณก็อาจจะถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลง”

3. ความไม่มั่นคง VUCA World ทำให้ความผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement) ลดลงเมื่อพนักงานรู้สึกว่าสถานการณ์ในองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน สลับซับซ้อนจะทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ทำให้ระดับความผูกพันของพนักงานเริ่มลดลง และมองหาที่ใหม่ที่ทำให้รู้สึกมั่นคงและปลอดภัยมาทดแทน ดังนั้นการทำให้พนักงานมั่นใจ โดยการพัฒนาศักยภาพและทักษะความสามารถของพนักงานจะช่วยลดความกลัว ความไม่มั่นคงออกไป เพราะเมื่อคนเก่ง องค์กรแกร่ง องค์กรจะก้าวข้ามสถานการณ์ VUCA World ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ความท้าทายสำหรับองค์กรในยุคโลกพลิกผัน ตามแนวคิดของ รักรัช วรกิจโกศาทร (2561) ได้

กล่าวถึง ความท้าทายสำหรับองค์กรยุคใหม่ว่าเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นกับองค์กร ผู้บริหาร และพนักงาน ดังนี้

- 1) ความท้าทายที่เกิดขึ้นกับองค์กร ซึ่งต้องปรับกลยุทธ์ให้รองรับความท้าทายและรูปแบบการทำงานในยุคใหม่ โดยการปรับการบริหารบุคคลให้เหมาะสมกับคนในแต่ละรุ่นหรือเจนเนอเรชั่น (generation) ใช้หลักการบริหารจัดการด้วยหลัก 3R (Reskill, Retain และ Replace) และการใช้คนให้ถูกกับงาน
- 2) ความท้าทายที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำสูง ได้แก่ มีความเด็ดขาด กล้าตัดสินใจ พุดจริง ทำจริง มองการณ์ไกล เข้าใจคน เป็นที่พึ่งพาได้ และน่าเชื่อถือ และ
- 3) ความท้าทายที่เกิดขึ้นกับพนักงานโดยพนักงานต้องปรับทัศนคติ (Attitude) และพัฒนาทักษะ (Skills) ได้แก่ ความคิดองค์กรวม การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้สำเร็จ การทำงานเป็นทีมและความร่วมมือในการทำงาน การเป็นผู้นำในทีมงานและผู้ชี้นำทางความคิดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาศักยภาพตนเองและพนักงานในทีม ความใส่ใจบริการลูกค้า และการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตและความเป็นธรรม

ดังนั้น การปรับตัวเพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคพลิกผันองค์กรและบุคคลต้องปรับตัวให้เร็ว โดยนำแนวคิด Agile ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ทำงานได้เร็วขึ้น เป็นการลดการทำงานที่เป็นขั้นตอนและงานด้านเอกสารและมุ่งเน้นเรื่องการสื่อสารในทีมให้มากขึ้น เพื่อร่วมกันพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับพรทิพย์ อัยยิมพันธ์ (2563) ได้กล่าวว่า ในยุคปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในแบบที่เรียกว่า VUCA คือ เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน และความคลุมเครือไม่ชัดเจน ผู้บริหารหรือผู้นำต้องเป็นผู้ที่ทำงานแบบ Agile คือ ผู้ที่มีทักษะการทำงานเพื่อเชื่อมโยงต่อคนในทีมทั้งหมดในองค์กรต้องนำพากรอบมือกับความไม่แน่นอนรวดเร็วเท่าทันกันด้วย ถึงจะสามารถสร้างความยืดหยุ่น และว่องไว ในการทำงานเพื่อรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ อย่างมั่นคง เพื่อให้้องค์กรพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงเสมอ และแนวคิดการสนับสนุนการเติบโตทางความคิด ที่เชื่อว่าความสามารถของทุกคนนั้นเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ขับเคลื่อนผ่านความพยายาม ความไม่ยอมแพ้ และการเรียนรู้ (Growth Mindset) เพื่อค้นหา สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาองค์กรและตนเองให้ดีขึ้น รวมทั้งการมองเพื่อนร่วมงานเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานร่วมกัน เป็นการปฏิบัติเหมือนเป็นเพื่อนกัน เป็นพี่น้อง เป็นคนที่มีความต้องการเหมือนกัน

สรุปได้ว่า ความท้าทายที่เกิดจากยุคโลกพลิกผันเป็นความท้าทายที่องค์กร ผู้บริหาร และบุคลากรต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกพลิกผัน ซึ่งความท้าทายที่เกิดขึ้น กับองค์กรต้องมีการปรับกลยุทธ์ให้สามารถรองรับความท้าทายและรูปแบบการทำงานในยุคใหม่ โดยการปรับ การบริหารบุคคลให้เหมาะสมกับคนในแต่ละรุ่นหรือเจนเนอเรชัน (generation) บริหารจัดการด้วยหลัก 3R (Reskill, Retain และ Replace) และการใช้คนให้ถูกกับงาน ด้านความท้าทายที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำสูง ได้แก่ ความเด็ดขาด กล้าตัดสินใจ พุดจริง ทำจริง มองการณ์ไกล เข้าใจคน เป็นที่พึ่งพาได้ และน่าเชื่อถือ และ ด้านความท้าทายที่เกิดขึ้นกับบุคลากรโดยพนักงานต้องปรับทัศนคติ (Attitude) และพัฒนาทักษะ (Skills) อย่างสม่ำเสมอ เพราะเมื่อคนเก่ง องค์กรแกร่ง องค์กรจะก้าวข้ามสถานการณ์ยุค

โลกพลิกผันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการเตรียมตัวรับมือในยุคพลิกผัน

การเปลี่ยนแปลงรวดเร็วของเทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันทำให้ผู้นำองค์กร ผู้นำทีม และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและนำพากรอบมือกับความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นนั้น ต้องมีความเข้าใจ มีการเตรียมพร้อมรับมือให้ทันสถานการณ์ และมีแนวทาง ในการเตรียมตัวรับมือในยุคพลิกผัน

โดยศศิมา สุขสว่าง (2560) ได้เสนอแนวทางรับมือกับ VUCA world สำหรับผู้นำองค์กร ผู้นำทีม และผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาทีม และแนวทางการพัฒนาตัวเอง จะต้องเตรียมตัวใน 4 ด้านหลัก ๆ ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ (Vision) ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้สามารถตัดสินใจ ได้ โดยอย่างรวดเร็ว และตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เริ่มจาก 1) การสื่อสาร (Communicate) กับทีมงานและคนในองค์กร ซึ่งการสื่อสารที่ชัดเจน จะทำให้ทุกคนเห็นเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรให้เป็นภาพเดียวกัน 2) การสร้างความเชื่อมั่น (Belief) โดยสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองตามด้วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้อื่น 3) การสนับสนุนการเติบโตทั้งทางความคิด (Growth Mindset) และการทำงานสไตล์ใหม่ ๆ ในทางเดียวกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร และ 4) ความมุ่งมั่น (Focus) โดยมีความมุ่งมั่นและมั่นใจว่าบุคคลในองค์กรมีความสามารถและพร้อมก้าวไปด้วยกันกับทิศทางขององค์กร

2. การทำความเข้าใจ (Understanding) เป็นการทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร รวมทั้ง ชัดความสามารถและกลยุทธ์ขององค์กร ผู้นำองค์กรจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่นำมาบูรณาการเพื่อเสริมสร้างมุมมองใหม่ ๆ ในการเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ภายใต้แรงขับเคลื่อนของ 1) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้คำถามปลายเปิด หรือคำถามแบบโค้ช เพื่อเปิดใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ภายในองค์กร 2) การเอาใจใส่ (Empathy) เป็นการใส่ใจกับบุคลากรที่

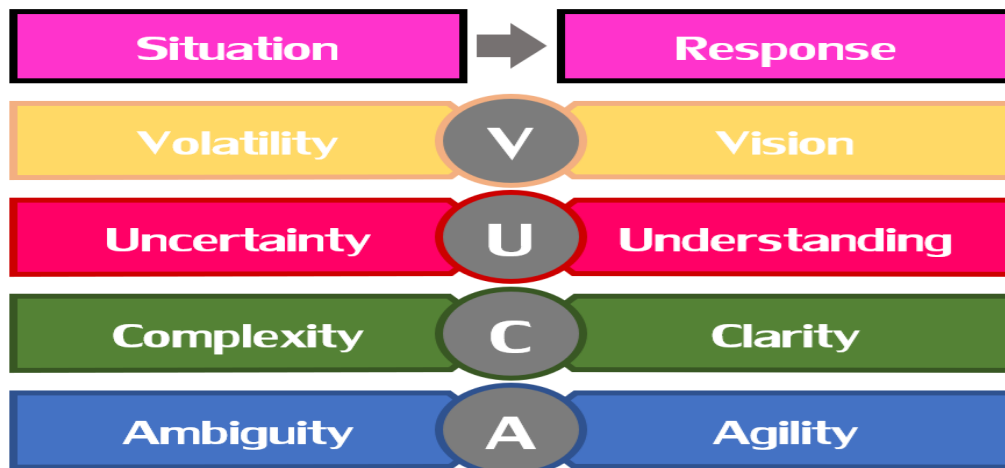
ร่วมงานเพื่อให้ได้ใจและการร่วมมือร่วมใจอย่างต่อเนื่อง

3) การเปิดใจ (Open mind) เพื่อเปิดใจ เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ หรือแนวคิดเชิงสร้างสรรค์มาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. การสร้างความชัดเจนกระจ่าง (Clarify) ในยุคพลิกผันที่ระบบและองค์กร รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับมีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ (Multiple key decision factors) การสร้างเสริมความชัดเจนในนโยบายและกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เพื่อให้การตัดสินใจทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งการสร้าง ความชัดเจน ประกอบด้วย 1) การจัดระบบให้เรียบง่าย (Simplify) เพื่อลดความซับซ้อนของระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก ๆ ที่เป็นแก่นขององค์กรซึ่งช่วยลดการเสียเวลา กับระบบหรือขั้นตอนที่ไม่สร้างคุณค่าให้กับองค์กร 2) การตระหนักรู้ (Awareness) ซึ่งเป็นการใช้สัญชาตญาณ และประสบการณ์ในการทำงาน ในการตัดสินใจ และ 3) การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)

เพื่อให้ได้มุมมองแบบองค์รวม แล้วแยกย่อยออกมาเป็นส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน

4. ความว่องไว (Agility) เป็นมุมมองความว่องไวต่อการเปลี่ยนแปลง ภายใต้ความยืดหยุ่นและมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้อาจรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ โดยที่ยังคงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรอยู่ ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจ (decisiveness) ซึ่งช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และตัดสินใจด้วยความมั่นใจ 2) การพัฒนานวัตกรรม (innovation) เป็นการเรียนรู้ปัญหาขององค์กรแล้วพัฒนานวัตกรรมใหม่ออกมาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น และ 3) การให้อำนาจ (empower) ซึ่งการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน และการสนับสนุน ช่วยผลักดันทำให้ผู้อื่นสามารถทำงานได้อย่างยอดเยี่ยม

ภาพ 2 แนวทางการเตรียมตัวรับมือในยุคโลกพลิกผัน

ที่มา: ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี, นวรรตน์ ไวยมภู และชนัฐ พรหมศรี (2565) ดัดแปลงมาจาก www.sasimasuk.com

ในขณะที่สุกศักดิ์ กฤษณามระ (2563) ได้นำเสนอแนวทางการรับมือของผู้บริหารหรือผู้นำที่ต้องเผชิญกับการพลิกผันและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษา ดังนี้

1. การหาจุดสมดุลร่วมกันระหว่าง 2 ขั้วตรงกันข้าม (Ambidexterity) องค์กรประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ในยุค VUCA world คือ การสร้างความสมดุลระหว่าง 2 เป้าหมายที่อาจดูสวนทางกันโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Exploitation) ควบคู่กับการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อ

เนื่อง (Exploration) เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างสมดุลและการปลูกฝังแนวคิดทั้ง 2 ในกระบวนการทำงาน โครงสร้างองค์กร และวัฒนธรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้สำเร็จ

2. การฝึกฝนความแข็งแกร่งทางอารมณ์ (Emotional Fortitude) ซึ่งความแข็งแกร่งทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการแปลงความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่ฉับพลัน เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพในการสร้างผลงาน ในขณะที่เดียวกันต้องเข้าใจว่าความล้ม

เหลวในบางสถานการณ์อาจหลีกเลี่ยงได้ยาก ดังนั้นการสื่อสารให้องค์กรเข้าใจและคุ้นชินกับการเผชิญสถานการณ์เปลี่ยนแปลง โดยการส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมองค์กรที่ยอมรับและเรียนรู้จากความล้มเหลวจะเป็นการฝึกฝนความแข็งแกร่งเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์จริง

สรุปได้ว่า แนวทางการเตรียมตัวรับมือในยุคพลิกผันผู้นำองค์กร ผู้นำทีม และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการนำพาองค์กรให้พร้อมรับมือกับความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นนั้น ต้องเตรียมตัวและมีแนวทางในการพัฒนาตัวเอง 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (Vision) ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนทันต่อเหตุการณ์เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ด้านการทำความเข้าใจ (Understanding) เป็นการทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร รวมทั้งขีดความสามารถ และกลยุทธ์ขององค์กร ผู้นำจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับพนักงาน ลูกค้า และ stakeholder เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่เสริมสร้างมุมมองใหม่ให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ด้านการสร้างความคิดที่กระจ่าง (Clarify) เป็นการสร้างเสริมความชัดเจนในนโยบาย และกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง มีการจัดระบบลดความซับซ้อนเพื่อให้การตัดสินใจทันต่อเหตุการณ์ และด้านความว่องไว (Agility) เป็นการปรับตัวและการยืดหยุ่นให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ โดยที่ยังคงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรยังอยู่

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน

ปัจจุบันในโลกยุคพลิกผัน เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในฐานะผู้นำขององค์กรต้องมีความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน จึงควรมีลักษณะที่เปลี่ยนไป

โดยพสุ เดชะรินทร์ (2560) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารที่ทันสมัยตลอดเวลา โดยความหมายของทันสมัยนั้นคือจะต้องติดตามและรู้เท่าทันต่อ

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยี จะต้องรู้และชำนาญในเรื่องของเทคโนโลยี ซึ่งไม่ได้หมายถึงขั้นที่ต้องเขียนโค้ดหรือเขียนโปรแกรม แต่จะต้องเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ และเชื่อมโยงว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาอย่างไร

2. ผู้บริหารจะต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากโลกเรากำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และต้องรู้จักที่จะกรองข้อมูลหรือข่าวสารที่ได้รับและเชื่อถือเฉพาะข้อมูลหรือข่าวสารที่เชื่อถือได้เท่านั้น รวมถึงจะต้องสามารถย่อยข้อมูลหรือข่าวสารที่ได้รับอย่างรวดเร็วจะต้องหาประเด็นหรือสาระสำคัญเกี่ยวกับข่าวหรือข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

3. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้บริหารที่เปิดใจ ทั้งการเปิดใจที่จะยอมรับต่อความแตกต่างของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างในแต่ละรุ่นหรือเจนเนอเรชั่น (generation) ซึ่งในปัจจุบันสถานศึกษาหลายแห่งจะเริ่มมีรุ่นหรือเจนเนอเรชั่น (generation) ที่ 4 คือ (Gen Z) เข้ามาเป็นน้องใหม่ในสถานศึกษาซึ่งจะประกอบด้วย Baby Boomer, Gen X, Gen Y, และ Gen Z ดังนั้นการทำงานร่วมกับคนรุ่นใหม่จะไม่สามารถใช้วิธีการแบบเก่า ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคน Gen Y และ Gen Z ที่ต้องการงานที่ทำหายไม่น่าเบื่อและมีพื้นที่ให้สามารถแสดงฝีมือ

4. ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องยอมรับต่อความล้มเหลวที่อาจจะเกิดขึ้น เนื่องจากในโลกยุค VUCA world นั้น ไม่สามารถบริหารแบบเดิม ๆ ได้ ทำให้ผู้บริหารต้องแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ตลอดเวลา และการหาวิธีการใหม่ ๆ นั้นก็มีความเสี่ยงและโอกาสที่จะผิดพลาดและในขณะเดียวกันหากผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้มีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น องค์กรก็จะไม่สามารถก้าวหน้าได้จากสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากจะต้องเปิดใจและใจกว้างพอที่จะยอมรับเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นแล้ว ผู้บริหารยังจะต้องสามารถเรียนรู้จากความผิดพลาดดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ในขณะที่ ฐานิตา ภูวนาถนรานูบาล (2564) ได้นำเสนอคุณลักษณะผู้นำในยุคโลกพลิกผันและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคุณลักษณะของผู้บริหารยุคโลกพลิกผัน ไว้ดังนี้

1. มีความมุ่งมั่นที่ความยั่งยืน ผู้บริหารที่ดีในยุคโลกพลิกผันต้องเข้าใจว่าความสำเร็จของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสำคัญกว่าความสำเร็จของบุคคล ที่เชื่อว่าผู้บริหารหรือบุคลากรไม่ได้อยู่ค่าฟ้าเมื่อหมดวาระหรือเกษียณก็หมดไป แต่การสร้างฐานความสำเร็จของคุณภาพการศึกษานั้นจะยังคงอยู่ และสามารถเดินหน้าต่อไปได้โดยไม่ยึดติดกับตัวบุคคล

2. การใช้อำนาจอย่างสมดุล ความสมดุลในนี้หมายถึง เป็นการที่รู้จักหว่านช่วงไหนควรใช้อำนาจที่มากกับตำแหน่งในการสร้าง “ความมั่นคง” ให้กับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ และช่วงไหนที่ต้องปล่อยให้บุคคลอื่นเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อสถานศึกษาต้องการแนวคิดใหม่ ๆ จากมุมมองที่หลากหลาย

3. การสร้างพื้นที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนในสถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะความเห็นนั้นจะเหมือนหรือต่างจากของผู้บริหาร และเปิดพื้นที่ให้ความคิดเห็นเหล่านั้น มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้จะสร้างพลังอำนาจ (Empower) ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และช่วยเสริมให้ทุกการตัดสินใจทั้งสร้างสรรค์และรอบคอบมากขึ้น

4. การให้คุณค่ากับความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ในที่นี้ครอบคลุมบุคคลในสถานศึกษาและบุคคลอื่น ๆ ในยุค VUCA world นั้น “อำนาจเหนือ” ไม่ใช่สิ่งที่มีพลังอย่างเด็ดขาดอีกต่อไป แต่สิ่งที่มีคุณค่ามากกว่า คือ การสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วย “อำนาจร่วม” มากกว่า

5. ความคิดและวางแผนแบบองค์รวม ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางอาจเป็นจุดแข็งในโลกยุคก่อน VUCA world แต่ในยุค VUCA world นั้น ความสามารถที่จะคิดแบบองค์รวม (Holistic) ที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงทุกมิติ จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถคิดกลยุทธ์ วางแผน และตัดสินใจได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

ดังนั้น คุณลักษณะของ “ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา” นั้น ย่อมเปลี่ยนไปตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะเป็นผู้ที่สามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส มีความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง คือ นอกจากการที่ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่เหนือกว่าในการบริหารงานบนความเสี่ยงและการ

เปลี่ยนแปลงแล้วยังต้องมีความแข็งแกร่งพอที่จะรับมือกับความเสี่ยงจากความล้มเหลว และนำพาองค์กรก้าวเดินต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ต้องมีความสามารถที่จะสื่อสารกับคนในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความรับรู้ร่วมกันถึงความสำคัญในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงจากภายนอก อีกทั้งต้องสื่อสารเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนภายในองค์กรเพื่อช่วยกันรับมือกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับบุญมา แพ่งศรีสาร (2561) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารอาจจะต้องมีการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ ด้านที่สามารถตอบโจทย์ความคาดหวังของสังคมได้มากยิ่งขึ้น มีความจำเป็นอย่างมากต่อนักบริหารการศึกษาที่ต้องมีคุณลักษณะเป็นนักสร้างสรรค์ เป็นนักการสื่อสาร เป็นนักคิดวิเคราะห์ การสร้างชุมชน การมีวิสัยทัศน์ การสร้างความร่วมมือและการติดต่อ การสร้างพลังเชิงบวก การสร้างความเชื่อมั่น ความมุ่งมั่นและความพากเพียร ความเต็มใจ ที่จะเรียนรู้ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ การเจียมเนื้อเจียมตัว และเป็นตัวอย่างที่ดี

การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับตัวให้มีความพร้อมเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ให้มีความทันสมัยโดยเริ่มจากการปรับตัวในแต่ละด้านของขอบข่ายการบริหารของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล เพื่อให้เท่าทันตามยุค VUCA world ดังนี้

1. การปรับตัวเกี่ยวกับความผันผวน (Volatility) ความผันผวนที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วไม่สามารถคาดเดาได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผันต้องปรับตัวให้รู้เท่าทันสื่อ สถานการณ์ ติดตามข่าวสาร และรู้จักปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ยกตัวอย่าง เช่น การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน ออกแบบกระบวนการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา การวัดและประเมิน

ผลของนักเรียน และปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน ให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การบริหารทั่วไปผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงระบบเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอน การบริหารงบประมาณผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้จ่ายงบประมาณให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ภายใต้ระเบียบ แนวทางการใช้งบประมาณของหน่วยงานต้นสังกัด และการบริหารบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนดำเนินการตามความสามารถของบุคลากรอย่างสร้างสรรค์และยืดหยุ่น มอบหมายงานอย่างเหมาะสม สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานตามวิถีใหม่

2. การปรับตัวเกี่ยวกับความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความไม่แน่นอนที่เกิดจากความไม่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผันต้องปรับตัวด้วยการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ และเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย ยกตัวอย่าง เช่น การบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน สามารถสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน การบริหารทั่วไปผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับโครงสร้างองค์กรแบบยืดหยุ่น ให้สามารถปรับเปลี่ยนตัวเองอย่างรวดเร็วเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลง การบริหารงบประมาณผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบัน และการบริหารความเสี่ยงดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยง ภัยคุกคามหรือจุดอ่อนของสถานศึกษา กำหนดปัจจัยเสี่ยง จัดลำดับความเสี่ยง กำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกันความเสี่ยง และการบริหารบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจเพื่อชักจูงหรือผลักดันให้ครูมีพฤติกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะของครูให้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

3. การปรับตัวเกี่ยวกับความสลับซับซ้อน (Complexity) ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ เจิงระบบมีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ ดังนั้นผู้บริหาร

สถานศึกษาในยุคพลิกผันต้องปรับตัว ด้วยการนำประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการทำงาน จัดระบบให้ง่ายขึ้น และนำไปพัฒนาองค์กรต่อไป ยกตัวอย่าง เช่น การบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาสามารถยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การบริหารทั่วไปผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิด และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การบริหารงบประมาณผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในการบริหารงานงบประมาณไว้ครบถ้วนเพื่อให้การจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และการบริหารบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหารจัดการเรียนรู้ มีการริเริ่มให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดระบบและเผยแพร่ความรู้ มีการริเริ่มให้สถานศึกษาจัดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

4. การปรับตัวเกี่ยวกับความคลุมเครือ (Ambiguity) ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถ คาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผันต้องปรับตัวด้วยการใช้ความสามารถในการสื่อสาร ฉลาดสื่อสาร รู้จักที่จะทำงานแบบการมีส่วนร่วม และเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อได้ไอเดียเชิงสร้างสรรค์ มาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่าง เช่น การบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารอย่างชัดเจนเป็น ผู้สร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การบริหารทั่วไปผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การบริหารงบประมาณผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดองค์กรและวางแผน การปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่เป็นอยู่และมีการประสานงานกันในหน่วยงานในองค์กร และการบริหารบุคคลผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มคนได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการคิดริเริ่ม

ภาพ 3 การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน
ที่มา: ศุภเชษฐ์ กาญจนมณี, นวรัตน์ ไวมงกุ และชนัญ พรหมศรี (2565)

บทสรุป

สรุปได้ว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน ควรมีการปรับตัวตลอดเวลาจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้หน้าที่ยอดเยี่ยม ปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการองค์กร มีภาวะผู้นำสูงเป็นผู้ชี้แนะทางความคิดไปสู่การปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรม สามารถเริ่มจากการปรับตัวในการบริหารงานวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล แสดงถึงการกล้าคิด กล้าทำ กล้า นำ และกล้าเปลี่ยนแปลง อีกทั้งต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และยึดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารองค์กรควบคู่กันไป ด้วย ควรทำหน้าที่ในการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อความสำเร็จขององค์กร ทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กรขีดความสามารถและกลยุทธ์ขององค์กร วิเคราะห์ความเสี่ยง และบริหารจัดการความเสี่ยง สามารถสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สร้างเสริมความชัดเจนในนโยบาย และกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เพื่อให้การตัดสินใจทันต่อเหตุการณ์ ยืดหยุ่น และมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้โดยที่ยังคงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ขององค์กรยังอยู่

องค์ความรู้ที่ได้รับ

แนวทางการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันที่ได้จากการสังเคราะห์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัวเพื่อรับมือกับการพลิกผันในปัจจุบัน โดยเริ่มจากขอข่ายการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล ซึ่งจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในประเด็น 1) ความเป็นมาของยุคโลกพลิกผัน เป็นยุคที่มีความผันผวนสูง มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซับซ้อน และไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้อย่างแน่นอน 2) ผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผันเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน ต้องทำความเข้าใจ และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 3) ความท้าทายในยุคโลกพลิกผัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับรูปแบบการทำงานในยุคใหม่ให้เหมาะสม ใช้คนให้ถูกกับงาน มีความเป็นผู้นำอย่างแท้จริง ต้องปรับทัศนคติ (Attitude) และพัฒนาทักษะ (Skills) 4) แนวทางการเตรียมตัวรับมือในยุคโลกพลิกผัน มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร มีความชัดเจน ปรับตัวและยืดหยุ่นให้เข้ากับสภาพแวดล้อม 5) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน ต้องมีความทันสมัย เรียนรู้ตลอดเวลา เปิดใจ และยอมรับต่อความล้มเหลวที่อาจจะเกิดขึ้น และ 6) การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันต้องปรับตัวรู้เท่าทันสื่อ สถานการณ์ มีภาวะ

ผู้นำ กล้าตัดสินใจ จัดระบบ ฉลาดสื่อสาร เห็นอกเห็นใจ มีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ
คุณครู นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้าง นักเรียน
ทีมงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้คุณครูเสียสละเพื่อนักเรียนให้

References

- Aiyaimaphan, P. (2020). *Reimagine leadership development for the new normal*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/csr-hr/news-523827> (in Thai)
- Auapithorn, T. (2017). *Humans create new skills-learning to cope with future changes*. Retrieved from <https://thestandard.co/learning-for-change/> (in Thai)
- Decharin, P. (2017). *Columnist: Administrators in the VUCA World Era*. Retrieved from <https://www.Bangkokbiznews.com/blogs/columnist/-117495> (in Thai)
- Giles, S. (2018). *How VUCA is reshaping the business environment and what it means for innovation*. Retrieved from <https://www.forbes.com>.
- Khruangam, W. (2021). *International economic partnership and educational networking conference on the direction of education and human resources development of Thailand in the 21st century for the changing in the VUCA World of work*. Retrieved from <http://www.onec.go.th/th.php/page/view/Newssecgen/-4682> (in Thai)
- Krishnamra, S. (2020). *Young economist: Leadership that CEOs must have to cope with the VUCA Plus*. Retrieved from <https://www.-thansettakij.com/finance/427620> (in Thai)
- Lawalee, B. (2017). School administrators role in the age of globalization. *Academic journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 6(2), 206-215. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *Report on the results of a study of learning loss of basic education learners in the situation of COVID-19: Situations lessons and approaches to improve learning quality*. Bangkok: Office of the Education Council. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *The National Education Plan B.E. 2017-2036*. Bangkok: Prigwhangraphic. (in Thai)
- Pangthai, S. (2016). Role of school administrators in 21st century. *College of asian scholars journal*, 6(1), 7-11. (in Thai)
- Phaengsrirara, B. (2018). New century executive education features. *Journal of MCU Nan review*, 2(2), 131-141. (in Thai)
- Phuvanatanranubala, T. (2021). *VUCA leadership*. Retrieved from <https://www.brightsidepeople.com> (in Thai)
- Santiprabhob, V. (2017). *Challenges of the Thai economy in the VUCA World*. Retrieved from <https://www.the101.world/veerathai-santiprabhob/> (in Thai)
- Simachokedee, W. (2017). *Columnist: Quality is survival in the VUCA World Era*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/columnists/news_567047 (in Thai)

- Suksawang, S. (2017). *VUCA World the challenge for new generation leaders*. Retrieved from <https://www.sasimasuk.com/16768188/vuca-world> (in Thai)
- Vorrakitpokatorn, R. (2018). *Agile in VUCA World*. Retrieved from https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/vuca_drrak_6sep18.pdf (in Thai)
- Yongyai, K. (2018). *School administrators in 21st Century in Graduate School conference 2018*. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. (in Thai)

ข้าว: พืชเศรษฐกิจในยุคสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ส่งผลต่อศิลปกรรมใน
วัดปทุมวนารามและวัดเวฬุราชิน

Rice: Economic Cultures During the Bowring Treaty that Affected the Arts
at Pathumwanaram and Welurachin Temple

วชิรวิชัย ตั้งธนาวัฒน์

Wachirawit Tungtanuwat

สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Institute of Forensic Medicine, Police General Hospital, Royal Thai Police

Received: December 6, 2022

Revised: January 11, 2023

Accepted: January 13, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาเชิงประติมานพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายอิทธิพลของข้าว พืชเศรษฐกิจยุคหลังลงนามสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ส่งผลต่อการสร้างงานศิลปกรรมของวัดปทุมวนารามและวัดเวฬุราชินซึ่งกำลังสร้างในช่วงเวลานั้น โดยศิลปกรรมในวัดปทุมวนารามที่เกี่ยวข้องกับ ข้าว-ชาวนา-การปลูกข้าว ได้แก่ (1) ลวดลายภาพธรรมชาติห้องนาและชีวิตชาวนาที่บ้านประตู-หน้าต่างพระอุโบสถ (2) รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระสาयน์มาประดิษฐาน ณ พระอุโบสถ และพระราชนิพนธ์ตำนานพระสาयน์ราชาธิบายว่าพระพุทธรูปนี้มีฤทธิ์บันดาลให้เกิดฝนได้ (3) จัดตั้งประติมากรรมคางคกศิลา สัญลักษณ์ของพญาคันคากไว้ท้ายพระอุโบสถ พญาคันคากนี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์บูชาเพื่อขอฝนตามความเชื่อชาวนาลาว ส่วนวัดเวฬุราชินนั้นประดิษฐ์ลายหน้าบันเป็นภาพสองพญานาคชิงเหรียญกษาปณ์แต่มีงมหงป้อซึ่งดัดแปลงมาจากภาพสองมังกรชิงมุกไฟ เพื่อสื่อถึงการเกิดฝนตก และสอดคล้องกับตราประจำตำแหน่งเจ้าพระยาพลเทพ (พญานาค) และเงินเหรียญกษาปณ์ที่นำมาใช้แทนเงินพดด้วงในสมัยนั้น

คำสำคัญ: วัดปทุมวนาราม, วัดเวฬุราชิน, สนธิสัญญาเบาว์ริง, พญาคันคาก, ข้าว

Abstract

This Iconography academic article was intended to explain the influence of rice, economic cultures after the signing of the Bowring treaty that affected the moment of artwork at Pathumwanaram temple and Welurachin temple. the artwork related to the rice, farmer and agriculture at Pathumwanaram temple consists of (1) patterns that representing a rice fields and the farmer's daily life on the door and window of the Phra Ubosot (2) King Rama IV move Phra Sai to be enshrined at the Phra Ubosot and literary work (legend of Phar Sai) by the King explains that this image of Buddha has the power that can cause the rain (3) set up a stone toad sculpture, the symbol of Phaya Kan Khak at outside behind the Phra Ubosot, which Lao's farmers believe this sculpture can cause the rain. As for Welurachin temple, the pediment's pattern was invented to depict two Nagas vying for the coin of Tae Meng Thong Por, which adapted from the image of two dragons vying for fire pearl to convey

the occurrence of the rain, corresponds to the insignia of Chao Phraya Polthep (Naga) and coins for spend instead of Pod Duang's money (the ancient Siam round coin money shaped like a grub).

Keywords: Pathumwanaram, Welurachin, Bowring Treaty, Phaya Khan Khak, Rice

บทนำ

สนธิสัญญาเบาว์ริงเป็นสนธิสัญญาทางการค้าที่ราชอาณาจักรสยามในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ลงพระนามกับสหราชอาณาจักรเมื่อ 18 เมษายน พ.ศ. 2398 โดยเรียกสนธิสัญญานี้ตามชื่อเซอร์จอห์น เบาว์ริง (Sir John Bowring, 1792 – 1872) ราชทูตอังกฤษ ผลของสนธิสัญญาเบาว์ริงแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ 1. ด้านกฎหมายและรัฐศาสตร์ สยามอนุญาตให้จัดตั้งกงสุลอังกฤษในกรุงเทพมหานครและรับประกันสิทธิสภาพนอกอาณาเขต และอนุญาตให้ชาวอังกฤษถือครองที่ดินในสยามได้ 2. ด้านเศรษฐศาสตร์การค้า สยามยกเลิกระบบการค้าผูกขาดโดยรัฐผ่านพระคลังสินค้า ยกเลิกจัดเก็บค่าธรรมเนียมปากเรือ โดยอนุญาตให้ชาวอังกฤษ (ภายหลังรวมฝรั่งเศสและอเมริกา) เข้ามาทำการค้าได้อย่างเสรี และเก็บภาษีสินค้าเข้าร้อยละ 3 ส่วนสินค้าขาออกเก็บตามพิกัดที่ตกลงไว้ท้ายสัญญา มิให้เก็บซ้ำซ้อนอย่างแต่ก่อน

Nana, K. (2012) อธิบายผลกระทบด้านการค้าและการผลิตภายในประเทศของสยามภายหลังสนธิสัญญาว่าทำให้สยามถูกดึงเข้าสู่วงจรการผลิตในลักษณะอาณานิคม กล่าวคือต้องตกเป็นประเทศที่ผลิตวัตถุดิบเพียงไม่กี่อย่างเพื่อสนองตอบความต้องการของประเทศมหาอำนาจ ประเทศสยามได้กลายเป็นแหล่งปลูกข้าวสำหรับเลี้ยงแรงงานในแถบเอเชียอาคเนย์และประเทศจีน โครงสร้างการผลิตในประเทศต้องเปลี่ยนแปลงไป...แรงงานไทยมุ่งไปในการผลิตข้าวเพื่อการส่งออกเกือบทั้งหมด...เศรษฐกิจของสยามเกือบจะเรียกว่าขึ้นอยู่กับการผลิตข้าวโดยสิ้นเชิง

“ข้าว” ซึ่งเดิมพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลก่อนทรงปิดห้ามมิให้จำหน่ายส่งออกนอกประเทศเพราะเป็นเสปียงยุทธปัจจัย ราคาข้าวเปลือกในสมัยนั้นขายเพียงเกวียนละตำลึงกับสองบาท (6 บาท) ดังปรากฏในจารึกโคลงกลบทประติศคนเวลา วัด

พระเชตุพน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า

๑ อยู่ทอชยาศเยียงด้าว ดาวดิงส์แลแฮ
สรรพสิ่งสมบัติพึง เลื่องหล้า
ข้าวเกวียนละตำลึง สองบาท
พรพัตร์ชาติค้ำค่า สี่ห้าหกสลึง ฯ

(Lausunthorn, N., 2001) สอดคล้องกับพระราชดำรัสในประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 ว่า สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้าวเกวียนละตำลึงบ้าง ห้าบาทบ้าง ตำลึงกึ่งบ้าง (4 - 6 บาท) แต่ชาวบ้านไม่พอใจ เพราะขายข้าวได้น้อยไม่พอกิน ต้องทิ้งนาให้เป็นป่ารกแลเวรนาเสียหายหลายหมื่นไร่ไปหากินอย่างอื่น แต่กลับเป็นประโยชน์ต่อพ่อค้าที่ลักลอบส่งออกข้าวเนื่องจากได้ส่วนต่างกำไรมหาศาล (Clergy of Wat Anongkaram, 1968) ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงอนุญาตให้ส่งออกข้าวได้ โดยพระราชดำริว่าจะทำให้ได้สมประโยชน์ทุกฝ่าย ฝ่ายรัฐได้เก็บภาษี ฝ่ายชาวนาก็ขายข้าวได้ราคาสูง และฝ่ายพ่อค้าพาณิชย์ได้กำไรจากการเป็นนายหน้าค้าข้าว และเป็นการแผ่พระราชกุศลให้แก่ชาวต่างชาติที่ไม่มีข้าวกิน ได้มีข้าวไว้ประทังชีพ

ราคาข้าวในสมัยรัชกาลที่ 4 หลังสนธิสัญญาเบาว์ริง ปรับสูงขึ้น 3 ถึง 4 เท่าตัว เป็นเกวียนละ 4-5 ตำลึง (16-20 บาท) และสูงขึ้นถึง 10 เท่าตัวใน ปี พ.ศ. 2407 ที่เกิดวิกฤตภัยแล้งน้ำล้น ปีนั้นข้าวเปลือกราคาสูงถึงเกวียนละ 60 - 70 บาทตามเกรดข้าวงามหรือไม่งาม (Clergy of Wat Anongkaram, 1968)

หลังลงนามสนธิสัญญาเบาว์ริง ข้าวกลายเป็นพืชเศรษฐกิจนำเงินตราเข้าประเทศมากมาย ชาวนาลืมตาอ้าปากได้มีทรัพย์สินใช้จ่ายไม่ขัดสนดังก่อน เห็นได้จากช่วงปีแรกหลังลงนามสนธิสัญญาฯ มีเรือต่างประเทศเข้ามาค้าขายเพิ่มมากขึ้นเป็น 103 ลำและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยทุก

ปี จนกระทั่งปลายรัชกาล พระราชพงศาวดารฯ บันทึกว่า “ลูกค่านานาประเทศเข้ามาค้าขายซื้อข้าวออกไปปีหนึ่งก็ถึง 300 ลำ บางปีก็ถึง 400 ลำ ราษฎรก็ได้ขายข้าวไปแก่ลูกค่านานาประเทศ เป็นจำนวนข้าวออกไปปีหนึ่งก็ถึง 80,000 เกวียนบ้าง 80,000 เกวียนเศษบ้าง เงินค่านาก็ถึง 4,000 ชั่ง 5,000 ชั่ง ราษฎรก็ได้มีเงินทองขึ้นทุกแห่งทุกตำบล จนขึ้นแต่ลาวเป็นคนเกียจคร้านไม่ใคร่จะทำไรไถนอยากจนทรพยิ่งกว่าภาษาอื่น ๆ หาเข้ากินค้าข้าวกรอกหม้อขอทานเขากิน ทุกวันนี้มีเงินซื้อกินไม่เหมือนแต่ก่อน” (Thipakornwong, 2012)

พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์และขุนนาง จัดเป็นกลุ่มชนชั้นนำในสังคม ที่มีความสามารถในการรังสรรค์งานศิลปะ และแหล่งแสดงงานศิลปะที่ดีที่สุดในยุคนั้นก็คือวัด โดยวัดเป็นศูนย์เผยแพร่กระจายข่าวในสมัยนั้น เห็นได้จากประกาศรัชกาลที่ 4 ที่พิมพ์เผยแพร่ขึ้นทรงรับสั่งให้ไป “ปิดไว้ที่วัดใหญ่ๆ ที่ศาลากลาง ที่การบูเรียม” (Clergy of Wat Anongkaram, 1968) วัดจึงเหมาะด้วยประการทั้งปวงที่จะเป็นแหล่งแสดงงานศิลปะด้วย เมื่อสำรวจศิลปกรรมบริเวณบานประตู-หน้าต่างด้านนอกของพระอุโบสถหรือวิหาร ซึ่งเป็นส่วนที่สามารถแสดงงานศิลปะได้อย่างเด่นชัดของพระอารามที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์ใหม่ พบว่าแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1. บานประตูลายไทย ได้แก่ บานประตูวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม (สร้าง พ.ศ. 2407-2408) เป็นงานไม้แกะสลักไม้ปิดทองประดับกระจกลายก้านแย่งใบเทศซ้อน 2 ชั้นซ้อนกับลายดอกลอยพุ่มข้าวบิณฑ์, บานประตูวัดราชนันทาราม (สร้าง พ.ศ. 2386-2406) ลงรักปิดทองเป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์มีเทพนมอยู่ภายใน เป็นต้น 2. บานประตูลายเกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์ ได้แก่ บานประตูวัดบวรนิเวศวิหาร (สร้าง พ.ศ. 2367-2406) ประดิษฐ์ลายรัตนหัตถ์เจ็ดของจักรพรรดิราช เครื่องราชกกุธภัณฑ์-เครื่องราชูปโภค พระแสงราชศัสดราและพระราชพาหนะ, บานประตูวัดโสมนัสวิหาร (สร้างพ.ศ. 2395-2399) ประดิษฐ์ลายรัตนหัตถ์เจ็ดของจักรพรรดิราชเช่นกัน, บานประตูพระวิหารวัดมกุฏกษัตริยาราม (สร้างพ.ศ. 2409-2413) เขียนลายรดน้ำ ภาพพระมหาพิชัยมงกุฏเทินเหนือช้างเอราวัณ เป็นต้น 3. บานประตูลายเอกเทศที่สะท้อนแนวพระราชดำริส่วนพระองค์ เช่น บานประตูวัดบรมนิวาส (สร้าง พ.ศ.2375-2399) ประดิษฐ์สัญลักษณ์ดวงอาทิตย์

และดวงดาว ซึ่งเป็นเทหวัตถุบนท้องฟ้าที่พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัย (Tungtananuwat, W., 2022), บานประตูวัดมหาพฤฒาราม (สร้าง พ.ศ. 2394-2409) ประดิษฐ์ลายภาพเกี่ยวเนื่อง เพื่อสื่อถึง “วัดท่าเกวียน” นามเดิมของวัด, บานประตู-หน้าต่างวัดบุปผาราม ธนบุรี (บูรณะ พ.ศ. 2391 และ 2507) ประดิษฐ์ตราสัญลักษณ์ผู้ปฏิสังขรณ์ทั้งสาม คือ ตราฉัตรและพระมหามงกุฏ หมายถึง รัชกาลที่ 4, ตราบัวแก้ว หมายถึงเจ้าพระยาวิฑูรย์คุณมงคล (ข้า บุนนาค) และตราสุริยเทพแบบฝรั่ง หมายถึง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) เป็นต้น

บทความวิชาการฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงประติมานพรรณนา (Iconographical analysis) เลือกรับศึกษาศิลปกรรมในวัด 2 แห่ง คือวัดปทุมวนารามที่สร้างโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และวัดเวสุรราชินที่สร้างโดยเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีกรมมนาที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับวงจรการผลิตข้าวและชาวนา ซึ่งวัดทั้งสองนี้ม้งานศิลปะหลายชิ้นแสดงถึงอิทธิพลข้าว การผลิตข้าว การค้าข้าว ซึ่งสะท้อนถึงเศรษฐกิจของสยามในยุคหลังลงนามสนธิสัญญาเบาว์ริง มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายอิทธิพลของข้าว การผลิตข้าว การค้าข้าวต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะในวัดปทุมวนารามและวัดเวสุรราชิน

อิทธิพลของข้าว การผลิตข้าว การค้าข้าวต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะในวัดปทุมวนารามและวัดเวสุรราชิน

1. บทบาทของราชสำนักกับการบริหารจัดการข้าวยุคหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง

1.1 มาตรการบริหารจัดการข้าวในระยะแรก

ผลจากสนธิสัญญาฯ ระยะแรกพ่อค้าตื่นตัวที่จะรับซื้อข้าวเพื่อส่งออกมากขึ้น ทำให้ราคาข้าวในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่ต้องซื้อหาข้าวในราคาที่สูงขึ้น ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงใช้ “ประกาศรัชกาลที่ 4” เป็นกระบอกเสียงเผยแพร่ข่าวและนโยบายข้าวอยู่เป็นระยะๆ ได้แก่

1.1.1. การเตือนให้ราษฎรซื้อข้าวในช่วงที่ราคายังไม่สูง รวมถึงการพยากรณ์ราคาข้าวล่วงหน้าผ่านแปรตาม “ปริมาณน้ำฝน” ที่คาดว่าจะตกหรือแล้งตามหลักโหราศาสตร์ เช่น ประกาศเตือนให้ราษฎรซื้อข้าวเพราะจะเปิดให้จำหน่ายออกนอกประเทศประกาศ (3 ก.ค.

2399), ประกาศเตือนสติผู้ซื้อข้าวขายข้าว (4 ม.ค. 2400) (Clergy of Wat Anongkaram, 1968), ประกาศตักเตือนเรื่องซื้อข้าวขายข้าวในปีมะเส็ง (6 เม.ษ. 2400) เป็นต้น

1.1.2. ทรงแนะนำให้ชาวนาเร่งปลูกข้าว และเลือกชนิดพันธุ์ที่ตลาดชาวต่างประเทศต้องการ เช่น ในประกาศตักเตือนเรื่องซื้อข้าวขายข้าวในปีมะเส็งว่า “ฝ่ายชาวนาเล่าก็อย่าประมาท ที่ใดๆ เปนที่ลุ่มที่เลนมีน้ำในฝนต้นมือพอจะทำนาได้ ให้รีบจัดแจงลงมือทำนาข้าวหางม้า ข้าวไร่ลงไว้ให้จงมากแต่ในต้นฤดูฝนนี้ เมื่อกลางปีฝนไม่แล้งเหมือนปีหลังข้าวนาสวนนาทุ่งก็จะได้ผลบริบูรณ์ดี ข้าวหางม้าที่ทำไว้จะได้เปนสินค้าแก่คนนอกประเทศได้ราคาดีกว่าข้าวนาทุ่ง...ชาวต่างชาติเลือกซื้อข้าวที่งามปนข้าวนาสวน ข้าวนาเมืองเพ็ชรบุรี ข้าวหางม้า ด้วยเห็นว่าปนข้าวอย่างดี และข้าวนาทุ่งนั้นได้ซื้อขายกันอยู่แต่ในประเทศนี้โดยมาก” (Clergy of Wat Anongkaram, 1968)

1.1.3. ส่งเสริมการบุกเบิกพื้นที่ป่าร้างให้เป็นนาข้าว และยกเว้นภาษีค่านาที่บุกเบิกใหม่ในปีแรก เช่น ประกาศยกเงินทางข้าวค่านาปีแรกโค่นสร้าง (3 เม.ย. 2401) (Clergy of Wat Anongkaram, 1968)

1.2 การแก้ปัญหาการระแสบต่อต้านพระพุทธรูปลาว ทำให้เกิดอาเพศฝนแล้ง

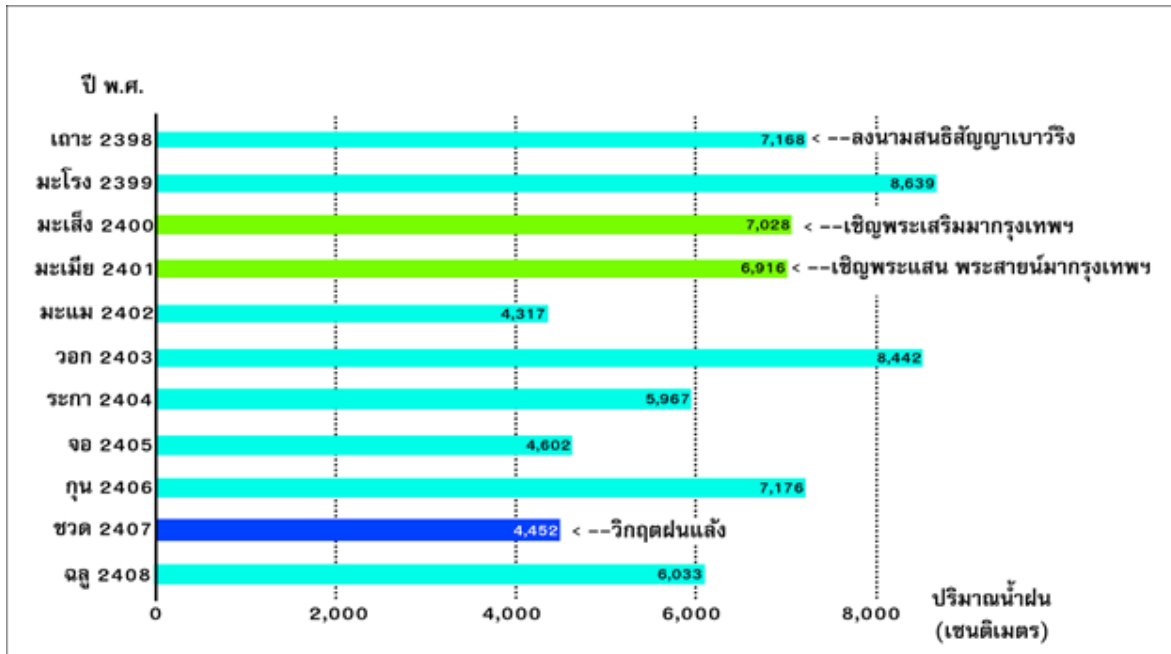
เมื่อข้าวกลายเป็นพืชเศรษฐกิจสร้างรายได้ที่สำคัญ แต่ผลผลิตข้าวนั้นจะบริบูรณ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับฟ้าฝนธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ฝนแล้งคราใดก็โทษว่ามีสิ่งทำให้เกิดอาเพศต่างๆ เมื่อคราวฝนแล้งปีชวดฉศก พ.ศ. 2407 ราษฎรต่างเชื่อว่าเป็นเพราะอาถรรพ์จากพระพุทธรูปลาว ดังพระราชพงศาวดารฯ ว่า “ปีชวดฉศกเกิดฝนแล้งข้าวแพง ท่านเสนาบดีเข้าชื่อกันทำเรื่องราวทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายว่าด้วยไต่ยินราษฎรชายหญิงหลายพวกหลายเหล่า บ่นชูปชิบกันอยู่เนื่องๆ มานานแล้วว่ครั้งตั้งแต่พระเสริม (เสริม) เมืองเวียงจันทน์ ซึ่งมาอยู่เมืองหนองคาย เขียวลงมาไว้ใน ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อปลายปีมะเส็ง นพศก และพระสายน์ (ไสย) เมืองเวียงจันทน์ซึ่งมาอยู่ด้วยพระเสริม ณ เมืองหนองคาย และพระแสนเมืองมหาไชย เขียวมาไว้ใน ณ วัดปทุมวนาราม เมื่อปลายปีมะเมียสัมฤทธิ์ศกนั้นมา ฝนในแขวงกรุงเทพมหานครตกน้อยไปกว่าแต่ก่อนทุกปี ต้องบ่นว่าฝนแล้งทุกปี ลางพวกก็ว่าพระพุทธรูปเหล่านี้ไปอยู่ที่ไหนของแพงที่นั่น... ฝนแล้งเข้าคราใดก็มีผู้ชูปชิบรังเกียจด้วยพระพุทธรูป พระเสริม พระ

สายน์ สองพระองค์นี้เนื่องๆ หนาหู” (Thipakornwong, 2012) ขุนนางเสนาบดีเสนอว่าให้พระราชทานพระพุทธรูปลาวที่ได้มาจากการสงครามคืนไป หรือพระราชทานให้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว นำไปประดิษฐาน ณ พระราชวัง ตำบลด่านสี่ทานอกพระนครเพื่อเลี้ยงอาเพศฝนแล้ง ข้าวยากหมากแพง

ในสมัยนั้นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ผู้เป็นศิษย์ของพระวชิรญาณภิกขุ (รัชกาลที่ 4) ทรงบันทึกปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละวันต่อเนื่องกัน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2389 จนถึงปี พ.ศ. 2433 เป็นเวลาถึง 45 ปีมิได้ขาด เป็นบันทึกกิ่งวิทยาศาสตร์-โหราศาสตร์ เรียกว่า “จดหมายเหตุขุขิน้ำฝน” (Pavareswariya longkorn, 1928-1930) ทรงแต่งกลอนพรรณนาเหตุการณ์-ปริมาณน้ำฝนในปี พ.ศ. 2407 ว่า “ปีชวดน้ำแดง ข้าวแพงฝนน้อย สิ้นสามร้อย น้ำเสมอเกาะเบ็ญจ พันสองร้อยห้า ไร่นายากเข็ญ ริมฝั่งเป็นเอ็น สูงศอกขอบนา สองศอกน้อยลด กว่าปีหลังมา ได้ส่วนหนึ่งว่า สามส่วนเสียไป น้ำน้อยเช่นนี้ จงได้จำไว้ พระเสาร์ลอดไส้ ล่วงปีข้าวแพง” ในปีนั้นฝนแล้งมากมีฝนตกในฤดู 4,352 เซนติเมตร (ซ.ม.) ฝนนอกฤดู 100 ซ.ม. รวมทั้งปี 4,452 ซ.ม. นาล่มเสียสามในสี่ส่วน เมื่อนำข้อมูลจากจดหมายเหตุขุขิน้ำฝนและถ้อยความที่เสนาบดีเข้าชื่อกันทำเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวาย มาแสดงในรูปแผนภูมิ (ภาพที่ 1) พบว่าภายหลังอัญเชิญพระเสริม พระสายน์และพระแสน มายังกรุงเทพมหานคร ในปีต่อมาคือปีมะแม พ.ศ. 2402 เกิดภาวะฝนแล้งอย่างหนัก สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ บันทึกสั้นๆ ว่า “แล้งอย่างเอก” เหตุนี้จึงเป็นประเด็นให้ราษฎรสงสัยว่าพระพุทธรูปลาวที่อัญเชิญมาเหล่านี้ อาจเป็นอาเพศ จนกระทั่งเกิดภาวะฝนแล้งอย่างหนักในปี พ.ศ. 2407 ซึ่งเป็นปีที่กิจการค้าข้าวอยู่ในช่วงบูม ตลาดขยายตัวอย่างมาก จึงเป็นเหมือนฟางเส้นสุดท้ายที่ผลักดันให้ ราษฎร ชาวนา ขุนนาง พ่อค้า วาณิชที่ยังชีพเกี่ยวข้องกับข้าวอดรันทนไม่ได้จนในที่สุดเสนาบดีเข้าชื่อร้องเรียนกับพระมหากษัตริย์เรื่องพระพุทธรูปลาวและนำมาซึ่งการจัดการปรับเปลี่ยนที่ประดิษฐานพระพุทธรูปลาวทั้ง 3 องค์ซึ่งจะกล่าวในตอนต่อไป ส่วนมาตรการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าคือ พระองค์ทรงประกาศแก่เจ้สัว (เจ้าสัว) ผู้แต่งเรือไปค้าขายเมืองต่างประเทศ และผู้ที่นำข้าวไปขายแก่เจ้สัวนายห้างให้ทราบทั่วกันว่า ไม่ให้จำหน่ายเข้าออกไปนอกประเทศ ทำให้ภาวะขาดแคลน

ข้าวและราคาข้าวลดลง ซึ่งการยับยั้งส่งออกข้าวนี้ไม่ขัดกับสัญญาเนื่องจากฝ่ายสยามมีข้อตกลงสงวนสิทธินี้เขียนในหนังสือสนธิสัญญาฯ เป็นข้อความตรงกันทั้งสองภาษาว่า “Whenever a scarcity may be apprehended of salt, rice, and fish, the Siamese Government

reserve to themselves the right of prohibiting, by Public proclamation. แลข้าว เกลือ ปลา ของสามสิ่งนี้ที่ในกรุงฯ ไม่บริบูรณ์มีหมายประกาศห้ามไม่ให้ออกไปก็ได้” (The National Archives of the UK (TNA) ,1855)

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงปริมาณน้ำฝนจากบันทึกจดหมายเหตุขุขันธ์น้ำฝนเฉพาะปี พ.ศ. 2398-2408

ที่มา: จัดทำแผนภูมิ Wachirawit Tungtananuwat, ข้อมูลจาก Pavareswariyalongkorn (1928-1930)

2. ศิลปกรรมในวัดพุทมนารามที่เกี่ยวข้องกับข้าวและการผลิตข้าว

วัดพุทมนาราม เป็นพระอารามหลวงตั้งอยู่เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2400 รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แปลง “ท้องนาที่หลวงอยู่ในคลองบางกะปิ” ซึ่งเป็นถิ่นชุมชนชาวนาลาว ชุดเป็นสระบัว ปลูกพรรณบัวต่างๆ ไว้สำหรับประพาสเล่นเรียกว่าสระประทุมวัน และสร้างวังที่ประทับและวัดพุทมนารามขึ้นใหม่ในบริเวณนั้นด้วย บรรดาพระสงฆ์องค์เจ้าและพระพุทธรูปในวัดแห่งนี้ รัชกาลที่ 4 ทรงคัดสรรล้วนแต่เชื้อลาวทั้งสิ้น

2.1 ประติมากรรมบานประตูด้านนอกของพระอุโบสถ

ประดับลาย “วิถีชีวิตชาวนา” ซึ่งเป็นงานศิลปะสะท้อนสภาพแวดล้อมในท้องนาคลองบางกะปิในช่วงเวลานั้น บานประตูหน้า ประกอบด้วยภาพชาวนาเทียมควาย ไถนา ภาพคอกควายและเถียงนา ภาพเต็กๆ และครอบครัวชาวนาช่วยกันหาปูปลากับข้าวในท้องนา ภาพไบบัวชูสลอนข้างเถียงนา (ภาพที่ 2) ส่วนบานประตูด้านหลังเป็นภาพชีวิตชาวนาเช่นกัน แต่ที่น่าสนใจคือภาพฝูงควายนอนแช่ปลัก และด้านล่างของประตูเป็นनावักกับนาข้าวเรียงต่อกัน

ภาพ 2 ภาพวิถีชีวิตชาวนากับการปลูกข้าว ประติมากรรมบนบานประตูด้านหน้าพระอุโบสถ
ที่มา: ภาพถ่ายโดย Wachirawit Tungtananuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

2.2 ประติมากรรมบนบานหน้าต่างด้านนอกของพระอุโบสถ ประดับลาย “ธรรมชาติในนาข้าว-นาบัว” โดยทำเป็นรูปนกระยางนาตัวใหญ่ 2 ตัวซึ่งเป็นนกประจำนาข้าว ยืนแช่น้ำหาปลา แซมสลักกับภาพต้นข้าวค้อมชูรวงใหญ่สีทองอร่าม (ภาพที่ 3)

2.3 การประดิษฐานพระพุทธรูปลาวทั้ง 3 องค์ แต่แรกสร้างวัดนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแห่พระสยามและพระแสนพระพุทธรูปลาวมาเป็นพระประธานในวัดปทุมวนาราม พระแสนนั้นมีหลักฐานว่าเป็นพระประธานในพระอุโบสถ (Bongsasilp, B., 2006) ส่วนพระสยามนั้นแม้ไม่มีกล่าวไว้แต่ก็เชื่อได้ว่าต้องเป็น

พระประธานในพระวิหาร จนกระทั่ง ปี 2407 ฝนแล้งหนัก ราษฎรสยามร้องเรียนเรื่องพระเสริม พระสยามน่าเป็นอาเพศอยู่เมืองใดก็ทำให้ฝนแล้งให้อัญเชิญออกไปอยู่เสียที่เมืองอื่น แต่เนื่องจากพระสยามนั้นอยู่วัดปทุมวนาราม ซึ่งเป็นวัดนอกเมืองอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องย้ายไปไหนอีก ส่วนพระเสริมอยู่ในพระบวรราชวังในเขตเมือง จึงโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญมาไว้ที่พระวิหารวัดปทุมวนารามเพื่อลดกระแสร้องเรียนลง นอกจากนี้ยังพระราชทาน “พระบาง” คืนลาวไปเพราะเชื่อว่าเป็นพุทธปักษีกับพระแก้วมรกตอยู่ร่วมเมืองมิได้

ภาพ 3 ภาพธรรมชาติท้องไร่ท้องนาและนกระยางนา ประติมากรรมบนบานหน้าต่างด้านนอกพระอุโบสถ
ที่มา: ภาพถ่ายโดย Wachirawit Tungtananuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

จารึกตำนานพระสายน์

ภาพ 4 พระสายน์และพระราชนิพนธ์ตำนานพระสายน์จารึกบนแผ่นไม้หลังแท่นรัศมีในพระอุโบสถ
ที่มา: ภาพถ่ายโดย Wachirawit Tungtanuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

ต่อมาทรงสลัพระสายน์มาเป็นพระประธานในพระอุโบสถ แล้วทรงพระราชนิพนธ์ตำนานพระสายน์เป็นภาษามคธเขียนด้วยอักษรขอมไว้หลังแท่นรัศมีหลังพระประธานพรรณาน่าว่าชาวลาวล้วนเชื่อในพุทธคุณพระสายน์องค์นี้ว่าเมื่อบูชาในที่แจ้งแล้วขอฝนได้ จึงโปรดฯ ให้ตั้งเป็นเอกเทศพระองค์เดียวที่พระอุโบสถ ความเชื่อลาวเรื่องพระสายน์ให้ฝนที่ทรงประกาศนี้แตกต่างข้อเดียวคั่นของราษฎรสยามเรื่องอาเพศฝนแล้งได้อย่างตรงจุด (ภาพที่ 4) และเนื่องจากพระแสนและพระสายน์มีขนาดหน้าตักใกล้เคียงกัน คือ 1 ศอก 6 นิ้ว และ 1 ศอก 1 นิ้ว ตามลำดับ (Thipakornwong, 2012) จึงไม่เป็นอุปสรรคในการย้ายสลัตำแหน่ง อีกทั้งเมื่อพระแสนมาอยู่ร่วมพระวิหารกับพระเสริมเกิดเป็นมงคลนามว่า “แสน-เสริม” จึงเป็นการเหมาะสมเป็นพระประธานคู่ทั้งสององค์ โดยพระเสริมที่มีขนาดใหญ่ หน้าตัก 2 ศอก 1 นิ้ว ให้ตั้งไว้ภายในบุษบกด้านหลัง ส่วนพระแสนที่มีขนาดเล็กตั้งไว้ด้านหน้า ในลักษณะเดียวกับการตั้งพระประธานซ้อนของวัดบวรนิเวศวิหารคือพระพุทธสุวรรณเขตองค์ใหญ่ไว้ด้านหลังและพระพุทธรูปชินสีห์องค์เล็กกว่าไว้ด้านหน้า

ในพระราชนิพนธ์ตำนานพระสายน์ทรงพรรณนาถึงความเชื่อเกี่ยวกับพุทธคุณในการขอฝนของพระสายน์

เป็นภาษามคธว่า ยथा พุทฺธภูฏิกกา อสฺส ตหายํ ปุชิตา สเจ อชฺโฌกาเส สฺพุเท ฐฺวานे วสฺสตถํ ยางเน กเต ตสฺसानุภาว โตเยว เทโว สฺมมา ปวสฺสตี สสฺสาทีนึ สฺมปาเทตี สมิทฺธํ เนตี เมทนี ฯ แปลว่า “ฝนแล้งจะมีในกาลใด ถ้าหากว่าพระปฏิมาเจ้านั้น ได้บูชาแล้วในสถานอันสะอาดในที่แจ้ง ครั้นเมื่อการขอเพื่อให้ฝนตกได้ทำแล้ว ฝนก็ย่อมตกโดยชอบ ยังธัญญาทั้งหลายมีข้าวกล้าเป็นต้นให้ถึงพร้อมได้ ย่อมนำเมทนีให้สำเร็จโดยอานุภาพแห่งพระปฏิมาเจ้านั้น ในกาลนั้นแท้”

ท้ายพระคาถาพระองค์ทรงอธิษฐานว่า “อิธ สายนวุ หาพุทฺธ ปฏฺิมา ยํ ปติภูฏิตา สาเอตุ วุฏฺิสมฺปตตี วสฺสกาเสสุ สพฺพทาธา” แปลว่า “พระพุทธรูปปฏิมาเจ้านั้น ได้ประดิษฐานอยู่ในที่นี้ ขอจงยังวุฏฺิสมบัตินั้นในพระรัชกาลทั้งหลายให้สำเร็จในกาลทุกเมื่อเทอญฯ (Chom Klao Chao Yu Hua, 1926) หมายความว่า ด้วยพุทธคุณแห่งพระสายน์ที่ประดิษฐาน ณ ที่นี้ ขอให้วุฏฺิ คือ “ฝนแลเม็ดฝน” บริบูรณ์ในช่วงพระรัชกาล (หมายถึงช่วงเข้าพรรษาซึ่งตรงกับฤดูฝน) ในทุกๆ ปี เทอญ ดังนั้นโดยสรุปแล้ว ชาว; พิษณุโลกก็ในรัชกาลที่ 4 ก็ส่งผลต่อศิลปะการจัดพื้นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปลาวทั้งสามในวัดปทุมวนารามเช่นกัน

2.4 พญาคันคาก คางคกขอฝน ชานบันไดทางขึ้นพระเจดีย์ใหญ่วัดปทุมวนารามด้านต่อท้ายพระอุโบสถประดับตุ๊กตาศิลารูปคางคก ฝีมืออย่างจีนรูปลักษณะคล้ายลูกสิงโต (ภาพที่ 5) เมื่อพิจารณาจากแนวคิดการตกแต่งแล้วตีความทางประติมานพรพจนนาแล้วน่าจะหมายถึง “พญา

คันคากโพธิสัตว์” ตามความเชื่อชาวลาว ผู้นำทัพสรรพสัตว์มดปลวกต่อแตนขึ้นไปสู้รบกับพญาแถน (เทวดาผู้ให้ฝน) ถึงบนสวรรค์ จนชนะและบังคับให้พญาแถนปล่อยน้ำฝนลงมา พญาคันคากจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับขอฝนของชาวลาวในถิ่นนั้น

คางคกศิลา

ภาพ 5 คางคกศิลา 2 ตัว (ปลายลูกครด้า) ทางขึ้นพระเจดีย์-ท้ายพระอุโบสถ สัญลักษณ์ของพญาคันคากขอฝน ที่มา: ภาพถ่ายโดย Wachirawit Tungtanuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

3. ศิลปกรรมในวัดเวฬุราชิมที่เกี่ยวข้อกับข้าวและการค้าข้าว

วัดเวฬุราชิมสร้างโดยจมีนศรีสรรัักษ์ (เอี่ยม) “เจ้าภาษีโกไม่สี่สุก” ตั้งแต่ปลายแผ่นดินรัชกาลที่ 3 ต่อมาได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นเจ้าพระยาพลเทพ “เสนาบดีกรมนา” ในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อสร้างวัดแล้วเสร็จได้น้อมเกล้าฯ ถวาย เป็นพระอารามหลวง ได้รับพระราชทานนามว่า “วัดเวฬุราชิม” หมายถึง “วัดที่สร้างจากหนีภาษีไม่สี่สุกที่ต้องชำระแก่พระราช” (เวฬุ=ไม่สี่สุก + ราช=ราชา + อิม=หนีภาษี) เจ้าพระยาพลเทพนี้เป็นขุนนางสำคัญในยุคสนธิสัญญาเบาว์ริง เพราะเป็นผู้ดูแลกิจการทั้งหมดเกี่ยวกับ “ข้าว” นับตั้งแต่การดูแลเรือกสวนไร่นา เก็บภาษีค่านา (ภาษีทางข้าว) จัดซื้อจัดหาข้าวเพื่อใช้ในกิจการของรัฐ ได้สวนคดีความที่เกี่ยวข้อกับที่นาและโคกระบือ เป็นต้น ศิลปกรรมที่น่าสนใจในวัดนี้ คือ หน้าบันโบราณบนศาลา ชุ่มประตู่วัดซึ่งมีอายุนับได้กว่า 160 ปี ซึ่งมีสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศที่เติบโตขยายตัวแบบทวีคูณในยุคนั้น คือภาพ “เหรียญกษาปณ์

สยาม” (ภาพที่ 6) ซึ่งเป็นเงินตราสยามแบบใหม่ที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้ทดแทนเงินตราสยามแบบดั้งเดิมคือเงินพดด้วงซึ่งมีปัญหาผลิตได้ช้าและไม่ตอบสนองต่ออุปสงค์ของพ่อค้าต่างประเทศ รัชกาลที่ 4 ทรงบรรยายสภาพการขาดเงินพดด้วงสำหรับแลกเปลี่ยนกับเงินเหรียญต่างประเทศเพื่อซื้อข้าวไว้ดังนี้ “ตั้งแต่เซอร์ยอนโบวริงเข้ามาทำหนังสือสัญญาแล้ว มาจนถึงเดือนอ้ายปีมะโรง นักชตรัฐศก (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2398) มีเรือลูกค้าต่างประเทศเข้ามาค้าขาย ณ กรุงเทพฯ ถึง 103 ลำ เรือลูกค้ากรุงเทพมหานครแต่งออกไปค้าขายต่างประเทศถึง 37 ลำ แต่เงินเหรียญเข้ามาซื้อสินค้าล้ละสองหมื่นบ้างหมื่นหนึ่งบ้าง ห้าพันบ้าง เงินเหรียญจะใช้ซื้อสินค้ากับลูกค้าที่ในกรุงเทพมหานครก็ไม่มีผู้ใดจะรับเอาเงินเหรียญไว้ ด้วยการไม่เคยใช้มาแต่เดิม นายห้างอังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกัน ซึ่งเข้ามาตั้งค้าขายอยู่ ณ กรุงเทพมหานคร ต้องเอาเงินเหรียญเข้าไปวานช่างในคลังมหาสมบัติทำเงินตรา ...ก็ได้ทำไปแล้วถึง 268,827 เหรียญ เงินยังค้างอยู่ข้างนอกอีกก็หลายหมื่นเหรียญ” เมื่อผลิตเงินพดด้วงไม่ทันภายหลังจึงทรงอนุโลมให้ใช้

เหรียญกษาปณ์ต่างประเทศในการซื้อขายข้าวได้ ภายใต้ พิกัดอัตราแลกเปลี่ยนที่ราชสำนักสยามและต่างประเทศ ตกลงกันได้ (Clergy of Wat Anongkaram, 1968)

แผงหน้าบันประดิษฐ์ลายพญานาคคู่ 2 ตัวเล่น ไข่มุกไฟ ภายในไข่มุกนั้นมีอักษรจีน 4 ตัว คือ 鄭明 通寶 ออกเสียงสำเนียงจีนกลางว่า “เจิ้ง หมิง ทง เป่า” ตามลำดับ โดยเจิ้งหมิง หมายถึงพระนามจีนของพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, ทงหมายถึงเป็นของ และ

เป่าหมายถึง สมบัติ แก้วแหวนเงินทอง ดังนั้น เจิ้งหมิงทง เป่า จึงหมายถึงสิริราชสมบัติของพระมหากษัตริย์เจิ้งหมิง โดยอักษรจีน 4 ตัวนี้ปรากฏอยู่ด้านหลังเหรียญกษาปณ์ที่ ระลึกเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวครบ 60 พรรษา เมื่อปี พ.ศ. 2407 เหรียญนี้เรียก กันในหมู่นักสะสมว่าเหรียญแต่เม้งทงป้อตามสำเนียงจีน แต่จีว

ภาพ 6 หน้าบันซุ้มประตูวัดเวฬุราชินและเหรียญแต่เม้งทงป้อ

ที่มา: ภาพถ่ายโดย Wachirawit Tungtanuwat บันทึกภาพเมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์อภิปรัชญาและตีความ

งานศิลปะเป็นสื่อที่สามารถสะท้อนถึงสภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมความเชื่อ รวมถึงความแนวคิด ของผู้รังสรรค์งานศิลปะในยุคสมัยนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี การ ลงนามสนธิสัญญาเบาว์ริงเปลี่ยนแปลงระบบตลาดครั้งใหญ่ ทำให้ข้าวกลายเป็นพืชเศรษฐกิจ-สินค้าส่งออกที่สำคัญ ของสยาม ส่งผลให้ราคาข้าวก็ปรับสูงขึ้นเรื่อย ๆ ราษฎร และพ่อค้าต่างตื่นกันซื้อ ตื่นกันขาย (Clergy of Wat Anongkaram, 1968) สอดคล้องกับคำกล่าวของ Nana,

K. (2012) ว่าเศรษฐกิจของสยามขึ้นอยู่กับการผลิตข้าว โดยสิ้นเชิง มีการปรับตัวขนานใหญ่ชาวนาหันมาทำนาเพื่อ การส่งออกมากขึ้น การสนับสนุนเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าว การให้ ความสำคัญอย่างยิ่งกับปัญหาภัยแล้งซึ่งจะให้น่าลุ่มเสีย หาย

การศึกษาศิลปกรรมในวัดปทุมวนารามบ่งชี้ว่า พระมหากษัตริย์ให้ความสำคัญกับเรื่องการผลิตข้าวและ ปัญหาภัยแล้งซึ่งเป็นอันตรายต่อการผลิตข้าวของประเทศ จนโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายพระเสริมออกจากพระราชวัง

บวรสถานมงคลของ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว “The Second King” มาประดิษฐาน ณ วัดปฐมวณาราม ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ทั้งในเรื่องของการเจรจาและการปรับสร้างพระพุทธรูปให้รองรับได้ทั้งพระเสริมและพระแสนที่ต้องอยู่ร่วมบุษบกกัน ในขณะที่เดียวกันก็ทรงย้ายพระสยามที่มีพุทธคุณด้านขอฝนได้มายังพระอุโบสถและจารึกพระราชนิพนธ์คาถาดำเนานพระสยามไว้ด้านหลังซุ้มแท่นพระประธาน ประเด็นนี้ Preamkulanan, P. (2017) อธิบายว่าซุ้มแท่นพระและพระคาถาพระราชนิพนธ์หลังแท่น “เป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของศิลปกรรมในพระราชประสงค์ที่สะท้อนพระราชดำริบางประการของรัชกาลที่ 4” โดยพระคาถาหลังแท่นพระสยามนี้แตกต่างจากพระคาถาหลังแท่นพระประธานวัดอื่นๆ ที่เป็นพระอรชรกถา เช่น แท่นวัดมกุฏกษัตริยารามและวัดโสมนัสวิหาร แต่สำหรับแท่นพระสยามนั้นกลับเล่าประวัติความเป็นมาของพระสยามและการบูชาเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลแทน เมื่อพิจารณาประเด็นการสร้างประตูหน้าต่างเป็นลายวิถีชีวิตชาวนาที่ต้องพึ่งพาน้ำฝน ทำให้อนุมานแนวพระราชดำริได้ว่าเป็นการปรับภูมิสถานของพระอุโบสถให้เหมาะสมและเข้ากับพิธีบูชาขอฝนซึ่งเป็นพิธีการที่จำเป็นสำหรับการทำนาในละแวกนั้น ในขณะที่ Bongsasilp, B. (2006) อธิบายเพิ่มเติมว่าภาพวิถีชีวิตชาวนาที่ประตูและหน้าต่างพระอุโบสถว่าเป็นการบันทึกภาพประวัติศาสตร์ในระดับสามัญชนที่เล่าเรื่องราวผ่านงานศิลปกรรม ซึ่งปกติแล้วจะพบเห็นในรูปของงานจิตรกรรมฝาผนังมากกว่า สำหรับประติมากรรมคางคกศิลาหน้าพระเจดีย์นั้น ผู้วิจัยพบข้อสังเกตสำคัญอย่างหนึ่งคือรอบทางขึ้นพระเจดีย์ใหญ่ของพระอารามสำคัญในรัชกาลที่ 4 คือ วัดบวรนิเวศวิหาร และวัดโสมนัสวิหาร มีการปักศิลาหัวเสาแคะสลักเป็นรูปคางคกสามขาจับเทพหลิวไต้หวันโดยรอบ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สิริมงคลในเรื่องเงินทองเศรษฐกิจอย่างจีน (Welch PB., 2008) แต่สำหรับคางคกวัดปฐมวณารามนั้นเป็นคางคก 4 ขา ลำตัวมีเกล็ด กลางหลังมีปลาวัดตั้งแต่คอไปจรดหางลักษณะเดียวกับคางคกสามขาจีน แต่ขากลับพลิกคล้ายกับขาสิงโต ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าคางคก 4 ขานี้ทรงตั้งพระราชหฤทัยให้เป็นสัญลักษณ์ของพญาคันคาก สัญลักษณ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ขอฝนได้ในตำนานความเชื่อชาวลาว ดังนั้นที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนแสดงถึงอิทธิพลความสำคัญของการค้า พิษเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการรังสรรค์ศิลปกรรมในวัดปฐมวณารามของรัชกาลที่ 4

สำหรับหน้าบ้านซุ้มประตูวัดเวฬุราชินนั้นวิเคราะห์แล้วตัดแปลงมาจากลายเออร์หลงสี่จู (二龍戲珠) “สองมังกรชิงมุกไฟ” ซึ่งเป็นลายสิริมงคล สื่อถึงช่วงเวลามหามงคล ความยินดี ความปลอดภัย อายุยืนยาว ความมีวาสนาลักษณะเดียวกับสัญลักษณ์สิงโตคู่เล่นลูกบอลฉิวหนีว (Williams, 2006) โดยใช้ภาพนี้กับบุคคลชั้นสูงที่ควรคู่กับสัญลักษณ์มังกร ได้แก่ เทพเจ้า จักรพรรดิ กษัตริย์ เสนาบดี ดังนั้นจึงพบภาพสองมังกรชิงมุกไฟประดับตามศาลเจ้าพระราชวัง เครื่องใช้-เครื่องประดับ ภูเขาเครื่องทรง-เครื่องแบบ เป็นต้น จากพจนานุกรมสัญลักษณ์จีน (Eberhard, 2006) ให้ความหมายว่า ไช้มุกไฟนั้นลอยล่องส่องประกายวิบแวบเป็นสัญลักษณ์ของฟ้าแลบ ลักษณะเดียวกับแก้วของนางเมขลาตามคติไทย ดังนั้นภาพสองมังกรชิงมุกไฟจึงสื่อถึง “การเกิดฝนตก” หน้าบ้านวัดเวฬุราชินนี้ตัดแปลงแก้มังกรจีนเปลี่ยนเป็น “พญานาค” เพื่อให้สอดคล้องกับตราประจำตำแหน่งเจ้าพระยาพลเทพคือ ตราพระพิรุณทรงพญานาค ส่วนไช้มุกไฟนั้นใช้สัญลักษณ์เหรียญแต่เม็งทงป้อแทน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าความหมายยังคงเดิมอยู่คือ “เป็นสิริมงคลสูงสุดและสื่อถึงการเกิดฝน” ในขณะเดียวกันหากตีความโดยตรงตามรูปภาพแล้วอาจสื่อความหมายว่า “เจ้าพระยาพลเทพ (พญานาค) ทำหน้าที่พิทักษ์ (เก็บภาษีค่านา) พระราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เหรียญกษาปณ์แต่เม็งทงป้อ)” ก็ได้ นับเป็นการผสมผสานศิลปะจีนกับสยามได้อย่างลงตัวและเข้ากับภาวะเศรษฐกิจยุคหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงอย่างยิ่ง

อนึ่งการใช้เหรียญกษาปณ์ในการประดับตกแต่งพระอารามในยุคนี้ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน แต่พบว่ามี การนำตราประจำตัว/ประจำตำแหน่ง หรือพระราชลัญจกร มาประดับพระอารามบ้าง ได้แก่ บานหน้าต่างวัดบุพผาราม ธนบุรีประดับตราประจำตัว บานหน้าต่างวัดบวรนิเวศวิหารประดับตราประจำตำแหน่ง หรือหน้าบ้านแก่งเงินฐานพระเจดีย์วัดบวรนิเวศวิหารประดับตราพระราชลัญจกร อุณาโลมในกสิปบัว เป็นต้น ต่างจากยุคปัจจุบันที่มีการนำลวดลายพระอารามสำคัญต่างๆ มาพิมพ์บนธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ การให้ความสำคัญกับเหรียญกษาปณ์ยุคแรกจนนำมาประดับหน้าบ้านวัดเวฬุราชินแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพิษเศรษฐกิจอย่างช้าและการค้าข้าวจนเกิดการสร้างและยอมรับเงินตรารูปแบบใหม่ที่เรียกว่าเหรียญกษาปณ์ทดแทนเงินพดด้วงแบบเดิม

บทสรุป

ระบบเศรษฐกิจสยามหลังลงนามสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ 4 ส่งผลให้ข้าวกลายเป็นพืชเศรษฐกิจและสินค้าส่งออกสำคัญของสยาม ราชสำนักส่งเสริมให้ชาวนาเพิ่มพื้นที่การผลิตข้าวเพื่อการส่งออกมากขึ้น ลดภาษีค่านาปีแรกในไร่นาที่บุกเบิกใหม่ รวมถึงแนะนำสายพันธุ์ข้าวที่เป็นที่ต้องการของต่างประเทศ มีการปรับเปลี่ยนการใช้เงินตราชนิดเหรียญกษาปณ์เพื่อทดแทนเงินพดด้วงแบบเดิมที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของพ่อค้าต่างประเทศ ชาวนาผู้ผลิตข้าวในระบบเศรษฐกิจใหม่นี้จึงกลายเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่า เมื่อเกิดภัยแล้งอันเป็นศัตรูโดยตรงต่อการผลิตข้าว เกิดภาวะข้าวขาดแคลนมากแวง โดยราษฎรเชื่อว่าเกิดอาเพศจากการที่ “พระมหากษัตริย์” อัญเชิญพระพุทธรูปลาวมาประดิษฐานที่กรุงเทพฯ ทุกข์ของราษฎรที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวนี้จึงเป็นเรื่องใหญ่และมีอิทธิพลเพียงพอที่ส่งผลต่อการตัดสินใจพระราชกฤษฎีกาย้ายพระพุทธรูปลาวที่ถูกพาดพิงไปประดิษฐานยังตำแหน่งพระอารามที่เหมาะสม

ศิลปกรรมเป็นหน้าต่างสะท้อนภาวะเศรษฐกิจสังคมในยุคสมัยของผู้สร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี วัดปทุมวนารามของรัชกาลที่ 4 และวัดเวฬุราชินของเจ้าพระยาพลเทพที่กำลังสร้างในช่วงเวลานั้นจึงได้รับอิทธิพลจากข้าว พืชเศรษฐกิจสำคัญของสยามในการรังสรรค์งาน เช่น ลวดลายประดิษฐ์ภาพธรรมชาติดั้งเดิมและวิถีชีวิตชาวนาบนประตูและหน้าต่างพระอุโบสถวัดปทุมวนาราม การประกาศพุทธคุณของพระสาयน์ด้านการบูชาฝนได้ผ่านการพระราชนิพนธ์ตำนานพระสาयน์ หรือการตั้งคางคกศิลาสัญลักษณ์ของพญาคันคากที่พระเจดีย์ใหญ่ตามความเชื่อเรื่องคางคกของฝนของชาวลาวแทนที่รูปแบบเดิม คือการตั้งคางคกสามขาและเทพหลิวไ้ที่เคยสร้างไว้ที่พระเจดีย์วัดบวรนิเวศวิหารและวัดโสมนัสวิหาร ส่วนศิลปกรรมหน้าบันวัดเวฬุราชินนั้นแสดงความโดดเด่นของเหรียญกษาปณ์ซึ่งเป็นเงินตราแบบใหม่ในยุคสนธิสัญญาเบาว์ริงเพื่อแก้ปัญหาการผลิตเงินพดด้วงไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ซื้อขายข้าวของชาวต่างชาติ

References

- Bongsasilp, B. (2006). *An architectural study of Wat Padumvanaram Rajvoravihar*. Bangkok: Architecture and Related Arts, Silpakorn University. (in Thai)
- Chom Klao Chao Yu Hua, Phrabat Somdet Phra. (1926). *Legend of Phra Sai, Sra Pathum Temple*. Phranakorn: Sophonphipatthanakorn Printing. (in Thai)
- Clergy of Wat Anongkaram. (1968). *Collection of the announcement of King Rama IV, B.E. 1851 – 1861*. Thonburi: Damrongtham Printing. (in Thai)
- Eberhard, W. (2006). *A dictionary of Chinese symbols*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Lausunthorn, N. (2001). *The Klong-Kolaboth Poem of Wat Phra Chetuphon*. Bangkok: Clergy of Wat Phra Chetuphon. (in Thai)
- Nana, K. (2012). *Behind the bowring treaty and the history of Sir John Bowring*. Bangkok: Matchon. (in Thai)
- Pavareswariyalongkorn, Somdej Phra Mahasamanachao Krom Phraya. (1960). *Memorandum Account for rainwater amount*. Phranakorn: Kamjai karnpim. (in Thai)
- Preamkulanan, P. (2017). *Temple-Palace in his Royal intention of King Rama IV*. Bangkok: Matchon. (in Thai)

- The National Archives of the UK (TNA). (1855). *Treaty of friendship and commerce between great Britain and Siam*. Reference: FO 94/492.
- Thipakornwong, Chao Phraya. (2012). *The Royal Chronicles of Rattanakosin, Rama I – IV. Vol. II*. Nontaburi: SriPhanya. (in Thai)
- Tungtananuwat, W. (2022). Interpretation of the Stellar Arts of King Rama IV in the Couple Temples: Boromniwas-Ratchanaddaram. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 12(3), 31-41. (in Thai)
- Williams, C. A. S. (2006). *Chinese Symbolism and Art Motifs. (4th ed.)*. Singapore: Tuttle Publishing.

English-Speaking Class's Challenge in Aviation Students After COVID-19

อุปสรรคการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของนักศึกษาการบิน หลังสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

Pratchanit Kongsomboon¹, Suradet Art-sing¹ and Pravith Vongwiwat¹

ปราชญ์ชนิต คงสมบุญ¹, สุรเดช อาจสิงห์¹ และ ประวิทย์ วงศ์วิวัฒน์¹

¹School of Aviation, Eastern Asia University

¹คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Received: December 2, 2022

Revised: January 5, 2023

Accepted: January 9, 2023

Abstract

Speaking skill is regarded as an indicator of language proficiency. It is believed that a learner who can speak an English language fluently is as a proficient learner of English language. This article revealed the most challenges of English-speaking class in aviation students after they have been learning through online class since 2019. As a result, there are many difficulties occurring on online learning. It is also reported that after coming back to onsite classrooms, the English proficiency of students has been desperately dropped. There are various challenges, for example; the deterioration of speaking and classroom participation, motivation to participate, the mocking of other students, lack of confidence, however, the greatest challenge is the lack of classroom interaction. Besides, a prolonged period of time in online learning also affects their concentration and proficiency in learning.

Keywords: English speaking class, Speaking challenges, Aviation students

บทคัดย่อ

ทักษะการพูดถือเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถทางภาษา เป็นที่เชื่อกันว่าผู้เรียนที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่วนับได้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษ บทความนี้แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของนักศึกษาการบิน หลังจากที่เรียนออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นคือปัญหามากมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เมื่อกลับเรียนมาเรียนที่ในชั้นเรียน ศักยภาพในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยอุปสรรคที่เกิดขึ้น เช่น ขาดความมั่นใจในการพูด หรือการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม ถูกเพื่อนร่วมชั้นเรียนล้อเลียน ขาดความมั่นใจในตนเอง อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่สำคัญที่สุด คือ การขาดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน นอกจากนี้การเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลาานาน ๆ ส่งผลกระทบต่อสมาธิในการเรียนอีกด้วย

คำสำคัญ: การพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน, อุปสรรคในการพูด, นักศึกษาการบิน

Introduction

In the late December 2019, a new pandemic appeared rapidly dreadful throughout the world. In Thailand, where the pandemic had hit dramatically, Thai school campuses were temporarily on lock down and educational associations from various countries had deeply tried to cope with such serious pandemic situations (Hayat, Keshavarzi, Zare, Bazrafcan, Rezaee, Faghihi, Amini and Kojuri, 2021). Even though, Scudellari (2020) and Somsathan Sanjaiporm (2021) indicated that COVID-19 would have changed the lifestyles of people. The situation would never be the same as before 2019.

In the meantime, the operation of onsite teaching has been on-and-off, Thai government has recommended and alternated an idea of distance learning with online teaching. Although online teaching is not a new perspective, it is still an obstacle for many students (Schneider and Council, 2021). There are many learning challenges through online access that students are facing, such as the limitation of online resources, Internet service, and learning environment. However, one of the greatest challenges is that students are insufficient in online learning resources, which includes classroom interaction. Whereas Barrot et al. (2021) also supports that the findings have shown, the learning environment has been the following challenge for students need to hurdle, particularly the distraction at home, for instance; noisy environment, limitation in learning space and facilities. These are particularly major problems for students. These challenges would possibly cause massive problems in language acquisition, especially in speaking skill. (Leong & Ahmadi, 2017).

English as a Foreign/Second Language (EFL/ESL) learners are evaluated by the ability of their success based on how well they have

their spoken language ability (Leong & Ahmadi, 2017). After learning online for a prolonged time, non-native speakers are facing with negative side effects. Those mentioned challenges has been occurring to all classrooms, Students have been uncertain to speak or participate in the classroom. While schools and universities have astonishingly confirmed that students dramatically drop their participations and interaction after COVID 19 obstructs onsite teaching.

Speaking skill definition

Definitely, one of the most crucial skills in language learning is speaking. Individuals who learn a language are referred to as the speakers of that language (Ur, 1996). While Nasiri and Pourhosein Gilakjani (2016) agree that speaking is significant for people interaction. It is the way to communicate ideas and messages orally to listeners. However, many academicians define “Speaking” as follows:

According to Chaney (1998), speaking is the process of making and sharing meaning by using verbal and non-verbal symbols in different contexts. Additionally, Oxford Dictionary (2018) defines that “speaking is the action of conveying information or expressing one’s feeling in speech”. While Brown (1994) and Burns & Joyce (1997) advocate that “speaking is an interactive process of constructing meaning that involves producing and receiving and processing information. Its form and meaning are dependent on the context in which it occurs, including the participants themselves, their collective experiences, the physical environment, and the purposes for speaking”. These descriptions are expressed fully in meaning as speaking is an interactive ability for learners to produce language and share opinions,

ideas, and emotions. This means comprehensive communication is an interactive process for collaboration between persons that includes producing, receiving, and processing information.

Speaking Class Challenges

Online learning has been tremendously used since the pandemic, of COVID-19 attacked everywhere all over the world. Especially in Thailand, there has been an obligational policy for learners in all levels to stay and cultivate at their homes. Therefore, the learning environment has dramatically changed as well as English language learning environment (Chaya & Inpin, 2020). Yet, Somsathan and Sanjaiprom (2021) indicate that numerous studies report about how Thai students lack skills in online environment. This identifies that Thai learner have to undergo ineffective materials and poorly designed lessons which different from learning in the normal classrooms. Since there are many issues regarding the obstacles in the use of online learning at home during the pandemic crisis. The problematic issues in learning need to be resolved in a long-term solution (Scudellari, 2020). However, Charnbhumidol, Kraiwanich, and Kraiwanit (2020) reveals that there are 11.2% average learners, who prefer learning through online platform. This means the majority of Thai learners are likely to prefer face-to-face communication in onsite classrooms to learning online because of scant activities that create real life communication. There are also problems from learners such as the lack of classrooms as there are several scantness on online learning platform, for instance; they lack self-disciplined and the lack of motivation in study.

Several studies from researchers (Imsa-ard, 2020; Charnbhumidol, Kraiwanich, and Kriwanit, 2020) have pointed out that students

are not willing to study online, they prefer learning face-to-face. Furthermore, Tuan and Mai (2015) propose the problematic issues of speaking skill in the classroom such as the lack of topical knowledge, low participation, and the interference of mother-tongue use, respectively. Moreover, Yuh and Kaewurai (2020) reveal the main result of their studies that students are unable to use correct grammatical structures in sentence construction. Following with the lack of vocabulary and inability to understand and use vocabulary in different situations. Apparently, the use of the Thai language during the learning process of teachers and students is the basic challenge with irritating students from speaking other languages fluently.

In addition, effective classroom environment requires cooperation between teachers and students in communication in class, but students still lack opportunities to interact in the classroom. Yuh and Kaewurai (2020) reveal that when students are mocked by other fellow students, they lose their confidence. Therefore, one noteworthy trend is that schools, parents and government open up to a new mindset of promoting a classroom interaction approach where encouraging students to share their competencies and braveness of speaking other languages after they have been learning online for years.

Aviation students with English speaking learning challenges

As discussed previously, there are some challenges for speaking skill that learners and teachers are facing both in onsite classrooms and online. This article will address merely on the biggest challenge of all speaking learners of undergraduates, who enrolled for Aviation program. In aviation industry, English has been the most mediative language for many positions,

for instance; airport receptionist, ground staff, flight attendant, pilot or air traffic controller, etc. These mentioned job positions need proficiently English-speaking skill.

Apparently, Hayaramae and Worasurt (2020) state that it has never been easy to achieve mastery in speaking. In addition, aviation students are highly expected to perform all of English skill perfectly. As their speaking proficiency also enhance their opportunity to work in international organizations, and workplace environment, they need to be enthusiastic on their speaking to become proficient. Similarly, the difficulties of aviation students in mastery of English are lack of confidence and shyness in expressing their speaking. They are unable to deliver words correctly as well as they are also ESL learners, therefore, English speaking in daily life is quite not developed. These difficulties lead to the similar challenges to general English learners.

Previous Studies on English-Speaking Class's Challenges

Many studies indicate that there are some difficulties for online-based learning, for instance; Fatoni (et. al, 2020) and Azizi (2020) reveal that complaints on online learning are about network instability. The second frequent complaint is unilateral interaction. Last but not least, the third complaint was the reduced concentration. Many students comment on the difficulty of concentration on class for such a long period, while the delays occurred when wi-fi is not connected (Fatoni, et al. 2020). Which corresponds to Pham and Nguyen (2020), exclaim that the transition is smooth for some schools but also rough for others, especially those from developing countries with limited infrastructures.

While the findings of Putri, Purwanto, Pramono, Asbari, Wijayanti and Hyun (2020) reveal some issues and constraints in online learning. Limited communication and socializing, a higher challenge for special education needs and longer screen time were respectively big issues.

As many studies have mentioned about the learning challenges regarding to COVID-19 pandemic that most online students are facing with problems of learning environment at home. Barrot, Llenares and Rosario (2021) also reveal that the most challenge of online learning is learners' learning environment at home. They also investigate the serious impact on the quality of the learning experiences and students' mental health, for instance; their help-seeking, time management and technical aptitude enhancement.

Apart from the aforementioned studies, Hayaramae and Worasurt (2020) similarly confirm that Both aviation students and ESL students, encounter the same difficulties of English-speaking challenges. They need strategies and guidance for encouraging them to speak. They also suggest that role-play, small group discussion and singing are the activities to improve students' speaking skill in classroom activities. Those active activities should be emphasized on interaction between students and students in the onsite classroom.

Conclusion

After Covid-19 pandemic, the language acquisition of second language learners' behavior has changed desperately. They have less participation in English language class, while they tend not to communicate and answer all questions in the classroom. Since during Covid-19 circumstance, the government had obligated online learning into educational systems for schools and universities. This situation affects students

in Thailand directly since they have been slightly familiar with online learning environment. They are insufficient with discipline and motivation. These also cause the speaking engagement for students. Moreover, aviation students in Thailand are second language learners, English is not regularly used nor interested. When returning to the normal learning circumstance, students' behaviors in the classroom could not have been changed immediately. Learners, therefore, lack interaction in the classroom,

especially, in speaking, and conversation. However, students need activities that will enable them to interact such working in groups or pairs, role play, paired conversations, communicative game and questions and answer sessions that will enable them to overcome fear, develop confidence and improve their speaking skill. Apparently, enhancing students' English-speaking skill by using activities such as interactive activities, pair work and group-work dialogues/ conversation tasks is the potential approaches for students.

References

- Barrot, J. S., Llenares, I, L., & Rosario, L. S. (2021). Students' online learning challenges during the pandemic and how they cope with them: The case of Philippines. *Educational and information technologies*, (n.p.) <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10589-x>.
- Brown, H. D. (1994). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents.
- Burns, A. & Joyce, H. (1997). *Focus on speaking*. Sydney: National Center.
- Chaney, A. (1998). *Teaching oral communication in Grades K-8*. USA: A Viacom Company.
- Charnbhumidol, P., Kraiwanich, S., & Kraiwanit, T. (2020). *Learning method for the new normal in Thailand*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/344867780_Learning_Method_for_the_New_Normal_in_Thailand.
- Chaya, P. & Inpin, B. (2020). Effects of integrating movie-based mobile learning instruction for Enhancing Thai University Students' speaking skills and intercultural communicative competence. *English language teaching*, 13(7), 27-45.
- Encyclopedia. (2021). *The definition of speaking*. Retrieved from <https://www.encyclopedia.com/humanities/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/speaking>
- Fatoni, A. N., Nurkhayati, E., Nurdiawati, E., Fidziah, P. G., Adha, S., Irawan, P. A., Julyanto, O., & Azizi, E. (2020). University students online learning system during Covid-19 Pandemic: Advantages constraints and solutions. *Sys rev pharm*, 11(7), 570-576.
- Hayaramae, S., & Worasurt, R. (2020). A study on speaking strategies and how to improve speaking confidence among aviation students. *International journal of arts humanities and social sciences studies*, 5(4), 1-9.
- Hayat, A. A., Keshavarzi, M. H., Zare, S., Bazrafcan, L., Rezaee, R., Faghihi, S. A., Amini, M., & Kojuri, J. (2021). Challenges and opportunities from the COVID-19 pandemic in medical education a qualitative study. *BMC medical education*, 21(247), 1-13.

- Imsa-ard, P. (2020). Thai University students perceptions towards the abrupt transition to forced online learning in the COVID-19 situation. *Journal of education Khon Kaen University*, 43(3), 30-44.
- Leong, L. M., & Ahmadi, S. M. (2017). An analysis of factors influencing learners' English-speaking skill. *International journal of research in English education*, 2(1), 34-41.
- Littlewood, W. (2007). *Communicative language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nasiri, A., & Pourhossein G. A. (2016). A review of EFL learners speaking skill and the strategies for improvement. *Modern journal of language teaching methods (MJLTM)*, 6(9), 53-59.
- Pham, T., & Nguyen, H. (2020). COVID-19: Challenges and opportunities for Vietnamese higher education. *Higher education in southeast asia and beyond*, 8, 22-24.
- Ratnasari, A. G. (2020). EFL students' challenges in learning speaking skills: A case study in mechanical engineering department. *Journal of foreign language teaching & learning*, 5(1), 20-38.
- Somsathan, P., & Sanjaiprom, S. (2021). Learning online preparedness during the COVID-19 Pandemic in Thailand. *Journal of MCU peace studies*, 9(3), 884-894.
- Schneider, S. L., & Council, M. L. (2021). Distance learning in the era of COVID-19. *Archives of dermatological research*, 313, 389-390.
- Scudellari, M. (2020). The pandemic's future. *Nature*, 584, 22-25.
- Tuan, N. H., & Mai, T. N. (2015). Factors affecting students' speaking performance at LE thanh hien High School. *Asian journal of education research*, 3(2), pp. 8-23.
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching: Practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yuh, A. H., & Kaewurai, W. (2020). An investigation of Thai students' English-speaking problems and needs and the implementation collaborative and communicative approaches to enhance students' English-speaking skills. *The golden teak: Humanity and social science journal*, 27(2), 91-107.
- Yusuf, Q., & Zuraini. (2016). Challenges in teaching speaking to EFL learners. *Proceeding of the 1st English education international conference (EEIC)*, 1(2), 542-546.

การเปลี่ยนแปลงทางการเงินไปสู่สกุลเงินแบบดิจิทัล The Financial Transition to Digital Currency

นิกร โภคอุดม¹ และ กัญญาณิชา โภคอุดม¹

Nikorn Pokudom¹ and Kannicha Pokudom¹

¹หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

¹School of Information Technology, Eastern Asia University

Received: December 13, 2022

Revised: January 17, 2023

Accepted: January 19, 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเงินดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในฐานะสกุลเงินแบบหนึ่งแม้หลายประเทศจะยังไม่ยอมรับให้เป็นเงินตราที่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย บิตคอยน์คือสกุลเงินดิจิทัลแรกที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นเครือข่ายการชำระเงินแบบเพียร์ทูเพียร์แบบกระจายอำนาจเป็นอิสระจากรัฐบาลหรือธนาคารกลาง โดยหวังให้บิตคอยน์มีมูลค่าคงที่ไม่มีความผันผวนและในอนาคตมูลค่าไม่เสื่อมลงเหมือนกับระบบเงินแบบดั้งเดิมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปพบว่าสกุลเงินดิจิทัลทั้งหลายที่ถูกสร้างขึ้นมากลับไม่มีบทบาทหน้าที่ความเป็นเงินอย่างที่เราควรจะเป็นถูกจัดให้เป็นเพียงสินทรัพย์เท่านั้น แต่ด้วยประสิทธิภาพของเทคโนโลยีที่ใช้สร้างสกุลเงินดิจิทัล รัฐบาลหลายประเทศจึงได้นำมาให้ศึกษาและสร้างสกุลเงินดิจิทัลที่ดูแลโดยภาครัฐเพื่อให้ประชาชนได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นบทความนี้จึงได้นำเสนอประวัติศาสตร์ของระบบเงินตราแบบดั้งเดิมและการสร้างเงินดิจิทัลทั้งที่สร้างด้วยรัฐบาลกลางและไม่ใช้รัฐบาลกลางเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและได้เตรียมพร้อมหากระบบเศรษฐกิจทั้งภายในและระหว่างประเทศมีการใช้งานสกุลเงินดิจิทัลกันมากขึ้น

คำสำคัญ: บิตคอยน์, สกุลเงินดิจิทัล, สื่อกกลางในการแลกเปลี่ยน, ระบบการเงิน

Abstract

Today, digital currency has taken on a role as a currency, although many countries still do not accept it as a currency that can be used to pay debts and settle obligations according to the law. Bitcoin is the first digital currency created as a decentralized peer-to-peer payment network independent of governments or central banks in the hope that Bitcoin has a fixed value without fluctuations, and that in the future the value will not deteriorate. But as time goes on, it has been discovered that many of the cryptocurrencies that have been created do not play the role of money as they should and are classified as mere assets. But with the efficiency of the technology used to create digital currency, many governments have brought it in to study and create a digital currency that is maintained by the government for citizens to use to benefit the country's economy. therefore, this article presents the history of traditional monetary systems and the creation of cryptocurrencies. Both federal and non-federal government-created digital money to provide citizens with an understanding and preparation if the domestic and international economy uses of more digital currencies.

บทนำ

ในสังคมของมนุษย์ได้มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของและบริการระหว่างกันมาตั้งแต่อดีต เพื่อประโยชน์สำหรับกรอุปโภค บริโภค ความสะดวกสบายและการสะสมความมั่งคั่งของตนเอง โดยการแลกเปลี่ยนนั้นเกิดขึ้นทั้งระหว่างบุคคล ภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ การธนาคารและภาครัฐ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเหล่านี้จะเรียกว่า “เศรษฐกิจ (economy)” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามไว้ว่า “งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน” หากกิจกรรมการแลกเปลี่ยนหรือธุรกรรมมีจำนวนมากและกระจายไปยังผู้คนที่หลากหลายจะทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจมีสูง ผู้คนกินดีอยู่ดี มีฐานะและประเทศชาติมีความมั่นคงและก้าวหน้า

ในระบบเศรษฐกิจนั้นสื่อกลางที่มนุษย์ให้การยอมรับสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย คือ “เงินตราหรือเงิน (money)” ซึ่งแต่ละประเทศจะมีกำหนด “หน่วยเงินตรา” หรือ “สกุลเงินตรา” (currency) เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเป็นของตนเอง เช่น บาท ดอลลาร์ เยน ฯลฯ สำหรับการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ใช้สำหรับการนำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501 ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร สำหรับ “เงิน” ในทางเศรษฐศาสตร์อาจมี “บัญชีเงินฝากธนาคารประเภทฝากกระแสรายวัน” และ “เครดิต” เพิ่มเข้ามาเป็นยอมรับกันในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกันด้วย เงินจึงหมายถึง สิ่งที่คนในสังคมยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นสื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน เป็นเครื่องใช้วัดมูลค่าของสินค้าและบริการ ใช้ชำระหนี้สินระหว่างกัน

จากการที่ระบบการเงินของโลกใช้เป็นระบบสกุลเงินเพียงตัวเดียว เช่น เงินดอลลาร์ เงินบาท เงินเยน ฯ สกุลเงินจะถูกควบคุมและรวมอำนาจการดูแลเข้าสู่ศูนย์กลางถูกดูแลโดยนโยบายภาครัฐและธนาคาร ซึ่งถือว่าเป็น Centralized Currency หากมีการบริหารงานทางนโยบายการเงินและการบริหารงานของรัฐบาลผิดพลาดอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางการเงิน เช่น ปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ทำให้เป็น

ผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ ค่าเงินที่ประชาชนหรือรัฐบาลมีอยู่จะเสื่อมค่าลงอย่างมาก เงินจะไม่สามารถทำหน้าที่ของเงินได้อีกต่อไป ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้มีการสร้าง “สกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency)” หรือเรียกอีกอย่างว่า “สกุลเงินที่มีการเข้ารหัส (Cryptocurrency)” ขึ้นมา สกุลเงินนี้ถือว่าเป็น Decentralized Currency หมายถึงสกุลเงินที่มีการกระจายอำนาจการดูแลค่าเงินออกจากศูนย์กลางค่าเงิน ไม่ขึ้นตรงกับตัวกลางทางการเงิน โดยมีเป้าหมายทำให้ผู้ใช้งานสามารถแลกเปลี่ยนกันอย่างอิสระได้ไม่ต้องผ่านตัวกลาง มูลค่าของเงินไม่ถูกแทรกแซงโดยศูนย์กลางใด ๆ ทำให้มูลค่าเงินที่เสื่อมค่า สกุลเงินดิจิทัลแรกที่ถูกสร้างคือ “Bitcoin” และภายหลังได้มีการสร้างสกุลเงินดิจิทัลอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น Ethereum BNB Binance USD Dogecoin ฯลฯ

แต่ด้วยการเข้ามาเก็งกำไรกันของผู้ที่ต้องการถือครองสกุลเงินดิจิทัล ทำให้ค่าเงินของสกุลเงินดิจิทัลมีความผันผวนเมื่อเทียบกับสกุลเงินเฟียต รัฐบาลต่าง ๆ จึงได้ศึกษาข้อดีและข้อเสีย วิธีการทำงานของเทคโนโลยี Cryptocurrency และได้นำเสนอสกุลเงินดิจิทัลที่ดูแลโดยรัฐบาลขึ้นมาเช่น สกุลเงินหยวนดิจิทัล สกุลเงินบาทดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนได้ใช้งานและค้าขายระหว่างประเทศ เพื่อไม่ให้ประชาชนได้รับความเสี่ยงจากความผันผวนจากค่าเงินและไม่ให้สูญเสียอำนาจในควบคุมการเงินของประเทศ

ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ รัสเซีย ออสเตรเลีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และสิงคโปร์ ได้มีการศึกษาและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลไว้ดังนี้ ต้องถูกควบคุมด้วยกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน นักซูดเหรียญหรือดำเนินธุรกิจการแลกเปลี่ยนเหรียญต้องลงทะเบียนจัดให้สกุลเงินดิจิทัลเป็นทรัพย์สินกำไรที่ได้ต้องมีการเสียภาษี การออกกฎหมายให้ควบคุมเกี่ยวกับการลงทุน และให้ความรู้แก่ผู้ลงทุนถึงความเสี่ยงจากการเก็งกำไร และการฉ้อโกง แต่บางประเทศยังไม่มีมีการควบคุมที่ชัดเจน เนื่องจากต้องการปล่อยให้กิจกรรมของธุรกิจฟินเทคมีการ

เดบิต การนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของระบบชำระเงิน มีทั้งยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2560 ได้มีการยอมรับให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นหนึ่งในระบบชำระเงิน แต่ประเทศรัสเซียยังไม่รับรองให้ใช้เป็นสื่อกลางของระบบชำระเงิน ส่วนประเทศจีนได้มีการพัฒนาเงินตราดิจิทัลของตัวเองขึ้นมาใช้งาน (Chunhachinda,, 2018)

วิวัฒนาการของการสร้างเงิน

เงินถูกใช้สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน วิวัฒนาการของการสร้างเงินดังนี้ (Iortrakul, 2015)

1. การใช้สิ่งของหรือสินค้าเป็นเงิน ในอดีตจะใช้เป็นข้าวของ สัตว์เลี้ยง อาหารหรือเครื่องประดับเป็นตัวแทนสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงยอมรับในสังคมของยุคสมัยนั้น

2. การใช้โลหะเป็นเงิน แทนการใช้สินค้าเนื่องจากการใช้สินค้ามีปัญหาเรื่องการจัดเก็บที่ลำบาก การแบ่งหน่วยย่อยเพื่อไปซื้อสินค้าอื่น ๆ ที่มีราคาต่างกันทำได้ยาก และมีมูลค่าไม่แน่นอน แต่ละอาณาจักรในอดีตจึงได้สร้างเหรียญโลหะที่มีความคงทนและใช้งานง่ายมาเป็นเงินสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน เริ่มแรกมูลค่าของเงินประเภทของโลหะเป็นแบบ “เงินที่มีมูลค่าเต็มตัว (full bodied money)” หมายถึงมูลค่าของเหรียญจะขึ้นอยู่กับชนิดของเหรียญ เช่น ทองคำ เงิน และขนาดของเหรียญ หากนำเงินโลหะไปหลอมก็ยังมีมูลค่าเท่าเดิมตามราคาโลหะนั้น แต่พบปัญหาว่าปริมาณของโลหะมีค่านั้นมีไม่เพียงพอต่อการใช้งานในระบบเศรษฐกิจ จึงได้สร้างเงินจากโลหะชนิดอื่นแล้วกำหนดค่าเงินได้มากกว่าค่าของโลหะนั้นได้ เรียกว่าเป็นเงินแบบ “เงินที่มีมูลค่าไม่เต็มตัว (token money)”

3. เงินกระดาษ ก่อนที่จะถูกกำหนดให้เป็นเงินที่เรียกว่า “ธนบัตร” แบบในปัจจุบัน ในอดีตถูกใช้เป็น “สัญญา” สำหรับใช้แลกคืนเงินหรือสิ่งของซึ่งถูกนำมาใช้แทนเหรียญโลหะ ส่วนในประเทศตะวันตกเงินกระดาษในเริ่มแรกเป็น “ใบรับฝากทอง” ที่ช่างทองออกให้กับเจ้าของที่ได้นำทองหรือของมีค่ามาฝากไว้ ใบฝากทองดังกล่าวสามารถนำมาแลกทองหรือเหรียญโลหะที่มีมูลค่าเท่ากับที่ระบุไว้ในใบฝากทองได้ ต่อมาได้พัฒนามาเป็น “บัตรธนาคาร” ซึ่งออกโดยธนาคารพาณิชย์ ทั้ง “สัญญา” และ

“บัตรธนาคาร” คือว่าเป็นเงินที่มีมูลค่าเต็มตัว ปัจจุบันสิทธิในการออกเงินกระดาษเป็นของธนาคารกลางหรือรัฐบาลของประเทศเท่านั้น ซึ่งจะเรียกเงินกระดาษนั้นว่า “ธนบัตร” สามารถนำไปชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย แต่ธนบัตรจะถือว่าเป็นเงินที่มีมูลค่าไม่เต็มตัว (Token money) เนื่องจากสามารถมีมูลค่าสูงกว่าค่าของกระดาษที่นำมาสร้างเงินเงินตรานี้เรียกอีกอย่างว่า fiat money หรือ money

ประวัติศาสตร์ระบบการเงินระหว่างประเทศ

การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจทำให้แต่ละประเทศได้สร้างสกุลเงิน (currency) ของประเทศตนเองขึ้นมา โดยมีเงินตรา (fiat money) เป็นตัวกลางสำหรับใช้งานในระบบเศรษฐกิจ แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศตนเองเท่านั้นแต่ยังมีการค้าขายกันระหว่างประเทศกันด้วย เนื่องจากแต่ละประเทศต่างก็มีสกุลเงินเป็นของตนเองเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการค้าขายระหว่างกันจึงจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้กับระบบสกุลเงินของตนเองหรือเลือกใช้สกุลเงินของประเทศมหาอำนาจที่ได้รับการยอมรับ ประวัติของระบบอัตราแลกเปลี่ยนการเงินมีดังนี้

1. ระบบการเงินที่ใช้มาตรฐานทองคำ (Gold standard) เป็นระบบการเงินที่ใช้มาตรฐานทองคำเป็นระบบการเงินแบบแรกๆ ที่นำมาใช้ในการค้าขายระหว่างประเทศ ระบบการเงินนี้จะกำหนดให้ประเทศใด ๆ ต้องกำหนดค่าของเงินแต่ละหน่วยเทียบกับทองคำ การผลิตเงินเพื่อมาใช้ในระบบเศรษฐกิจต้องออกเป็นทองคำเท่านั้นหรือออกเงินตราต้องมีทองคำหนุนหลัง (เท่ากับจำนวนเงินที่ออก) ฉะนั้นการค้าขายระหว่างประเทศจึงเป็นไปอย่างราบรื่นไม่ต้องกังวลค่าเงินที่ผันผวนหรือไม่เท่ากันของแต่ละประเทศ เพราะสามารถนำเงินไปแลกเป็นทองคำหรือนำทองคำไปแลกเป็นเงินได้แบบเต็มจำนวน รัฐบาลแต่ละประเทศต้องยินยอมให้มีการนำเข้าและส่งออกทองคำระหว่างกันได้ และรัฐบาลต้องยอมให้แลกเปลี่ยนไปมาระหว่างทองคำกับเงินได้แบบไม่จำกัด ระบบนี้ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2364 – 2474 (ค.ศ. 1821 - 1931) และได้ถูกยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932) เหตุที่มีการยกเลิกเนื่องจาก ในปี ค.ศ.1914 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้แต่ละประเทศมีความต้องการที่จะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากสำหรับการทำสงครามและอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเพื่อ

แก้ปัญหาเศรษฐกิจ การออกเงินเข้าสู่ระบบจึงไม่ได้อ้างอิงกับปริมาณทองคำของประเทศที่มีอยู่และยังระงับการขายทองคำเพื่อรักษาทุนสำรองระหว่างประเทศไว้

2. ระบบ Bretton Wood ภายหลังจากที่ระบบการเงินที่ใช้มาตรฐานทองคำถูกยกเลิก ก็ได้มีความพยายามที่จะหาข้อกำหนดอ้างอิงมูลค่าของสกุลเงินของแต่ละประเทศ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1944 ซึ่งช่วงหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศผู้ชนะสงครามโดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำได้ประชุมตกลงพัฒนาระบบการเงิน Bretton Wood ขึ้นมาและได้มีการจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศขึ้นมา 2 องค์กร คือ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) และธนาคารโลก (World Bank) (Euarukskul, 2015) แต่สิ่งที่สำคัญของระบบนี้คือการกำหนดให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับมี 2 อย่าง คือ ทองคำและเงินสกุลดอลลาร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ กลายเป็นเงินตราสกุลหลักของโลกสามารถให้ชำระเงินทางการค้าระหว่างประเทศได้ หากประเทศใดต้องการมีเก็บไว้สามารถนำทองคำไปแลกเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ได้ โดยราคาทองคำทองคำ 1 ออนซ์ต่อ 35 ดอลลาร์ฯ ระบบการเงินแบบ Bretton Wood จึงเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (fixed exchange rate) ในทางกลับกันยังสามารถนำเงินดอลลาร์มาแลกทองคำคืนก็ได้เช่นกัน ซึ่งแต่ละประเทศต้องประกาศค่าเงินเทียบกับทองคำและเงินดอลลาร์ด้วยเพื่อใช้สำหรับการอ้างอิงเพื่อการแลกเปลี่ยน ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาเองก็ต้องผลิตเงินดอลลาร์สหรัฐฯตามจำนวนทองคำที่มีหรือเรียกว่ามีทองคำหนุนหลังค่าเงิน แต่ระบบนี้ได้ถูกทางรัฐบาลสหรัฐฯประกาศยกเลิกไปเมื่อ ปี ค.ศ.1971 เนื่องจากพิมพ์เงินดอลลาร์เข้ามาในระบบเป็นจำนวนมากโดยไม่ได้มีทองคำหนุนหลังอยู่จริง ประเทศต่าง ๆ ที่ค้าขายด้วยความไม่เชื่อมั่นในเงินดอลลาร์ที่ได้มาจากการค้าขายจึงขอแลกเงินเป็นทองคำเป็นจำนวนมาก ทางรัฐบาลสหรัฐฯฯ จึงได้ประกาศยกเลิกการผูกค่าเงินดอลลาร์แล้วเปลี่ยนระบบเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (floating exchange rate) และระบบ Bretton Wood นี้ได้สิ้นสุดไปใน ค.ศ. 1973

3. สกุลเงินเฟียต (Fiat Currency) เป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (floating exchange rate) ทุกประเทศที่มีสกุลเงินของตนเองสามารถผลิตเงินหรือ

พิมพ์ธนบัตรเข้าสู่ตลาดโดยมีจำนวนเป็นตามนโยบายการเงินของแต่ละประเทศแต่มูลค่าสกุลเงินเฟียตของแต่ละประเทศจะถูกกำหนดโดยตลาดตามอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลนั้น ๆ ซึ่งภายหลังจากที่ระบบการเงินแบบ Bretton Wood ได้ถูกยกเลิกไปเมื่อ ค.ศ. 1973 และมาใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวส่งผลทำให้ราคาทองคำที่เคยตรึงไว้ได้มีค่าลอยตัวขึ้นมาก ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กราฟมูลค่าทองคำต่อเงินดอลลาร์

ที่มา: <https://goldprice.org/gold-price-history.html>

โดยตัวเงินตราของสกุลเงินเฟียตเองจะถือว่าเป็นสิ่งไร้ค่าในตัวเองเพราะทำมาจากกระดาษและโลหะ ไม่เหมือนเงินตราในยุคก่อนที่ทำมาจากโลหะมีค่า เช่น ทอง เงิน แต่ตัวเงินตราสกุลเฟียตมีค่าจากให้ค่าแก่จากระบบอุปสงค์และอุปทาน และจากความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล

ปัญหาเงินเฟ้อ

ภายในระบบเศรษฐกิจผู้คนในสังคมที่ทำงานซึ่งจะได้รับผลตอบแทนเป็นเงิน เพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเก็บออม ต่างก็คาดหวังว่าในภายหน้าเงินที่เก็บออมไว้จะสามารถซื้อสินค้าได้เหมือนเดิมและสามารถดำรงชีวิตด้วยเงินที่เก็บออมไว้ได้ แต่ความจริงไม่ได้เป็นแบบนั้นเพราะมูลค่าของเงินจะลดลงไปเรื่อย ๆ เพราะปัญหา “เงินเฟ้อ (inflation)” ซึ่งหมายถึง ภาวะการณ์ที่ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเราพิจารณาได้จากการสูงขึ้นของดัชนีราคา (price index) เมื่อเวลาผ่านไปว่ามีค่าสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าราคาสินค้าทุกชนิดจะต้องสูงขึ้นจึงจะเป็นปรากฏการณ์ของ เงินเฟ้อ (Pornpilapun & Racharak, 2005)

ภาวะดังกล่าวคือการเสื่อมมูลค่าของเงิน เมื่อเวลาผ่านไปราคาสินค้าและบริการส่วนมากจะมีราคาสูงขึ้นทำให้ปริมาณสินค้าที่ซื้อจะมีจำนวนน้อยลงในราคาเดิมหรืออาจต้องจ่ายเงินมากขึ้นเพื่อใช้บริการต่าง ๆ นั้นแสดงให้เห็นได้ว่าเงินในอนาคตจะมีอำนาจในการซื้อที่ลดลง ทำให้กระทบต่อฐานะและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกิดภาวะสงคราม การเพิ่มปริมาณเงินเข้าสู่ระบบเป็นจำนวนมาก การบริหารนโยบายการเงินผิดพลาด เป็นต้น ปัญหาที่ธนาคารกลางจะเป็นผู้ดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงินเพื่อแก้ไขปัญหา แต่บางประเทศก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จึงทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง

สาเหตุการเกิดเงินเฟ้อแบ่งได้เป็น 2 สาเหตุหลัก ๆ คือ

1. ประชาชนต้องการซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น (เรียกว่า Demand – Pull Inflation) ประกอบกับสินค้าและบริการนั้นๆ ในตลาดมีไม่เพียงพอทำให้ผู้ขายปรับราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น

2. ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น (เรียกว่า Cost – Push Inflation) กล่าวคือ หากผู้ผลิตไม่สามารถแบกรับภาระต้นทุนที่สูงขึ้นได้จะทำให้ผู้ผลิตต้องปรับราคาสินค้าและบริการให้สูงขึ้นด้วย กรณีดังกล่าวการเติบโตทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้น้อยเนื่องจากคนจะซื้อตามกำลังทรัพย์ที่มี หากธุรกิจต้องการที่จะขายสินค้าให้ได้มากขึ้นก็ต้องอาศัยสิ่งที่เรียกว่า “เครดิต” หมายถึงการให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าหรือบริการไปก่อนแล้วสามารถชำระเงินคืนในภายหลังเป็นงวด ๆ ตามที่ตกลงกันได้ วิธีการดังกล่าวก็จะทำให้สามารถขายสินค้าได้เพิ่มมากขึ้นและผู้ขายอาจขอกู้เงินทุนจากธนาคารเพื่อนำไปเป็นเงินทุนสำหรับการผลิต โดยที่ผู้ขายมีภาระในการผ่อนชำระต้นและดอกเบี้ยแก่ธนาคารที่ขอกู้ยืมมา การตั้งราคาสินค้าจึงต้องมีราคาสูงขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมภาระหนี้ดังกล่าว (ต้นทุนของสินค้าและบริการมีหลายอย่าง เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าขนส่ง ค่าเช่า ค่าแรงงาน ฯ) หากในภาวะที่เศรษฐกิจมีการเติบโตผู้ซื้อสามารถใช้จ่ายได้อย่างสบายได้ผู้ขายก็ไม่มีปัญหาเรื่องการชำระเงินคืนและธนาคารก็สามารถปล่อยกู้แก่ธุรกิจได้อย่างมากมาย หากผู้ขายต้องการขยายกิจการเพิ่มเติมก็สามารถขอกู้เงินเพิ่มได้และราคาสินค้าก็อาจจะต้องแพงขึ้นเรื่อย ๆ

ประเภทของเงินเฟ้อแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ เงินเฟ้ออย่างอ่อน เงินเฟ้อปานกลาง และเงินเฟ้ออย่างรุนแรง

1. เงินเฟ้ออย่างอ่อน (mild inflation) เป็นระดับการเฟ้อที่ราคาสินค้าและบริการโดยรวมสูงขึ้นไม่มากโดยสูงขึ้นไม่เกินร้อยละ 5 ต่อปี ซึ่งผลดีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการมีกำไรจากการประกอบการ ทำให้มีการขยายการผลิตและมีการจ้างงานมากขึ้น ประชาชนมีงานทำและมีรายได้สำหรับการดำรงชีวิต

2. เงินเฟ้อปานกลาง (moderate inflation) เป็นระดับที่มีอัตราเงินเฟ้อสูงกว่าร้อยละ 5 - 20 ต่อปี ภาวะแบบนี้ทำให้ราคาสินค้าและบริการมีราคาสูงขึ้นมาก ทำให้ประชาชนมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้จ่ายใช้สอย จึงเกิดการประหยัดและลดการบริโภคเพื่อประหยัดเงิน ผู้ประกอบการจะเริ่มขายสินค้าได้น้อยลง ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการทางด้านนโยบายทางการเงินเพื่อดูแลเศรษฐกิจ

3. เงินเฟ้ออย่างรุนแรง (hyperinflation) หมายถึงภาวะที่อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นเกินร้อยละ 20 ต่อปี และเกิดขึ้นในระยะเวลานานสั้น เช่น เกิดจากการแก้ปัญหาเงินเฟ้ออย่างปานกลางไม่ได้ เกิดสงคราม จลาจล มีภัยพิบัติ และอาจเป็นเพราะการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยการผลิตเงินเข้าสู่ระบบมากเกินไป ทำให้ประชาชนเดือดร้อนอย่างมาก เนื่องจากมูลค่าเงินที่เก็บสะสมไว้ลดลงไปอย่างมหาศาล เงินจะไม่สามารถทำหน้าที่ของเงินทั้งสี่ประการอีกต่อไป

แต่ละประเทศก็จะมีหน่วยงานทำหน้าที่ควบคุมดูแลเรื่องเงินเฟ้ออยู่ 2 หน่วยงานคือ กระทรวงพาณิชย์และธนาคารกลาง โดยกระทรวงพาณิชย์ จะทำหน้าที่ดูแลราคาสินค้าและบริการควบคุมการขึ้นราคา ไม่ให้มีการขึ้นราคาเอาเปรียบประชาชน ส่วนธนาคารกลาง (ประเทศไทยเรียกว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือ ธปท.) ทำหน้าที่ควบคุมปริมาณเงิน การผลิตเงินเข้าสู่ระบบ และเครดิตในระบบเศรษฐกิจ ด้วยการควบคุมอัตราดอกเบี้ยเพื่อคุมเงินเฟ้อหรือเงินฝืด และควบคุมปริมาณของเงินในระบบเศรษฐกิจ รัฐบาลกลางของประเทศ (Central Government) ไม่ได้มีส่วนกับการทำหน้าที่นี้แต่จะเป็นผู้จัดเก็บภาษีและใช้จ่ายส่วนของภาครัฐ

ตัวอย่างปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (hyperinflation)

ในปี ค.ศ. 2008 ประเทศเวเนซุเอลา เป็นประเทศที่มีรายได้จากการส่งออกน้ำมันเพียงอย่างเดียว เพราะดำเนินนโยบายประชานิยมนำเข้าสินค้าเข้ามาขายแล้วนำเงินของรัฐบาลมาอุดหนุนเพื่อให้มีราคาถูกลง ทำให้ผู้ประกอบการภายในประเทศไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ จึงต้องปิดกิจการไปเป็นจำนวนมาก ครั้นมาราคาน้ำมันในตลาดโลกได้ลดต่ำลงมา ภาครัฐก็มีรายได้น้อยลงจึงอุดหนุนค่าสินค้าได้น้อยลงและกิจการในประเทศก็ปิดไปแล้วหลายราย ทำให้ราคาสินค้าจึงสูงขึ้นอย่างมหาศาล จนทำให้ต้องกู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาใช้แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงได้พิมพ์เงินเข้าสู่ระบบมาเป็นจำนวนมหาศาล ส่งผลให้ค่าของเงิน “โบลิวาร์ (bolivars)” ลดลงมูลค่าลงอย่างมหาศาลจนเกิดภาวะเงินเฟ้อขั้นรุนแรง (Hyperinflation) เพราะราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็ว มีอัตราเงินเฟ้อถึง 13,864% โดย IMF ยังคาดการณ์ว่าประเทศเวเนซุเอลาอาจมีปัญหาเงินเฟ้อของเวเนซุเอลาจะอยู่ที่ 1,000,000% เรียกว่าการเกิด “ภาวะเงินเฟ้อแบบรุนแรง” ซึ่งหมายความว่ามูลค่าของเงิน “โบลิวาร์ (bolivars)” เกือบไร้ค่า และต้องใช้เงินโบลิวาร์จำนวนมากเพื่อซื้อสินค้าที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ดังภาพ 2 ส่งผลกระทบอย่างมากกับประชาชน

เนื้อวัว 1 กิโลกรัม = 9,500,000 โบลิวาร์ / \$1.45 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ทีชชู่ 1 ม้วน = 2,600,000 โบลิวาร์ / \$0.40 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ภาพ 2 ค่าเงินโบลิวาร์เทียบกับราคาสินค้า

ที่มา: <https://widerimage.reuters.com/story/venezuelans-rush-to-shops-before-monetary-overhaul>

ปัญหาวิกฤตสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ที่มีเครดิตต่ำ (Subprime Crisis) ปี ค.ศ. 2008 ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเกิดจากการเจ้าโครงการสร้างอสังหาริมทรัพย์ออกมาขายในราคาที่สูงและมีปริมาณมาก ธนาคารปล่อยกู้ง่ายไม่เคร่งครัดกับคุณสมบัติของผู้กู้ ส่วนผู้กู้ก็ซื้อทั้งที่ไม่มีความสามารถในการผ่อนบางคนก็ซื้อไว้มากเป็นจำนวนมากเพื่อหวังเก็งกำไรในอสังหาริมทรัพย์ ปัญหาที่เริ่มเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ เช่น ชำระเงินกู้ไม่ไหว ยอมให้ถูกยึดและตัดค่างหนี้สิน จนกระทั่งมาปะทุในปี ค.ศ. 2008 ความมั่งคั่งของผู้คนลดลง ลดการใช้จ่าย สภาพคล่องทางการเงินของธนาคารมีปัญหาหนี้เสียเยอะมหาศาลเกินที่ธนาคารกลางและรัฐบาลสหรัฐจะแก้ปัญหาด้วยวิธีปกติ จึงเลือกใช้การแก้ปัญหาด้วยการยินยอมให้พิมพ์เงินเพิ่มเป็นจำนวนมาก (QE) เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มสภาพคล่องของระบบธนาคาร

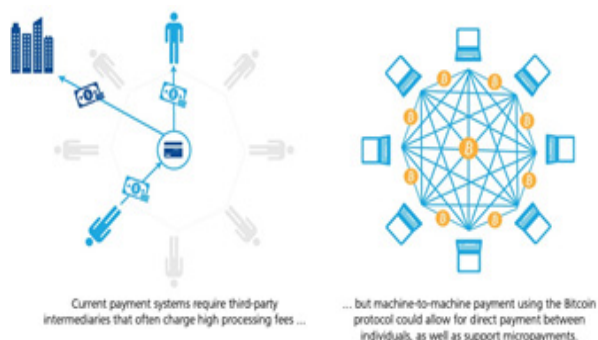
การถือกำเนิดของสกุลเงินดิจิทัล

ภายหลังจากปัญหาวิกฤตสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ที่มีเครดิตต่ำ ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับระบบการเงินของโลก ได้มีผู้ที่ใช้นามแฝงว่า “Satoshi Nakamoto” (ปัจจุบันยังไม่มีใครทราบว่าเป็นใคร) ได้นำเสนอสมุดปกขาว (White Paper) “บิตคอยน์:ระบบเงินสดอิเล็กทรอนิกส์แบบเพียร์ทูเพียร์ (Bitcoin : A Peer-to-Peer Electronic Cash System)” (Nakamoto, 2008) เพื่อนำเสนอสกุลเงิน

ดิจิทัลที่ใช้ระบบแบบกระจายอำนาจ มีปริมาณเงินคงที่ไม่สามารถสร้างเพิ่มได้ คือ 21,000,000 บิตคอยน์ ป้องกันการสร้างเงินออกมาไม่จำกัดเหมือนการเงินแบบเดิม เครือข่ายบิตคอยน์ขึ้นมาถือกำเนิดใช้งานในเดือนมกราคม ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) ระบบนี้จะไม่มิตัวกลางที่ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล ควบคุมการทำธุรกรรม ดังแสดงภาพ 3 เพราะระบบนี้ต้องการสร้างสกุลเงินใหม่ที่จะไม่มีอำนาจของรัฐบาลและธนาคารใดมาควบคุมได้ และผู้คนยังสามารถโอนเงินเข้าหากันได้โดยตรงไม่ต้องทำงานผ่านตัวกลาง (สถาบันการเงินต่าง ๆ) แบบระบบเดิม ทำให้ประหยัดค่าธรรมเนียมการโอนและรวดเร็ว

การจัดเก็บข้อมูลธุรกรรมของ Bitcoin จะอาศัยเทคโนโลยีที่เรียกว่าบล็อกเชน (Blockchain) เป็นรายการเดินบัญชีแบบสาธารณะ ซึ่งเทคโนโลยีนี้จะนำข้อมูลการทำธุรกรรมมาเข้ารหัส (Cryptography) ข้อมูลการทำธุรกรรมแต่ละครั้งเป็นข้อมูลเรียกว่า “บล็อก (Block)” หากมีการทำธุรกรรมใหม่ขึ้นมาข้อมูลเหล่านั้นจะถูกส่งไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์ในเครือข่าย (โหนด : Node) ช่วยกันตรวจสอบและยืนยัน หากธุรกรรมนั้นถูกต้องบล็อกดังกล่าวจะถูกกระจายเก็บไว้ยังโหนดที่อยู่ในเครือข่ายไม่เก็บไว้ที่ศูนย์กลางเหมือนระบบธนาคารเดิม และบล็อกธุรกรรมนั้นจะถูกเรียงต่อกันจากบล็อกก่อนหน้าเรียงต่อกันเป็นสายหรือโซ่ (Chain) การใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลธุรกรรมของ Bitcoin จึงมีความปลอดภัยเนื่องจากมีการทำสำเนารายการบัญชีไปไว้ยังคอมพิวเตอร์หลายเครื่อง การจะแอบแก้ไขหรือแฮกข้อมูลจึงทำได้ยากเพราะต้องผ่านการยืนยันการแก้ไขจากโหนดในเครือข่าย

ภาพ 3 การชำระเงินแบบปัจจุบันกับ Bitcoin
ที่มา: www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/emerging-technologies/bitcoin-fact-fiction-future.html

ความท้าทายของสกุลเงินดิจิทัลในการใช้เป็นเงิน

สำหรับประเทศไทยสกุลเงินดิจิทัลจะสามารถเป็นเงิน (money) ได้หรือไม่นั้นจะพิจารณาตามหัวข้อหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจและ “เงินตรา” ตามพระราชบัญญัติเงินตราของประเทศไทย การพิจารณาสกุลดิจิทัลตามหน้าที่ของเงิน (Functions of Money) ในระบบเศรษฐกิจมี 4 ข้อ ดังนี้ (Pornpilaipun & Racharak, 2005, pp.181-182)

1. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (medium of exchange) หมายความว่าเงินทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย สามารถนำเงินไปแลกเปลี่ยนหรือบริการได้โดยตรง

เนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลถูกสร้างมาใช้งานในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสามารถโอนให้กันผ่านทางช่องทางออนไลน์ได้ ปัจจุบันได้มีสินค้าและบริการที่สามารถใช้เงินดิจิทัลชำระได้ เช่น รถยนต์ บ้าน การทำศัลยกรรม ดังนั้นสกุลเงินดิจิทัลจึงสามารถนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ ดังแสดงในภาพ 4

สินค้า	รูปแบบ	เงินดิจิทัลที่รับ
soTesla	ซื้อ	Bitcoin (BTC), Bitcoin Ethereum (USD), Zipmex Token (ZMT)
so สิวฟรีดี	ซื้อ	Bitcoin (BTC)
so ฟ้าฟ้าขาว	แบบมีเงินคืนหรือของขวัญ	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Dogecoin (DOGE)
บริการสุขภาพ	แลกเปลี่ยน-จองคิว	Bitcoin (BTC), Tether (USD), Ethereum (ETH), Ripple (XRP), Stellar Lumens (XLM), Bitkub Coin (KUB), JFIN Coin (JFIN)
เคโรนอคา	จองคิว	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Tether (USD)
Chelona Beach วิวหิน	จองโรงแรม	Bitcoin (BTC)
Good Dream Guesthouse วิวบ่อ	จองโรงแรม	Bitcoin (BTC)
iHaveCPU	รับงานฟรีแลนซ์	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Binance Coin (BNB), Cardano (ADA)
Vertex Clinic	ชำระค่ารักษา	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Tether (USD)
Physio x Fitness ศูนย์	ชำระค่ารักษา	Bitcoin (BTC)
ร้านยา Shaba Smile สาขาเหนือศรีอยุธยา	ชำระค่าอาหาร	Bitcoin (BTC)
ร้านข้าวต้ม ส้มตำไก่ย่าง	ชำระค่าอาหาร	Bitcoin (BTC)
ร้านพิซซ่า Pizza Hut	ชำระค่าอาหาร	Bitcoin (BTC)
ร้านกาแฟ: Number ONE suva	ชำระค่าอาหาร	ทุกสกุลเงินดิจิทัล 'ทุกชนิด' ที่อยู่บนระบบของ Bitkub
ร้านอาหาร Beer Garden ฉะมา	ชำระค่าอาหาร	Bitcoin (BTC)
ร้านกาแฟ KPN ภูเก็ต	ชำระค่าอาหาร	Bitcoin (BTC)
ร้านกาแฟ UNICEF	ชำระเงิน	Bitcoin (BTC)

ภาพ 4 สินค้าที่รับชำระด้วยเงินดิจิทัล
ที่มา: www.bangkokbiznews.com/business/975628

2. เป็นมาตรฐานในการวัดค่า (standard of value) หรือเป็นหน่วยในการวัดค่า (unit of account) หมายความว่าเงินสามารถใช้เป็นหน่วยบัญชีสากลเพื่อวัดมูลค่าของสินค้าและบริการทั้งหมดที่แลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ การกำหนดราคาสินค้าหรือบริการให้กับสินค้าหรือบริการอื่น ๆ จะทำให้การทำธุรกรรมง่ายขึ้น เช่น รองเท้า 500 บาท ค่ารถเมล์ 30 บาท

จากภาพ 2 ร้านค้าที่รับชำระเงินเป็นสกุลเงินดิจิทัลนั้นจะรับจ่ายผ่านระบบแอปพลิเคชันหรือ cryptocurrency wallet จะมีต้องมีการกำหนดราคาสินค้าไว้ก่อนที่ลูกค้าจะชำระเงิน (เป็นการเทียบเคียงค่าเงินสกุลเงินดิจิทัลกับเงินบาท) แสดงว่าสกุลเงินดิจิทัลสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการวัดค่าได้

3. เป็นเครื่องสะสมมูลค่า (store of value) หมายถึง การจัดเก็บความมั่งคั่งในรูปแบบของเงิน ในวันข้างหน้ามูลค่าก็จะยังคงเหมือนเดิม ไม่เหมือนกับการจัดเก็บสิ่งของที่อาจจะเสื่อมสภาพทรุดหรือจัดเก็บเป็นอาหารซึ่งอาจจะจัดเก็บได้ไม่นานเพราะอาจเน่าเสียงาน ดังนั้นเงินจึงมีความคงทนถาวร ไม่เสื่อมสภาพได้ง่าย ทำให้เราสามารถเก็บสะสมเงินไว้ได้ดีกว่าสิ่งของ แต่หากในระบบเศรษฐกิจเกิดปัญหาเงินเฟ้อก็อาจจะทำให้เงินเสื่อมค่าลงได้ตามอัตราเงินเฟ้อ

ในประเด็นนี้ในภาพ 5 และ 6 พบว่าสกุลเงินดิจิทัล Bitcoin และ FTX Token (FTT) นั้นขาดเสถียรภาพเพราะมีความผันผวนของราคาค่อนข้างมาก หากมีการนำมาใช้เป็นเงินเพื่อใช้จ่ายจริงผู้ใช้งานจะได้รับผลกระทบทางลบมาก เช่น เงินออมมีมูลค่าลดลง ผู้ซื้อจะซื้อของได้จำนวนน้อยลงผู้ประกอบการพ่อค้าแม่ค้าขาดทุนเนื่องจากมูลค่าของสกุลเงินดิจิทัลที่เก็บไว้มีมูลค่าลดลง โดยเฉพาะเงินดิจิทัลบางสกุลที่ถูกสร้างขึ้นมาแล้วมีปัญหาเรื่องการลงทุนที่ผิดพลาดหรือมีการดำเนินงานที่ไม่สุจริต เช่น เหรียญ FTT ที่มีการดำเนินธุรกิจของบริษัท FTX ที่ผิดพลาดและมีการทุจริตทำให้ภายใน 1 สัปดาห์มูลค่าของเหรียญลดลงไปอย่างรุนแรงเกือบร้อยละ 90 (ภาพ 6) ดังนั้นสกุลเงินดิจิทัลจึงไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นเครื่องสะสมมูลค่าได้

4. เป็นมาตรฐานการชำระหนี้ในอนาคต (standard of deferred payment) หมายถึง เงินสามารถใช้ชำระหนี้สินที่มีต่อกันระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้และทำหน้าที่เป็นมาตรฐานของการชำระหนี้ทางบัญชีได้ ซึ่งหมายความว่า

ว่าหากวันนี้สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าได้ก็ต้องยอมรับได้ในการซื้อสินค้าในวันนี้เพื่อจะจ่ายเงินให้ในอนาคตได้เช่นกัน (ระบบเครดิต) ตัวอย่างเช่น การกู้เงิน หรือซื้อของแบบผ่อนชำระ ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตได้มากขึ้น

ภาพ 5 กราฟราคาเหรียญ Bitcoin

ที่มา: <https://www.msn.com/th-th/money>

ภาพ 6 กราฟราคาเหรียญ FTT

ที่มา: <https://www.msn.com/th-th/money>

แม้ว่าจะใช้สกุลเงินดิจิทัลซื้อขายสินค้าระหว่างกันได้แต่ความผันผวนของราคาที่มีสูง สกุลเงินดิจิทัลจึงไม่สามารถใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการชำระหนี้ในอนาคตได้ เพราะทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ไม่มีความเชื่อมั่นต่อมูลค่าของสกุลเงินดิจิทัล ปัจจุบันจึงภาคเอกชนจึงได้พยายามออกเหรียญหรือสกุลเงินดิจิทัลใหม่ ๆ เช่น Tether (USDT), USD Coin (USDC), Indonesia Rupiah Token (IDRT) ให้มีคุณสมบัติเป็น Stablecoin หมายถึง สินทรัพย์ดิจิทัลที่สามารถคงมูลค่าไว้คงที่ได้โดยอ้างอิงตามสินทรัพย์อื่น เช่น ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา

เงินดิจิทัลสกุลอื่น ๆ หรือตามราคาทอง

การพิจารณาว่าสกุลเงินดิจิทัลสามารถเป็นเงินตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 (The Currency Act B.E. 2501 (1958), 1958) ของประเทศไทยได้หรือไม่ หมวดที่ 1 เงินตราและหน่วยของเงินตรา ประกอบด้วยมาตราที่เกี่ยวกับข้อกับเงินตรามีดังนี้

มาตรา 6 เงินตราได้แก่เหรียญกษาปณ์และธนบัตร

มาตรา 7 หน่วยของเงินตราเรียกว่า “บาท” หนึ่งบาทแบ่งเป็นหนึ่งร้อยสตางค์ คำว่า “บาท” นั้นจะใช้เครื่องหมาย “บ.” แทนก็ได้

มาตรา 9 ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ จำหน่าย ใช้ หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใด ๆ แทนเงินตราเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

มาตรา 11 เหรียญกษาปณ์เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไม่เกินจำนวนที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา 15 ธนบัตรเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน

จะพบว่าในหมวดที่ 1 จะกำหนดให้ใช้เฉพาะเหรียญกษาปณ์และธนบัตรเท่านั้น สกุลเงินดิจิทัลไม่อยู่ในมาตราที่ 6 และ 7 และมาตรา 9 ยังไม่อนุญาตให้สกุลเงินดิจิทัลใช้งานในฐานะเงินตรา ดังนั้นสกุลเงินดิจิทัลจึงยังไม่สามารถนำมาใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายตามมาตราที่ 11 และ 5

ส่วนหมวด 3 ทุนสำรองเงินตรา ในพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มีมาตราที่น่าสนใจดังนี้

มาตรา 26 เพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพของเงินตราให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรักษาทุนสำรองเงินตราไว้กองหนึ่งเรียกว่า “ทุนสำรองเงินตรา”

มาตรา 30 ให้สินทรัพย์ต่อไปนี้เป็นสิ่งอันชอบด้วยกฎหมายที่จะประกอบขึ้นเป็นทุนสำรองเงินตรา

1. ทองคำ
2. เงินตราต่างประเทศอันเป็นเงินตราที่พึงเปลี่ยนได้ หรือเงินตราต่างประเทศอื่นใดที่กำหนดโดยกฎกระทรวง
3. ทั้งนี้ต้องเป็นรูปเงินฝากในธนาคารนอกราชอาณาจักรหรือในสถาบันการเงิน ระหว่างประเทศ
4. หลักทรัพย์ต่างประเทศที่จะมีการชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศที่ระบุไว้ใน (2)
5. ทองคำ สินทรัพย์ต่างประเทศ และสิทธิพิเศษถอนเงิน ทั้งนี้ที่นำส่งสมทบกองทุนการเงิน

6. ใบสำคัญสิทธิซื้อส่วนสำรอง

7. ใบสำคัญสิทธิพิเศษถอนเงิน

8. หลักทรัพย์รัฐบาลไทยที่จะมีการชำระหนี้เป็น จะพบว่าในหมวดที่ 3 นี้ไม่มีสกุลเงินดิจิทัลเป็นเงินทุนสำรองเงินตราของประเทศ ดังนั้นสกุลเงินดิจิทัลจึงยังไม่ใช่สินทรัพย์ที่สามารถเป็นทุนสำรองเงินตราของประเทศด้วย

จากการพิจารณาว่าสกุลเงินดิจิทัลจะเป็นเงิน (money) ได้หรือไม่พิจารณาตามหัวข้อหน้าที่ของเงินในระบบเศรษฐกิจและ “เงินตรา” ตามพระราชบัญญัติเงินตราของประเทศไทย สรุปได้ว่ายังไม่สามารถจะเป็น “เงินตรา” ได้ จะเป็นได้เพียงสินทรัพย์ที่ใช้สำหรับการลงทุนเพื่อเก็งกำไรเท่านั้น

สินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset)

แม้ว่าปัจจุบันสกุลเงินดิจิทัลจะยังไม่สามารถเป็นเงินตราตามกฎหมายของประเทศไทยได้ แต่ทางภาครัฐเล็งเห็นถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบการเงินรูปแบบใหม่ จึงได้ตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 (The Digital Asset Business Operations royal act B.E. 2561(2018), 2018) โดยมีคำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

“คริปโทเคอร์เรนซี” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าบริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

“โทเคนดิจิทัล” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ

(2) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

“สินทรัพย์ดิจิทัล” หมายความว่า คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล

เหตุผลการกฎหมายฉบับนี้เนื่องจากปัจจุบันได้มีการนำสกุลเงินดิจิทัล (Digital Money) หรือคริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) และโทเคนดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนผ่านการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน เป็น สื่อกกลางในการแลกเปลี่ยน รวมถึงนำมาซื้อขายหรือ แลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล แต่ยังไม่มีความหมายที่กำกับหรือควบคุมการดำเนินการ ดังกล่าวในประเทศไทย ซึ่งทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจของประเทศและเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อกำหนดให้มีการกำกับและเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีมาทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน อันจะเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบธุรกิจที่มีศักยภาพมีเครื่องมือในการระดมทุนที่หลากหลายรวมทั้งประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการและป้องกันมิให้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการใดใน ลักษณะที่เป็นการหลอกลวงหรือเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรม

สกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลาง

ท่ามกลางกระแสเศรษฐกิจในโลกยุคที่มุ่งสู่สังคมไร้เงินสด ทำให้การจับจ่ายใช้สอยเงินผ่านอินเทอร์เน็ตและความสนใจในสกุลเงินดิจิทัลที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ธนาคารกลางของแต่ละประเทศมีแนวคิดที่จะสร้างสกุลเงินดิจิทัลของตนเองขึ้นมาให้ประชาชนได้ใช้งาน เรียกว่า Central Bank Digital Currency (CBDC) โดยมูลค่าจะเท่ากับสกุลเงินของประเทศ เช่น เงินหยวนดิจิทัลของรัฐบาลจีน โดยจะมีมูลค่าเท่ากับเงินหยวนจริง จึงถือได้ว่าเป็นเหรียญแบบ Stablecoin ทำให้เหรียญมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งต่างจากสกุลเงินดิจิทัลอื่น เช่น Bitcoin FTT ฯ ที่ถูกใช้สำหรับการเก็งกำไรและราคาขึ้นลงตามความต้องการในการซื้อขาย ประเทศไทยเองก็ได้มีการศึกษาและออกเงินดิจิทัลเช่นกันเรียกว่า “เงินบาทดิจิทัล” ซึ่งออกโดยของธนาคารแห่งประเทศไทย

“เงินบาทดิจิทัล” นั้นมีความแตกต่างจากระบบเงินเดิม แม้ว่าคนไทยจะคุ้นเคยการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money) คือไม่ต้องใช้ธนบัตรหรือเหรียญในการใช้จ่าย โดยผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือผ่าน e-money เช่น ทรูมูฟ อีวอลเล็ตเน็ตแบงก์กิ้ง การใช้ e-wallet โดยการเติมเงินเข้าไปยังบัตรผู้ใช้บริการรายต่าง ๆ เช่น TrueMoney Wallet บัตรทานอาหาร บัตรทางด่วน แม้ว่าบริการที่กล่าวมาจะไม่ได้จับต้องเงินจริง ๆ แต่มูลค่าที่เติมก็เป็นเงินสกุลบาทแบบ Fiat money และยังต้องใช้งานผ่านตัวกลางเหมือนเดิม แต่เงินบาทดิจิทัลนั้นจะทำให้ผู้ใช้งานสามารถโอนเงินระหว่างกันได้ผ่านเทคโนโลยี Blockchain โดยไม่ต้องใช้ตัวกลางที่เป็นสถาบันการเงินต่าง ๆ ทำให้มีความเป็นส่วนตัว ในอนาคตบนเทคโนโลยี Blockchain นี้ยังสามารถพัฒนาบริหารทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อให้ภาคธุรกิจและผู้ใช้ได้ใช้งานอีกด้วย

บทสรุป

เริ่มแรกสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) เกิดมาจากความต้องการที่จะสร้างเงินที่กระจายศูนย์อำนาจในการควบคุมค่าเงินออกจากมือของทางภาครัฐ เพราะบางครั้งปัญหาการเงินเกิดมาจากนโยบายการเงินและการบริหารงานทางด้านเศรษฐกิจที่ผิดพลาดของรัฐบาลในบางประเทศทำให้ปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรงส่งผลให้มูลค่าเงินที่ประชาชนถือครองอยู่เสื่อมมูลค่า เพราะราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็ว

ซึ่งเงินดิจิทัลกับพบกับปัญหาเรื่องการถือครองเพื่อการเก็งกำไรทำให้ราคามีความผันผวนเป็นอย่างมากจึงได้รับความสนใจจากคนบางกลุ่มเท่านั้น จึงไม่ได้รับความนิยมในคนทั่วไปที่ไม่ได้สนใจเรื่องการลงทุน ทำให้ปริมาณการใช้งานในตลาดการเงินโลกยังไม่มาก การจะทำให้สกุลเงินดิจิทัลมีการใช้งานในวงกว้างจึงไม่ใช้การณรงค์ให้คนออกมาใช้กันมาก ๆ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของคนในวงการที่เชื่อถือในสกุลเงินดิจิทัลจะพิสูจน์ให้คนภายนอกเห็นว่าเป็นสกุลเงินที่มีเสถียรภาพ หากวันหนึ่งสกุลเงินดิจิทัลมีการใช้อย่างแพร่หลายและราคาไม่ผันผวน คนทั่วไปก็น่าจะยินดีที่จะมีสกุลเงินดิจิทัลไว้ครอบครองเพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

อุปสรรคใหญ่ที่สกุลเงินดิจิทัลจะไม่สามารถเป็นที่นำมาใช้จ่ายแบบเงินตราได้ก็เพราะรัฐบาลประเทศ

ต่าง ๆ คงจะไม่ยอมให้มีการดูแลเรื่องเศรษฐกิจหลุดไปจากการควบคุมของภาครัฐได้ แต่จะสร้างสกุลเงินดิจิทัลที่ดูแลโดยภาครัฐ หรือ Central Bank Digital Currency (CBDC) มาใช้แทน เช่น เงินหยวนดิจิทัล เงินบาทดิจิทัล โดยรัฐบาลต่าง ๆ จึงได้ศึกษาข้อดีและข้อเสีย วิธีการทำงาน

ของเทคโนโลยี Cryptocurrency และได้นำเสนอสกุลเงินดิจิทัลที่ดูแลโดยรัฐบาลขึ้นมาเช่น สกุลเงินหยวน ที่ไม่มีความผันผวนจากค่าเงิน และทำให้ประเทศได้ประโยชน์จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ จากเทคโนโลยี Blockchain ได้

Reference

- Chunhachinda, P. (2018). Lessons from the first decade of Cryptocurrencies. *Electronic journal of open and distance Innovative learning*, 8(1), (in Thai)
- Euarukskul, J. (2015). The united states and the collapse of the bretton woods system: Implication for the European Community in the 1970s. *Journal of liberal arts*, 15(1), (in Thai)
- lortrakul, A. (2015). Money: Meaning and Importance. *ARU research journal*, 2(1), January 2015.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer electronic cash system*. Retrieved from <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
- Pornpilaipun, J., & Racharak, B. (2005). Macroeconomics I. *Faculty of Economics Ramkhamhaeng University*, n.p. 181-182 (in Thai)
- The Currency Act B.E. 2501. (1958). *Royal Thai government gazette*. 75(65), pp. 409-425. (in Thai)
- The Digital Asset Business Operations royal act B.E. 2561. (2018). *Royal Thai government gazette*. 135(33), 43-70. (in Thai)

ประเทศไทย และ อำนาจละมุน Thailand and Soft Power

บัณฑิต รัตนไตร¹, ศศิรัรัช สายขุน¹ และ อุษา ศิลป์เรืองวิไล²
Bundith Rattanatai¹, Sasirat Saikhoone¹ and Usa Silraungwilai²

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

¹School of Business Administration, Eastern Asia University

²หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

²General Education, Office of Academic Affairs, Eastern Asia University

Received: December 14, 2022

Revised: December 28, 2022

Accepted: December 28, 2022

บทคัดย่อ

อำนาจละมุน หรือ อำนาจอ่อน (Soft Power) เป็นรูปแบบการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจที่ถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมากในช่วงเวลานี้ ทั้งที่จริงแล้วในหลายประเทศมีการนำอำนาจละมุน (Soft Power) มาใช้ในการสร้างความสนใจ สร้างแรงดึงดูด นานหลายสิบปีแล้ว หลายประเทศประสบความสำเร็จจากการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ดึงดูดเม็ดเงินจากชาติอื่นกลับเข้าสู่ประเทศตนเองปีละหลายแสนล้านบาทและเป็นต้นแบบที่ประเทศไทยควรจะนำมาศึกษาและพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับประเทศ ทั้งนี้การที่ประเทศไทยจะนำอำนาจละมุน (Soft Power) มาสร้างแรงดึงดูดและความสนใจเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศถือเป็นเรื่องที่มีความท้าทายและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องอาศัยหลายปัจจัยที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ ทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐ การกำหนดนโยบายระยะยาว การมอบหมายหน่วยงานที่จะรับผิดชอบ และให้การสนับสนุน การปรับตัว ความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชน การส่งเสริมด้านการศึกษา การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การให้ความสำคัญกับองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการดำเนินนโยบายทางการทูต ซึ่งหากประเทศไทยสามารถดำเนินการได้อำนาจละมุน (Soft Power) ของไทยก็จะสามารถสร้างรายได้ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินได้ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

คำสำคัญ: อำนาจละมุน, วัฒนธรรม, การส่งออก

Abstract

Soft Power is a form of economic monetization that has been discussed a lot during this time. In fact, many countries have adopted soft power to create attraction for many decades with success in bringing hundreds of millions of baht inward continually. Thailand should study and develop soft power for the benefit of the country to create attraction and interest in order to generate income for the country. It is a challenging and interesting matter because it depends on many factors such as supporting from the government, long-term policy formulation, assigning agencies to be responsible and support, adaptation, cooperation from the private sector and the public education, education promotion, promotion attitude, attitude change, paying attention to other related elements, including the implementation of diplomatic policies. If Thailand is able to do this, soft power of

Thailand will be able to generate income in both monetary and non-monetary forms with success.

Keywords: soft power, culture, exporting

บทนำ

ในช่วงปีที่ผ่านมากระแสคำว่า อำนาจละมุน (Soft Power) ถูกพูดถึงเป็นอย่างมากในสื่อต่าง ๆ ของประเทศไทย และได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นเมื่อครั้งที่ ลิซ่า BLACKPINK ศิลปินนักร้องชาวไทย กล่าวว่ามีคิดถึงบรรยากาศและอยากกลับไปต่อแถวซื้อลูกชิ้นยืนกินที่สถานีรถไฟบุรีรัมย์ รวมไปถึงเมื่อครั้งที่มีลิซ่า ศิลปินนักร้องชาวไทย ได้ไปแสดงคอนเสิร์ตในเทศกาลดนตรี Coachella ซึ่งเป็นงานดนตรีระดับนานาชาติที่ได้รับการยอมรับจากแฟนเพลงทั่วโลก ได้หยิบข้าวเหนียวมะม่วงขึ้นมารับประทานระหว่างแสดงคอนเสิร์ต ทั้ง 2 เหตุการณ์ปลุกกระแสให้ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติหันมาสนใจและไปค้นหาสินค้าทั้ง 2 ชนิด มาลองรับประทานจนเกิดเป็นกระแสว่านี่คือ อำนาจละมุน (Soft Power) ของคนไทย ทั้งนี้หากพิจารณาถึงความเป็นจริงจะพบว่ากระแสดังกล่าวเกิดขึ้นจริง แต่เกิดขึ้นเพียงชั่วครั้งชั่วคราว แล้วก็หายไป ไม่มีการสานต่อหรือนำสิ่งเหล่านี้ไปต่อยอดให้เกิดเป็น Soft Power ที่มีความยั่งยืน ในความเป็นจริงนั้นการสร้าง Soft Power ของประเทศต่าง ๆ ไม่ได้เกิดจากการอาศัยเหตุการณ์บางเหตุการณ์มาปลุกกระแสให้เกิดขึ้น แต่การสร้าง Soft Power นั้นต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจและเห็นความสำคัญอย่างจริงจัง ตั้งแต่การกำหนดเป็นนโยบายหลักของประเทศที่จะส่งออกเนื้อหาดังกล่าวนั้น การแก้ไขข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่จะสามารถช่วยสนับสนุนการดำเนินการสร้าง Soft Power การให้การสนับสนุนจากภาครัฐในการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน การปรับตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของหน่วยงานภาครัฐ การควบคุมการส่งออกเนื้อหาให้มีคุณภาพ และยังมีอีกมากมายที่ผู้บริหารของประเทศจะต้องให้ความสำคัญและพร้อมสนับสนุน หากต้องการให้ประเทศสามารถส่งออก Soft Power เป็นสินค้าหลักในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ เนื้อหาในบทความนี้จะนำเสนอความหมายและตัวอย่างของประเทศต่าง ๆ ที่มีการส่งออก

Soft Power และประสบความสำเร็จจนสามารถนำรายได้จากประเทศอื่นกลับเข้าสู่ประเทศของตนเองได้ และเสนอแนะสิ่งที่ประเทศไทยควรจะต้องทำหากประสงค์จะสร้าง Soft Power เพื่อส่งออกและนำรายได้กลับเข้าสู่ประเทศ

แนวคิดและงานที่เกี่ยวข้อง

Joseph Nye (1990) นักวิชาการชาวอเมริกา ได้นิยามคำว่า อำนาจ (Power) ไว้ว่า คือ ความสามารถที่จะทำให้คุณกำกับหรือได้ในสิ่งที่คุณต้องการ ส่วน อำนาจอ่อน หรือ อำนาจละมุน (Soft Power) คือ การที่ผู้อื่นเต็มใจกระทำในสิ่งที่ผู้ใช้อำนาจต้องการ ผ่านการดึงดูดใจ ทำให้ผู้อื่นมีความพึงพอใจหรือเต็มใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ยอมรับและคล้อยตามสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อำนาจมากกว่าการบีบบังคับหรือจ่ายเงิน ซึ่งสอดคล้องกับ บวร โทศรีแก้ว (Tosrikaew, 2014) ที่กล่าวไว้ว่า อำนาจละมุน (Soft Power) คือ การครอบงำที่ทำให้ผู้อื่นร่วมมือหรือปฏิบัติตามความต้องการของเรา โดยไม่ได้รู้สึกว่าคุณบีบบังคับและอาจนิยมชมชอบด้วย เนื่องจากได้ผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งมีความแตกต่างจากการใช้อำนาจแบบดั้งเดิมที่จะใช้อำนาจเชิงขู่บังคับ (hard power) ด้วยอำนาจทางการทหารหรืออำนาจทางเศรษฐกิจในการคุกคามผู้อื่น

Joseph Nye (2004, p.11) กล่าวว่าปัจจัยพื้นฐานของ Soft power มีด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่

1. วัฒนธรรม (culture) คือ ชุดของค่านิยมและการปฏิบัติ ที่สร้างความหมายให้แก่สังคม สามารถแสดงออกได้หลากหลายรูปแบบ โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมชั้นสูง เช่น วรรณกรรม ศิลปะ และการศึกษา และวัฒนธรรมสมัยนิยมที่มุ่งเน้นไปที่ความบันเทิงเป็นหลัก หากวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งมีความสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของประเทศอื่น ๆ โอกาสที่วัฒนธรรมดังกล่าวจะกลายเป็น Soft Power ของประเทศนั้นก็เพิ่มขึ้น ซึ่งช่อง

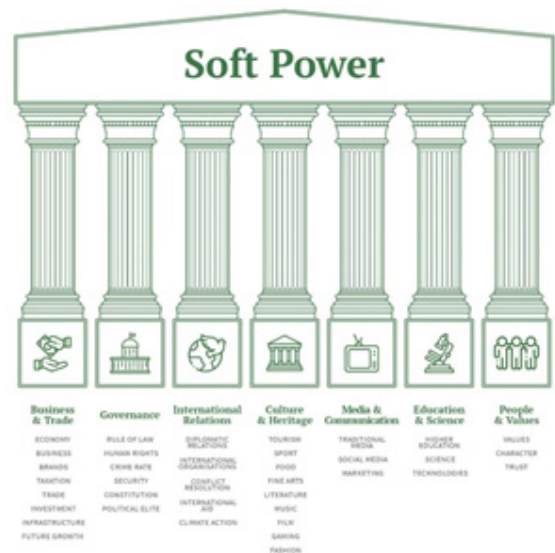
ทางที่ทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นที่รู้จักนั้นมีอยู่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การค้า การเยี่ยมชม การติดต่อสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน

2. ค่านิยมทางการเมือง (political values) กล่าวคือ หากประเทศดังกล่าวมีค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับประเทศอื่น ๆ Soft Power ของประเทศนั้นๆ จะเพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกัน ถ้าค่านิยม ของประเทศดังกล่าวขัดกับค่านิยมของประเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจน Soft Power ของประเทศนั้นก็จะลดลง เช่น ในทศวรรษ 1950 สหรัฐอเมริกายังคงมีแนวคิดเรื่องของการแบ่งแยกสีผิว (racial segregation) ทำให้ Soft Power ของสหรัฐอเมริกา ในทวีปแอฟริกันั้นเกิดขึ้นน้อยมาก เป็นต้น

3. นโยบายต่างประเทศ (foreign policies) ถือเป็นอีกปัจจัยหลักที่มีศักยภาพในการสร้าง Soft Power ถ้าหากประเทศหนึ่งดำเนินนโยบายที่ไม่มีความจริงใจ หลอกลวง (hypocritical) ก้าวร้าวและไม่สนใจต่อท่าที ของประเทศอื่น ๆ โอกาสในการสร้าง Soft power จะลดลง เช่นกรณีของสหรัฐอเมริกาที่บุกยึดประเทศอิรักในปี 2003 โดยที่ไม่สนใจฟังเสียงคัดค้านของประเทศอื่น ๆ ส่งผลให้ Soft Power ของ สหรัฐอเมริกาในอิรักไม่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น แต่ถ้าประเทศดังกล่าวมีนโยบายต่างประเทศที่รักสันติภาพและเคารพในสิทธิมนุษยชน โอกาสที่จะสร้าง Soft Power จะเพิ่มมากขึ้น

กิตติ ประเสริฐสุข (Prasirtsuk, 2018) ได้กล่าวถึง ปัจจัยพื้นฐานทั้ง 3 ด้านของ Soft Power มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั่วโลก (2) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้า และ (3) เพื่อเพิ่มบทบาทและเกียรติภูมิในสังคมระหว่างประเทศ

Brand Finance (2020) บริษัทที่ทำการประเมินมูลค่าแบรนด์ชั้นนำระดับโลก ได้ทำการแบ่ง Soft Power ออกเป็น 7 หมวดหมู่ย่อย ดังนี้

ภาพ 1 Soft power: Why it matters to governments, people, and brands

Note: From “Soft power: Why it matters to governments, people, and brands” by Brand Finance, 2020, retrieved from <https://brandfinance.com/insights/soft-power-why-it-matters>

1. ด้านธุรกิจและการค้า (business & trade)
2. ด้านการบริหารการปกครอง (governance)
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (international relations)
4. ด้านการส่งต่อมรดกและความมั่งคั่งทางวัฒนธรรม (culture & heritage)
5. ด้านสื่อและการสื่อสาร (media & communication)
6. ด้านการศึกษาและวิทยาศาสตร์ (education & science)
7. ด้านคุณค่าและประชากร (people & values)

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากการแบ่งหมวดหมู่ Soft Power ของ Brand Finance จะเห็นได้ว่า Soft Power ไม่ได้เกิดจากการส่งออกเพียงวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว และไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การส่งออกผ่านสื่อเพื่อความบันเทิงเท่านั้น Soft Power ยังสามารถส่งออกผ่านลักษณะของการดำเนินการในด้านอื่นๆได้อีกด้วย จึงทำให้ใน ค.ศ. 2022 เมื่อมีการจัดอันดับประเทศที่มีการใช้ Soft Power ได้นำดังุดมากที่สุด 10 อันดับแรก จะประกอบด้วย

ภาพ 2 Global Soft Power Index 2022: USA bounces back better to top of nation brand ranking

Note: From “Global Soft Power Index 2022: USA bounces back better to top of nation brand ranking” by Brand Finance, 2022, retrieved from <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2022-usa-bounces-back-better-to-top-of-nation-brand-ranking>

จากภาพด้านบนจะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกา ยังเป็นประเทศที่มี Soft Power น่าดึงดูดมากที่สุดในโลก และตามมาด้วย สหราชอาณาจักร เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส แคนาดา สวิสเซอร์แลนด์ รัสเซีย และ อิตาลี ตามลำดับใน 10 อันดับแรก ส่วนเกาหลีใต้ ที่เราเข้าใจว่ามี Soft Power ที่ดีน่าดึงดูดนั้นถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ 12 และ ประเทศไทย ถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ 35 ซึ่งหากเรานำประเทศเหล่านี้มาวิเคราะห์และพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว อาจจะทำให้เรามองเห็นโอกาสและอุปสรรคสำหรับการสร้าง Soft Power ให้กับประเทศไทย

ประเทศเหล่านี้มี Soft Power อะไรบ้าง

หากให้พูดถึงประเทศที่มี Soft Power ที่น่าดึงดูดที่สุดในโลกตอนนี้คงต้องยกตัวอย่าง สหรัฐอเมริกา ก่อนเป็นประเทศแรก ซึ่งหากเราพิจารณาจากด้านต่าง ๆ ทั้ง 7 หมวดด้านบนจะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกามี Soft Power ครบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงาน การค้าการลงทุน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ธรรมชาติในการบริหารประเทศ ความเป็นประเทศที่เป็นผู้นำทางประชาธิปไตย ระบบการศึกษาที่รวบรวมสถาบันชั้นนำของโลกไว้อยู่เป็นจำนวนมาก สิทธิเสรีภาพของประชากรในประเทศในการแสดงออกต่าง ๆ ความทันสมัยของเทคโนโลยีต่าง ๆ และที่ไม่พูดถึงไม่ได้ คือ การส่งออก Soft Power ผ่านความบันเทิง

ในรูปแบบต่าง ๆ ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่า สหรัฐอเมริกา ไม่ได้เพียงแค่มาส่งออกความบันเทิงเหล่านี้แค่ 10-20 ปีที่ผ่านมา แต่สหรัฐอเมริกามีการวางแผนและดำเนินการส่งออกวัฒนธรรมความบันเทิงเหล่านี้มาเป็น 100 ปีแล้ว ตั้งแต่โลกใบนี้รู้จักกับคำว่าภาพยนตร์ ก็ให้เห็นได้ว่าภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกาหรือที่เรียกกันว่าภาพยนตร์ฮอลลีวูดแทบจะยึดส่วนแบ่งทางการตลาดไปเกือบทั้งหมด ลำพังเพียงแค่การบริโภคในประเทศก็มากเพียงพอแล้ว แต่ภาพยนตร์ฮอลลีวูดยังสามารถส่งออกขายได้ทั่วโลกโดยแทบจะไม่มีข้อจำกัดใด ๆ เลยเมื่อเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ของประเทศอื่น ๆ ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากการที่ภาพยนตร์ฮอลลีวูดใช้ภาษาสากลในการสื่อสารซึ่งก็คือ ภาษาอังกฤษ ต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่ส่งออกภาพยนตร์ไปยังต่างประเทศด้วยการถ่ายทำเป็นภาษาของประเทศตัวเองทำให้อาจจะเข้าถึงได้ยากกว่า อีกทั้งภาพยนตร์ฮอลลีวูดยังมีความหลากหลายของเนื้อหาที่สามารถทำให้สามารถเข้าถึงผู้ชมได้หลายกลุ่มและเป็นวงที่กว้างกว่าและที่สำคัญสหรัฐอเมริกาสร้างการรับรู้ให้คนทั้งโลกเข้าใจว่าภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกา คือ ภาพยนตร์ที่ดีที่สุดในโลก ด้วยการสร้างเวทีประกาศรางวัลขึ้นมารองรับอย่างเวทีออสการ์ที่จัดขึ้นทุกปีเพื่อประกาศให้โลกรู้ว่าภาพยนตร์ของประเทศเราดีที่สุดในโลก กระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและอยากรับชม โดยภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกาคงถูกวางให้เป็นภาพยนตร์ที่ถูกเสนอชื่อเข้าชิงในรางวัลใหญ่ 5 รางวัลของเวทีประกาศรางวัลออสการ์ ส่วนภาพยนตร์ของชาติอื่น ๆ จะได้เข้าชิงในสาขาภาพยนตร์ต่างประเทศยอดเยี่ยมเท่านั้น จะเห็นได้อย่างหนึ่งว่าเวทีประกาศรางวัลนี้ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมากแค่ปี 2 ปี แต่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมาเกือบจะ 100 ปี แล้วและใช้เวลาในการสั่งสมและสร้างให้เกิดการยอมรับจากประเทศอื่น ๆ โดยไม่มีการบังคับ อย่างที่กล่าวมาเวทีประกาศรางวัลด้านภาพยนตร์มีอยู่มากมายหลากหลายเวที แต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะจดจำรับรู้ได้เพียงแต่เวทีออสการ์และให้การยอมรับกับผลการตัดสินรางวัลในแต่ละปี

ซึ่งหากเราพิจารณาแค่ตัวภาพยนตร์ก็จะเข้าใจไปว่าสหรัฐอเมริกามี Soft Power แค่เรื่องนี้ แต่หากเราลองพิจารณาลงไปรายละเอียดของภาพยนตร์จะเห็นว่า ในภาพยนตร์แต่ละเรื่องที่เราได้ชมนั้นสหรัฐอเมริกายังฝัง Soft Power ตัวอื่นๆเข้าไปในภาพยนตร์แบบไม่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกถูกยัดเยียด แต่กลับทำให้เราจดจำรับรู้สิ่งเหล่านั้นไป

อย่างไร้รู้ตัวเลยด้วยซ้ำ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน อาทิเช่น ในภาพยนตร์แต่ละเรื่องของสหรัฐอเมริกาหากมีฉากต้องรับประทานอาหารของเหล่านักแสดง ผู้ชมแทบจะไม่เคยเห็นตัวละครหรือนักแสดงทานอาหารของชาติอื่นเลย มักเห็นรับประทานแต่อาหารประเภท เบอร์เกอร์ สเต็ก ไก่ทอด น้ำก็จะเห็นดื่มแต่น้ำอัดลมหรือเบียร์ ซึ่งเป็นสินค้าของประเทศตัวเอง จนเป็นภาพชินตาและทำให้ผู้ชมรู้สึกไม่ได้ถูกยึดเยียด ซึ่งรู้สึกตัวอีกทีสินค้านั้นก็แพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจนกลายเป็นอาหารและเครื่องดื่มหลักในชีวิตประจำวันไปแล้ว ในที่นี้เรายังไม่รวมสินค้าประเภทอื่นๆที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ ยิ่งไปกว่านั้นสหรัฐอเมริกา ยังมีการต่อยอด Soft Power จากภาพยนตร์ที่ส่งออกมา ฉายยังต่างประเทศผ่านของสะสม ของที่ระลึกชนิดต่าง ๆ ที่นำออกจำหน่ายเพื่อให้แฟนพันธุ์แท้ของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ได้สะสมกันอีกด้วย เช่น ของสะสมของสตาร์ วอร์ ของสะสมของเหล่าซูเปอร์ฮีโร่ทั้งจากค่ายมาร์เวล ไม่ว่าจะ เป็น Avenger Iron Man Spiderman Thor และดีซี คอมิกส์ ทั้ง Batman Superman Wonder Woman แม้กระทั่งของสะสมของแมคโดนัลด์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เรา อาจจะมีมองว่าเป็นของเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ความจริงแล้วทั้งตัวภาพยนตร์และสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ตามที่กล่าวมาสามารถนำเงินกลับเข้าสหรัฐอเมริกาในแต่ละปีนับได้เป็นจำนวนหลายแสนล้านบาท

ภาพ 3 Avenger infinity war

Note: From “Avenger infinity war” by Marvel Studio, 2022, retrieved from <https://movies.disney.co.th/avengers-infinity-war>

นอกจากความบันเทิงในรูปแบบภาพยนตร์จะเป็น Soft Power ที่ทรงพลังของสหรัฐอเมริกาแล้ว ดนตรีก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สร้าง Soft Power ให้กับประเทศได้เป็นอย่างดี ย้อนกลับไปในอดีตสหรัฐอเมริกามี เอลวิส เพลสลีย์ เป็น Soft Power ที่คนทั้งโลกคลั่งไคล้ เป็นนักร้องและนักแสดงชาวอเมริกัน ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 20 จนถูกขนานนามว่า “ราชาแห่งร็อกแอนด์โรล” ถัดมาจากเอลวิส เพลสลีย์ ก็ตามมาด้วย ไมเคิล แจ็กสัน มาดอนน่า วิทนี ฮูสตัน มาราย แครี บริทนี สเปียร์ จนถึงปัจจุบันก็ยังมี จัสติน บีเบอร์ อริอานา กรานเด เคที เพอร์รี่ และ เทย์เลอร์ สวิฟต์ จากที่กล่าวมาตัวเรานั้นเคยฟังหรือชื่นชอบเพลงของศิลปินเหล่านี้เลยหรือไม่ ด้วยปริมาณของศิลปินที่สหรัฐอเมริกาผลิตผลงานออกมาเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ย่อมสามารถดึงดูดเม็ดเงินจากผู้บริโภคได้ไม่มากนักน้อย ทั้งจากการซื้ออัลบั้มเหล่านั้น รวมไปถึงรายได้จากการออกทัวร์คอนเสิร์ตระดับโลก เพื่อนำ Soft Power เหล่านี้ออกสู่สายตาคนทั้งโลกและส่งออกวัฒนธรรมแบบอเมริกันไปแบบแนบเนียน อีกทั้งสหรัฐอเมริกายังมีซีรีส์เรื่องเยี่ยมมากมายที่ส่งผ่าน Soft Power แบบอเมริกันสู่สายตาผู้ชมทั่วโลก อาทิ ครั้งหนึ่งที่ซีรีส์ Friend ทำให้คนชาติอื่น ๆ หันมาสนใจเรียนภาษาอังกฤษกันมากขึ้นเพื่อจะชมซีรีส์เรื่องนี้ หรือกระแสของ Sex and The City ซีรีส์ที่ส่งให้นักแสดงและตัวสินค้าต่างๆเป็นที่ชื่นชอบของคนทั้งโลก จนถึง Walking Dead ซีรีส์ที่ปลูกกระแสให้ทุกชาติหันมาผลิตคอนเทนต์ความบันเทิงแนวซอมบี้กันอย่างมากมาย รวมถึง Soft Power ล่าสุดที่สหรัฐอเมริกาส่งออกสู่สายตาชาวโลกก็คือ แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งระดับโลก อาทิ Netflix Amazon Disney HBO ที่กำลังจะเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตของมนุษย์ในอนาคต จากการออกไปหาความบันเทิงนอกบ้านเปลี่ยนมาเป็นแค่นั่งอยู่หน้าจอทีวีก็รับชมความบันเทิงได้อย่างหลากหลาย ซึ่งการเติบโตของการบริโภคสื่อลักษณะนี้มีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งต้องรอดูต่อไปว่า Soft Power ตัวนี้จะมาแย่งส่วนแบ่งของ Soft Power เดิม ๆ ที่สหรัฐอเมริกามีหรือไม่ในอนาคต ที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อจะยกตัวอย่างให้เห็นถึงการสร้าง Soft Power ของสหรัฐอเมริกาเพื่อส่งออกสู่สายตาคนทั้งโลกว่าสามารถดึงดูดรายได้กลับเข้าสู่ประเทศได้มากมายขนาดไหน

ถัดจากสหรัฐอเมริกา ประเทศที่มี Soft Power นำมาติดเป็นอันดับ 2 ของโลกอย่างประเทศอังกฤษนั้น มีอะไรบ้าง ไม่ไกลไปกว่านั้น อังกฤษก็มีความคล้ายกับสหรัฐอเมริกาในส่วนที่แทบจะมี Soft Power ครบทั้ง 7 หมวดหมู่ย่อยตามที่เอ่ยถึงข้างต้น ทั้งความเป็นประเทศที่เป็นต้นแบบของประชาธิปไตย การมีสถาบันการศึกษาชั้นนำของโลกตั้งอยู่ซึ่งเป็นที่ใฝ่ฝันของบรรดานักเรียนนักศึกษาทั่วโลกที่อยากจะเข้าศึกษาให้ได้ รวมไปถึงความมั่นคงทางการเมืองและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และ Soft Power ที่สำคัญที่สุดอีกหนึ่งอย่างก็คือ ฟุตบอล

ภาพ 4 Premier League Clubs' best and worst possible final positions in table

Note: From "Premier League Clubs' best and worst possible final positions in table" by Skysport, 2022, retrieved from <https://www.skysports.com/football/news/11661/12599944/premier-league-clubs-best-and-worst-possible-final-positions-in-table>.

ทำไมถึงเป็นฟุตบอล ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วหลาย ๆ ประเทศในยุโรปก็มีลีกฟุตบอลของประเทศเอง หลายประเทศได้รับการยอมรับว่าเป็นลีกที่ดี อย่างบุนเดสลีกาของเยอรมัน ลาลีกาของสเปน กัลโชเซียร์ริอาของอิตาลี หรือลีกเอิงของฝรั่งเศส แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดยังเทียบไม่ได้กับพรีเมียร์ลีกของอังกฤษ แต่กว่าที่พรีเมียร์ลีกของอังกฤษจะสามารถเป็น Soft Power อย่างในวันนี้ อังกฤษก็ใช้เวลาในการสร้างมาเกินกว่า 100 ปีแล้ว แรกเริ่มเดิมทีลีกฟุตบอลของอังกฤษมีชื่อว่า ดิวิชันหนึ่ง ซึ่งก็ไม่ต่างจากลีกอื่น ๆ ในทวีปยุโรป ที่มีขึ้นเพื่อให้คนในประเทศตัวเองได้รับชมเพื่อความบันเทิงในวันหยุดพักผ่อน หลาย ๆ ทีมก่อตั้งขึ้นจากตัวแทนของคนในชุมชนของเมืองนั้น ๆ และ

เริ่มกลายเป็นการต่อสู้กันระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ของลีกผ่านสโมสรฟุตบอลที่มีทั้งสโมสรของเมืองหลวงและสโมสรนอกเมืองหลวง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่ถูกใส่เข้ามาเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมให้กับบรรดาแฟนบอล จนเมื่อเริ่มมีการถ่ายทอดสดและเทปบันทึกภาพออกมาให้กับคนนอกประเทศได้รับชม ความนิยมในฟุตบอลลีกของอังกฤษก็ค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น ด้วยความที่เป็นลีกฟุตบอลที่เล่นกันด้วยทักษะชั้นเชิงอย่างสนุกสนาน จนเข้าสู่ช่วง ค.ศ.1990 สโมสรชั้นนำของอังกฤษก็เกิดแนวคิดที่จะออกมาตั้งลีกการแข่งขันใหม่ ที่บริหารงานอิสระจากสมาคมฟุตบอล เพราะเชื่อว่าจะทำให้มีอำนาจต่อรองค่าลิขสิทธิ์ถ่ายทอดสดกับสถานีโทรทัศน์ เพื่อให้ได้สัญญาประมูลที่มีมูลค่าสูงกว่าเดิมมาก หลังจากได้รับอนุมัติจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ใน ค.ศ.1992 จึงมีการก่อตั้งบริษัทเอกชน ชื่อว่า The Football Association Premier League Limited ขึ้น เพื่อรับผิดชอบจัดการแข่งขันฟุตบอล "พรีเมียร์ลีก" เป็นลีกสูงสุดของอังกฤษ เหนือกว่าดิวิชันหนึ่ง โดยบริษัทแห่งนี้มีผู้ถือหุ้น คือ สโมสรที่ร่วมแข่งขันในแต่ละฤดูกาล จำนวน 20 ทีม ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามทีมที่ตกชั้นหรือเลื่อนชั้นมาจากดิวิชันหนึ่ง ซึ่งในฐานะผู้ถือหุ้น สโมสรจะมอบลิขสิทธิ์ให้บริษัทไปดำเนินการเปิดการประมูลเพื่อหาผู้ถ่ายทอดสดการแข่งขัน และจัดทำรายการเกี่ยวกับคอนเทนต์พรีเมียร์ลีก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจากวันนั้นจนถึงวันนี้ค่าประมูลลิขสิทธิ์ถ่ายทอดสดฟุตบอลพรีเมียร์ลีกในต่างประเทศเพิ่มขึ้นจาก 8,200 ล้านบาทในช่วงเริ่มต้น มาเป็น 180,000 ล้านบาทในรอบปีล่าสุด (Longtunman, 2022) และคาดการณ์ว่าในการประมูลรอบถัดไปมูลค่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 217,000 ล้านบาท

ที่กล่าวมาเป็นเพียงแค่ว่าลิขสิทธิ์ถ่ายทอดสดทั่วโลกที่สามารถนำเม็ดเงินกลับเข้าสู่ประเทศเท่านั้น ยังไม่รวมถึง รายได้จากการขายเสื้อผ้าและของที่ระลึกของสโมสรต่าง ๆ รายได้จากสปอนเซอร์ของสินค้าต่าง ๆ ให้กับสโมสรฟุตบอลเหล่านี้ รายได้จากการมีแฟนบอลชาวต่างชาติมาเยี่ยมชมสนามการแข่งขัน รวมไปถึงรายได้จากการเข้าชมการแข่งขันของแฟนบอล ซึ่งสร้างเม็ดเงินกลับเข้าสู่อังกฤษในแต่ละปีรวมนับ 100,000 ล้านบาท เพียงแค่ Soft Power สิ่งเดียวของอังกฤษยังสร้างเม็ดเงินได้เป็นจำนวนขนาดนี้ แต่ยังมี Soft Power อีกหนึ่งอย่างของอังกฤษที่อยากกล่าวถึงก็คือ แฮรี่ พอตเตอร์

ภาพ 5 Harry Potter Film Wizardry Book

Note: From “Harry Potter Film Wizardry Book” by Harry Potter Shop, 2022, retrieved from <https://harrypottershop.co.uk/collections/books/products/film-wizardry-book>

ปฏิเสธไม่ได้ว่านี่คือ หนึ่งในหนังสือที่มียอดขายรวมสูงที่สุดลำดับต้น ๆ ของโลก จำนวนกว่า 100 ล้านเล่มที่มีแฟนคลับอยู่ทั่วโลก จากผลงานของเจ เค โรว์ลิง นักเขียนชาวอังกฤษ ความนิยมของหนังสือเล่มนี้มีมากมายถึงขนาดถูกต่อยอดออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่คำลิขสิทธิ์ในการนำมาทำเป็นภาพยนตร์ ทั้ง 7 ภาค รวมไปถึงของที่ระลึกต่าง ๆ ตั้งแต่แผ่นหนัง โปสเตอร์ เครื่องรางของขลังในหนังสือ ขนมขบเคี้ยว เสื้อผ้า ตัวต่อ (Lego) แก้วน้ำ และอีกมากมายที่ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ขายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับแฮรี่ พอตเตอร์ (Harry Potter Shop, 2022) ยังไม่นับรวมคำลิขสิทธิ์จากการนำไปสร้างเป็นสวนสนุก และการถูกนำมาทำเป็นวิดีโอเกมไม่น้อยกว่า 8 เวอร์ชัน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วน่าจะจะสามารถสร้างเม็ดเงินกลับเข้าสู่ประเทศได้ปีละหลาย 1,000 ล้านบาท

ถ้าสหรัฐอเมริกามีเอลวิส เพรสลีย์เป็น Soft Power ทางวัฒนธรรมดนตรี อังกฤษก็ต้องมี The Beatles เป็น Soft Power อีกหนึ่งอย่างที่มีอิทธิพลและสร้างแรงดึงดูดให้คนหันมาสนใจในวงดนตรีหรือศิลปินของอังกฤษ รวมไปถึงวงดนตรีอย่าง The Rolling Stone Queen Coldplay ในอดีต และต่อยอดมาที่ Spice Girls Oasis จนถึงปัจจุบันที่มี One Direction Adele Ed Sheeran และ Sam Smith ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดมีอัลบั้มที่มียอดขายมากกว่า 100 ล้าน

กอบปีทั่วโลก ส่งต่อ Soft Power ทางดนตรีแบบอังกฤษ ไปให้คนทั่วโลกรู้จักและให้การยอมรับถึงคุณภาพของดนตรีและศิลปินที่ไม่ได้ด้อยไปกว่าฝั่งอเมริกา และสามารถสร้างมูลค่ากลับเข้าสู่ประเทศได้ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

ประเทศเยอรมันที่ถูกจัดว่ามี Soft Power นำติดุดมาเป็นลำดับที่ 3 ของโลกมี Soft Power ที่ผู้เขียนเชื่อว่าเป็นสิ่งที่คนทั้งโลกยอมรับ ก็คือ อุตสาหกรรมยานยนต์ Mercedes-Benz Volkswagen BMW Audi รวมถึง Porsche แบรินด์เหล่านี้ คือ แบรินด์รถยนต์สัญชาติเยอรมัน ที่เชื่อว่าเป็นแบรินด์รถยนต์ในฝันของหลาย ๆ คนที่ในชีวิตหนึ่งขอให้ได้เป็นเจ้าของซักคัน ทำให้รถยนต์ของประเทศเยอรมันถึงเป็นที่ต้องการของคนทั้งโลก เพราะเราเชื่อมั่นในคุณภาพ ความเรียบหรู สมรรถนะ ความคงทน แข็งแรง ของแบรินด์เหล่านี้ที่ผ่านการพิสูจน์มาเป็นระยะเวลายาวนาน และกลายเป็น Soft Power ที่ทรงพลังเป็นอย่างมาก ประกอบกับประเทศเยอรมันนั้นเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี รวมไปถึงไอเทคโนโลยีอยู่เป็นทุนเดิมทำให้รถยนต์สัญชาติเยอรมันสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในสายตาผู้บริโภคได้มากขึ้น จากข้อมูลการจัดอันดับมูลค่าแบรินด์รถยนต์ที่มีมูลค่าสูงที่สุดในโลก 10 อันดับแรก แบรินด์รถยนต์สัญชาติเยอรมันทั้ง 5 แบรินด์ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนอยู่ใน 10 อันดับแรกทั้งสิ้น (ที่มา: 10 อันดับมูลค่าแบรินด์รถยนต์ที่สูงที่สุดในโลก พ.ศ 2564 (Dtsautogroup, 2022)) ถึงแม้จะไม่ได้ถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 1 แต่มูลค่าของทั้ง 5 แบรินด์รวมกันก็มีมูลค่าหลายแสนล้านบาท ที่สามารถนำเงินกลับเข้าสู่ประเทศได้ และก็เช่นเดียวกับ Soft Power ด้านอื่นที่การจะสร้างการยอมรับและดึงดูดให้คนสนใจและมั่นใจในแบรินด์รถยนต์ของเยอรมันนั้นต้องใช้เวลาในการสร้าง บางแบรินด์ก็เป็น 100 ปี บางแบรินด์ก็หลายสิบปีกว่าจะทำให้ผู้คนทั้งโลกยอมรับและสนใจ และต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารของประเทศด้วย

และอีกประเทศหนึ่ง เมื่อเราพูดถึงประเทศญี่ปุ่น เราจะนึกถึงอะไรบ้าง บางคนจะบอกว่านี่ถึงรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า สถานที่ท่องเที่ยว อาหารญี่ปุ่น แต่ที่ขาดไม่ได้และถือว่าเป็นหนึ่งใน Soft Power ที่ทรงพลังที่สุดของประเทศญี่ปุ่นก็คือ การ์ตูนมังงะและอนิเมะ ถามว่ามีผู้ใดบ้างที่ไม่เคยอ่านหรือดูการ์ตูนสัญชาติญี่ปุ่น ยุคเก่าก็เช่น โดราเอมอน กัปตันซึบาสะ ดรากอนบอล มารีโอ ยุคใหม่ขึ้น

มาอีกก็เช่น ยอดนักสืบจิ๋วโคนัน ยังคงมีกระแสถึงปัจจุบัน ก็เช่น วันพีซ นารูโตะ เดมอนสเลเยอร์ โปเกมอน และอีกมากมาย ญี่ปุ่นส่งออกการ์ตูนเหล่านี้ออกสู่ประเทศอื่น ๆ ตั้งแต่ช่วง ค.ศ.1950 และตลาดเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง ค.ศ.2020 ตลาดหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นมีมูลค่าสูงถึงปีละ 2.5 ล้านล้านเยน (Investment Science, 2022) ยังไม่รวมถึงสินค้าที่ระลึกประเภทอื่น ๆ ที่พุ่งมากับการ์ตูนเหล่านี้ที่บรรดาเหล่าผู้ปกครองจะต้องซื้อมาให้บุตรหลานได้เล่นหรือใช้กัน ประเทศญี่ปุ่นก็รู้ว่าอุตสาหกรรมการ์ตูนมังงะและอนิเมะของชาติตนเป็น Soft Power ที่ทรงพลังเป็นอย่างมากถึงขนาดนำมาชูเป็นจุดเด่นในพิธีรับมอบการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกใน ค.ศ.2020 ที่ประเทศญี่ปุ่นรับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน เพื่อสร้างการจดจำให้คนทั้งโลกมีภาพจำว่าประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นสุดยอดแห่งมังงะและอนิเมะของโลก

นอกจากมังงะและอนิเมะจะเป็น Soft Power ที่ทรงพลังและสร้างมูลค่าให้แก่ประเทศญี่ปุ่นได้อย่างมหาศาลแล้วความบันเทิงในรูปแบบของซีรีส์และดนตรีของญี่ปุ่นก็ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่ง Soft Power ของประเทศที่ดึงดูดความสนใจจากต่างชาติได้เช่นกัน ก่อนที่เกาหลีใต้จะมี Super Junior BLACKPINK Girls' Generation หรือ BTS ประเทศญี่ปุ่นเคยส่ง SMAP ARASHI มาโกโตะ ลูซิเฟอร์ อุทาดะ ฮิคารุ เคียวโกะ ฟูกุตะ โบอา และ X JAPAN สู่อุตสาหกรรมโลกตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 90 จนเกิดเป็นกระแส J Pop ที่โด่งดังไปทั่วเอเชีย และยังมีซีรีส์ญี่ปุ่นที่ในยุคนี้ต้องดูกันทุกหลังคาเรือนทั่วทั้งเอเชีย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกระแสเหล่านี้ก็ยังเป็นที่ยอดนิยมอยู่ เพียงแต่ไม่ได้ถูกพูดถึงในประเทศไทยเท่ากับกระแสเกาหลีที่พีเวอร์ จริง ๆ แล้วประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นประเทศที่มี Soft Power ที่น่าสนใจอยู่อีกเป็นจำนวนมากและเชื่อได้ว่าญี่ปุ่นก็จะค่อย ๆ ส่งออก Soft Power ตัวอื่น ๆ ออกมาดึงดูดสายตาชาวโลกอีกต่อไปในอนาคต

ประเทศไทยควรทำเช่นไรกับกระแส Soft Power

งานวิจัยเกี่ยวกับ Soft Power ในประเทศไทยยังถือว่ามียุทธศาสตร์ไม่มากเท่าไร และส่วนใหญ่จะมีข้อเสนอแนะค่อนข้างตรงกัน อาทิ อิงอร เนตรานนท์ (Nedtranon, 2020) ได้เสนอแนะการสร้าง Soft Power ของไทยไว้ว่าควรมีการกำหนดทรัพยากร Soft Power ในยุทธศาสตร์

ชาติ อย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน และสนับสนุนให้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับ Soft Power เพิ่มขึ้น รวมถึงให้สถาบันการศึกษาจับแนวทางดังกล่าวมาสร้างองค์ความรู้เชิงวิชาการแก่นักศึกษาและบุคลากร เพื่อสร้างทุนมนุษย์ที่พร้อมปฏิบัติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานของ จิตสุภา ฤทธิผลิน (Ritipalin, 2020) ในเรื่องการทำหนดนโยบายระดับประเทศและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการผลิตเนื้อหาที่มีคุณภาพผ่านสื่อใหม่ ๆ พร้อมทั้งมีมาตรการจูงใจผู้ผลิตเหล่านั้นให้หันมาผลิตเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ซึ่งจากข้อเสนอแนะในงานวิจัยทั้ง 2 ชิ้นนั้นผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง แต่สิ่งที่อยากจะนำเสนอเพิ่มเติม คือ การลงรายละเอียดในบางเรื่องเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. การกำหนดให้เรื่องของ Soft Power เป็นนโยบายของชาตินั้น ควรกำหนดให้อยู่ในยุทธศาสตร์ระยะยาวอาจจะ 20-30 ปีขึ้นไป เพราะอย่างที่กล่าวตั้งแต่ต้น กระบวนการสร้าง Soft Power นั้นต้องใช้ระยะเวลามีได้จะสำเร็จได้ใน 1-2 ปี ดังนั้นสิ่งที่ตามมาคือยุทธศาสตร์นี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเป็นระยะเวลานาน จึงไม่ควรจะถูกเข้ามาแทรกแซงโดยการเมือง หรือนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองตลอดระยะเวลาของการดำเนินยุทธศาสตร์ และนักการเมืองรวมถึงหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องเล็งถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นลำดับแรก

2. ควรมีการกำหนดหน่วยงานของรัฐที่เข้ามารับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการดูแลนโยบาย Soft Power ดังกล่าวและมีความเป็นอิสระในระดับหนึ่ง เหมือนดังเช่นเกาหลีใต้ที่มีการจัดตั้งสำนักส่งเสริมเนื้อหาและวัฒนธรรมแห่งเกาหลี มูลนิธิเพื่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ และคณะกรรมการมาตรฐานการสื่อสารแห่งเกาหลีขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบกำกับนโยบาย สนับสนุนผู้ผลิต และดูแลเนื้อหาที่นำเสนอ

3. การปรับตัวของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้าง Soft Power ที่อาจจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานจากการทำตามหน้าที่ ควรมีรูปแบบการทำงานที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น เพื่อที่จะสามารถหารูปแบบใหม่ ๆ ในการนำเสนอ Soft Power ของประเทศสู่สายตาชาวโลก อาทิ เช่น ประเทศไทยส่งเสริมผ้าไหมไทยเป็นหนึ่งใน Soft Power ของประเทศ แต่สิ่งสำคัญก็คือการรังสรรค์ผ้าไหม

ไทยให้มีความทันสมัยและใช้ได้หลากหลายสถานการณ์ ก็จะช่วยให้ผ้าไหมของไทยเป็นที่รู้จักได้มากขึ้น หรือการที่ส่งเสริมเรื่องของหนังและละครให้เป็นอีกหนึ่ง Soft Power หน่วยงานอย่างกำกับดูแลภาพยนตร์และละครควรจะต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น

4. การให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งตัวผู้เขียนเห็นว่ามีสำคัญอย่างมาก และเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องมีการปรับตัวกันทั้งระบบ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรให้มีความสร้างสรรค์หรือเป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ที่ประเทศส่งเสริมอยู่ อีกทั้งการสนับสนุนตัวผู้เรียนในหลักสูตรเหล่านั้นให้เล็งเห็นโอกาสของตนเอง เมื่อสำเร็จการศึกษาและอาจได้รับสิทธิประโยชน์บางอย่างเมื่อเลือกศึกษาในหลักสูตรเหล่านี้ ดังตัวอย่างที่เห็นชัดได้แก่หนึ่งใน Soft Power ที่ประเทศไทยให้การส่งเสริมและสนับสนุน คือเรื่องของภาพยนตร์และละคร แต่หากถามว่าสิ่งสำคัญที่จะทำให้ละครหรือภาพยนตร์เรื่องนั้นประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่แค่เรื่องของตัวนักแสดงเพียงอย่างเดียว ยังมีเรื่องของบทภาพยนตร์หรือบทละครที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้สามารถประสบความสำเร็จได้ เหมือนภาพยนตร์หรือซีรีส์เกาหลีที่บทถูกเขียนออกมาได้น่าติดตาม ทำให้ผู้ชมชื่นชอบและติดตามกันอย่างมาก ถามว่าประเทศไทยมีคนเขียนบทดี ๆ อยู่มากแค่ไหน ถามอีกว่าถ้าสนใจจะเรียนด้านนี้จบมามีตำแหน่งรองรับหรือไม่ และผลตอบแทนดึงดูดใจมากน้อยเพียงใด และนอกจากคนเขียนบทแล้วยังมีบุคลากรด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพยนตร์และละครเพื่อ Soft Power ให้กับประเทศไทย

5. การให้การสนับสนุนผู้ผลิตเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power แบบจริงจัง มิใช่แค่ออกมาเป็นนโยบายของชาติ แต่ไม่สนับสนุนตัวผู้ผลิตเนื้อหาเหล่านั้น การสนับสนุนดังกล่าวอาจจะเริ่มตั้งแต่ การเข้าหาแหล่งเงินทุน การสนับสนุนหรือหาช่องทางในการเผยแพร่เนื้อหาให้กับผู้ผลิตเหล่านั้น การสนับสนุนทางด้านภาษี การอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆที่ต้องเกี่ยวข้อง

6. การเดินไปในทิศทางเดียวกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในที่นี้ หมายถึง การที่ภาครัฐมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับ Soft Power ลงมาเพื่อให้ปฏิบัติแล้วภาคเอกชนก็ควรที่จะนำมาสานต่ออย่างเป็นทางการและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ ประเทศไทยพยายามจะส่งออกเรื่องของวัฒนธรรมไทยเป็น Soft Power หลักของ

ประเทศ แต่เมื่อผู้ชมรับชมละครไทยยังคงเห็นฉากนักแสดง ขับรถชาติอื่น บริโภคอาหารชาติอื่น ใช้สิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่มีอะไรสื่อถึงวัฒนธรรมไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่มีปรากฏเกิดขึ้นกับภาพยนตร์หรือซีรีส์ของเกาหลีได้ อีกหนึ่งตัวอย่างถ้าหากสังเกตจากซีรีส์เกาหลีหลาย ๆ เรื่องจะพยายามแสดงให้เห็นถึงสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศ ซึ่งหากผู้ชมดูแบบใจเป็นกลางก็จะเห็นว่าสถานที่เหล่านั้นค่อนข้างธรรมดา แต่เมื่อเขาแสดงให้ผู้ชมเห็นซ้ำ ๆ ผ่านซีรีส์หลาย ๆ เรื่อง ผู้ชมก็แห่ไปเที่ยวสถานที่เหล่านั้นเวลาเดินทางไปเกาหลี ในทางกลับกันประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวสวย ๆ ติดอันดับโลกมากมาย ที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาต้องใช้งบประมาณในการส่งเสริมผ่านสื่อต่าง ๆ ถามว่าคนไทยเคยเห็นสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นปรากฏอยู่ในภาพยนตร์หรือละครไทยมากน้อยแค่ไหน

7. Soft Power เป็นมากกว่าวัฒนธรรมดังนั้น ต้องไม่ควรลืมและควรให้ความสำคัญกับ Soft Power ตัวอื่น ๆ ที่ถึงแม้จะไม่ใช่ Soft Power หลักที่ประเทศไทยจะนำเสนอเพื่อดึงดูดชาวต่างชาติ อาทิ ประเทศไทยส่งเสริมหรือดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยและก็ได้เป็นอย่างดี แต่กลับไม่ใส่ใจกับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวเหล่านั้น จนก่อให้เกิดการลอบลวง เอาเปรียบ ปล้น ฆ่า และอื่น ๆ ถามว่าประเทศไทยจะถูกพูดถึงในแง่ลบใดมากกว่ากัน หรือประเทศไทยมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนอาหารไทย แต่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวกลับต้องจ่ายราคาแบบราคาคนต่างชาติ หรือนำเสนอภาพอาหารไทยอย่างน่ารับประทาน แต่มาเจออาหารจริงไม่ตรงตามที่อ้าง หรือความสะอาดไม่ตรงตามที่โฆษณา ที่กล่าวมาอาจเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ค่อนข้างสำคัญกับการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศ

8. การดำเนินการทางการทูต ทั้งในรูปแบบเป็นทางการผ่านความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ ให้ประเทศเหล่านั้นเกิดความไวเนื้อเชื้อใจในประเทศไทย และการดำเนินการผ่านชุดวัฒนธรรม ซึ่งจริงๆแล้ว ลิซ่า BLACKPINK เป็นตัวอย่างที่ดีมาก ๆ สำหรับประเทศไทย ที่มักจะนำเสนอความเป็นไทยผ่านการแสดงของลิซ่าในหลายๆครั้ง ทั้งการไหว้ การสวมชุดไทย ทำให้ต่างชาติรู้จักประเทศไทยมากขึ้น แต่ลิซ่าคนเดียวคงไม่เพียงพอ ประเทศไทยต้องพยายามหาบุคคลที่มีอิทธิพลเช่นนี้มาช่วยส่งเสริมและดึงดูดชาติอื่น ๆ ให้หันมาสนใจประเทศไทยให้

มากขึ้น อาทิเช่น บัวขาว บัญชาเมฆกับมวยไทย

9. สิ่งสำคัญสุดท้าย คือเรื่องของการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในประเทศไทยก่อน ต้องสร้างความตระหนักและการมองเห็นคุณค่าของ Soft Power ของประเทศไทยให้กับคนในประเทศยอมรับให้ได้ก่อนที่จะไปดึงดูดความสนใจจากชาวต่างชาติ ประเทศไทยจะอย่างไรให้คนไทยรู้สึกว่าการอาหารไทยดีไม่แพ้ ซูชิ กิมจิ หรือเบอร์เกอร์ ประเทศไทยจะบอกผู้ชมอย่างไรว่าละครไทยไม่ได้น้ำเน่าและน่าสนใจพอ ๆ กับซีรีส์เกาหลี คนไทยต้องหันมาดูภาพยนตร์ไทย เพราะการผลิตภาพยนตร์ของประเทศไทยไม่ได้แพ้ภาพยนตร์ฮอลลีวูด ประเทศไทยจะนำเสนอผ้าไทยของอย่างไรให้สวยไม่ต่างจากชุดฮันบก สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องยากที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะต้องช่วยกันทำให้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่พูดมานั้นเกิดขึ้นจริงโดยไม่ใช้การโฆษณาชวนเชื่อ เพราะเมื่อคนไทยภูมิใจกับ Soft Power ของตนเองแล้วการจะสร้างให้ชาติอื่น ๆ หันมาสนใจก็ไม่น่าจะเป็นเรื่องยากจนเกินไป

สรุป

Soft Power ถือว่า เป็นหนึ่งในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ที่เป็นแนวโน้มของเศรษฐกิจของโลกในอนาคต หลาย ๆ ประเทศได้ดำเนินการส่งออก Soft Power ของประเทศตนเองมาเป็นเวลา

กว่า 30-50 ปี แล้วและต่างก็ประสบความสำเร็จในการดึงดูดความสนใจและสร้างให้เกิดการยอมรับจนสามารถนำรายได้กลับเข้าสู่ประเทศของตนเองได้เป็นจำนวนมากหลายประเทศไทยถือได้ว่ามีความได้เปรียบหลาย ๆ ประเทศ เพราะประเทศไทยมีวัฒนธรรมของตนเอง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดสายตาชาวโลก มีอาหารหลายอย่างที่คนทั้งโลกรู้จักดี อีกทั้งประเทศไทยยังมีทักษะฝีมือบางอย่างที่ชาติอื่นทำไม่ได้ แต่การจะผลักดันให้ Soft Power ของประเทศไทยมีความน่าสนใจดึงดูดสายตาคนทั้งโลกได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องใช้เวลาในการสร้างและต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและเสมอต้นเสมอปลาย โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาชน ที่จะต้องคอยส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน และการเล็งเห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ของ Soft Power เหล่านั้นเพื่อที่จะได้มาเกื้อหนุนให้ Soft Power เหล่านั้นมีความโดดเด่นและสร้างให้เกิดการยอมรับในสายตาชาวโลกได้ และหากประเทศไทยสามารถทำได้ก็จะทำให้ประเทศไทยได้เป็นที่รู้จักของคนชาติอื่นและสามารถสร้างรายได้ในรูปแบบของตัวเงินกลับเข้าสู่ประเทศเพื่อนำมาสร้างให้เกิดประโยชน์กับประเทศได้ต่อไปในอนาคต

Reference

- Brand Finance. (2022). *Global soft power index 2022: USA bounces back better to top of nation brand ranking*. Retrieved from <https://brandfinance.com/press-releases/global-soft-power-index-2022-usa-bounces-back-better-to-top-of-nation-brand-ranking>.
- Brand Finance. (2020). *Soft power: Why it matters to governments, people, and brands*. Retrieved from <https://brandfinance.com/insights/soft-power-why-it-matters>
- Dtsautogroup. (2022). *Top 10 car brand values the tallest in the world ?*. Retrieved from <https://www.dtsautogroup.com/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7>
- Harry Potter Shop. (2022). *Harry Potter Film Wizardry Book*. Retrieved from <https://harrypottershop.co.uk/collections/books/products/film-wizardry-book>
- Investment science. (2021). *How big is the Japanese manga industry?*. Retrieved from <https://www.investertest.co/economy/manga-in-japan/>.

- Longtunman. (2022). *English premier league football business model who owns it?*. Retrieved from <https://www.longtunman.com/40914>.
- Marvel Studio. (2022). *Avenger Infinity War*. Retrieved from <https://movies.disney.co.th/avengers-infinity-war>
- Nedtranon, I. (2020). Thai national soft power within the 21st century. *National defence studies institute journal*, 11(1), 33-47. (in Thai)
- Nye, J. S. (1990). *Bound to lead: The changing nature of American power*. New York: Basic Books.
- Nye, J. S. (1990). Soft power. *Foreign Policy*, 80, 153–171. <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Prasirtsuk, K. (2018). South Korea’s soft power: Strengths and limitation. *International journal of east Asia studies*, 22(1), 122-139.
- Ritipalin, J. (2020). The South Korea export policy on cultural contents. *NBTC journal*, 4(4), 354-373. (in Thai)
- Skysport. (2022). *Premier league clubs’ best and worst possible final positions in table*”. Retrieved from <https://www.skysports.com/football/news/11661/12599944/premier-league-clubs-best-and-worst-possible-final-positions-in-table>.
- Tosrikaew, B. (2014). *Soft power-strong power Thairath online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/401926>.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา
เพื่อส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Development of Learning Management on Interactive Constructivist Approach
in Biology Studies to Enhance Scientific Reasoning Abilities of
Mathayomsuksa 5 Students

สายจิตรา นิสาย¹, วิภารัตน์ มุสิกะเจริญ¹ และ นารท ศรีละโพธิ์¹
Saijitra Nisai¹, Wiparat Moosikajaroen¹ and Nart Srilapo¹

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master of Education Degree, Kasetsart University

Received: October 4, 2022

Revised: October 26, 2022

Accepted: October 26, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา กับเกณฑ์ที่ร้อยละ 70 และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 39 คน แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ โรงเรียนธัญบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา เรื่องระบบหมุนเวียนเลือด แบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เรื่องระบบหมุนเวียนเลือด และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนมีคะแนนความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนมีคะแนนความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ หลังการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, แนวคิดอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์, ความสามารถในการให้เหตุผล เชิงวิทยาศาสตร์, ความพึงพอใจของนักเรียน

Abstract

The purposes of this research were (1) to compare the scientific reasoning abilities of Mathayomsuksa 5 students through before and after learning activities on interactive constructivist approach in biology (2) to compare the scientific reasoning abilities of Mathayomsuksa 5 Students

who passed learning activities on interactive constructivist approach in biology with a criterion of 70%. and (3) to study the students' satisfaction with learning activities on interactive constructivist approach in biology to promote the scientific reasoning abilities of Mathayomsuksa 5 students. the sample group was 39 Mathayomsuksa 5 students from two Mathematics-Science program classes, Thanyaburi school. The instruments in data collection consisted of based on interactive constructivist approach in biology about the circulatory system, the scientific reasoning test, and the satisfaction questionnaire for learning management base on interactive constructivist approach. percentage, mean, standard deviation, and t-test were used for analyzing data. The research findings revealed that (1) the students had scored the scientific reasoning abilities after learning higher than before learning at the .05 level of significance, (2) the students had scored the scientific reasoning abilities after learning higher than 70% at the .05 level of significance and (3) the students had a level of satisfaction with learning activities on interactive constructivist approach in biology at the most satisfactory level.

Keywords: Learning Management, Interactive Constructivist Approach, Scientific Reasoning Abilities, Student Satisfaction

บทนำ

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific reasoning) นับเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) เพราะการให้เหตุผลเปรียบเสมือนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและมีทิศทาง (วิชัย เสวกงาม, 2557) เช่นเดียวกับกับในทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Reasoning) มาอธิบายคำตอบของปัญหาและการให้เหตุผลเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และการดำเนินการทางวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการให้เหตุผลนั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดระดับสูง ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง (Fanetti, 2011) การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ใช้ทั้งกระบวนการคิดแบบอุปนัย (Inductive reasoning) และกระบวนการคิดแบบนิรนัย (Deductive thinking) (Kuhn, 2002) ซึ่งกระบวนการคิดแบบอุปนัย คือการที่บุคคลลงข้อสรุปจากหลักฐานเชิงประจักษ์หรือประสบการณ์ย่อยหลาย ๆ ครั้งที่ได้รับ ส่วนกระบวนการคิดแบบนิรนัย คือ การที่บุคคลสร้างข้อสรุปจากการทดสอบสมมติฐานหรือคำอธิบายที่

เป็นไปได้ (Hypothetical-deductive reasoning)

จากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) (สสวท., 2558) พบว่า นักเรียนไทยยังคงประสบปัญหาเรื่อง ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เห็นได้จากผลการประเมิน PISA ในปี ค.ศ. 2012, 2015 และ 2018 ในวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 444, 421 และ 426 ตามลำดับ ซึ่งผลคะแนนดังกล่าวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 501 , 493 และ 489 ตามลำดับ อีกทั้งผลการศึกษาลงลึกวิจัยทางด้านความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนส่วนมากไม่สามารถเสนอข้อกล่าวอ้างของตนเองได้ (Sandler, 2004) ผู้เรียนส่วนมากไม่สามารถใช้หลักฐานในการสนับสนุนความคิดของตนเอง (Brown et al, 2010) ผู้เรียนมักจะไม่พิจารณาสมมติฐานหรือคำอธิบายอื่น ๆ และผู้เรียนมักจะทำความเชื่อของตนเองเป็นความจริงมากกว่าการทดสอบสมมติฐาน (Zeineddin, 2008) ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนอยู่ใน

ระดับค่อนข้างต่ำ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของหลักฐานในการลงข้อสรุปและการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (กาญจนา มหาลี และ ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2553)

ดังนั้น การที่ผู้เรียนไทยส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก จึงเป็นสิ่งที่ต้องเร่งแก้ไข เพื่อให้ให้นักเรียนไทยมีสมรรถนะทัดเทียมกับนานาชาติได้ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าว พบว่า ลักษณะการเรียนการสอนอาจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหา เพราะการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเองมากที่สุด โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ (Kaewdang, 2001) ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปและแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ (Fanetti, 2011) การส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจึงต้องมุ่งเน้นทั้งการพัฒนาสติปัญญาและความคิดของผู้เรียน การเลือกกิจกรรมเรียนรู้ที่เหมาะสมหรือจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบสอบหาความรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมถึงผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง ส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงความรู้กับสิ่งต่าง ๆ ได้ แนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์เป็นแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบ ที่เน้นการสร้างความรู้จากการให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกกับสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์ภายในกับตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้อง (Henriques, 1997) อีกทั้งการเรียนรู้จะเกิดจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม และนำข้อความรู้ต่าง ๆ มาสรุปความตามมุมมอง ความเชื่อ และประสบการณ์ชีวิตของตนเอง สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ (Yore, 2001) ช่วยให้ผู้เรียนได้ความรู้ที่กว้างขวาง มีความเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล มีอิสระทางความคิด และมีเจตคติที่ดีต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้ ซึ่งแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์นี้ยังมีความสอดคล้องกับ

การฝึกใช้การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของนักวิทยาศาสตร์ในการทำงาน 2 ลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน คือ 1) การคิดที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้า สืบสอบ สืบสวน และการคิดที่ใช้ในการอภิปราย ชักถาม เจาะจาะต่อรองความหมายและนำเสนอผลงาน และ 2) การคิดที่ใช้ในการพิจารณา ไตร่ตรองการทำงานของตนตามลำพัง การคิดเชิงวิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนไปเกิดกับบุคคลทั่วไปได้ เมื่อบุคคลนั้นมีการทำงานกลุ่มแบบร่วมงาน (Collaboration) มีการอภิปราย ชักถาม เพื่อสร้างความรู้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งมีการพิจารณา ไตร่ตรองกับตนเอง เพื่อการทำความเข้าใจกับการเรียนรู้ของตน (Azmitia and Crowley, 2001) สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ ที่พบว่ากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ สามารถช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และการนำเสนอผลงานวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน (วัชรภรณ์ แก้วดี, 2548) สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ (รัศมี น้อยดี, 2549) ด้วยเหตุนี้ หากนำแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์มาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนการสอนในวิชาชีววิทยาที่เป็นแขนงหนึ่งของวิทยาศาสตร์ ซึ่งการสอนชีววิทยาที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายสาเหตุ อาทิ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ธรรมชาติของวิชา และวิธีการสอนของครูผู้สอน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยาก่อนการเรียนและหลังการเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์

แนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์ มีจุดมุ่งหมายว่า การเรียนรู้และการสร้างความรู้เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ 2 ลักษณะ คือ 1) ปฏิสัมพันธ์ภายนอก ได้แก่ การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน และ 2) ปฏิสัมพันธ์ภายใน ได้แก่ การที่ผู้เรียนพิจารณา ไตร่ตรองกับตนเองเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากปฏิสัมพันธ์ภายนอก เพื่อสร้างความหมายให้กับการเรียนรู้ของตน เมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกและปฏิสัมพันธ์ภายใน ผู้เรียนจึงจะสามารถรวมความรู้เดิมให้เข้ากับความรู้ใหม่ (Henriques, 1997) การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน โดยตัดแปลงมาจากขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอนของ Henriques ดังนี้

ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความรู้เดิม เป็นการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การสร้างความขัดแย้งทางปัญญากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย เกิดความขัดแย้งทางความคิด

ขั้นที่ 3 การค้นหาคำตอบ เป็นขั้นการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมการทำงานกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้

ขั้นที่ 5 การสร้างความหมายส่วนบุคคล ผู้เรียนทำความเข้าใจ ไตร่ตรองความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 6 การนำความรู้ไปใช้ นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัชรภรณ์ แก้วดี (2548) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และการนำเสนอผลงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนนักเรียนมีการคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการนำเสนอผลงานทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรัณย์พร ยินดีสุข (2557) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามแนวคิด

อินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์และการกำกับตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความใฝ่รู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ กระตุ้นความสงสัย วางแผน สืบสอบรอบตัว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตกผลึกความคิด และประเมินตนเอง และประสิทธิผลของนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามแนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์และการกำกับตนเองมีคะแนนเฉลี่ยด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและด้านใฝ่เรียนรู้หลังเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์มีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การท้าทายความคิดของผู้เรียน 2) การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลอื่น 3) การพิจารณาไตร่ตรองกับตนเองของผู้เรียน 4) การนำเสนอผลงาน นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านความคิดอย่างมีเหตุผลอีกด้วย

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช (2542) กล่าวถึง การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ว่าเป็นวิธีการที่จะได้แนวคิดที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ซึ่งการคิดหาเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ปรากฏอยู่กับสิ่งที่มนุษย์ต้องการจะรู้ หรือเป็นการสรุปความรู้ใหม่จากสิ่งที่รู้โดยใช้เหตุผล ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่มีอยู่

Friedler, et al. (1990) กล่าวถึง การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ว่าเป็นความสามารถที่บุคคลใช้เพื่อป้องกันปัญหาทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดสมมติฐาน ออกแบบการทดลอง สังเกต รวบรวม วิเคราะห์ และตีความหมายข้อมูล นำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ และนำไปใช้เพื่อทำนายผลสถานการณ์ต่อไป

สรุปได้ว่า การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึงความสามารถในการแสดงความคิดที่มีความเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวกับหลักการ การวิเคราะห์ การหาความสัมพันธ์ของหลักการ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กับปรากฏการณ์หนึ่งๆ เพื่อใช้ในการแสดงข้อสรุป

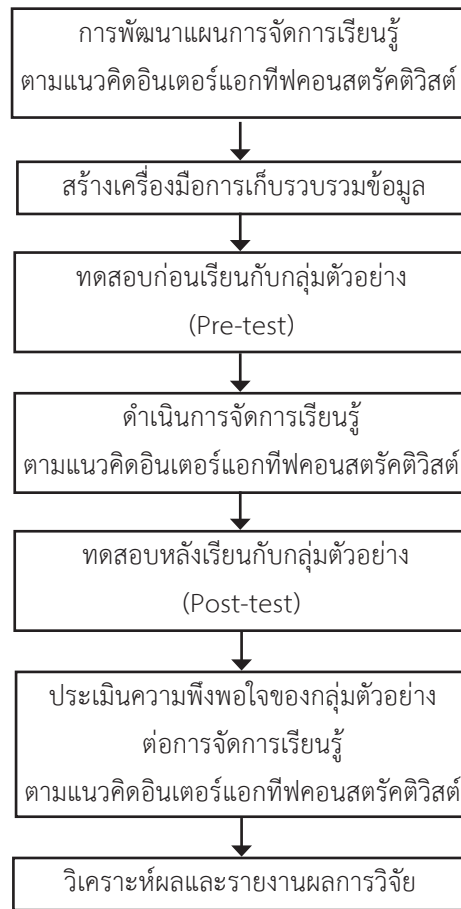
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐมน สุชัยรัตน์ (2558) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการสืบสอบโดยใช้แบบจำลองเป็นฐานและแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นกำหนดสถานการณ์ 2) ขั้นสร้างและทดสอบแบบจำลอง 3) ขั้นโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ 4) ขั้นสรุปความรู้ 5) ขั้นนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน นักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และการถ่ายโยงความรู้ อย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรการเรียนรู้ดีขึ้น นักเรียนสามารถให้เหตุผลและนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น

ณรงค์ชัย พงษ์ชนะ (2559) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบโต้แย้งและประเมินที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ 2.45 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน สูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา 18.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 62.4 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 แต่สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ซึ่งชี้ให้เห็นแนวทางการสอนเพื่อส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านความคิดอย่างมีเหตุมีผล และหลักการวัดและประเมินผลทำให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอททีฟคอนสตรัคติวิสต์ที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน
2. นักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอททีฟคอนสตรัคติวิสต์ที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอททีฟคอนสตรัคติวิสต์ที่พัฒนาขึ้นในระดับพอใจมากที่สุด

วิธีการดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวนนักเรียน 39 คน โดยใช้วิธีการ

สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนธัญบุรี

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ รายวิชาชีววิทยาเพิ่มเติม เรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 แผนการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. แบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ สร้างแบบวัด จำนวน 60 ข้อ โดยใช้ขอบเขตของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ การให้เหตุผลเชิงนิรนัย และการให้เหตุผลเชิงอุปนัย เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก พิจารณาแบบวัดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 58 ข้อ และอยู่ระหว่าง 0-0.5 จำนวน 2 ข้อ และวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบ ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.11-0.89 ซึ่งมีข้อสอบจำนวน 6 ข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ควรตัดทิ้ง และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -0.59-0.79

จากนั้นนำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์มาคัดเลือกให้เหลือจำนวน 40 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ กำหนดประเด็นของคำถาม ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการสอน และด้านการนำไปใช้ พิจารณาแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ผลการวิเคราะห์พบว่า ทุกข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือด แบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบหมุนเวียนเลือด และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 40 ข้อ

3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ทั้งหมด 9 แผนการเรียนรู้

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้แบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 40 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

5. วัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์

6. นำผลการทดสอบจากแบบวัดความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ทั้งก่อนการเรียนและหลังการเรียนมาเปรียบเทียบกัน และคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติการทดสอบที่แบบสัมพันธ์กัน (t-test dependent)

7. นำผลการทดสอบจากแบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ หลังการเรียนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ One Sample t-test

8. นำการประเมินผลแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้

ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์มาคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแผนการจัดการเรียนรู้

2. หาค่า IOC ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์

3. เปรียบเทียบคะแนนก่อนการเรียนและหลังการเรียน โดย t-test dependent และ เปรียบเทียบคะแนนหลังการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดย one sample t-test

บทสรุป

ผลการศึกษาความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการเรียนและหลังการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยา

ตาราง 1

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ตัวแปร	ก่อนเรียน		หลังเรียน		Df	T	p-value	
	N	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$				SD
ความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์	39	14.31	3.21	32.00	3.10	38	-27.040	0.000

*p<.05

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนการเรียนและหลังการเรียน คิดเป็น 14.31 และ 32.00 ตามลำดับ แสดงว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์วิชาชีววิทยากับเกณฑ์ ร้อยละ 70

ตาราง 2

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

สถานการณ์	N	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 70	$\bar{X}$	SD	Df	T	p-value
หลังเรียน	39	40	28	32.00	3.10	38	7.947	0.000

*p<.05

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์หลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่างเมื่อเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.10 คะแนนเฉลี่ย

ความสามารถการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอ็กทีฟคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนด้านต่าง ๆ

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.77	0.43	พอใจมากที่สุด
2	ด้านเนื้อหา	4.69	0.67	พอใจมากที่สุด
3	ด้านครูผู้สอน	4.68	0.58	พอใจมากที่สุด
4	ด้านสื่อการสอน	4.66	0.57	พอใจมากที่สุด
5	ด้านการนำไปใช้	4.77	0.44	พอใจมากที่สุด
เฉลี่ย		4.71	0.52	พอใจมากที่สุด

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอ็กทีฟคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.52 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด โดยด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่ 5 ด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ด้านที่ 3 ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ด้านที่ 2 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และ ด้านที่ 4 ด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยของแต่ละด้านพบว่า หัวข้อมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม มีระดับของความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และ หัวข้อนักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซักถามและแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ การจัดลำดับเนื้อหาในแต่ละบทเรียนมีความเหมาะสม มีระดับของความพึงพอใจน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

อภิปรายผล

1. ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอ็กทีฟคอนสตรัคติวิสต์ มีกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้

เป็นระบบ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเดิมของผู้เรียน โดยใช้คำถามหรือกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม 2) กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยการใช้คำถาม สถานการณ์ หรือสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อท้าทายความคิดของผู้เรียน 3) การทำงานกลุ่ม แบ่งสัดส่วนการทำงาน ร่วมกันค้นหาคำตอบ การมีปฏิสัมพันธ์ภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้สอนหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ 4) การสร้างความหมายส่วนบุคคล ผู้เรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลด้วยตนเอง และนำมาเขียนสรุปความรู้รายบุคคล เป็นการคิดพิจารณาไตร่ตรองความรู้ใหม่ที่ได้รับและสรุปออกมาตามความเข้าใจของตนเอง และ 5) การนำความรู้ไปใช้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ใหม่ที่อิงตามหลักฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อถือมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้สืบค้น สืบค้น ลงมือปฏิบัติ ใช้เหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณ การบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และมีการนำความรู้ไปใช้ (Henriques, 1997) ผู้เรียน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยจัดบริบทการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้จัดระเบียบและปรับโครงสร้างความรู้ให้เหมาะสม (Shymansky et al., 1998) จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเตอร์แอ็กทีฟคอนสตรัคติวิสต์ คือ การให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ 2 ลักษณะ คือ 1) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดภายนอกตัวผู้เรียน และ 2) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

วิชาการณ์ แก้วดี (2548) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และการนำเสนอผลงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์สามารถพัฒนาการคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการนำเสนอผลงานทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้

2. ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 70 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์มีกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ผู้สอนต้องสามารถสร้างสถานการณ์และตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา ทำทลายความคิดของผู้เรียนและความสามารถของผู้เรียนในการค้นหาคำตอบสอดคล้องกับงานวิจัยของรัศมี น้อยดี (2549) ศึกษาการเปรียบเทียบความรู้ความสามารถพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแนวแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์แบบอินเทอร์เน็ตแอกทีฟกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่าการสอนตามแนวแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์แบบอินเทอร์เน็ตแอกทีฟสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนได้

3. โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.52 และเมื่อพิจารณาเป็นด้าน ๆ พบว่าทุกด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 2 ด้านเนื้อหา ด้านที่ 3 ด้านครูผู้สอน ด้านที่ 4 ด้านสื่อการสอน ด้านที่ 5 ด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลเป็นกลุ่ม การตั้งคำถามหรือสร้างสถานการณ์ของครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายและอยากที่จะเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้หัวข้อมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และการ

ทำงานเป็นกลุ่มจึงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์พร ยินดีสุข (2557) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์และการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความใฝ่รู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายและอยากที่จะเรียนรู้ และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองความคิดที่หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

ผู้บริหารสนับสนุนการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ อาจดำเนินการให้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือจัดอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

เลือกประเด็นเนื้อหาและตั้งประเด็นคำถามที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความสนใจของตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในหลาย ๆ มุมมอง นอกจากนี้ครูผู้สอนควรเลือกใช้วิธีสอนหรือเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลของการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอื่น เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์

2. นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลไปทดลองกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น เพื่อช่วยกันพัฒนาการให้เหตุผลของนักเรียน

3. ศึกษาการนำแนวคิดอินเทอร์เน็ตแอกทีฟคอนสตรัคติวิสต์ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

References

- Azmitia, M., & Crowley, K. (2001). *The rhythms of scientific thinking: A study of collaboration in an earthquake microworld*. Washington, DC.: American Psychological Association.
- Brown, et al. (2010). Predicting collaboration technology use: Integrating technology adoption and collaboration research. *Journal of management information systems*, 27(2), 9-54.
- Chuapanich, C. (1999). *Educational reform book series concepts and guidelines for teachers to support professional standards*. Bangkok: Printing House of Chulalongkorn University.
- Fanetti, T. M. (2011). *The effect of problem-solving video games on the science reasoning skills of college students*. University of Missouri-St. Louis. United States of America.
- Friedler, et al. (1990). Learning scientific reasoning skills in microcomputer-based laboratories. *Journal of research in science teaching*, 27(1), 486-491.
- Henriques. (1997). *Constructivist learning and teaching*. Retrieved from <https://www.edu.uvic.ca/depts/snsc/temporary/cnstrct.html>.
- Kaewdee, W. (2005). *Development of teaching-learning process based on interactive constructivist concept to promote scientific thinking and scientific presentations of secondary school students*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Kaewdang, R. (2001). *Educational quality assurance: Everyone can do*. Bangkok: Wattana Phanich.
- Kuhn, D. (2002). *What is scientific thinking and how does it develop?* In U. Goswami (Ed.), *Blackwell handbook of childhood cognitive development*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Mahalee, K., & Fangkhamta, C. (2010). Understanding of the nature of science of Mathayom Suksa 1 students. *Songklanakarin journal*, 16(5), 795-809.
- Ministry of Education. (2009). *Basic education core curriculum 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperative Community Printing House of Thailand.
- Noidee, R. (2006). *Comparison of science fundamental knowledge and analytical reasoning ability science learning subject group of Mathayomsuksa 1 students*. Phitsanulok: Phibunsongkhram Rajabhat University.
- Pongthana, N. (2016). *The effects of dispute and assessed instructional management on scientific reasoning ability and biology learning achievement of High School Students*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sucharat, N. (2015). *The development of instructional models based on the concept of model-based examination and context-based learning concepts to promote reasoning ability. science and student learning transfer Junior High School level*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sawakngam, W. (2014). The ability to reason abilities required for 21st century learners. *Journal of education*, 42(2), 207.
- Sandler. (2004). *1001 letters for all occasions: The best models for every business and personal need* Corey Sandler and Janice Keefe. Avon: Adams Media.
- Shymansky, et al. (1998). *Students' perceptions and supervisors' rating as assessments of interactive-constructivist science teaching in elementary School*. Arlington, VA: National Science Foundation.

- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2015). *Organizing the learning of science groups basic education courses*. Bangkok: Teachers Council of Thailand Printing House, Ladprao.
- Yindeesug, S. (2014). *Development of a social studies instructional model based on interactive constructivist approach and self-regulation to enhance critical thinking and curiosity of upper secondary school students*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Yore. (2001). *What is meant by constructivist science teaching and will the science education community stay the course for meaningful reform?*. Retrieved from <https://www.ejse.southwestern.edu/article/view/7662/5429>.
- Zeineddin, A. (2008). *Scientific reasoning and epistemological commitments: coordination of theory and evidence among college science student (Doctoral dissertation)*. University of Illinois. United States of America.

ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค
ก่อนและระหว่างสถานการณ์ COVID-19

Efficiency of Working Capital Management Towards the Performance of Listed
Companies in the Stock Exchange of Thailand: Consumer Products Industry
Before and During the Corona Virus Epidemic Situation

วริศรา นาระทะ¹, กุลชญา แวนแก้ว¹, ศฐา วรณกุล¹ และ ชัยยศ สัมฤทธิสกุล¹
Warissara Narata¹, kulchaya Waenakeo¹, Satha Waroonkun¹ and Chaiyot Sumritsakun¹
¹หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

¹Master of Accounting Program, Faculty of Business Administration, Maejo University

Received: September 26, 2022

Revised: December 2, 2022

Accepted: December 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของ (โควิด 19) (2) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 35 บริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและวงจรเงินสด มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ส่วนอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ยังพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

คำสำคัญ: ไวรัสโคโรนา, ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน, ผลการดำเนินงาน

Abstract

The purpose of this research were as follows (1) to compare working capital management efficiency of listed companies on the stock exchange of Thailand consumer products before and during the coronavirus pandemic situation (2) to test the relationship between working capital management efficiency and operating results. The samples used in this research were listed companies in the stock exchange of Thailand: consumer products industry of 35 companies. The

statistics used in the data analysis are: average, standard deviation, t-test and multiple regression analysis. The research results revealed that: accounts Receivable Turnover Ratio (ACP), Inventory Turnover Ratio (ICP) and Cash Conversion Cycle (CCC) was related to the ratio of Return on Total Assets (ROA). The Inventory Turnover Ratio (ICP) was positively correlated with the Return on Equity Ratio (ROE). It was also found that the Corona Virus Epidemic Situation was related to the Inventory Turnover Ratio (ICP) and Return on Equity Ratio (ROE)

Keywords: Corona Virus, Working Capital Management Efficiency, Performance

บทนำ

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แพร่กระจายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ตามรายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กลุ่มงานพาณิชย์ต่างประเทศ (สิริกานต์ อมาตยกุล, 2563) ได้กล่าวเอาไว้ว่า โรคไวรัสโคโรนา หรือ โรค COVID-19 คือโรคติดเชื้อจากไวรัสชนิดหนึ่ง พบการระบาดเริ่มต้นที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และได้ขยายวงกว้างไปมากกว่า 210 ประเทศทั่วโลก

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET index) ซึ่งเป็นตัวแทนของตลาดหุ้นไทย ปรับตัวลงจากช่วงต้นปี 23 มี.ค. พ.ศ 2563 ลู่จุดต่ำสุด ถึง 35% นำโดยกลุ่มปิโตรเคมี ธนาคารพาณิชย์ ผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โรงพยาบาล และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นนักลงทุนต่างชาติก็มีปริมาณการขายสะสมมากกว่า 100,000 ล้านบาท ซึ่งมากกว่าการขายทั้งปี พ.ศ. 2562 ถึง 2 เท่า ทั้งนี้ 50% ของภาคธุรกิจที่จดทะเบียนซื้อขายอยู่ใน SET Index ปรับตัวลงมาซื้อขายกันที่ระดับต่ำกว่า 1 เท่าของมูลค่าทางบัญชี (P/BV) ซึ่งหมายถึงการที่นักลงทุนนั้นให้มูลค่าของหุ้นกลุ่มนั้นๆ ต่ำกว่ามูลค่าทรัพย์สินที่ถือครองทั้งหมด ส่งผลให้ภาพรวมของ SET Index ซื้อขายกันในระดับที่ 1.12 เท่าของมูลค่าทางบัญชี ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุดนับตั้งแต่วิกฤตซับไพรม์ในปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564)

การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสชนิดนี้มีความ

รุนแรง รวดเร็ว และขยายวงกว้างไปทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการได้รับผลกระทบอย่างหนัก เนื่องจากการปิดพรมแดนหรือปิดประเทศ เมื่อนักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้ามาใช้บริการในประเทศไทยได้ จึงส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก และยังคงส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว และธุรกิจด้านการบิน เป็นต้น

กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคต่างๆ ทั้งที่เป็นสินค้าที่จำเป็นและสินค้าฟุ่มเฟือย กลุ่มธุรกิจนี้ได้รับผลกระทบจากการปิดศูนย์การค้า รวมทั้งสินค้าคงคลังที่มากเกินไปก่อให้เกิดต้นทุนจมและสภาพคล่องหยุดชะงัก แม้ว่าธุรกิจกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ กลับสามารถคงกำไรของกิจการไว้ได้ จากการศึกษาเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า ผลประกอบการตามกลุ่มอุตสาหกรรม 8 กลุ่ม ของ 24 หมวดธุรกิจนั้น พบว่ามีเพียงกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวที่สามารถทำกำไรสุทธิแข็งแกร่งในปี พ.ศ.2563 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีพ.ศ. 2562 นั่นก็คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค รายงานกำไรสุทธิปีพ.ศ. 2563 อยู่ที่ 17,213 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 473.94% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีพ.ศ. 2562 มีกำไรสุทธิอยู่ที่ 2,999 ล้านบาท ทั้งนี้เมื่อแยกย่อยสู่หมวดธุรกิจในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่ยังคงทำกำไรสุทธิได้แข็งแกร่งกว่ากลุ่มธุรกิจอื่นจากทั้งหมด 8 กลุ่มธุรกิจ มีหมวดธุรกิจที่เติบโตโดดเด่น นำโดยหมวดของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์ เนื่องจากในปีพ.ศ.

2563 มีกำไรสุทธิขยับขึ้นมาจากอยู่ที่ 15,663 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 1,192.79% จากงวดเดียวกันของปีพ.ศ. 2562 มีกำไรสุทธิอยู่ที่ 1,212 ล้านบาท (ข่าวหุ้นธุรกิจออนไลน์, 2564) ดังนั้นประสิทธิภาพการจัดการการเงินทุนหมุนเวียนจึงส่งผลต่อผลการดำเนินงานและความอยู่รอดของกิจการเป็นอย่างมาก การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ดีจะช่วยรักษาสภาพคล่องให้กิจการสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างราบรื่น จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประสิทธิภาพการจัดการการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา

2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีส่งสัญญาณ (Signaling Theory) พัฒนามาจากแนวคิดของ Michael Spence ในปี พ.ศ. 2516 ทฤษฎีนี้อธิบายถึงพฤติกรรมผู้รับสัญญาณและผู้ส่งสัญญาณ เป็นพฤติกรรมที่บริษัทหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ส่งสัญญาณให้กับผู้ถือหุ้นรายย่อย เนื่องจากบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย มีระดับของการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกัน สิ่งที่ผู้บริหารสื่อสารออกมาถึงผู้ถือหุ้น เป็นการแสดงออกถึงทัศนคติ เป้าหมายหรือเหตุการณ์ต่างๆที่กำลังเกิดขึ้นในกิจการและอาจส่งผลกระทบต่อไปถึงอนาคต ทฤษฎีส่งสัญญาณระบุว่าองค์กรหรือบริษัทต้องจัดให้มีสัญญาณเชิงบวกผ่านการตีพิมพ์หรือออกงบการเงินที่มีผลงานดี ดังนั้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset : ROA) ที่สูงบ่งชี้ว่าผลการดำเนินงานของบริษัทในการใช้ทรัพย์สินรวมดีขึ้น

มีประสิทธิภาพมากขึ้นยิ่ง Return on Asset (ROA) มีค่ามาก มูลค่าของบริษัทก็จะสูงขึ้นเพราะแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีกำไร เมื่อกำไรสูงมักจะตามด้วยอัตราผลตอบแทน (เงินปันผล) ที่สูงตามไปด้วย

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working capital management)

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working capital management) หมายถึง การจัดหาเงินทุนในการลงทุน และการควบคุมสินทรัพย์หมุนเวียนสุทธิตามแนวนโยบายเงินทุนหมุนเวียนอาจถือได้ว่าเป็นเส้นเลือดใหญ่ของธุรกิจ และการจัดหาที่มีประสิทธิผลสามารถช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้มากขึ้น (Atseye et al., 2558) เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับเงินสด สินค้าคงคลัง ลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Dhar & Aziza, 2561) หลักในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป (ปริยานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ, 2558) วัตถุประสงค์ของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน คือ การบริหารจัดการสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ เงินสด สินค้าคงคลัง เจ้าหนี้ และลูกหนี้การค้า เงินทุนหมุนเวียนของกิจการจะสะท้อนถึงสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้ของ บริษัทในระยะสั้น การขาดการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ดีอาจจะทำให้กิจการขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะนำไปชำระหนี้และใช้ในการดำเนินงาน อันเนื่องมาจากการไม่สามารถเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้ ขายสินค้าไม่ได้ตามที่กำหนด ทำให้เกิดเงินจมในสินค้า เป็นต้น ดังนั้น กิจการจะต้องมีการสำรองเงินทุนไว้ใช้ในดำเนินงานปกติของกิจการด้วย หากกิจการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนได้ดีจะช่วยให้อาจสามารถดำเนินงานต่อไปได้และสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วท่ามกลางวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา โดยพิจารณาจากอัตราส่วนดังนี้

อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (ACP) หมายถึง อัตราส่วนทางการเงินที่เปรียบเทียบระหว่างยอดขายกับลูกหนี้การค้าเฉลี่ย ยิ่งมีค่าสูงแสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้สูง มีสภาพคล่อง ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงตามไปด้วย

อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (ICP) หมายถึง อัตราส่วนทางการเงินที่เปรียบเทียบระหว่างต้นทุนขายกับสินค้าคงเหลือเฉลี่ย ยิ่งมีค่าสูงแสดงให้เห็นว่ากิจการมีสินค้าคงเหลือน้อย ขายสินค้าออกไปได้ไว ลดความเสี่ยงในด้านภาระการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงตามไปด้วย

อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APP) หมายถึง อัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างต้นทุนขายกับเจ้าหนี้การค้าเฉลี่ย ยิ่งมีค่าน้อยแสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการต่อรองยืดเวลาชำระหนี้ทำให้มีเงินสดในมือมาก ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงตามไปด้วย

วงจรเงินสด (CCC) หมายถึง รอบระยะเวลาที่กิจการได้รับสินค้า ขายสินค้าไปจนถึงการรับชำระหนี้จากลูกค้า ยิ่งต่ำยิ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการได้รับเงินคืนจากการขายสินค้ากลับมาได้เร็วเพื่อนำไปเป็นทุนในการผลิตสินค้ารอบถัดไป ลดการกู้ยืมเงินจากภายนอก ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงตามไปด้วย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (2563) กล่าวว่า การระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้บริษัทในประเทศไทยต้องการเงินหมุนเวียนระยะสั้นสูงถึง 1.7 ล้านล้านบาท หรือราว 10% ของจีดีพี บริษัทที่มีสภาพคล่องสูงจะผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากไปได้ หากบริษัทมีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนจะสะท้อนว่า บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ในปัจจุบัน ในขณะที่บริษัทที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนต่ำกว่าหนี้สินหมุนเวียนอาจจะมีปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรงจากการหยุดชะงักของภาคธุรกิจ

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) หมายถึง อัตราส่วนทางการเงินเปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิกับสินทรัพย์รวม ซึ่งจะบอกถึงความสามารถในการนำสินทรัพย์ที่กิจการมีไปใช้ประโยชน์ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิและส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งจะบอกถึงความสามารถในสร้างผลตอบแทน

จากส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร (CFO) หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับกำไรจากการดำเนินงาน ซึ่งจะบอกถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการ

ตัวแปรกำกับ (Moderator Variable)

หมายถึง ตัวแปรที่สามที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว โดยกำหนดให้ 0 แทน ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา หรือ ปีพ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 กำหนดให้ 1 แทน ระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา หรือ ปีพ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

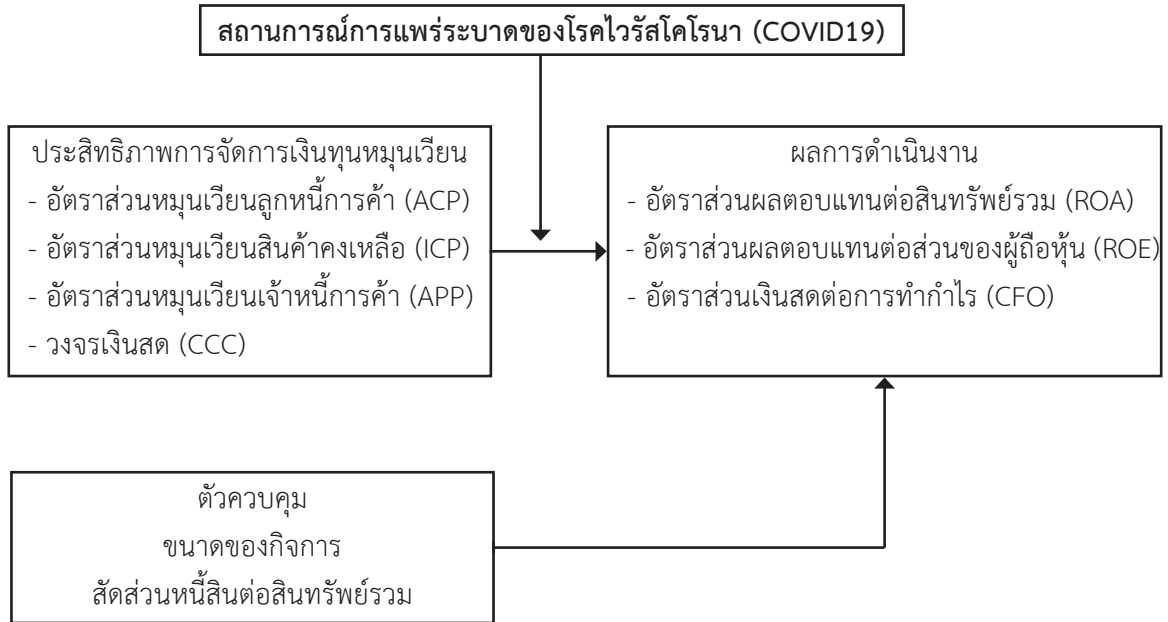
ณัฐิกา สีฉันทกสมิต (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 95 บริษัท ตั้งแต่ปีพ.ศ.2557 ถึง ปีพ.ศ. 2559 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการศึกษา คือ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ส่งผลในทิศทางเดียวกันกับอัตรากำไรขั้นต้น อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรากำไรขั้นต้น อัตราหมุนเวียนของเงินสดส่งผลในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์

อัศวิณี เทพสวัสดิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET100 ระหว่างปีพ.ศ. 2560 ถึง ปีพ.ศ. 2562 จำนวน 86 บริษัท ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่า 1) ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตรากำไรสุทธิ 2) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์อัตราส่วนหมุนเวียนของสินค้า ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ยอัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้มีความสัมพันธ์

ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ 3) อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วน

หมุนเวียนของเจ้าหนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

H1: อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H2: อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H3: อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H4: วงจรเงินสดมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H5: สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H6: สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H7a: สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้และ a) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

H8a: สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อวงจรเงินสดและ a) อัตราส่วนผลตอบแทน

ต่อสินทรัพย์รวม b) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และ c) อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคของบริษัท รายงานประจำปีจากเว็บไซต์ www.set.or.th ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand) www.setsmart.com และ www.sec.or.th ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2561 ถึง ปีพ.ศ. 2564 จำนวนทั้งสิ้น 42 บริษัท หักบริษัทที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ คงเหลือรวมทั้งสิ้น 35 บริษัท มีตัวอย่างที่สมบูรณ์ จำนวน 140 ตัวอย่าง

การวัดค่าตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเงินทุนหมุนเวียน ประกอบไปด้วย

1. อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (ACP) วัดค่าจาก $\frac{\text{ขายสุทธิ}}{\text{ลูกหนี้การค้าถัวเฉลี่ย}}$ (เท่า) โดยลูกหนี้การค้าถัวเฉลี่ย คำนวณจาก $\frac{\text{ลูกหนี้ต้นงวด} + \text{ลูกหนี้ปลายงวด}}{2}$

2. อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (ICP) วัดค่าจาก $\frac{\text{ต้นทุนขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$ (เท่า) โดยสินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย คำนวณจาก $\frac{\text{สินค้าต้นงวด} + \text{สินค้าปลายงวด}}{2}$

3. อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APP) วัดค่าจาก $\frac{\text{ต้นทุนขาย}}{\text{เจ้าหนี้การค้าถัวเฉลี่ย}}$ (เท่า) โดยเจ้าหนี้การค้าถัวเฉลี่ย คำนวณจาก $\frac{\text{เจ้าหนี้ต้นงวด} + \text{เจ้าหนี้ปลายงวด}}{2}$

4. วงจรเงินสด (CCC) วัดค่าจาก $CCC = ICP + ACP - APP$ (วัน)

ตัวแปรตาม คือ ผลการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย

1. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) วัดค่าจาก $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} * 100 (\%)$

2. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) วัดค่าจาก $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} * 100 (\%)$

3. อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร (CFO) วัดค่าจาก $\frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}} * 100 (\%)$

ตัวแปรควบคุม คือ ตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการทดลอง ประกอบไปด้วย

1. ขนาดของกิจการ (LNasset) วัดจากลอการิทึมของสินทรัพย์ (Logarithm of Total Assets)

2. สัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (LEV) วัดจากส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม

ตัวแปรกำกับ คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา กำหนดตัวแปรหุ่น (0,1) กำหนดให้ 0 แทนปีพ.ศ.2561และพ.ศ.2562 กำหนดให้ 1 แทนปีพ.ศ. 2563 และ พ.ศ.2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะเบื้องต้นของตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยการบรรยาย ค่าต่ำสุด (Minimum), ค่าสูงสุด (Maximum), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การทดสอบทีเทส (t - test) เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกันและสัมพันธ์กัน เพื่อใช้ทดสอบประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา

3. การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยมีสมการดังนี้

สมการที่ 1 : $ROA_{it} = \alpha + \beta_1 ACP_{it} + \beta_2 ICP_{it} + \beta_3 APP_{it} + \beta_4 CCC_{it} + \beta_5 LNasset_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \epsilon$

สมการที่ 2 : $ROA_{it} = \alpha + \beta_1 ACP_{it} + \beta_2 ICP_{it} + \beta_3 APP_{it} + \beta_4 CCC_{it} + \beta_5 ACP_{it} * COVID19_{it} + \beta_6 ICP_{it} * COVID19_{it} + \beta_7 APP_{it} * COVID19_{it} + \beta_8 CCC_{it} * COVID19_{it} + \beta_9 LNasset_{it} + \beta_{10} LEV_{it} + \epsilon$

สมการที่ 3 : $ROE_{it} = \alpha + \beta_1 ACP_{it} + \beta_2 ICP_{it} + \beta_3 APP_{it} + \beta_4 CCC_{it} + \beta_5 LNasset_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \epsilon$

สมการที่ 4 : $ROE_{it} = \alpha + \beta_1 ACP_{it} + \beta_2 ICP_{it} + \beta_3 APP_{it} + \beta_4 CCC_{it} + \beta_5 ACP_{it} * COVID19_{it} + \beta_6 ICP_{it} * COVID19_{it} + \beta_7 APP_{it} * COVID19_{it} + \beta_8$

$CCC_{it} * COVID_{19it} + \beta_9 LNasset_{it} + \beta_{10} LEV_{it} + \epsilon$
 สมการที่ 5 : $CFO_{it} = \alpha + \beta_1 ACP_{it} + \beta_2 ICP_{it} + \beta_3 APP_{it} + \beta_4 CCC_{it} + \beta_5 LNasset_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \epsilon$
 สมการที่ 6 : $CFO_{it} = \alpha + \beta_1 ACP_{it} + \beta_2 ICP_{it} + \beta_3 APP_{it} + \beta_4 CCC_{it} + \beta_5 ACP_{it} * COVID_{19it} + \beta_6 ICP_{it} * COVID_{19it} + \beta_7 APP_{it} * COVID_{19it} + \beta_8 CCC_{it} * COVID_{19it} + \beta_9 LNasset_{it} + \beta_{10} LEV_{it} + \epsilon$
 กำหนดให้:

ROA_{it} หมายถึง อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัท i ปีที่ t

ACP_{it} หมายถึง อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าของบริษัท i ปีที่ t

ICP_{it} หมายถึง อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือของบริษัท i ปีที่ t

APP_{it} หมายถึง อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าของบริษัท i ปีที่ t

CCC_{it} หมายถึง วงจรเงินสดของบริษัท i ปีที่ t

SIZE_{it} หมายถึง ขนาดของบริษัท i ปีที่ t

DR_{it} หมายถึง อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท i ปีที่ t

COVID_{19it} หมายถึง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาของบริษัท i ปีที่ t

การวิเคราะห์ผล

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นของตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า วงจรเงินสดและตัวแปรตาม ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร รวมถึงตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการและสัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม โดยแสดงข้อมูลเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 1

แสดงค่าทางสถิติเชิงพรรณนาของข้อมูลที่ใช้ในการทดสอบโดยรวม

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)	-32.78	29.92	1.69	8.36
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	-47.01	32.47	2.07	10.60
อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร (CFO)	-7885.71	4584.85	28.74	862.86
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (ACP)	2.13	87.64	8.36	11.78
อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (ICP)	.25	8.70	3.05	2.28
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APP)	1.53	69.81	8.41	11.25
วงจรเงินสด (CCC)	2.94	1517.01	243.89	307.74
ขนาดกิจการ (LNasset)	5.90	10.42	7.74	1.03
สัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (LEV)	0.04	0.68	0.29	0.17

หมายเหตุ: กลุ่มตัวอย่าง(N) เท่ากับ 140

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า สามารถสรุปได้ว่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในช่วงปี พ.ศ. 2561 ถึงปีพ.ศ.2564 โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1.69 เท่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.07 เท่า อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 28.74 เท่า อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8.36 เท่า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.05 เท่า อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้า

หนี้การค้า โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8.41 เท่า วงจรเงินสด โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 243.89 เท่า ขนาดกิจการ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 7.74 เท่า และสัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 0.29 เท่า

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเงินหมุนเวียนและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาโดยใช้สถิติทีเทส (t - test)

ตาราง 2

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการเงินหมุนเวียน ปีพ.ศ.2561 พ.ศ.2562 พ.ศ.2563 และพ.ศ.2564

ตัวแปร	Sig.	t	Sig. (2-tailed)
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)	0.652	0.584	0.56
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	0.704	0.565	0.573
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (ACP)	0.376	-0.347	0.729
อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (ICP)	0.786	1.037	0.301
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APP)	0.986	0.218	0.828
วงจรเงินสด (CCC)	0.262	-0.926	0.356

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าผลการดำเนินงาน ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในช่วงก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา รวมถึงการจัดการเงินหมุนเวียน ซึ่งได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (ACP) อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (ICP) อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APP) และการจัดการเงินสด (CCC)

ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวหรือข้อมูลเชิงปริมาณ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีระดับความสัมพันธ์กันในระดับใด โดยแสดงข้อมูลเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 3

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

ตัวแปร	Coefficients		t	Sig.
	B	Beta		
(Constant)	-2.2		-0.4	0.69
ACP (H1a)	0.12	0.17	2.15	0.03
ICP (H2a)	0.7	0.19	1.89	0.06
APP (H3a)	0.06	0.08	0.65	0.52
CCC (H4a)	-0.01	-0.35	-2.32	0.02
LNasset	0.5	0.06	0.75	0.46
LEV	-4.38	-0.09	-1.13	0.26
R square	.485			
R square	.236			
Adjusted R	.200			
F ratio	6.626			
Sig	.000			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวแปรตาม อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งเท่ากับ 0.485 ดังนั้น ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่า R square เท่ากับ 0.236

สมมติฐานที่ H1a อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.12 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 2.15 และค่า Sig เท่ากับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.003<0.05) หมายความว่า การจัดการลูกหนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ยอมรับ สมมติฐานH1a สรุปได้ว่า หากกิจการมีอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าที่ดีจะทำให้อัตราส่วนผล

ตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมสูงขึ้น

สมมติฐานที่ H2a อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.7 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 1.89 และค่า Sig เท่ากับ 0.006 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.006<0.05) หมายความว่า การจัดการสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ยอมรับ สมมติฐานH2a สรุปได้ว่า หากกิจการมีอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือที่ดีจะทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมสูงขึ้น

สมมติฐานที่ H3a อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.06 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.65 และค่า Sig เท่ากับ 0.052 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.052>0.05) หมายความว่า การจัดการเจ้าหนี้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐานH3a สรุปได้ว่า หากกิจการมี

อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้ำที่ตีจะทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมต่ำลง

สมมุติฐานที่ H4a วงจรเงินสดมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.01 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -2.32 และค่า Sig เท่ากับ 0.02 ซึ่งน้อยกว่าระดับ

นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.02<0.05) หมายความว่า การจัดการเงินสดมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ยอมรับ สมมุติฐานH4a สรุปได้ว่า หากกิจการมีวงจรเงินสดที่ตีจะทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมสูงขึ้น

ตาราง 4

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

ตัวแปร	Coefficients		t	Sig.
	B	Beta		
(Constant)	-2.24		-0.4	0.69
ACP	0.1	0.13	1.06	0.29
ICP	0.68	0.19	1.67	0.10
APP	-0.04	-0.05	-0.31	0.76
CCC	-0.01	-0.22	-1.1	0.27
ACP*COVID19 (H5a)	0.04	0.05	0.38	0.7
ICP*COVID19 (H6a)	-0.04	-0.01	-0.1	0.92
APP*COVID20 (H7a)	0.28	0.29	1.4	0.16
CCC*COVID21 (H8a)	-0.01	-0.3	-1.36	0.18
LNasset	0.51	0.06	0.77	0.44
LEV	-4.03	-0.08	-1.03	0.31
R square	.500			
R square	.250			
Adjusted R	.190			
F ratio	7.524			
Sig	.000			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวแปรตามอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งเท่ากับ 0.500 ดังนั้น ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และ

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่า R square เท่ากับ 0.250 หรือร้อยละ 25

สมมุติฐานที่ H5a สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้ำและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.01 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 1.06 และค่า Sig เท่ากับ 0.29 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.29>0.05)

หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการลูกหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ปฏิเสธสมมติฐานH5a สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

สมมติฐานที่ H6a สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.68 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 1.67 และค่า Sig เท่ากับ 0.10 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.10>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐานH6a สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

สมมติฐานที่ H7a สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วน

หมุนเวียนเจ้าหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.04 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.31 และค่า Sig เท่ากับ 0.76 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.76>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการเจ้าหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H7a สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

สมมติฐานที่ H8a สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของวงจรกิจและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.01 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -1.1 และค่า Sig เท่ากับ 0.27 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.27>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อการจัดการเงินสดและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H8a สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของวงจรกิจและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

ตาราง 5

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ตัวแปร	Coefficients		t	Sig.
	B	Beta		
(Constant)	4.19		0.57	0.57
ACP (H1b)	0.10	0.11	1.38	0.17
ICP (H2b)	1.3	0.28	2.66	0.01
APP (H3b)	0.07	0.07	0.55	0.58
CCC (H4b)	-0.004	-0.13	-0.81	0.42
LNasset	-0.31	-0.03	-0.36	0.72
LEV	-13.77	-0.22	-2.69	0.01
R square	.410			
R square	.168			
Adjusted R	.129			
F ratio	9.889			
Sig	.001			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ประสิทธิภาพการจัดการเงิน
ทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อ
ส่วนของผู้ถือหุ้น ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ผลการวิเคราะห์
พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ
ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวแปร
ตาม อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเท่ากับ
0.410 ดังนั้น ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน
และ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีความ
สัมพันธ์กัน โดยมีค่า R square เท่ากับ 0.168

สมมติฐานที่ H1b อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การ
ค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วน
ของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.10 ค่า
สถิติทดสอบ t เท่ากับ 1.38 และค่า Sig เท่ากับ 0.17 ซึ่ง
มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.17>0.05)
หมายความว่า อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าไม่มีความ
สัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้
ถือหุ้น ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H1b สรุปได้ว่า หาก
กิจการมีอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าที่ดีไม่ได้ทำให้
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น

สมมติฐานที่ H2b อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคง
เหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อ
ส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 1.30
ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 2.66 และค่า Sig เท่ากับ 0.01 ซึ่ง
น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.01<0.05)
หมายความว่า การจัดการสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์
เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดั่ง
นั้นจึง ยอมรับ สมมติฐาน H2b สรุปได้ว่า หากกิจการมี
อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือที่ดีจะทำให้อัตราส่วน
ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น

สมมติฐานที่ H3b อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า
ค่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วน
ของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.07 ค่า
สถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.55 และค่า Sig เท่ากับ 0.58 ซึ่ง
มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.58>0.05)
หมายความว่า การจัดการเจ้าหนี้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบ
กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึง
ปฏิเสธ สมมติฐาน H3b สรุปได้ว่า หากกิจการมีอัตราส่วน
หมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าที่ดีไม่ได้ทำให้อัตราส่วนผลตอบแทน
ต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น

สมมติฐานที่ H4b วงจรเงินสดมีความสัมพันธ์เชิง
ลบกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า
ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.004 ค่าสถิติทดสอบ t
เท่ากับ -0.81 และค่า Sig เท่ากับ 0.42 ซึ่งมากกว่าระดับ
นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.42>0.05) หมายความว่า
การจัดการเงินสดไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนผล
ตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน
H4b สรุปได้ว่า หากกิจการมีวงจรเงินสดที่ดีไม่ได้ทำให้
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น

ตัวแปรควบคุม LEV มีค่า Sig เท่ากับ 0.01 ซึ่ง
น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.01<0.05)
หมายความว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วน
ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาด
ใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้
ถือหุ้นมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

ตาราง 6

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ตัวแปร	Coefficients		t	Sig.
	B	Beta		
(Constant)	4.13		0.56	0.58
ACP	0.05	0.06	0.45	0.65
ICP	1.44	0.31	2.68	0.01
APP	-0.05	-0.05	-0.31	0.76
CCC	-0.10	-0.02	-0.11	0.91
ACP*COVID19 (H5b)	0.08	0.08	0.57	0.57
ICP*COVID19 (H6b)	-0.46	-0.09	-0.86	0.39
APP*COVID20 (H7b)	0.33	0.28	1.27	0.21
CCC*COVID21 (H8b)	-0.01	-0.26	-1.10	0.27
LNasset	-0.27	-0.03	-0.30	0.76
LEV	-13.55	-0.22	-2.61	0.01
R square	.425			
R square	.181			
Adjusted R	.115			
F ratio	9.968			
Sig	.004			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวแปรตาม อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเท่ากับ 0.425 ดังนั้น ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่า R square เท่ากับ 0.181

สมมุติฐานที่ H5b สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วน

ของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.05 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.45 และค่า Sig เท่ากับ 0.65 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.65>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการลูกหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึง ปฏิเสธสมมุติฐาน H5b สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

สมมุติฐานที่ H6b สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วน

ของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 1.44 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 2.68 และค่า Sig เท่ากับ 0.01 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.01<0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึง ยอมรับ สมมติฐาน H6b สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

สมมติฐานที่ H7b สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.05 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.31 และค่า Sig เท่ากับ 0.76 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.76>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการเจ้าหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H7b สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของ

ตาราง 7

ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

ตัวแปร	Coefficients		t	Sig.
	B	Beta		
(Constant)	-831.71		-1.29	0.2
ACP (H1c)	1.56	0.02	0.24	0.81
ICP (H2c)	-18.09	-0.05	-0.42	0.68
APP (H3c)	-0.25	-0.003	-0.02	0.98
CCC (H4c)	0.05	0.02	0.1	0.92
LNasset	122.83	0.15	1.58	0.12
LEV	-197.74	-0.04	-0.44	0.66
R squara	.144			
R square	.021			
Adjusted R	-.025			
F ratio	873.46			
Sig	.839			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

สมมติฐานที่ H8b สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของวงจรกิจสินและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.10 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.11 และค่า Sig เท่ากับ 0.91 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.91>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการเงินสดและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H8b สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของวงจรกิจสินและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ตัวแปรควบคุม LEV มีค่า Sig เท่ากับ 0.01 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.01<0.05) หมายความว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

จากตารางที่ 7 การจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวแปรตาม อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ซึ่งเท่ากับ 0.144 ดังนั้น ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และ อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่า R square เท่ากับ 0.21 หรือร้อยละ 21

สมมุติฐานที่ H1c อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 1.56 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.24 และค่า Sig เท่ากับ 0.81 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.81>0.05) หมายความว่า การจัดการลูกหนี้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมุติฐาน H1c สรุปได้ว่า หากกิจการมีอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าที่ดีไม่ได้ทำให้อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรสูงขึ้น

สมมุติฐานที่ H2c อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -18.09 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.42 และค่า Sig เท่ากับ 0.68 ซึ่ง

มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.68>0.05) หมายความว่า การจัดการสินค้าคงเหลือไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมุติฐาน H2c หากกิจการมีอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือที่ดีไม่ได้ทำให้อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรสูงขึ้น

สมมุติฐานที่ H3c อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.25 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.02 และค่า Sig เท่ากับ 0.98 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.98>0.05) หมายความว่า การจัดการเจ้าหนี้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมุติฐาน H3c หากกิจการมีอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าที่ดีไม่ได้ทำให้อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรสูงขึ้น

สมมุติฐานที่ H4c วงจรเงินสดมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 0.05 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.1 และค่า Sig เท่ากับ 0.92 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.92>0.05) หมายความว่า การจัดการเงินสดไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมุติฐาน H4c หากกิจการมีวงจรเงินสดที่ดีไม่ได้ทำให้อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรสูงขึ้น

ตาราง 8

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่ออัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

ตัวแปร	Coefficients		t	Sig.
	B	Beta		
(Constant)	-797.74		-1.22	0.23
ACP	2.17	0.03	0.2	0.84
ICP	-32.56	-0.09	-0.68	0.49
APP	3.5	0.05	0.24	0.81
CCC	-0.19	-0.07	-0.3	0.76
ACP*COVID19 (H5c)	-1.36	-0.02	-0.11	0.92
ICP*COVID19 (H6c)	32.14	0.08	0.68	0.5
APP*COVID19 (H7c)	-7.1	-0.07	-0.31	0.76
CCC*COVID19 (H8c)	0.4	0.13	0.5	0.62
LNasset	119.25	0.14	1.51	0.13
LEV	-215.66	-0.04	-0.47	0.64
R square	.166			
R square	.028			
Adjusted R	-.050			
F ratio	884.22			
Sig	.963			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่ออัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และตัวแปรตาม อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ซึ่งเท่ากับ 0.166 ดังนั้น ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และ อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่า R square เท่ากับ 0.28

สมมุติฐานที่ H5c สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 2.17 เท่ากับ 0.03 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.2 และค่า Sig เท่ากับ 0.84 ซึ่ง

มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.8>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการลูกหนี้และอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมุติฐาน H5c สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

สมมุติฐานที่ H6c สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -32.56 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.68 และค่า Sig เท่ากับ 0.49 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.49<0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อ

ความสัมพันธ์ของการจัดการสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H6c สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

สมมติฐานที่ H7c สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้และอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ 3.5 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 0.24 และค่า Sig เท่ากับ 0.81 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.81>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการเจ้าหนี้และอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H7c สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้และอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

สมมติฐานที่ H8c สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของวงจรเงินสดและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ -0.19 ค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.3 และค่า Sig เท่ากับ 0.76 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig 0.76>0.05) หมายความว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการจัดการเงินสดและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร ดังนั้นจึง ปฏิเสธ สมมติฐาน H8c สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของวงจรเงินสดและอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภค

บริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนามีผลต่อความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น แสดงให้เห็นว่าการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาส่งผลให้บริษัทต่างๆที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ได้รับผลกระทบจากการบริหารสินค้าคงเหลือ รวมถึงปัญหาการจ่ายผลตอบแทนให้ผู้ถือหุ้นไม่มากนักน้อย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ก่อนและระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก แสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้าและอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐิกา สิขัฒนทกสมิต (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร แสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการเก็บเงินลูกหนี้จากการขายเชื่อได้เร็ว บริษัทสามารถนำเงินที่ได้ไปใช้หมุนเวียนในกิจการหรือนำไปต่อยอดลงทุน เพื่อสร้างผลกำไรให้ได้มากขึ้น ส่งผลให้กิจการมีสภาพคล่องและมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่สูงตามไปด้วย กฤตวัฒน์ เตชธรรมวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้านความสามารถในการทำกำไรของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) เทียบกับคู่แข่งผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ พบว่า อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับกำไรขั้นต้น โดยที่อัตราหมุนของสินทรัพย์รวม เป็นอัตราส่วนที่สัมพันธ์กับอัตรากำไรขั้นต้นมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการ

การบริหารสินค้าคงคลังที่ดี สามารถลดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้า ไม่ก่อให้เกิดต้นทุนจม ส่งผลให้เกิดสภาพคล่องและทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันผลการทดสอบพบว่า วงจรเงินสดมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมในเชิงลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญาวุฒิ มณีจันทร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการรับเหมาก่อสร้าง พบว่า วงจรเงินสดมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม แสดงให้เห็นว่า วงจรเงินสดที่ต่ำลงจะทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น วงจรเงินสดเป็นตัวบ่งบอกถึงระยะเวลาการขายสินค้าไปจนถึงการรับชำระเงินรวมไปถึงความถี่ในการชำระหนี้ของบริษัทในรอบระยะเวลาบัญชี ความสามารถในการต่อรองยี่ระยะเวลาในการชำระหนี้ ซึ่งจะช่วยรักษาสภาพคล่องให้กิจการ สามารถนำเงินสดที่มีอยู่ไปใช้ในการหมุนเวียนในการดำเนินงานต่อไป และทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ แสดงให้เห็นว่าหากอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้นจะทำให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนสิริ ดวงแก้ว (2556) ได้ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ สุมิสา สูเสน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น แสดงให้เห็นว่า อัตราการหมุนเวียนสินค้าคงเหลือที่เพิ่มขึ้นจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและรักษาสินค้า รวมถึงลดความเสี่ยงจากการเสื่อมสภาพ

หรือสินค้าล้าสมัย ทำให้กิจการมีสภาพคล่องมากขึ้นและมีความสามารถในการจ่ายผลตอบแทนให้ผู้ถือหุ้นสูงตามไปด้วย

ประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร กล่าวคือ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือและอัตราส่วนเงินสดไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ รินดา แสงบัวแก้ว (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการเงินทุนหมุนเวียนกับความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า ระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ ระยะเวลาในการเก็บสินค้าคงเหลือ การเติบโตของยอดขายและอัตราหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความสามารถในการทำกำไร สุมิสา สูเสน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าและอัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือไม่มีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมอัตรากำไรขั้นต้นและค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมอัตรากำไรสุทธิ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายบัญชีสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำไปใช้พิจารณาการกำหนดนโยบายการบริหารของกิจการ เช่น นโยบายการบริหารลูกหนี้การค้า หากบริษัทเก็บเงินลูกหนี้จากการขายเชื่อได้เร็ว บริษัทสามารถนำเงินที่ได้ไปใช้หมุนเวียนในกิจการหรือนำไปต่อยอดลงทุนเพื่อสร้างผลกำไรให้ได้มากขึ้น นอกจากนั้นนักลงทุนสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อเลือกลงทุนในบริษัทที่มีความสามารถในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ดี เช่น บริษัทที่มีความสามารถในการจัดการเจ้าหนี้ สามารถยืดเวลาชำระหนี้ออกไปได้แต่ไม่เกินกำหนดเวลาเพื่อลดการจ่ายดอกเบี้ยส่งผลให้ผลตอบแทนต่อส่วน

ของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมจึงอาจไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นในอนาคตจึงควรขยายขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ศึกษาถึงประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อผลการดำเนินงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ เนื่องจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีลักษณะเฉพาะทางที่แตกต่างกันไป และอาจส่งผลต่อผลการศึกษาที่แตกต่างกันไป

References

- Amatayakul, S. (2020). *The world after COVID-19 economic and social impact office of the permanent secretary commerce division, strategic and planning foreign commerce group*. Retrieved from <https://mocplan.ops.moc.go.th/th/file/get/file/20210812e33224317258bf4f8d900c51caed3044143154.pdf>.
- Atseye, F. A., Ugwu, J. I., & Takon, S. M. (2015). Determinants of working capital management. *International journal of economics, commerce and management*, 3(2), 1-11.
- Chatwong, T. (2017). Theories used to explain accounting research: From the past to the future. *Journal of business administration the association of private higher education institutions of Thailand*, 6(2), 203-212. (in Thai)
- Dhar, S., & Aziza, T. (2018). Empirical analysis on the impact of working capital management on EPS: A panel observation on the cement companies in bangladesh. *Pacific international journal*, 1(2), 07-14.
- Duangkaew, D. (2013). *The relationship between financial ratios and return on investment in securities: Group of companies listed on the Market for Alternative Investment (MAI)*. Thammasat University (in Thai)
- Kitrungrotcharoen, P. (2015). Working capital management: Working capital management. *Journal of information*, 14(2), 7-19. (in Thai)
- Manechan, P. (2021). *The relationship between working capital management and profitability of listed construction services in Thailand Bangkok University*. Retrieved from <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4785> (in Thai)
- Muangcharoen, A. (2020). Factors affecting profitability of listed companies in the stock exchange of Thailand energy and utilities industry. *Pathumthani University academic journal*, 12(1), 111-121. (in Thai)
- Online business stock news. (2021). *Open file, Consumer Goods Co., Ltd. maintains profit in 2020 in 9 categories, good performance - drilling*. *Stock Pang*. Retrieved from <https://today.line.me/th/v2/article/1WkKXM>.
- Sangbuakaew, R. (2016). *A study of working capital management and profitability of businesses in the group products listed on the MAI*. Retrieved from <https://searchlib.utcc.ac.th/library/onlinethesis/300371.pdf>.

- Sikantthakasamit, N.(n.d.). *The efficiency of asset management affects the ability to do business. registered company profit registered in the stock exchange of Thailand service industry group.* Doctoral dissertation, Sripatum University. (in Thai)
- SuanSen, S. (2021). *Management efficiency of companies in the information technology industry and communication listed on the stock exchange of Thailand.* Retrieved from <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sat18/6314060173.pdf>.
- Teachatummawat, K. (2019). *The study analysis of comparative profitability ratios between advanced info services public company limited and network service Provider competitors.* Retrieved from http://www.advanced-mba.ru.ac.th/advanced-mba-2559/homeweb/7096-IS/Publish/huamark/1_2562/huamark26/no-6014184013-AD26.pdf.
- The Stock Exchange of Thailand. (2019). *How does COVID change companies in the SET?.* Retrieved from <https://www.setinvestnow.com/th/knowledge/article/203-covid-company-change>.
- Thepsawat, A. (2019). *Relationship between working capital management and operating results of listed companies registered in the stock exchange of Thailand, SET100 group.* (n.p.)

การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรี
ชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

A Study of Opinions on Intention to Start a Startup Business of 4th Year
Undergraduate Students of the Faculty of Business Administration
Kasetsart University Bangkhen Campus

กุลทริกา สุขสวัสดิ์¹ และ เมธิณี วงศ์วานิช รัมภากาภรณ์¹

Kuntrika Suksawat¹ and Methinee Wongwanich Rumpagaporn¹

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

¹Master of Education, Kasetsart University Bangkhen Campus

Received: November 14, 2022

Revised: December 7, 2022

Accepted: December 7, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ได้แก่ ด้านทัศนคติต่อการกระทำ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวนทั้งหมด 200 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาเชิงพรรณนาพบว่า (1) ความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ในภาพรวม ด้านทัศนคติต่อการกระทำ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (2) ด้านทัศนคติต่อการกระทำ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (3) ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (4) ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (5) ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: สตาร์ทอัพ, ผู้ประกอบการ, ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ, ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

Abstract

The purposes of the current research was to study the opinions on the intention of starting a start-up business of the 4th year undergraduate students of the Faculty of Business Administration Kasetsart University, Bang Khen Campus. The theory of planned behavior comprises attitude toward behavior, subjective norms, and perceived behavioral control was applied in this article. This study used data obtained from answering a questionnaire of 200 samples from the 4th year undergraduate students of the Faculty of Business Administration Kasetsart University, Bang Khen Campus.

research instrument used to collect data is questionnaire. The statistics used to analyze the data were Frequency Distribution, Percentage, Mean, and Standard Deviation. The results of the descriptive study revealed that (1) the overall level of opinion towards the intention of starting a start-up business of the 4th year undergraduate students of the Faculty of Business Administration Kasetsart University Bang Khen Campus in term of general attitude toward behavior, subjective norms, and perceived behavioral control was at a high level (2) the level of opinion on attitude toward behavior was at a high level (3) the level of opinion on subjective norms was at a high level (4) the level of opinion on perceived behavioral control was at a moderate level and (5) the level of opinion on the intention of starting a start-up business of the 4th year undergraduate students of the Faculty of Business Administration Kasetsart University Bang Khen Campus was at a moderate level.

Keywords: Startup, Entrepreneur, Startup business intention, The theory of planned behavior

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีวิสัยทัศน์ให้ประเทศก้าวทันใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ ปฏิรูปประเทศสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคมให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจสังคมของโลกที่เปลี่ยนแปลง กลไกสำคัญที่จะใช้ในการพัฒนาประเทศในบริบทปัจจุบันคือ ผู้ประกอบการ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนพัฒนาที่ต้องสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการ ผลักดันผู้ประกอบการ Startup ให้มีความสามารถในการแข่งขัน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบธุรกิจใหม่ๆ ในอนาคต มีทักษะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนมีการลงทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) รวมถึงสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลกเกื้อหนุนคนไทยได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายระดับโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ผู้ประกอบการสตาร์ทอัพมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจ จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กำหนดเป้าหมายในการ

เพิ่มสัดส่วนระบบเศรษฐกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) เป็น 60% ภายในพ.ศ.2580 ซึ่งในพ.ศ.2564 พบว่ากิจการมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross domestic product: GDP) 1.34 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.2 ของ GDP รวมของประเทศ และยังมีแรงงานทั่วประเทศกว่า 12.8 ล้านคน จะเห็นได้ว่าเอสเอ็มอีและสตาร์ทอัพ (SMEs และ Startup) เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ทำให้เกิดการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

นอกจากนี้ แผนพัฒนาสตาร์ทอัพ (Startup) จากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (National Innovation Agency Thailand: NIA) ได้กำหนดแนวทางส่งเสริมเพิ่มบทบาทของมหาวิทยาลัยในการสร้างความตระหนัก สร้างความตื่นตัว บ่มเพาะผู้ประกอบการ ผลักดันให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งสร้างสรรค์ความคิดและนวัตกรรม สร้างมหาวิทยาลัยแห่งการประกอบการ (Entrepreneurial Universities) สนับสนุนนิสิต นักศึกษาให้สามารถต่อยอดแนวความคิดพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการที่มีความเข้มแข็งในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพได้ในอนาคต และส่งเสริมการเติบโตของสตาร์ทอัพให้เกิดสังคมแห่งผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถพัฒนาธุรกิจจากความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และเทคโนโลยี พร้อมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน

เคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต (กรุงเทพธุรกิจ, 2564)

จากการสำรวจพบว่าอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของสตาร์ทอัพมี 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ความพร้อมของกำลังคน (Manpower Readiness) ผู้ก่อตั้งสตาร์ทอัพส่วนใหญ่ยังขาดความหลากหลายในด้านทักษะในการบริหารองค์กร จึงทำให้ขาดทักษะการบริหารบุคลากรด้านการเงินและด้านการบัญชี และแรงงานที่มีทักษะด้านเทคโนโลยี (Tech Talent) ในตลาดแรงงานของประเทศไทยไม่เพียงพอ 2) แหล่งเงินทุน (Source of Funding) สตาร์ทอัพยังไม่มีกรวางแผนทางการเงินและแผนการดำเนินธุรกิจที่ชัดเจน 3) การหากลุ่มลูกค้าและขยายธุรกิจ (Growth and Scalability) สตาร์ทอัพส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ในการติดต่อกับองค์กรขนาดกลางและขนาดใหญ่และการวางแผนทางการเงินที่สัมพันธ์กับด้านการระดมทุน 4) การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ (Support from Government and Partners) แนวทางด้านความสามารถในการประกอบธุรกิจและด้านส่งเสริมระบบนิเวศสตาร์ทอัพ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน เป็นสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่ส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการพัฒนาขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจโดยมีการจัดกิจกรรมสร้างผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมภายใต้โครงการศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ KU-BIC เพื่อให้บัณฑิตนำเทคโนโลยี องค์กรความรู้ มาใช้ประโยชน์ในรูปแบบธุรกิจตอบสนองยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศและสังคม อีกทั้งยังมี KU STARTUP เป็นพื้นที่ให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เพื่อสามารถนำความคิดมาสร้างธุรกิจได้ในอนาคต คณะบริหารธุรกิจให้ความสำคัญในการสนับสนุนนิสิตประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพตั้งเห็นได้จากเวทีการประกวดโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจและพัฒนาบ่มเพาะให้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup Business Intention) และเตรียมความพร้อมเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับ

ปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยพิจารณาความเหมาะสมในการใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ (Ajzen 1991) ได้แก่ทัศนคติต่อการกระทำ บรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ที่จะส่งผลต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ทางผู้วิจัยตระหนักว่าจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนิสิตในด้านของความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพได้อย่างชัดเจนและนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของนิสิตในการเริ่มต้นธุรกิจเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดและสามารถสร้างความมั่นใจในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจสตาร์ทอัพ

Ries (2011) ให้ความหมายไว้ว่า สตาร์ทอัพเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นจะสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เต็มไปด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน

ณฤกษ์ วรพงษ์ดี (2560) ให้ความหมายไว้ว่า สตาร์ทอัพเป็นธุรกิจที่เกิดจากการเริ่มต้นแก้ปัญหาเล็กๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นธุรกิจที่สามารถขยายการเติบโตได้อย่างรวดเร็ว รูปแบบธุรกิจสามารถทำซ้ำและขยายธุรกิจได้ ขยับเคลื่อนธุรกิจด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นหลักในการสร้างธุรกิจที่ไม่มีผู้คนทำมาก่อน และใช้ความคิด (Idea) เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ดังนั้นธุรกิจสตาร์ทอัพจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ชัยวัฒน์ ใบไม้ (2560) ได้นิยามความสำคัญของสตาร์ทอัพ คือสิ่งที่เริ่มเกิดขึ้นใหม่หรือคิดค้นขึ้นมาใหม่เป็นลักษณะการออกแบบธุรกิจที่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกิจการ ดังนั้นการเป็นผู้ประกอบการสตาร์ทอัพจึงต้องอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนพัฒนาธุรกิจ เพื่อสร้างสินค้าหรือบริการให้สามารถขยายการเติบโตที่รวดเร็ว

กล่าวสรุปได้ว่า สตาร์ทอัพเป็นกิจการที่เริ่มก่อตั้งเพื่อค้นหาโมเดลธุรกิจ (Business Model) ที่ทำซ้ำได้ (Repeatable) และสามารถขยายตัวได้ (Scalable) ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นจากการคิดค้นแก้ปัญหาและสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น สตาร์ทอัพจึงเป็นธุรกิจสมัยใหม่ที่ตอบโจทย์โลกดิจิทัลที่เน้นใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประกอบธุรกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup Ecosystem)

จิรัฐ เจนพิงพร (2560) กล่าวว่า ระบบนิเวศธุรกิจสตาร์ทอัพมุ่งเน้นองค์ประกอบที่จำเป็นในช่วงเกิดและเติบโตจำแนกตาม Startup Genome 2017 ระบบนิเวศธุรกิจสตาร์ทอัพประกอบด้วยองค์ประกอบหลักๆ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแรงงานที่มีทักษะ (Talent) 2) ด้านประสบการณ์ของเมือง (Startup experience) 3) ด้านการเข้าถึงตลาด (Market reach) 4) ด้านการระดมทุน (Funding) และ 5) ด้านสมรรถนะ (Performance)

จากการสำรวจระบบนิเวศธุรกิจสตาร์ทอัพทั้ง 5 ด้าน ของประเทศไทย พบว่าด้านที่เป็นจุดเด่นและสามารถเสริมสมรรถนะของไทยในอนาคต ได้แก่ ด้านการระดมทุน ด้านการเข้าถึงตลาด และด้านที่ต้องแก้ไขการปรับปรุงพัฒนาได้แก่ ด้านแรงงานและด้านพัฒนาเมืองให้มีประสบการณ์สตาร์ทอัพให้มากขึ้น

สามารถกล่าวสรุปได้ว่า ระบบนิเวศธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยมีความสำคัญต่อการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพเนื่องจากนโยบายส่งเสริมพัฒนาจากภาครัฐ ภาคเอกชนมีความต้องการผลักดันสตาร์ทอัพให้มีความสามารถในการประกอบธุรกิจ ลดอุปสรรคในการเริ่มต้นธุรกิจ และการร่วมมือจากมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมบ่มเพาะการเป็นผู้

ประกอบการให้แก่บัณฑิต นักศึกษา เพื่อสามารถขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ

ขั้นตอนการเติบโตของสตาร์ทอัพ (Stage of Startup)

ณฤทธิ วรพงษ์ดี (2562) กล่าวว่า ขั้นตอนการเติบโตของสตาร์ทอัพ (Stage of Startup) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) Stage I Problem Solution Fit ขั้นตอนช่วงเริ่มต้นในการค้นหาและการแก้ปัญหาจากการพัฒนาความคิดที่อาจมาจากความต้องการแก้ปัญหา Pain Point บางอย่างของผู้คนในสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมที่สามารถเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น โดยทำการสำรวจถึงปัญหาที่ค้นพบที่เกิดขึ้นจริงและต้องการแก้ไขคิดค้นผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) ที่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ 2) Stage II Product Market Fit ขั้นตอนการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) เพื่อนำไปทดสอบกับตลาดและขอผลตอบกลับจากลูกค้าและเรียนรู้ปัญหาต่างๆนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์กับความต้องการของตลาดเป็นที่ยอมรับของตลาด สามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ เพื่อขยายกำลังการผลิตรองรับขั้นตอนการเติบโตของธุรกิจต่อไป 3) Stage III Business Market Fit ขั้นตอนการขยายการเติบโตของธุรกิจ เพิ่มทีมงาน ขยายกำลังผลิตหรือสร้าง Infrastructure ต่างๆ รองรับการขายฐานลูกค้า เป็นการพิสูจน์โมเดลทางธุรกิจ (Business Model) ในการหารายได้รูปแบบใหม่และเป็นช่วงที่ดึงดูดนักลงทุน การระดมทุนขยายทีมงานเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาช่วยเร่งการเติบโตของธุรกิจให้ได้ฐานลูกค้าที่มากขึ้นและได้สร้าง Business Model ที่เหมาะสมให้กับธุรกิจ

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการเติบโตของสตาร์ทอัพต้องผ่านกระบวนการต่างๆเริ่มตั้งแต่การพัฒนาความคิด (Idea) จากสิ่งใหม่ๆ เพื่อคิดค้นสร้างผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าและเป็นที่ยอมรับของตลาด จึงทำให้ธุรกิจสตาร์ทอัพค่อนข้างมีความเสี่ยงกว่าธุรกิจทั่วไป ซึ่งช่วงการเติบโตของธุรกิจสตาร์ทอัพจำเป็นต้องเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ต่างๆอย่างมาก เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจที่จะสามารถพัฒนาขยายธุรกิจให้เติบโตต่อไปได้

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นกรอบทฤษฎีเพื่ออธิบายและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ตามทัศนคติและความเชื่อ ในปี 1991 Ajzen (1991) แก้ไขทฤษฎี เพื่อรวบรวมแนวคิดของการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นทฤษฎีการตัดสินใจที่ถูกต้องสามารถทำนายพฤติกรรมได้หลากหลายมีพื้นฐานแนวคิดที่ว่า ยิ่งความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมที่กำหนดมากเท่าใดโอกาสที่บุคคลจะมีส่วนร่วมในพฤติกรรมนั้นก็จะมีมากขึ้น (Ajzen, 1991) ตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถทำนายพฤติกรรมที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งพฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยมีตัวแปร 3 ประการที่เป็นองค์ประกอบของความตั้งใจ ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) สามารถทำนายความตั้งใจที่จะเริ่มต้นธุรกิจตนเองได้ โดยผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลและศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนประกอบไปด้วย 3 ตัวแปรหลักที่จะส่งผลกระทบต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ คือ

1. ด้านทัศนคติที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม (Attitude toward Behavior) หมายถึง ทัศนคติที่มีผลต่อความตั้งใจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ทัศนคติที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมถูกกำหนดด้วยความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะเห็นผลลัพธ์ของพฤติกรรมนั้นๆ (Ajzen, 1991)

2. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) หมายถึง การรับรู้แรงกดดันทางสังคมที่จะดำเนินการประกอบธุรกิจหรือไม่ดำเนินการประกอบธุรกิจหรือสมาชิกในครอบครัว เพื่อน และบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อบุคคลนั้นๆในการสนับสนุนการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ (Lanan and Chen ,2009) เมื่อรับรู้บุคคลที่มีความสำคัญเห็นด้วยที่จะสนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการบุคคลจะมีความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Ajzen, 1991)

3. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงความง่ายหรือความยากในการเป็นผู้ประกอบการแสดงถึงความรู้สึกความสามารถของตนเองในการบรรลุเป้า

หมายเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพฤติกรรมนั้นๆ สามารถรับรู้ว่าจะสามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นได้ (Lanan and Chen ,2009)

จากการศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถใช้วัดระดับเพื่อคาดการณ์ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ประกอบไปด้วย ทัศนคติต่อการกระทำ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ดังนั้นการศึกษานี้จึงเลือกใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ คือ ความตระหนักและความมั่นใจของบุคคลว่ามีแนวโน้มที่ต้องการสร้างกิจการและมีแผนที่จะมุ่งทำกิจการนั้นในอนาคต ซึ่งเป็นกระบวนการแรกของการเริ่มต้นธุรกิจ เนื่องจากความตั้งใจเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่จะกระทำในอนาคต (Thompson, 2009) Dinc and Budic (2016) กล่าวว่า การตัดสินใจที่จะมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประกอบการถูกมองว่าเกิดจากความสมัครใจของบุคคลแต่ก่อนที่บุคคลจะมาถึงขั้นตอนการตัดสินใจได้นั้นต้องเริ่มจากการตั้งใจ ซึ่งเกิดจากกระบวนการส่วนหนึ่งของทางจิตวิทยา ก่อน Ajzen (1991) ระบุว่า ความตั้งใจมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน บ่งบอกถึงความรู้สึกที่บุคคลต้องการปรารถนากระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความเข้มแข็งและด้วยความเต็มใจที่ต้องการกระทำสิ่งนั้นตามกำลังความสามารถและความพยายามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนจะเกิดพฤติกรรม จึงทำให้ผู้ศึกษาใช้ทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของ Ajzen (1991) เพื่อมาใช้ในการศึกษาความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกนั้นเกิดจากการกระทำที่มีเหตุผล ตามแนวคิดทฤษฎีนี้พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า สามารถทำนายความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น มีตัวแปร 3 ประการที่เป็นองค์ประกอบของความตั้งใจ ได้แก่ ทัศนคติต่อการกระทำ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

หากสามารถกล่าวสรุปได้ว่า ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup Business Intention) คือ บุคคล

ที่จะเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพจะต้องมีสภาวะทางจิตใจและมีความคิดที่ปรารถนาตั้งใจที่จะประกอบธุรกิจของตนเองอย่างแน่วแน่ ถึงสามารถเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพได้ การศึกษาความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพจึงเป็นส่วนสำคัญให้บุคคลที่มีความตั้งใจอย่างแท้จริงนำไปสู่การเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพและเป็นผู้ประกอบการสตาร์ทอัพในอนาคต

ตัวแปรต้น

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

- ด้านทัศนคติต่อการกระทำ
- ด้านบรรทัดฐานทางสังคม
- ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ภาคปกติ หลักสูตรภาษาไทย ประกอบด้วย สาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการจัดการการผลิต และสาขาวิชาบัญชี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 450 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2565)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนจำนวน 200 คน คิดเป็น Response Rate ร้อยละ 44.6 ของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

(Coronavirus disease starting in 2019: Covid-19) ที่มีการประกาศจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้เป็นอุปสรรคในการเก็บข้อมูลจากนิสิตปี 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended Questions) 3 ส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทบทวนวรรณกรรมมาปรับปรุงให้ครอบคลุมและตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามได้แบ่งลักษณะคำถามออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียดของแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (Demographic) ได้แก่ เพศ สาขาวิชาที่ศึกษา อาชีพของบิดา/มารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว/ผู้ปกครอง และประสบการณ์ทำงานเป็นลูกจ้างหรือทำงานอิสระ โดยเป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) มีทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทัศนคติต่อการ

กระทำ 2) ด้านบรรทัดฐานทางสังคม 3) ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ มีทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือไปยังคณบดีคณะบริหารธุรกิจ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่วนงานบริหารและธุรการ เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลของนิสิต และขอความอนุเคราะห์ช่วยกระจายแบบสอบถามไปตามสาขาวิชาต่างๆ โดยทำแบบสอบถามใน Google Form

1.2 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลหลายช่องทาง ได้แก่ แจกแบบสอบถามด้วยตนเองที่คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยมีแบบสอบถาม Online จากการสร้าง Google Form และแจกแบบสอบถามผ่านเจ้าหน้าที่ที่ต้องการเก็บข้อมูลกับนิสิต

1.3 ติดตามผลการส่งแบบสอบถามกลับคืนมาและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผล โดยได้รับแบบสอบถามคืนและสมบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 200 ชุด คิดเป็น Response Rate ร้อยละ 44.6

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยประชากร (Mean: μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard Deviation: SD)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.5 ศีกษาสาขาวิชาบัญชี คิดเป็นร้อยละ 31.0 อาชีพของบิดา/มารดาประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.5 โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว/ผู้ปกครอง 60,001-80,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.5 และไม่มีประสบการณ์เป็นลูกจ้างหรือทำงานอิสระระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.0

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านทัศนคติต่อการกระทำ (Attitude toward Behavior) ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ด้านทัศนคติต่อการกระทำ โดยรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.82$, $SD=0.84$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีโอกาสและมีแหล่งทรัพยากร เช่น เงินทุน เป็นส่วนหนึ่งที่ฉันจะนำไปใช้ตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 รองลงมาคือ การประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจสำหรับฉัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17

2.2 ด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม โดยรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.62$, $SD=0.86$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฉันรวบรวมข้อมูลแนวทางการทำธุรกิจสตาร์ทอัพจากบุคคลอื่นๆ เพื่อการตัดสินใจด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 รองลงมาคือ ฉันศึกษาแนวคิดการเป็นสตาร์ทอัพจากบุคคลอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81

2.3 ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ

ปานกลาง ($\mu=2.92$, $SD=0.84$) เมื่อพิจารณาข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฉันท้ใจวิธีการพัฒนาโครงการต่างๆในการเป็นเจ้าของธุรกิจสตาร์ทอัพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 รองลงมาคือ ฉันท้สามารถนำข้อมูลรายละเอียดต่างๆไปใช้ในเชิงปฏิบัติการที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจสตาร์ทอัพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25

3. ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup Business Intention) ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.19$, $SD=0.95$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฉันท้มีความปรารถนาสูงสุดที่จะเป็นเจ้านายตัวเอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมาคือ ฉันท้มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพให้เป็นไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37

4. ความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.45$, $SD=0.67$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทัศนคติต่อการกระทำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมาเป็นด้านบรรทัดฐานทางสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ที่ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายเป็นด้านกรรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ที่ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

การอภิปรายผล

การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน สามารถสรุปประเด็นสำคัญมาอภิปรายได้ ดังนี้

ด้านทัศนคติต่อการกระทำ (Attitude toward Behavior) ที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.82$, $SD=0.84$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตเห็นว่าการมีโอกาสและมีแหล่งทรัพยากร เช่น เงินทุน เป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพมากที่สุด และการประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ

มากกว่าการเป็นพนักงานในบริษัทหรือองค์กรขนาดใหญ่ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพิกา พูลสวัสดิ์ และ วิชญพงษ์ โพธิพิรุฬห์ (2562) เรื่อง อิทธิพลของปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่มีต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมากเช่นกัน นักศึกษารู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่น่าสนใจมีอิสระในการทำงานและมีอำนาจตัดสินใจบริหารงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พันธรักษ์ (2562) พบว่า ทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีแนวโน้มที่จะสร้างธุรกิจในอนาคต

ด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) ที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu= 3.62$, $SD = 0.86$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตต้องทำการศึกษารวบรวมข้อมูลและศึกษาแนวคิดต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการทำธุรกิจสตาร์ทอัพจากบุคคลอื่นๆ อีกทั้งการให้คำปรึกษา แนะนำจากครอบครัว ผู้ที่นิสิตเคารพนับถือเป็นส่วนที่สำคัญในการสนับสนุนการตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Linan and Chen (2009) กล่าวว่า การสนับสนุนจากคนสำคัญ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน และบุคคลที่เคารพมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ รุ่งสุข (2559) พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพิกา พูลสวัสดิ์ และ วิชญพงษ์ โพธิพิรุฬห์ (2562) พบว่า นักศึกษาให้ครอบครัว เพื่อน และคนรอบข้างเป็นส่วนสำคัญในการคล้อยตามที่จะเป็นผู้ประกอบการ

ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu= 2.92$, $SD = 0.84$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตรู้สึกว่าการเริ่มต้นประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพเป็นเรื่องค่อนข้างยาก นอกจากนี้ นิสิตอาจยังไม่มีความพร้อมที่จะ เริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ อีกทั้งยังไม่มีประสบการณ์ความรู้เท่าที่ควรในการควบคุมขั้นตอนในการเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพให้สำเร็จ สอดคล้อง

กับการศึกษาของ มารยาท โยทงยศ และ ทรวงวาด สุขเมืองมา (2559) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน นักศึกษาเห็นว่าตนเองอยู่ในช่วงแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจและเป็นผู้ประกอบการในอนาคต และไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จริญญา กอสุขทวีคุณ (2562) เรื่อง การศึกษาแรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่า ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

ความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.19$, $SD = 0.95$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตมีความปรารถนาที่จะเป็นผู้ประกอบการ หากแต่การประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพอาจจะยังไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดหลังจบการศึกษา นอกจากนี้ นิสิตยังไม่มีความพร้อมที่จะเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของตนเองเป็นไปได้นิสิตต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับธุรกิจสตาร์ทอัพอย่างรอบคอบ และต้องการค้นหาสมรรถภาพของตนเองเพื่อสั่งสมประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ รวมถึงนิสิตศึกษาอยู่ในคณะบริหารธุรกิจการเรียนการสอนอาจไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติน โภยวิริยะกุล (2559) กล่าวว่า ธุรกิจสตาร์ทอัพส่วนใหญ่มักเป็นลักษณะด้านเทคโนโลยี (Tech Startup) ที่อาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson (2009) กล่าวว่า ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเป็นความตระหนักและความมั่นใจของบุคคลว่ามีแนวโน้มที่ต้องการสร้างกิจการ และมีแผนที่จะมุ่งทำกิจการนั้นในอนาคต ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อนงค์ รุ่งสุข (2559) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พบว่า ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจอยู่ในระดับมาก นักศึกษา

มีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและต้องการเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการศึกษาความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นในการส่งเสริมความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพให้แก่นิสิต ควรมุ่งเน้นการเรียนการสอนให้มีกิจกรรมปฏิบัติจริง เพื่อให้ นิสิตได้จำลองธุรกิจแสดงความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถกระตุ้นความคิดในการสร้างผลิตภัณฑ์ของตนเองในอนาคตมากยิ่งขึ้นและอาจมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจสตาร์ทอัพหรือส่งเสริม นิสิตให้เรียนหลักสูตรผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น เพื่อให้ นิสิตสามารถพัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้ประกอบการในอนาคต รวมถึงส่งเสริมผลักดันให้นิสิตได้มีความรู้และทักษะความสามารถมาพัฒนาตนเองตามความเหมาะสมแก่นิสิตที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการและเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ

2. จากผลการศึกษาด้านทัศนคติต่อการกระทำระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก นิสิตมีความสนใจในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพและให้ความคิดเห็นประเด็นการมีโอกาสและแหล่งทรัพยากร เช่น เงินทุน ในการเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพมากที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมความรู้อย่างเกี่ยวข้องกับการหาแหล่งเงินทุน การระดมทุนในรูปแบบต่างๆ เช่น Venture Capital (VC) Angel Investor เป็นต้น การสอนเขียนแผนธุรกิจ หรือ Business Model Canvas (BMC) และสนับสนุนให้นิสิตส่งแผนธุรกิจเข้าร่วมการประกวดโครงการสตาร์ทอัพต่างๆมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ นิสิตที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจได้มองเห็นโอกาสด้านเงินทุนที่หลากหลายและเตรียมความพร้อมวางแผนแนวทางที่จะเป็นผู้ประกอบการหลังจบการศึกษาได้

3. จากผลการศึกษาด้านบรรทัดฐานทางสังคมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมจากวิทยากรผู้มีความ

รู้และประสบการณ์ในแวดวงธุรกิจสตาร์ทอัพ หรือ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการ และควรมีสถานที่ฝึกงานเกี่ยวกับบริษัทสตาร์ทอัพเพิ่มขึ้น เพื่อให้บัณฑิตที่มีความรู้จากประสบการณ์จริงและแนวทางที่จะได้เห็นตัวอย่างและลงมือปฏิบัติจริงในการทำธุรกิจสตาร์ทอัพที่สามารถเป็นประโยชน์ในการเริ่มต้นธุรกิจในอนาคต

4. จากผลการศึกษาด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรส่งเสริมข้อมูลความรู้ในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพให้แก่บัณฑิตมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ให้ความรู้สมัยใหม่เกี่ยวกับรูปแบบธุรกิจต่างๆ เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับ Lifestyle Startup ธุรกิจเกี่ยวกับ E-Commerce ข้อมูลรายละเอียดโครงการต่างๆที่จำเป็นในการเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ เช่น โครงการ Ted Youth Startup โครงการ Startup Thailand League และทักษะที่จำเป็นในการเริ่มต้นธุรกิจ เช่น ทักษะการประกอบการสตาร์ทอัพ ทักษะเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และทักษะบริหารธุรกิจ เป็นต้น รวมถึงอาจสอดแทรกเนื้อหาการเรียนการสอนเกี่ยวกับผู้ประกอบการและธุรกิจสตาร์ทอัพ เพื่อให้บัณฑิตมีทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่จะสามารถมีความรู้ในการออกไปประกอบธุรกิจของตนเองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเพียงนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขนเท่านั้น ดังนั้นอาจไม่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้กับนิสิตคณะอื่น มหาวิทยาลัยอื่นได้ เนื่องจากมีบริบทที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบการเรียนการสอน จึงเห็นว่าการศึกษาวิจัยต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับนิสิตคณะอื่นๆ และมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาวิจัยมาเปรียบเทียบกับมีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร รวมถึงสามารถนำมาส่งเสริมให้เกิดแรงบันดาลใจที่ดีในการเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพในบริบทที่แตกต่างกัน

2. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ได้แก่ ด้านทัศนคติต่อการกระทำ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม จึงเห็นว่าในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ด้านโอกาส ด้านเงินทุน เป็นต้น

3. การศึกษาครั้งนี้ใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จึงเห็นว่าในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรรู้ใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inference Statistics) โดยใช้การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่น เช่น ลักษณะประชากรศาสตร์กับความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพหรือศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพ

References

- Ajzen, I. (1991). Theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50, 179-211.
- Baimai, C. (2017). Startup: Definition Importance and research guidelines. *Executive journal*, 37(2), 11-21. (in Thai)
- Bangkok Online. (2021). *Startup Thailand league 2021*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com>.
- Dinc, M. S., & Budic, S. (2016). The impact of personal attitude, subjective norm and perceived behavioral control on entrepreneurial intentions of women. *Eurasian journal of business and economics*, 9(17), 23-35.
- Janepuengporn, J. (2017). *The present and future of startup Part:1*. Retrieved from <https://www.bot.or.th>.

- Korsukthaweekoon, J. (2019). *The studying of entrepreneurial motiavation and intention of higher education students in Thailand*. (n.p.) Bangkok University. (in Thai)
- Koyviriyakul, K. (2016). *The intention of software developers to be startup entrepreneurs*. Pathum Thani :Thammasat University. (in Thai)
- Lanan, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 593-617.
- National Innovation Agency. (2021). *Thailand startup ecosystem report 2021*. Retrieved from <https://www.nia.or.th>.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2018). *National strategy 2018-2037*. Retrieved from <https://www.nscr.nesdc.go.th>.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2021). *National strategy 2023-2027*. Retrieved from <https://www.nscr.nesdc.go.th>.
- Phantharak, S. (2019). *Study the effect of education background on entrepreneurial intention of undergraduate students with the application of theory of planned behavior*. Bangkok: Mahidol University. (in Thai)
- Poolsawat, P., & Potipiroon, W. (2019). The influence of factors pertaining to theory of planned behavior on Phuket Ragabhat University undergraduate students' Entrepreneurial Intentions. *Srinakharinwirot business journal*, 10(2), 50-61. (in Thai)
- Ries, E. (2011). *The lean startup: How today's the lean startup: How today's entrepreneurs use continuous innovation to create radically businesses*. United States: Crown Business.
- Rungsuk, A. (2016). *Determinants affecting the intention to become entrepreneur of students faculty of business administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin*. Nakhon Pathom: Rajamangala University of Technology Rattanakosin. (in Thai).
- Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intention: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 669-694.
- Worapongdee, N. (2017). *Your startup business guide*. Retrieved from <https://www.set.or.th/education>.
- Worapongdee, N. (2019). *Set your startup business guide, design thinking and lean canvas*. Retrieved from <https://www.set.or.th/education>.
- Yotongyos, M., & Sukmaungma, S. (2016). Factors affecting entrepreneurial intentions of undergraduate students: A case study of Bangkok University. *Suthiparithat*, 30(95), 103-105. (in Thai)

การปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ

Student Adaptation in Preparation for Becoming an International Student Exchange

บรรณทวารณ หิรัญเคราะห์¹, ดนัย ดุสรักษ์¹ และ ไชยรุณ นาสิริณ²

Buntawan Hirunkhro¹, Danai Dussaruk¹ and Chairun Nasirin²

¹วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

¹Boromarajonani College of Nursing Chakriraj, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

²วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มาธาราม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

²College of Health Science (STIKES Mataram), Republic of Indonesia

Received: December 7, 2022

Revised: January 31, 2023

Accepted: January 31, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อดีตนักศึกษาพยาบาลซึ่งเคยเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช จำนวน 15 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสังเกต การบันทึกเทปและการตีความสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวของอดีตนักศึกษาพยาบาลในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ แบ่งเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การสมัคร/การวางแผน/การจัดลำดับความสำคัญ (2) การบริหารจัดการ/การบริหารจัดการเวลา (3) สมาธิจดจ่อ/พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ (4) การเริ่มศึกษา/การเรียนรู้ทักษะสากล และ (5) ไปสู่จุดหมาย/การเรียนรู้ วัฒนธรรมของต่างประเทศ การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าอาจารย์หรืออาจารย์ผู้สอนทางด้านการพยาบาล สามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาความรู้ของนักศึกษาในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการเพื่อเพิ่มศักยภาพของนักศึกษา โดยเฉพาะทักษะภาษาต่างประเทศโดยเน้นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ผลการศึกษาที่ค้นพบนี้สามารถใช้เพื่อเพิ่มการพัฒนาทางวิชาการของนักศึกษาและวิชาชีพในอนาคตของนักศึกษาได้ รวมถึงผู้สอนสามารถพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่อไป รวมทั้งให้คำแนะนำต่างๆ ให้การช่วยเหลือแก่นักศึกษาพยาบาลในสถาบันเพื่อเตรียมตัวและพัฒนาตนเองเป็นนักศึกษาพยาบาลแลกเปลี่ยนต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การปรับตัว, นักศึกษาพยาบาล, นักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ, สถาบันพระบรมราชชนก

Abstract

The purpose of this qualitative research study is to be able to explain how students' adaptability when conducting international student exchanges in other countries. The participants were 15 nursing students who were international exchange students of Boromarajonani College of

Nursing Chakriraj and willing to participate in this study. Data were collected through an individual information questionnaire and in-depth interviews, the field observation, and tape recording, all interview results conducted between researchers and participants. The data were analyzed by using a content analysis approach. The qualitative approach in this study was divided into 5 majors issue such as; (1) Apply/Planning/Priority (2) Management/Time management (3) Sustain attention/improve English skills (4) Task initiation Learning universal skills and (5) Goal direction/Learning the culture. This research recommends that the lecturers or nursing administrator staff be able to use the results of the study to develop student knowledge in improving student competence to increase academic potential, especially foreign language skills, specially English. Furthermore, the results finding of this study indeed can be used to increase student academic development and carrier in the future, as well as an effort to provide an international exchange program guidance and also support the students when international student exchanges are carried out.

Keywords: Adaption, Nursing student, International student exchange, Praboromarajchanok Institute

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังอยู่ในกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ ที่มีความก้าวหน้าทันสมัย มีการใช้เทคโนโลยี มาช่วยให้มีความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีการปฏิรูปการศึกษามาแล้วถึง 3 ครั้ง (The Higher Education Commission, 2020) อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปฏิรูปการศึกษามุ่งสร้างการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม การศึกษาในปัจจุบันก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 มีความตื่นตัวในการปฏิรูปการศึกษา สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปฏิรูประบบการศึกษาครั้งใหญ่ในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียน มีความสามารถในการปฏิบัติงาน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประเทศไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HEd) (Boonchoochuay and Saichamchan, 2018)

ได้สร้างเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษา (The Higher Education Commission, 2020) ดังนั้นการปรับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาถือกุญแจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การปฏิรูประบบการเรียนการสอนทุกสาขาวิชา จากการสอนแบบเดิมให้เป็นการเรียนรู้โดยบัณฑิตเน้นการเรียนรู้การปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ 2) ต้องปฏิรูประบบวิจัยและสร้างนวัตกรรม โดยการวิจัยจะต้องตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และ 3) มหาวิทยาลัยจะต้องทบทวนบทบาทของตนเองซึ่งจะต้องหาจุดแข็งของตนเองและสร้างเครือข่ายร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Kachintorn, 2018; The Higher Education Commission, 2020)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไม่ต้องเรียนแบบท่องจำที่เป็นการจำความรู้จากทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ วิธีการเรียนการสอนแบบใหม่จะสามารถพัฒนากระบวนการคิดและช่วยลดช่องว่างระหว่างความรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี (Kanyai & Prommakool, 2019) และเห็นว่าคุณลักษณะบัณฑิต ที่พึงประสงค์จะเกี่ยวข้องกับความสามารถด้านภาษา ความรู้ สมรรถนะด้านดิจิทัลในการสืบค้น ภาวะผู้นำ รวมทั้งสมรรถนะทางวัฒนธรรม คุณลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกับคุณสมบัติที่สำคัญของการเป็นนักศึกษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ที่สถาบันต้องการพัฒนาทักษะด้านภาษา พัฒนาความรู้ ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ การวิจัยและวัฒนธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสำหรับการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ในปัจจุบันของประเทศไทย ภายใต้การดูแลของสภาการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข มีการมุ่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการศึกษาพยาบาลและผดุงครรภ์ ทุกระดับให้สูงขึ้น และเป็นสากล (Sarrattana, 2013)

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นการศึกษาทางวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพและอนามัยของประชาชน ด้วยความเอาใจใส่อย่างเอื้ออาทร จำเป็นต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาล เพื่อให้การพยาบาลองค์รวมแก่ผู้รับบริการที่เป็นบุคคล ครอบครัว และชุมชน ในทุกมิติ ทุกภาวะสุขภาพและทุกช่วงชีวิต โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าของศาสตร์ทางการแพทย์และเทคโนโลยีทางการแพทย์รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สนองตอบความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการสุขภาพ ทั้งนี้การปฏิบัติการพยาบาลต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพและความเท่าเทียมกันของคุณค่าชีวิตมนุษย์ การบริการ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Wongsawang, Patcheep, Choojai & Rungnoi, 2017) ดังนั้นความสำคัญของการจัดการศึกษาด้านการพยาบาลเพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ สถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ความรู้และสมรรถนะด้านดิจิทัลในการสืบค้น รวมทั้ง

ส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำ สามารถปฏิบัติงานเป็นทีม มีการใช้กระบวนการวิจัย และกระบวนการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลและทางสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ตระหนักในคุณค่าวิชาชีพ และสิทธิของพยาบาล และเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนเป็นพลเมืองดี ของชาติและประชาคมโลก (Khanamkhaew, & Muhamut, 2019)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช เป็นสถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพการพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (สบช.) กระทรวงสาธารณสุข มีจุดมุ่งหมายผลิตบุคลากรทางสุขภาพและบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพระดับชาติและนานาชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม และเห็นความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากล สามารถสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ว่าเป็นองค์กรทางการศึกษาด้านสุขภาพที่เป็นที่ยอมรับ และเชื่อมั่นจากสังคมทั้งในและต่างประเทศ (Praboromara jchanok Institute, 2022) แต่จากการสำรวจเกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้อังกฤษของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเรียนภาษาอังกฤษ และมีพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ผู้เรียนไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก มีทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษน้อย (Boromarajonani College of Nursing Chakriraj, 2019 ; Hirunkhro and Seamkhumhom, 2022)

งานด้านวิเทศสัมพันธ์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาให้มีสมรรถนะในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันต่างประเทศ ซึ่งวิทยาลัยฯ มีการทำบันทึกสัญญาการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษากับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ จำนวน 2 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐประเทศอินโดนีเซีย โดยตามข้อตกลง มีวัตถุประสงค์หลักคือ การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา (Boromarajonani College of Nursing Chakriraj, 2019) โดยทางสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทยมีการทำบันทึกสัญญา (Memorandum of Agreement [MOA]) ร่วมกัน โดยทำสัญญากับ Youjiang Medical University

for Nationalities, China มีวัตถุประสงค์หลักคือการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา เป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยทางวิทยาลัยฯ ดูแลรับผิดชอบดูแลต้อนรับคณะอาจารย์และนักศึกษาแลกเปลี่ยน จัดการเรียนการสอน จัดประสบการณ์ภาคสนามให้กับทีมที่มาแลกเปลี่ยน ตลอดจนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย และส่งอาจารย์และนักศึกษายาบาลไปแลกเปลี่ยนที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเวลา 4-6 สัปดาห์ ในรูปแบบเครือข่ายภาคกลาง 2 โดยมีวิทยาลัยในเครือข่ายภาคกลาง 2 ทั้งสิ้น 7 วิทยาลัยบรมราชชนนี (วพบ.) ได้แก่ วพบ.จักรีรัช วพบ.ราชบุรี วพบ.ชัยนาท วพบ.สระบุรี วพบ.พระพุทธบาท วพบ.สุพรรณบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัด เพชรบุรี ซึ่งแต่แรกเริ่มความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาคือ วพบ.สุพรรณบุรี เป็นแกนนำหลัก ดังนั้นจำนวนคณาจารย์และนักศึกษาที่ส่งไปแลกเปลี่ยนร่วมกันประมาณ 28-35 คน/ปี โดยมีการแลกเปลี่ยนมาแล้วระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย จำนวนประมาณ 10 รุ่น

สำหรับสาธารณรัฐประเทศอินโดนีเซีย สถาบันพระบรมราชชนก เป็นตัวแทนหลักในการทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งแต่ละวิทยาลัยฯ จะทำบันทึกสัญญาข้อตกลงร่วม (MOU) แยกแต่ละสถาบันการศึกษาของสาธารณรัฐประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งการแลกเปลี่ยนของวิทยาลัยพยาบาลจักรีรัช ได้ร่วมมือกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา และสถาบันการศึกษาของสาธารณรัฐประเทศอินโดนีเซีย จำนวน 2 แห่ง วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ ฮังต่วน ตั้งจุงปิ้งและวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มาธาราม Institute of Health Science (STIKES), Hang Tuan Tanjungpinang และ Institute of Health Science (STIKES), Mataram มีวัตถุประสงค์หลักคือแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาร่วมกัน กิจกรรมย่อยจะคล้ายกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ระยะเวลาจะสั้นกว่าคือแลกเปลี่ยนประมาณ 1-2 สัปดาห์ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนมาแล้วระหว่างสาธารณรัฐประชาชนอินโดนีเซียและประเทศไทยมาแล้ว จำนวนประมาณ 10 รุ่น จนถึงปัจจุบัน

คณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล และทำงานด้านวิเทศสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่างประเทศ จึงทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาแลกเปลี่ยน เพราะจากการทบทวนวรรณกรรมของประเทศไทย พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับนักศึกษาแลกเปลี่ยน

ต่างประเทศจำนวนไม่มาก และนักศึกษาแลกเปลี่ยนนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีที่นำศึกษา ดังนั้นจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ” เพราะเล็งเห็นว่า นักศึกษาแลกเปลี่ยนนั้น มีความสัมพันธ์พิเศษที่ดีในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งนักศึกษามีวิธีการเตรียมตัวและปรับตัวอย่างไร เมื่อได้รับโอกาสอันดีเพื่อได้เปิดโลกทัศน์ ได้เรียนรู้ สัมผัสวิถีชีวิตของชาวต่างชาติ เรียนรู้ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปใช้พัฒนานักศึกษา การจัดการเรียนการสอนของสถาบัน การพัฒนาวิชาชีพและพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมในการเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ปรากฏการณ์วิทยาของ Martin Heidegger's phenomenology เพื่อทำการศึกษาแบบ hermeneutic phenomenology แนวคิดนี้เชื่อว่าผู้คนมีความสำคัญต่อการศึกษามากกว่าความรู้สึกรู้คิดและให้ความหมายตามความคิดของแต่ละคนที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ (Heidegger, 2005)

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าการปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมตัวเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่าง มกราคม พ.ศ.2564 – ตุลาคม พ.ศ.2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยคุณภาพครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ คือ 1) เคยเป็นนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช 2) ได้รับการคัดเลือกให้ไปเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยระยะเวลาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 – ตุลาคม พ.ศ. 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/รวบรวมข้อมูล

1. ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา แลกเปลี่ยน จำนวน 8 ข้อ

2. ชุดที่ 2 ได้แก่ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบคำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มีข้อคำถามหลัก 1 ข้อ เกี่ยวกับนักศึกษาแลกเปลี่ยน และคำถามรองจำนวน 3 ข้อ เพื่อเสริมในประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายหรือให้รายละเอียดไม่เพียงพอ หรือเพื่อเจาะลึกในรายละเอียดนั้นๆ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยเครื่องมือทั้งหมดที่สร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพดังนี้

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน (Burns & Grove, 2005; Polit & Beck, 2012) ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 2 ท่าน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 1 ท่านพิจารณาข้อคำถามที่ใช้ในการสอบถาม จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งไม่มีข้อแก้ไข

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ตามรหัสจริยธรรมหมายเลข (No. ๑๒/๒๕๖๔) ซึ่งผู้วิจัยได้ขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีนธ์ ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และจะมีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงรายละเอียดครอบคลุมและจะไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการตามขั้นตอนหลังกลุ่มตัวอย่างยินยอม เข้าร่วมการวิจัย/ผู้วิจัยให้ข้อมูลการวิจัยโดยวาจา ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และขอเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลรวมทั้งแจ้งวันกำหนดการสิ้นสุดการเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีให้ข้อมูลที่ละคน จนครบ 15 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลโดยการนัดสัมภาษณ์

ด้วยแบบคำถามปลายเปิดกึ่งโครงสร้าง ในสถานที่ทำงาน 2 ครั้งและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติมในรายการข้อมูลไม่อึดอัด ใช้เวลาประมาณครั้งละ 20-30 นาที โดยวิธีการสัมภาษณ์ใช้แบบปฏิสัมพันธ์ (interaction interview) ไม่ถามชี้หน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดและลึกที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3. ในขณะสัมภาษณ์ทั้ง 2 ครั้งใช้ สังเกต /จดบันทึก/การบันทึกเทป ขณะกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลพร้อมบันทึกพฤติกรรมท่าทางและน้ำเสียงของกลุ่มตัวอย่างเป็นภาษาเขียน ซึ่งได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อน และมีการถอดเทปแบบคำต่อคำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการกำหนดแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informant) วิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้อง และสรุปเฉพาะประเด็นที่สำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามวิธีการของมณี อาภาวรรณกุล ซึ่งดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลของเบนเนอร์ (Benner, 1994) มีวิธีการดังนี้

1. ถอดเทปข้อมูลเสียงจากการบันทึกเทปขณะกลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์พร้อมบันทึกพฤติกรรม ท่าทาง และน้ำเสียงของกลุ่มตัวอย่างเป็นภาษาเขียน

2. ตรวจสอบข้อมูลภาษาเขียนให้มีเนื้อหาตรงกับข้อมูลเสียงจากเทป

3. ฟังข้อมูลเสียงการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายจากเทปซ้ำไปมาจนเข้าใจเนื้อหาและรับรู้ประเด็นการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนแต่ละการสัมภาษณ์

4. อ่านข้อมูลภาษาเขียนการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนแต่ละบทสัมภาษณ์ จนสะท้อนข้อมูลที่สำคัญและประเด็นการปรับตัวโดยภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลจนครบ

5. คัดเลือกข้อมูลการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากบทสัมภาษณ์ (paradigm case) ที่มีเนื้อหา

การปรับตัวที่แตกต่างจากข้อมูลการปรับตัว เพื่อใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนรายอื่น ๆ

6. ลงรหัสข้อมูล (coding) ร่วมกับสร้างคำถามจากข้อมูลที่มีเนื้อหาการปรับตัวที่แตกต่างจากข้อมูลการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนรายอื่นและนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในครั้งที่ 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ รวมทั้งเป็นการตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลรายอื่น

7. เปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างข้อมูลหรือประเด็นการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนแต่ละราย และบันทึกแยกกลุ่มของข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามข้อมูลหรือประเด็นการปรับตัว

8. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลรวมประเด็นย่อย (category) และพิจารณาประเด็นย่อยให้เป็นประเด็นหลักที่สะท้อนการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยน

9. ตรวจสอบความถูกต้อง (verify) กับข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ และตรวจสอบประเด็นหลักอีกครั้งกับอาจารย์ที่ปรึกษา (peer debriefing) จนได้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นหลักดังกล่าวตรงกัน จึงสรุปผล

ความน่าเชื่อถือของการวิจัย (trustworthiness)

ใช้เกณฑ์การประเมินของกูบาและลินคอล์น (Guba and Lincoln, 1998) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างความน่าเชื่อถือได้ของการวิจัย (credibility) โดยสร้างสัมพันธภาพและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายละ 2 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 60 นาที ร่วมกับสังเกตพฤติกรรมท่าทางของกลุ่มตัวอย่างอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่สัมภาษณ์ มีการตรวจสอบข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 (member checking) มีอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

2. การถ่ายโอนผลการวิจัย (transferability) ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันกับกลุ่มที่ศึกษา อีกทั้งผลการศึกษานี้ให้ความรู้เชิงลึกและเป็นประสบการณ์จริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดหรือวิจัยเพิ่มเติมได้

3. สม่าเสมอ (consistency) การวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เดียวกัน ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเดียวกัน ทุก ราย มีการบันทึกเสียงและพฤติกรรมดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเป็นระบบและตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

เหมือนกันทุกราย

4. การยืนยันผล (conformability) มีการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้โดยตรง ไม่มีการบิดเบือน ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลมีการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนักวิจัยจนได้ผลสรุปตรงกัน

ผลการวิจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ติดนศึกษาพยาบาลที่เคยเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีนจำนวน 15 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เป็นเพศหญิงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และเพศชายจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ปัจจุบันทำงานในโรงพยาบาลของรัฐจำนวน 13 คนและลาออกเป็นแม่บ้าน 1 คน และกำลังศึกษาคณะแพทยศาสตร์ จำนวน 1 คน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพผลการสัมภาษณ์จากคำถามกึ่งโครงสร้างจำนวน 2 ครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกที่สุดจากคำถามหลัก 1 คำถามและคำถามรอง 3 คำถามจากผู้ให้ข้อมูลที่ติดนศึกษาพยาบาลซึ่งเคยเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน พบว่าข้อมูลที่รวบรวมมาได้ สามารถจัดหมวดหมู่แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การสมัคร/การวางแผน/การจัดลำดับความสำคัญ (2) การบริหารจัดการ/การบริหารจัดการเวลา (3) สมารถจัดจ้อ/พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ (4) การเริ่มศึกษา/การเรียนรู้ทักษะสากล และ (5) ไปสู่จุดหมาย/การเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 การสมัคร/การวางแผน/การจัดลำดับความสำคัญ สารระสำคัญที่พบคือ นักศึกษามีการวางแผนการสมัครเข้าแข่งขันและการเตรียมตัว คือ มีความตื่นตัว ความกระตือรือร้น มีความตั้งใจในการจะสมัครเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนตั้งแต่เข้ามาเรียนพยาบาลใหม่ๆ จากการปฐมนิเทศและมีการวางแผน การจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ การรอฟังประกาศรับสมัคร การสมัครเข้าแข่งขันและการวางแผนเตรียมตัว สำรวจุดเด่นของตนเอง เช่น ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว เช่น การรำไทย มีการฝึกทักษะการใช้ภาษาเช่น ภาษาจีน และอินโดนีเซีย ทั้งนี้เพื่อต้องการหาประสบการณ์ชีวิต

มีประเด็นย่อยดังนี้

การรอฟังประกาศรับสมัคร เมื่อนักศึกษาที่มีความสนใจในการไปแลกเปลี่ยนที่ต่างประเทศ การเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยน ต้องมีการสมัครในขั้นตอนแรกก่อน ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า

“เมื่อทราบว่ามีการรับสมัครนักศึกษาแลกเปลี่ยนไปต่างประเทศ ตั้งแต่ตอนปฐมนิเทศอาจารย์ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ให้ข้อมูลว่ามีโครงการไปแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ จีนและอินโดนีเซีย จึงมีความคิดที่อยากจะไปเพื่อเป็นประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิต” และ คิดว่าสมัครน่าจะได้คัดเลือกเพราะชอบวิชาภาษาอังกฤษมาตั้งแต่มัธยมปลาย พอเข้ามาเรียนเป็นนักศึกษาพยาบาล เมื่อเทียบกับเพื่อนๆ ในห้องรู้สึกว่าคุณเอง เก่งวิชาภาษาอังกฤษมากกว่าเพื่อนๆ ในห้อง (case 3)

“ทราบว่ามีการรับสมัครนักศึกษาแลกเปลี่ยนมาตั้งแต่เข้ามาเรียนพยาบาลใหม่ๆ เพราะอาจารย์เขาแนะนำตอนโครงการปฐมนิเทศว่ามีแลกเปลี่ยนอยู่ 2 ประเทศ และให้สมัครช่วงปี 2 หรือ 3 และมีค่าใช้จ่ายทางวิทยาลัยฯ สนับสนุนให้เกือบทั้งหมด จึงสนใจ รอให้ถึงปี 2 เพราะรุ่นพี่ที่เคยไปเป็นปี 3 เขาก็เล่าให้ฟังอีกจึงอยากไป” (case 4)

“ตอนสัปดาห์วิชาการ ที่ให้รุ่นพี่ปี 3 มาเล่าให้ฟังว่าได้ประสบการณ์อะไรที่ไปจีน เขาเล่าได้สนุกมากๆ เป็นประสบการณ์ที่ดี และหนูก็ภาษาอังกฤษพอใช้ได้ พออาจารย์เปิดรับสมัครรับสมัครเลย ไม่ได้ถามเพื่อนๆ ไม่ต้องถามพ่อแม่เลย” (case 7)

“ตอนอยู่ปี 2 มีโครงการให้ไปประเทศจีนแต่สมัครไม่ทัน กล้าๆ กลัวๆ และกลัวคนสมัครเยอะด้วย แต่พอขึ้นปี 3 มีให้สมัครอีกครั้งนี้ไปประเทศจีนและตอนนักศึกษาจีนมาแลกเปลี่ยน ได้พูดคุยกันสนุกสนาน ทำความสนิทสนมกันไว้ และวิเคราะห์ตนเองว่ามีความสามารถด้านภาษาจีนมากกว่าเพื่อน เลยอยากไปหาเขา ไปเที่ยวไปเรียนรู้ประเทศจีน” (case 6)

การสมัครเข้าแข่งขันและการเตรียมตัว

“พออาจารย์ประกาศรายชื่อ มีหนูกับเพื่อนในรุ่นคิดว่าน่าจะสมัครได้เป็นตัวจริง จึงขออนุญาตผู้ปกครองก่อน ก็พยายามหว่านล้อมแม่ให้เข้าใจ ขออนุญาตให้ไปก็บอกเขาว่าทางวิทยาลัยฯ เขาออกค่าใช้จ่ายให้ทุกอย่าง ค่าตัวเครื่องบิน ค่าเบี้ยเลี้ยงรายวัน ขอหนูไปเก็บเกี่ยว

ประสบการณ์ พ่อแม่ก็อนุญาตพิธอ่านหนังสือภาษาอังกฤษฝึกพูดไว้เลย” (case 8)

“พอรู้ว่าหนูสมัครได้ หนูก็เตรียมตัวทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาอินโดนีเซีย ฝึกคำศัพท์ง่ายๆ ก่อน อ่านในอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมว่าประเทศอินโดนีเซีย เขาพักที่ไหน กลางวัน เย็นอย่างไร ข้อมูลของประเทศ ข้อมูลมหาวิทยาลัยที่จะไปแลกเปลี่ยน ฝึกเตรียมแต่เนิ่นๆ เพราะที่เรียนก็หนัก การบ้าน งานกลุ่มเยอะ ต้องแบ่งเวลาให้ดี” (case 8)

“ของหนูซึ่งหนูทราบว่าหนูไม่เก่งเท่าเพื่อนๆ แต่การเผยแพร่วัฒนธรรม การรำไทยที่จะโชว์ชาวต่างชาติ หนูไม่แพ้ใคร และเมื่อมีกิจกรรมที่วิทยาลัยฯ หนูก็ช่วยอยู่แล้ว หนูคิดว่าวันสอบสัมภาษณ์ถ้าอาจารย์ให้โชว์รำไทยความสามารถพิเศษ หนูก็สามารถโชว์ได้อย่างสวยงาม เหลือแต่ฝึกภาษาอินโดนีเซียเล็กน้อย แต่ภาษาอังกฤษต้องฝึกมากขึ้น” (case 7)

การสอบเข้าแข่งขัน

“การสอบแข่งขัน ได้มีการจัดลำดับความสำคัญ การเรียนปกติ กับการที่จะเตรียมตัวสมัครแข่งขัน ก็พยายามซ้อมมาอย่างดี ภาษาต่างประเทศ ความสามารถพิเศษ ที่จะไปโชว์ชาวต่างประเทศ ได้มีการเตรียมพูดภาษาอังกฤษให้เพื่อนสนิทที่หอฟัง หลายรอบ” (case 3)

“หนูนอนไม่หลับเลยวันที่จะสอบสัมภาษณ์ กลัวตอบคำถามไม่ได้ แต่หนูก็เตรียมภาษาพื้นๆ ง่ายๆ มาบ้าง ข้อมูลประเทศที่จะไป ประชากร เศรษฐกิจ ระบบการปกครอง ศาสนา ค่าเงินแลกเปลี่ยน การแต่งกาย อากาศ ชุดประจำชาติ อาหาร” (case 12)

“ตอนรอสอบสัมภาษณ์รอบแรกเพื่อนๆ มารอสัมภาษณ์เยอะมากๆ เก้าอี้ยาวเลย หนูก็ลุ้นน่าดู เพราะเพื่อนๆ ในรุ่นให้ความสนใจกันหมดเพราะค่าใช้จ่ายทั้งหมด วิทยาลัยฯ สนับสนุน ออกเองเพียงบางส่วน เช่น ค่าทำพาสสปอร์ต ในใจก็กลัวจะไม่ได้ แต่เตรียมพร้อมทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาอินโดนีเซีย ความสามารถด้านการรำที่จะไปเผยแพร่วัฒนธรรม เพราะอาจารย์บอกว่าไปนั้นไม่ใช่แค่แลกเปลี่ยนเขามีจัดประชุมวิชาการ เราต้องเตรียมผลงานวิจัยไปนำเสนอด้วย และต้องไปเผยแพร่วัฒนธรรมไทยด้วย” (case 10)

“ที่บ้านหนูอาม่าพูดภาษาจีน หนูก็ฝึกพูดไว้บ้าง บางคำฟังออก เป็นศัพท์ง่ายๆ พอสื่อสารได้ ตอนนักศึกษา

จีนมาแลกเปลี่ยนหนูก็ไปคุยไปทักทายเพื่อน พูดคุยกัน ภาษาจีน จนเพื่อนจีนสนิทกับหนูไปเลย มีอะไรเขาจะถามหาหมดเลย หนูก็คิดว่าภาษาจีนหนุดีที่สุดในกลุ่มเพื่อนที่สอบสัมภาษณ์” (case 8)

ประเด็นหลักที่ 2 การบริหารจัดการ/การบริหารจัดการเวลา หลังจากผ่านการคัดเลือก สำคัญที่พบคือนักศึกษามี ความพยายามในการเป็นตัวแทนของนักศึกษาในการไปเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศ ความพยายามตั้งใจและการชวนช่วยเรียนรู้ บริหารจัดการต่างๆ คือใช้เวลาวันหยุดในการเตรียมตัว หาข้อมูลประเทศที่จะไปแลกเปลี่ยน ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

“สำหรับหนูพออาจารย์ประกาศรายชื่อนักศึกษาแลกเปลี่ยน ปรากฏว่าหนูได้ หนูดีใจมากและก็เครียดเหมือนกัน ไหนจะเรียน ตอนไปแลกเปลี่ยนต้องฝึกงานวิชาชุมชนด้วย อาจารย์ให้หนูเลือกใช้เวลว่าจะชดเชยเหนื่อยก่อนไปหรือกลับมาค่อยเหนื่อยใช้เวล หนูเลือกเหนื่อยก่อนไปคือวันเสาร์อาทิตย์หนูไม่ได้กลับบ้าน หนูต้องอยู่เวรที่อนามัย และอาจารย์ก็มานิเทศหนูในวันหยุดให้ด้วย ในช่วงที่ฝึกอนามัย (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) (อาจารย์เขาใจดี เข้าใจและพยายามช่วยหนูมากๆ วันหยุดก็ไม่ได้หยุดเช่นกัน) หนูก็หาข้อมูลประเทศจีนเพิ่มเติมด้วย” (case 9)

“หนูดีใจที่ประกาศมีรายชื่อหนูให้ไปเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยน แล้วหนูค่อยตัดสินใจขออนุญาตคุณแม่ แม่หนูเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว กลัวแม่ไม่ให้ไป แต่แม่ก็อนุญาต และให้หนูเตรียมตัวให้ดี หนูก็ชวนช่วยหาความรู้ของประเทศจีน ฝึกภาษาจีนด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต และก็ทราบดีว่าระยะเวลาที่ไปแลกเปลี่ยนที่นั่น ต้องไปเข้าคลาสเรียนภาษาจีนเพิ่มกับเพื่อนๆ ที่จีนด้วย หนูใช้เวลาว่างในวันเสาร์อาทิตย์ศึกษาข้อมูลประเทศจีน” (case 6)

“ปกติเป็นคนไม่เก่งภาษาอะ แต่ด้วยเรื่องระยะเวลาจำกัด จึงต้องพยายามเตรียมตัวบริหารจัดการเวลา เช่น เวลาในการฝึกฟังกับจับบทสนทนาที่น่าจะเจอบ่อย และแบ่งเวลาท่องศัพท์ที่คิดว่าจำเป็นต้องเจอแน่ๆ และลองหาวิธีต่างๆ ที่คิดว่าน่าจะเจอที่สนามบิน เช่น ด้านตรวจคนเข้าเมือง เขาจะถามอะไรบ้าง เพราะตอนเข้าไปตรง ตม.เข้าคนเดียว แอบกลัวๆ เหมือนกันอะ แต่คำถามก็เป็นคล้ายๆ ที่รีวิว หรือคล้ายที่อาจารย์แนะนำอะ” (case 10)

“หนูมีการเตรียมตัวในเรื่องการใช้ภาษาเพิ่มมา

ขึ้นอะ เพราะตัวเองไม่ค่อยเก่งภาษาอังกฤษ เลยต้องมีการฝึกฝนมากขึ้น พยายามจัดการบริหารเวลา ชวนช่วยความรู้ การปรับตัวของหนู คือ การท่องคำศัพท์เพิ่มขึ้น การหัดฟังเพลงสากล ดูหนังสากลเพิ่มมากขึ้น เพราะจะช่วยให้เราเรื่องสำเนียงการพูด การใช้คำพูดในสถานการณ์ต่างๆอะ” (case 11)

ประเด็นหลักที่ 3 สมาธิจดจ่อ/พัฒนาทักษะด้านภาษา พัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศ สำคัญที่พบคือ การพัฒนาตนเองของนักศึกษาแลกเปลี่ยนในการจดจ่อ พัฒนาด้านภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศที่ไปแลกเปลี่ยน เพื่อไปเป็นตัวแทนนักศึกษาแลกเปลี่ยน มีการฝึกการพูดคุย นำเสนองานเป็นภาษาต่างประเทศ เป็นมัลติเทคนิคว่าเพื่อนต่างชาติเที่ยว ฝึกทักษะภาษาอังกฤษด้วยตนเองทางออนไลน์, Youtube ฝึกการพูดหน้ากระจก ฝึกการพูดคำศัพท์ที่จำเป็น ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

“ก่อนไปแลกเปลี่ยนที่สาธารณรัฐอินโดนีเซีย หนูฝึกการพูดกับเพื่อนที่ไปด้วยกัน 2 คนทั้งภาษาอังกฤษเป็นหลักรองลงมาเป็นภาษาอินโดฯที่ใช้ในชีวิตประจำวันเช่น การสวัสดี ชมว่าอาหารเขาอร่อย การต่อรองซื้อของ การเรียกชื่อเงินของอินโดนีเซียอะ หนูไปต้นจุงปิ้งอะ ส่วนเพื่อนผู้ชายอีกทีมได้ไป มาตารามลอมบอคอะ หนู ฝึกเขียน และนำเสนองานด้วยภาษาอังกฤษ ฝึกปริเซนเตชั่น และได้คำแนะนำจากอาจารย์ที่จะไปดูงาน/แลกเปลี่ยนด้วยกัน อาจารย์ฝึกซ้อมให้คะ” (case 2)

“ของหนูฝึกการเตรียมตัวพูดภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่คะอาจารย์ ฝึกแนะนำตัวเป็นหลักไว้ใช้งานยาวๆ ทักทายสวัสดีแต่ละช่วงเวลาของภาษาอินโดนีเซีย แล้วก็ตีความที่เจอได้บ่อยอะ ฝึกกับเพื่อนที่จะไปด้วยกัน แล้วก็พอไปจริงๆ ก็จะได้ฝึกจริงจรงตอนนั้นเลยอะ แต่เพื่อนอินโดฯเขาใจดีนะคะ พยายามเข้าใจเรา” (case 5)

“ของหนูวิธีพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษคือ ลองฝึกพูดกับตัวเองที่กระจก แก้วเงินคะอาจารย์” (case 10)

“หนูรู้ว่าภาษาหนูไม่ดีเท่าเพื่อนๆ แต่หนูก็พยายามจดจ่อในการ ฝึกๆและฝึก หนูไปยืมหนังสือภาษาอังกฤษที่ห้องสมุด แต่พอไปที่จีน เพื่อนที่จีนไม่ค่อยพูดภาษาอังกฤษ เขาพูดจีนกัน หนูก็ต้องไปฝึกภาษาจีนเพิ่มที่นั่นอีก กลัวพูดคุยสื่อสารกับเขาไม่รู้เรื่อง แต่เพื่อนจีนที่เคยมาเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนเขาภาษาอังกฤษดี เขาก็ช่วยอธิบาย เป็นไกด

และช่วยเหลือทุก ๆ เรื่องให้ตลอดค่ะ” (case 9)

“ตอนนักศึกษาแลกเปลี่ยนมาจากอินโดนีเซีย หนูก็เข้าไปดูแลเพื่อนพูดคุยอยู่เสมอ เพื่อนที่มามี 3-4 คนจากอินโดนีเซีย และมีเพื่อน 1 คนที่เป็นนักศึกษาแต่เตรียมเป็นอาจารย์ หนูช่วยดูแลพาทานอาหาร พาเที่ยวตอนเย็น หลังเลิกเรียน พาไปที่สวยๆ ใกล้วิทยาลัยฯ เช่น นาบัวสี เป็นร้านกาแฟในทุ่งนาบัว เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทำให้ภาษาอังกฤษหนูค่อย ๆ ดีขึ้นไปด้วย ได้วันละนิดวันละหน่อย จากศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันง่าย ๆ” (case 12)

“ตอนนั้นที่ทำก็ฝึกทำโจทย์ภาษาอังกฤษ เพราะต้องสอบไป ดูหนัง sub title ภาษาไทย ฝึกการฟังบ่อยๆ เล่นเกมส์แนวเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษแล้วก็แปลครับ แต่ผมไม่ได้ฝึกพูด ไปพูดจริงๆ ไปฝึกพูดที่ ประเทศอินโดเลยคับ (case 1)”

“ตอนที่รู้ว่ามีโอกาสได้ไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่อินโดนีเซียตอนนั้น ตื่นเต้นมากๆ เพราะเราอยากเปิดโอกาสให้กับตัวเองมาตลอด ชอบที่จะศึกษาอะไรใหม่ๆ ค่ะ โดยส่วนตัวชอบที่จะหาวิธีสะสมความรู้ด้านภาษา เช่น ดูหนังต่างประเทศเพื่อฟังสำเนียง หรือเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมด้วยตัวเองทางออนไลน์ และตามวิชาที่ทางวิทยาลัยจัดให้ โดยจะรู้สึกสนุกทุกครั้งเมื่อได้เรียนภาษา ถึงแม้ว่า อาจจะไม่ไต่เก่งภาษามากนัก แต่ถ้ามีโอกาสได้พูดคุย ก็จะไม่อายที่จะพูดค่ะ หนูอาสาดูแลเพื่อนๆ ตอนมีนักเรียนแลกเปลี่ยนจากจีน มาวิทยาลัยเรา ตอนนั้นหนูก็พูดไม่ค่อยเก่ง แต่อาศัยความกล้าที่จะพูดจะสื่อสาร เข้าหาเพื่อนใหม่ ดูแลช่วยเหลือค่ะ จนโอกาสสมัครไปแลกเปลี่ยนที่อินโดนีเซีย ถ้ามีโครงการแบบนี้ก็อยากไปหน่อยๆ ได้ไปค่ะ ให้น้องๆ ได้กล้าที่จะไปศึกษาโลกกว้างค่ะ กล้าที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ประสบการณ์ฝึกงานของนักเรียนพยาบาลต่างประเทศ ได้ลองทานอาหารใหม่ๆ เมนูแปลกแต่อร่อย จนบางเมนูหนูสอบถามวิธีทำและกลับมาทำกินเล่นให้ที่บ้านเลยคะ การเตรียมตัว ก็ศึกษาข้อมูลประเทศเมืองที่เราจะไปคร่าวๆ ค่ะ สภาพอากาศ และก็ฝึกภาษาเตรียมความพร้อมร่างกายพักผ่อนให้เพียงพอ” (case 4)

“การเตรียมตัวด้านภาษาเมื่อได้เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนเลย คือ ต้องเรียนรู้คำศัพท์ง่ายๆ ที่สามารถใช้สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย และฝึกฟังบ่อยๆ ไม่ว่าจะฟังจาก youtube หรือบทโซเชียลมีเดียต่างๆ เพราะสำเนียงแต่ละ

ที่ก็ไม่เหมือนกัน บางคนพูดแล้วทำให้เราเข้าใจยากก็มีคะ เพราะฉะนั้นการได้ฟังในสำเนียงที่หลากหลายก็จะทำให้เราเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการฝึกพูด ฝึกใช้ภาษาให้ชินคะ ส่วนใหญ่ก็จะพูดหน้ากระจกคนเดียวคะ ความกล้า ความมั่นใจ สำหรับหนูเป็นเรื่องสำคัญมากๆ เลยคะ เพราะเราไม่ใช่เจ้าของภาษาก็จะรู้สึกกังวลเวลาที่จะสื่อสารออกไป” (case 7)

“เริ่มจากตอนแรกมีเพื่อนต่างชาติที่มาแลกเปลี่ยนก็ใช้โอกาสนั้นในการฝึกสื่อสารกับเพื่อนก่อน เหมือนเป็นการทดสอบก่อน แล้วหลังจากนั้นก็ได้เรียนรู้ว่าเรามีจุดบกพร่องตรงไหนในการใช้ภาษาแล้วเพื่อนเขาไม่เข้าใจแล้วมาปรับปรุงอีกครั้งคะ และอีกวิธีคือเราสังเกตตัวเองว่าวันหนึ่งเรามีการใช้คำพูดอะไรในชีวิตประจำวันบ้าง แล้วลองแปลคำพูดนั้นให้เป็นภาษาอังกฤษ แล้วก็ลองพูดบ่อยๆ กับชาวต่างชาติ อาจจะลองหาแพลตฟอร์มออนไลน์หาเพื่อนชาวต่างชาติมาคุยบ่อยๆ ค่ะ” (case 13)

“ช่วงที่หนูไปแลกเปลี่ยนก็มีการฝึกพูดภาษาอังกฤษกับเพื่อนบ่อยๆ ค่ะ มีการท่องคำศัพท์ อยู่เรื่อยๆ แล้วก็มีการศึกษาคำภาษาจีนง่ายๆ บ้าง เช่น การแนะนำตัว การสั่งอาหาร แล้วก็ให้เพื่อนที่จีนช่วยสอนคำศัพท์ สอนประโยคต่างๆ ให้คะ ทำให้มั่นใจพูดเหมือนเจ้าของภาษาเลยคะ” (case 8)

“เราต้องประเมินตัวเองก่อนว่าระดับภาษาของเรา อยู่ในระดับไหน ถ้าประเมินได้แล้วก็ค่อยๆ พัฒนาศึกษาเพิ่มเติม เรียนรู้ทักษะสากลเพิ่ม เช่น หาทางเรียนรู้โดยเปิดYouTube ดูการพูดภาษาอังกฤษของหลายๆ คน เพื่อดูการออกเสียงแล้วการใช้ประโยคคร่าวๆ เรียนรู้จากเพื่อนใกล้ตัว หรือจากเอกสารที่เรามี การปรับตัว ปรับ mindset ของตัวเอง ว่าภาษาอังกฤษไม่ได้ยาก ไม่ได้น่ากลัว มารยาทสากลฝึกได้ โดยเริ่มจากการพูดกับเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน พูดได้บ้างไม่ได้บ้างก็ต้องพูดบ่อยๆ แรกๆ จะเขินอาย ไม่ค่อยกล้าพูด แต่พอยิ่งได้พูดจะทำให้ยิ่งมั่นใจ บางประโยคที่จะพูดแต่นึกคำศัพท์ไม่ออก ก็ search Google ดู” (case 14)

ประเด็นหลักที่ 4 การเริ่มศึกษา/การเรียนรู้ทักษะสากล สำคัญที่พบคือ การพัฒนาความรู้ของนักศึกษาแลกเปลี่ยน พยายามเริ่มศึกษา หากความรู้เกี่ยวกับทักษะสากลทั่วไปที่จำเป็นต้องรู้ ก่อนไปเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยน ต่างประเทศ ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

“หนูก็อ่านหนังสือในห้องสมุด จะมีหนังสือที่ออกเกี่ยวกับประเทศที่เราจะไปแลกเปลี่ยน หนูยืมหนังสือประเทศอินโดนีเซีย ทำให้หนูรู้วัฒนธรรมของเขา นอกจากนี้ หนูยังสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม เกี่ยวกับมารยาทสากล สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก ๆ” (case 10)

“อย่างที่หนูรู้เรื่องศาสนาอิสลามโดยหนูศึกษาจากอินเทอร์เน็ต เขาจะละหมาด เป็นเวลา เครื่องหลายๆ สำหรับคนที่เคร่งศาสนา แต่ในวิทยาลัยๆเรายังไม่มีห้องละหมาดให้เขา เขาทำที่ห้องนอนเขาได้ โดยหันไปทางทิศตะวันตก เวลาประมาณ 04.00, 12.00, 15.30, 18.30 และ 20.30 และคนอินโดกับมาเลเซีย จะพูดภาษามลายูที่คล้ายๆ กัน เช่น คนไทยและคนลาว” (case 13)

“ศาสนาแต่ละศาสนาสอนให้เป็นคนดี แต่สำหรับศาสนาอิสลาม เรื่องการรับประทานอาหารเขาจะเคร่งมากๆ เช่น ภาชนะต้องสะอาด ไม่ปะปนกับกับข้าวที่ทำอาหารกับเนื้อหมู อย่างไก่ต้องมีที่มา เช่น ศาสนาห้ามรับประทานไก่ที่มีการฆ่าโดยวิธีอื่น ๆ ต้องเป็นจากการเชือดคอเท่านั้น เพื่อนสอนว่าหากรับประทานไก่ เช่นมาจากกรฆ่าหักคอ เนื้อไก่จะหวาน แต่บาปมาก เขากินเขาจะรู้เลย อย่างบางบ้านเขาห้ามกินของหมักดองเช่น ปลาร้า แต่คนที่นับถืออิสลามบางคนก็ทานได้” (case 12)

“มารยาทสากลทั่วไป หนูไม่มีความรู้เลย หนูต้องชวนชวายเป็นพิเศษตลอด แม้ขณะที่ไปแลกเปลี่ยน ก่อนจะไปแลกเปลี่ยนหนูก็อ่านและซ้อมมาแล้ว มารยาทในการรับประทานอาหาร การฝึกหัดใช้ตะเกียบเหมือนคนจีน แต่พอไปอยู่ที่นั่น ต้องปรับอีกเยอะ โดยเฉพาะความรู้ทางเทคโนโลยี ที่จีนล้ำสมัยมาก” (case 15)

“ช่วงที่หนูไปแลกเปลี่ยนก็มีการฝึกพูดภาษาอังกฤษกับเพื่อนบ่อยๆค่ะ มีการท่องคำศัพท์อยู่เรื่อยๆ แล้วก็มีการศึกษาคำภาษาจีนง่ายๆ บ้าง เช่นการแนะนำตัว การสั่งอาหาร แล้วก็ให้เพื่อนที่จีนช่วยสอนคำศัพท์ สอนประโยคต่างๆให้ค่ะ แล้วก็ต้องให้เพื่อนที่จีน สอนมารยาทคนจีนทั่วไป เขาทำอย่างไร การกิน การพูด ซึ่งไปเรียนรู้เพิ่มเติมอีกที่ประเทศจีนค่ะ” (case 9)

“ใน YouTube มีให้ศึกษามากครับ ถึงทักษะการไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ หรือดูภาพยนตร์ ก็จะเห็นการใช้ชีวิตของฝรั่งคะ อย่างเช่นต่อแถวซื้ออาหาร ถ้าเราออกเสียงไม่ถูก ก็ให้ชี้ๆ เลือกเอาว่าจะกินอะไร แต่เพื่อนรุ่นเดียวกัน

ก็กลับมาเล่าว่าไปจีน วิธีชี้ๆไม่สำเร็จจะครับ ต้องฝึกพูดว่าจะกินอะไร คนจีนไม่ฟังภาษาอังกฤษด้วย” (case 1)

ประเด็นหลักที่ 5 ไปสู่จุดหมาย/การเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างประเทศ ที่จะไปแลกเปลี่ยน สาธารณคดีที่พบคือ การทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ ทักษะของตนเองเพิ่มมากขึ้น ในการเรียนรู้ศึกษาวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา อาหาร มารยาทสากล การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ ประเทศที่จะไปศึกษาแลกเปลี่ยน ดังตัวอย่างคำพูด ดังนี้

“เรื่องการเรียนรู้วัฒนธรรม หนูก็เรียนรู้จากเพื่อนต่างชาติที่มาแลกเปลี่ยน คนอินโด นับถืออิสลามเขาเคร่งครัดหลายอย่าง เช่น การทำละหมาด ต้องทำวันละ 5 ครั้ง หันหน้าไปทางทิศตะวันตก เวลาเจอกันทักทายกันเขาชอบให้อาแก้มมาชนกัน ชอบจับมือกัน อาหารนี้หมูไม่ได้ทุกชนิดเลย” (case 12)

“อาหารการกินเขาไม่ใช่หลักเลี้ยงส่วนประกอบทุกอย่างที่มีหมู เขาจะไม่รับประทานของหมักดองด้วย เช่น ส้มตำปลาร้า ก็ไม่ได้ มันมีกินแรง ผิดวัฒนธรรมของเขา” (case 13)

“เพื่อนที่มาจากจีนเขามีความรู้เรื่องการรับประทานอาหารครบตามหลัก 5 หมู่มาก ตอนพากันไปรับประทานอาหารเย็นบุฟเฟ่ต์ เขารับประทานอาหารทุกอย่าง แต่สิ่งที่เพื่อนจีนทำเหมือนๆ กันคือ เขารับประทานอาหารผักแกงมาก เขาเอาผักมาต้ม ผักที่ร้านราบเป็นหน้ากลอง หัวเราะ” (case 15)

“คนจีนต้องนอนกลางวันเกือบ 100% อันนี้เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตอนที่นักศึกษาจีนมาแลกเปลี่ยน พอรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ เขาจะหามุมงีบ หรือกลับไปที่หอ เขาแคงีบ 5-10 นาที เขาตื่นมาเขาก็สดชื่น และตอนไปแลกเปลี่ยนที่จีน มหาวิทยาลัยตอนเที่ยงเขาจะงีบมากๆ เหมือนไม่มีคนอยู่ คือนักศึกษาเขางีบในหอ หรืองีบนอนในห้องนอน ฟุไปกับโต๊ะ นโยบายที่นั่นให้นักศึกษางีบกลางวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ทำให้ตื่นมาสดชื่น กระปรี้กระเปร่า” (case 7)

“การเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างประเทศ ที่จะไปแลกเปลี่ยน เตรียมตัวโดยการอ่านหนังสือ หาหนังสือภาษาไทย ความรู้ประเทศต่างๆ หาหนังสือภาษาอังกฤษบ้าง ภาษาจีนบ้างเพื่อสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดูหนังสือภาษาอังกฤษ Subtitle ภาษาอังกฤษบ้าง ฟังเพลงต่างชาติเยอะเพราะปกติก็ฟังและดูอยู่แล้วค่ะ” (case 15)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าการปรับตัวของนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมในการเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ จากผู้ให้ข้อมูล 15 คน เป็นเพศหญิงมาก เพศชาย เพศหญิงจำนวน 12 คน และเพศชายเพียง 3 คน ผู้ให้ข้อมูลเคยเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช และได้รับการคัดเลือกให้ไปแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการสัมภาษณ์จากข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 15 คน พบว่า ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ สามารถจัดหมวดหมู่แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การสมัคร/การวางแผน/การจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่ตรงกันคือ วิทยาลัยฯ มีโครงการ และประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่ นักศึกษาเข้าเรียนชั้นปีที่ 1 ทำให้นักศึกษาได้วางแผนพัฒนาตนเองและสมัครสอบแข่งขัน (2) การบริหารจัดการ/การบริหารจัดการเวลา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลที่ตรงกันคือ เป็นการบริหารจัดการตนเอง เช่น แบ่งเวลาการเรียนปกติ การฝึกภาษา หรือการขึ้นเวรปฏิบัติหน้าที่ที่มากกว่า เพื่อกลับมาจากแลกเปลี่ยนจะได้ไม่ต้องชดใช้เวร/ช่วงที่ไปแลกเปลี่ยนต่างประเทศ มีการช่วยเพื่อนช่วยเหลือซึ่งกันและกันคล้ายกับการศึกษาของ (Chankhachon, 2019) (3) สมารถจัดจ้อ/พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่หลากหลาย เช่น พัฒนาตนเองหน้ากระจก ดูหนังพากย์ภาษาอังกฤษ ฝึกให้เพื่อนฟัง ฝึกพูดกับเพื่อนต่างชาติ หรือดู YouTube และครูก็มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก ในการช่วยสอนเสริมและช่วยให้คำแนะนำต่างๆ เช่นเดียวกับการศึกษาในต่างประเทศ ที่พบว่าครูจะเป็นผู้ที่ให้ความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาก (Karacabey, Ozdere, & Bozkus, 2019) (4) การเริ่มศึกษา/การเรียนรู้ทักษะสากล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลคือ ศึกษาจากหนังสือและสื่อจาก YouTube และ (5) ไปสู่จุดหมาย/การเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างประเทศ สากล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลที่ตรงกันคือ ศึกษาจากหนังสือ เรียนรู้จากเพื่อนชาวต่างชาติที่มาแลกเปลี่ยน เป็นการฝึกไปในตัว สังเกตและเรียนรู้ไปพร้อมกัน

ในปัจจุบันวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช มีการทำบันทึกสัญญาข้อตกลงร่วม (MOU/MOA) ร่วมกันตั้งแต่ละสัญญาจะมีอายุที่ 5 ปี (Boromarajonani

College of Nursing Chakriraj, 2019) มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลัก วัตถุประสงค์รอง ข้อความตกลงเรื่องการแลกเปลี่ยน ระยะเวลา การยกเว้นค่าธรรมเนียม/ค่าใช้จ่ายต่างๆ แก่อาจารย์/นักศึกษาแลกเปลี่ยน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ คน เงิน ของ เช่น รถรับ-ส่ง ค่าธรรมเนียมในการเข้าร่วมประชุมวิชาการนานาชาติ ค่าที่พัก ค่าอาหาร เป็นต้น (ภาพประกอบที่ 1) ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช เริ่มมีการแลกเปลี่ยนกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย รุ่นแรก คือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์รุ่นที่ 16 ปี พ.ศ. 2557 หรือ ค.ศ. 2014 โดยไทยไปเยือนสาธารณรัฐอินโดนีเซียก่อน ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช จะทำสัญญาคู่กับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา และสำหรับการแลกเปลี่ยน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการแลกเปลี่ยนมานานกว่าจนถึงปัจจุบันประมาณ 11-12 รุ่น โดยทำเป็นทีมในกลุ่มของวิทยาลัยเครือข่ายภาคกลาง 2 กิจกรรมของนักศึกษาแลกเปลี่ยนหลัก ๆ คือ มีการเรียนการสอนร่วมกัน การจัดประชุมวิชาการร่วมกัน มีพิธีเปิด-ปิด ศึกษาเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการ ฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ศึกษาดูงาน ในโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกหลัก ทัศนศึกษา(ภาพประกอบที่ 1)

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ที่รุนแรงตั้งแต่ปลาย ค.ศ. 2019 พ.ศ. 2562 (Sodkomkam and Hirunkhro, 2022) ทำให้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาระหว่างกันได้ ซึ่งทั้งอาจารย์/นักศึกษาจากสาธารณรัฐอินโดนีเซียและสาธารณรัฐประชาชนจีน มาเยือนประเทศไทยก่อนแล้วในช่วงปลายปี 2562 ซึ่งตารางกำหนดการของนักศึกษาสาธารณรัฐประชาชนจีนมาประเทศไทยจะมีช่วงระยะเวลาตรงกัน เกือบทุกปี คือ ช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ซึ่งมีนักศึกษาหลักสูตร Dental nursing ด้วย แต่สำหรับนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กำหนดการมีความยืดหยุ่น โดยมีกำหนดการมาเยือนประเทศไทยช่วงปลายปี แต่เนื่องจากสถานการณ์โรค โควิด-19 ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกับทั้ง 2 ประเทศ ได้ กลุ่มสุดท้ายคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 21 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3 คนซึ่งผ่านขั้นตอนการสมัคร สัมภาษณ์ และทำพาสปอร์ตเพื่อเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยน ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซียเรียบร้อยแล้ว แต่สถาบันการศึกษาทั้ง 2 ประเทศ มีความเป็นห่วงด้าน

สุขภาพและความปลอดภัย ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทยมีนโยบายให้ลดเที่ยวบินทั้งขาเข้าและขาออกจากต่างประเทศ (Department of Disease Control, 2019) จึงทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนต่างประเทศได้ ดังนั้นเพื่อการดำเนินโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทางวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีนิจ จึงเป็นเจ้าภาพจัดประชุม Online international conference ในปี พ.ศ. 2565 เพื่อให้ผู้บริหาร/อาจารย์และนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ และคณาจารย์เข้าร่วมประชุม ได้มีประสบการณ์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ วัฒนธรรม และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันที่ดีต่อไปในอนาคต

และจากการที่คณะผู้เขียนได้นำเสนอในบทนำเกี่ยวกับนักศึกษาแลกเปลี่ยนกลุ่มนี้ ว่ามีคุณสมบัติพิเศษที่ดีในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งคณะผู้เขียนขอสรุปจากการดำเนินการวิจัยนี้ ได้แก่ อดีตนักศึกษาแลกเปลี่ยนยังคงมีความสัมพันธ์อันดีต่อสถาบันและอาจารย์ มีการติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น อดีตนักศึกษาแลกเปลี่ยนชายรุ่นแรก ที่ไปสาธารณรัฐอินโดนีเซีย นักศึกษามีความตั้งใจเรียน ผลการเรียนดี ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับพอใช้ ได้รับเกียรตินิยมอันดับ 1 เมื่อจบไปทำงานเป็นพยาบาลปฏิบัติการ ทำงานเพียง 2 ปีได้มีโอกาสสมัครเรียนคณะแพทยศาสตร์ (โครงการแพทย์ Strengthening track ระยะเวลา 5 ปี) โดยเกณฑ์การรับสมัครสอบคือ ต้องเป็นข้าราชการภูธร มีประวัติดี และมีเกรดเฉลี่ยสูง ซึ่งปัจจุบันอดีตนักศึกษาแลกเปลี่ยนกำลังเรียนแพทยศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 และนอกเหนือจากนี้ อดีตนักศึกษาแลกเปลี่ยนจำนวน 2 คน ได้รับทุนให้ปฏิบัติงานเป็นอาจารย์พยาบาล และกำลังลาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ส่วนนักศึกษาคนอื่นๆ ที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ นักศึกษาบางคนที่มีครอบครัวก็ลาออกไปทำหน้าที่แม่บ้าน อดีตนักศึกษาพยาบาลแลกเปลี่ยนจำนวนหนึ่งมีความต้องการสมัครสอบเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ จากการสอบถามเหตุผลที่ต้องการไปทำงานต่างประเทศเพราะ สามารถสร้างรายได้ที่ดี กิจกรรมการพยาบาลน้อยกว่าประเทศไทย ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อดีตนักศึกษาแลกเปลี่ยนจำนวนหนึ่งสามารถท่องเที่ยวต่างประเทศด้วยตนเอง ไม่ใช้บริการทัวร์ มีความสามารถด้านภาษา และนักศึกษาแลกเปลี่ยนเกือบทุกคนชอบวิชาภาษาอังกฤษตั้งแต่เด็ก นอกจากนี้งานวิเทศสัมพันธ์ภายใต้สถาบันพระบรม

ราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีวิทยาลัยในสังกัดจำนวน 39 สถาบันแบ่งเป็นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี 30 แห่ง วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร 7 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก และวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศรจังหวัดปราจีนบุรี (Praboromarajchanok Institute: PBRI, 2022) ซึ่งในแต่ละสถาบัน มีงานวิเทศสัมพันธ์และมีโครงการแลกเปลี่ยนต่างประเทศ ปัจจุบันสถาบันพระบรมราชชนก ได้บันทึกความร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษาชั้นนำมากกว่า 20 ประเทศ จากผลการดำเนินการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้จากนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากการสัมภาษณ์และประเมินผลเมื่อนักศึกษาแลกเปลี่ยนกลับจากการแลกเปลี่ยน และยังมีกรสรุปและนำเสนอผลงานของนักศึกษาแลกเปลี่ยน ในสัปดาห์วิชาการของวิทยาลัยฯ สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีคุณภาพและความสามารถทางภาษาและวิชาการสามารถนำเสนอผลงานวิจัย ณ ต่างประเทศไทยได้ เผยแพร่วัฒนธรรมได้ตรงตามวิสัยทัศน์ของสถาบัน ที่ว่าผลงานโดดเด่นในระดับประเทศ และสากล เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นจากสังคมทั้งในและต่างประเทศ

ภาพ 1 ตัวอย่างรูปกิจกรรมของอาจารย์และนักศึกษาแลกเปลี่ยนไทย จีน อินโดนีเซีย

ภาพ 1 (ต่อ) ตัวอย่างรูปกิจกรรมของอาจารย์และนักศึกษา
แลกเปลี่ยนไทย จีน อินโดนีเซีย

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารสถานศึกษา/อาจารย์ผู้สอน/อาจารย์พยาบาล สามารถนำความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาไปพัฒนา
นักศึกษาทั่วไป โดยการสนับสนุนนักศึกษา กระตุ้นนักศึกษา
ให้มีกระบวนการพัฒนาตนเอง และอาจารย์จัดกระบวนการ
จัดการเรียนการสอนเน้นพัฒนาภาษาอังกฤษให้นักศึกษา
และให้การสนับสนุนแนะนำนักศึกษาที่สนใจไปแลกเปลี่ยน
ต่างประเทศ และผลการวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้พัฒนา
นักศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ พัฒนาศักยภาพของ
ตนเอง เพื่อเตรียมตัวเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนต่างประเทศ
ได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาที่มีคุณภาพเป็นผลผลิตของ
สถาบันการศึกษา จะสามารถปกครองตน พัฒนาตนเอง
และวิชาชีพ ทำงานอย่างมีความสุขและสามารถช่วยเหลือ
พัฒนาประเทศชาติได้

References

- Amnuayvittayakul, P., Pongpisanu, S., & Boonmee, W. (2021). A study of learning of learning achievement of speaking English through the 3PS learning organization with student teams achievement division (STAD) for Prathomsuksa 2 students at the Tsaban Wat Nong Kae school, Prachuap Khirikhan. *Srinakharinwirot academic journal of education*, 23(1), 50-65. (in Thai)
- Benner, P. (1994). *Interpretive phenomenology: Embodiment, caring, and ethics in health and illness*. Thousand Oak, CA: SAGE Publications, Inc. <http://dx.doi.org/10.4135/9781452204727>.
- Boonchoochuay, R., & Saichamchan, S. (2018). The study of learning outcomes under Thai qualifications framework for higher education (TQF: HEd) in community health nursing practicum subject as perceived by 4' Year Air force student nurses. *Journal of the royal Thai army nurses*, 19(2), 161-169. (in Thai)
- Boromarajonani College of Nursing Chakriraj. (2019). *Graduate identity*. Retrieved from <http://www.ckr.ac.th/index.php/2017-08-31-07-46-05>
- Burns, N., & Grove, S. K. (2005). *The practice of nursing research conduct, critique and utilization*. (5th ed.), US: Elsevier Saunders, Missouri.
- Chankhachon, K. (2019). Executive function: Conceptual and integrated into classroom. *Srinakharinwirot academic journal of education*, 20(2), 111-126. (in Thai)
- Department of Disease Control. (2019). *Coronavirus disease situation report 2022*. Retrieved from: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no491-080564.pdf>
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1998). *Naturalistic and rationalistic inquiry in educational research methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon press.

- Heidegger, M. (2005). *Introduction to phenomenological research*. Indiana University Press.
- Hirunkhro, B., & Seamkhumhom, D. (2022). The relationship between characteristics of student exchange program in nursing skill Practices outcomes. *EAU heritage journal social science and humanity*, 12(1), 135-145. (in Thai)
- Kachintorn, U. (2018). *Direction of the ministry of higher education*. Retrieved from http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=51551&Key=news_Teerakiat
- Kamalungkul, S., & Kulsiri, P. (2013). The study of behavior toward participation AYC intercultural program, Thailand. *Srinakharinwirot business journal*, 4(2), 103-119. (in Thai)
- Kanyai, J., & Prommakool, S. (2019). The learning outcome under the qualifications framework for higher education (TQF) in the subject of principles and techniques among the second-year nursing students. *Journal of curriculum and institute Sakon Nakhon Rajabhat University*, 11(31), 81-88. (in Thai)
- Karacabey, M. F., Ozdere, M., & Bozkus, K. (2019). *The attitudes of teachers towards multicultural education*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/330425442>.
- Khanamkhaew, D., & Muhamut, C. (2019). The satisfaction of Student career experience' officials at features wanted to the standards learning results at human relations skills and responsibilities. The case study: Major of community development. Faculty of Humanities and Social Sciences. Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. *The 10th Hatyai national and international conference*, 970-983. (n.p.)
- Leonard, V. W. (1989). A heideggerian phenomenologic perspective on the concept of the person. *ANS: Advances in nursing science*, 11(4), 40-55.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2012). *Nursing research: Principles and methods*. (9th ed.). Philadelphia, PA: Lippincott.
- Praboromarajchanok Institute. (2022). *Vision*. Retrieved from <https://www.pi.ac.th/page/35>
- Sarrattana, W. (2013). *Educational management research: Concepts and case study*. Khon Kaen: Klangnanavittaya Press.
- Sodkomkam, N., & Hirunkhro, B. (2022). A model management during epidemic of Coronavirus 2019 (COVID-19) in community level among Samut Songkhram Province. *EAU heritage journal science and technology*, 16(3), 149-162. (in Thai)
- The Higher Education Commission. (2020). *Including announcements ministry, announcements and resolutions of higher education about guidelines/related guidelines*. Retrieved from <http://www.mua.go.th/users/he-commission/book/Gov%202560-2563.pdf>
- Wongsawang, N., Patcheep, K., Choojai, R., & Rungnoi, N. (2017). Integrated approach of nursing process and humanized care for older adults nursing. *Nursing journal of the ministry of public health*, 27(2), 1-14.

แนะนำหนังสือ Book Review

โดย ประภัสสร ทองยินดี

By Prapatsorn Thongyindee

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

School of management science, Eastern Asia University

ชื่อเรื่อง: ความหลากหลายของชีวิต
ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ผู้แต่ง: ธีรยุทธ บุญมี

สำนักพิมพ์: สายธาร

ปีที่พิมพ์: 2546

จำนวนหน้า: 368 หน้า

หนังสือเรื่อง ความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นงานเขียนเล่มแรก ที่จัดอยู่ใน โครงการหนังสือชุดองค์ความรู้บูรณาการและถนอมหรือความคิดตะวันตกนิยม ชุดแรก ของธีรยุทธ บุญมี หนังสือความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาให้ผู้อ่านได้เห็นถึง คุณค่าและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต, วิวัฒนาการทางกายภาพและทางวัฒนธรรมของมนุษย์, ยุคหมู่บ้านและการปฏิวัติเกษตรกรรม รวมถึงอารยธรรมยุคเก่า เช่น อารยธรรมเมโสโปเตเมีย อารยธรรมลุ่มน้ำไนล์ และอารยธรรมช่วงก่อนและหลังเส้นทางสายไหม เป็นต้น

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ภาค ประกอบไปด้วย 9 บท ได้แก่ ภาคที่ 1 การมองชีวิตอย่างเป็นองค์รวม ประกอบด้วย 1 บท คือ คุณค่าและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต เป็นบทแรกของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนนำเสนอให้ผู้อ่านได้เห็นถึง ความสำคัญและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในสังคมโลกซึ่งต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไม่สามารถที่จะอยู่โดดเดี่ยวได้ โดยผู้เขียนชี้ให้เห็นว่ามนุษย์จะตระหนักถึงประโยชน์ คุณค่าของสิ่งมีชีวิต ขึ้นมาวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นได้นั้น ต้องตระหนักถึงลักษณะสำคัญดังกล่าวนี้ก่อน เช่น 1. สิ่งมีชีวิตในสังคมโลกต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ต้องอยู่ร่วมกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ 2. วิถีทางของชีวิตไม่ได้ราบรื่นจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลของปัจจัยต่าง ๆ ของโลก 3. ชีวิตเป็นการเรียนรู้และสะสมข้อมูลข่าวสารจากการลองผิดลองถูก ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ได้เปรียบสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นในสังคม เนื่องจากสามารถสร้างฐานความรู้ได้เพิ่มขึ้นอย่างไม่จำกัดและทันเวลา จึงส่งผลให้มนุษย์ได้เปรียบสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นในแง่ของการเรียนรู้และสะสมข้อมูล 4. มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์รวมถึงศาสตร์อื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชีววิทยา รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา เป็นต้น น. (46-52) นอกจากนี้ในตอนท้ายผู้เขียนได้นำเสนอไว้อย่างน่าสนใจ มีรายละเอียดพอสังเขปเหมาะที่จะศึกษาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต เช่น การคัดเลือกของธรรมชาติ การกลายพันธุ์ ขั้นตอนวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต รวมถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสารพันธุกรรม DNA และการจัดหมวดหมู่สิ่งมีชีวิต เป็นต้น น. (56 -62)

ภาคที่ 2 มนุษย์ ในตอนนี้ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 บทด้วยกัน ได้แก่ บทที่ 2 กว่าจะเป็นมนุษย์ ผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า กระบวนการวิวัฒนาการของมนุษย์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1. วิวัฒนาการทางกายภาพ มนุษย์วิวัฒนาการมาจากสัตว์สกุลลิงใหญ่เมื่อประมาณ 4 ล้านปีมาแล้ว โดยมีลำดับวิวัฒนาการทางกายภาพที่พัฒนาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันซึ่งถูกแบ่งออกเป็นยุคต่าง ๆ ได้แก่ ยุคออสตราโลพิเทคัส (australopithecus) และต่อมาวิวัฒนาการเป็น ยุคแฮบิลิส (homo habilis) หรือที่เรียกกันว่า มนุษย์ที่รู้จักใช้เครื่องมือเมื่อประมาณ 2.5 ล้านปีมาแล้ว ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการวิวัฒนาการจากการบริโภคผักเป็นอาหารสู่ยุคการบริโภคเนื้อสัตว์ เป็นยุคที่มนุษย์เริ่มสร้างเครื่องมือจากหินเป็นประเภทสับตัด ซึ่งมีปริมาตรสมองประมาณ 725 ลบ.ซม.ถือได้ว่าเป็นยุคที่มีพัฒนาการสูง ก่อนที่มีวิวัฒนาการไปสู่ยุคที่เรียกว่า โฮโม อีเรคตัส หรือมนุษย์ที่แท้จริง Spencer (1978 อ้างใน บุญยงค์ เกศเทศ, 2551: 23) โฮโม อีเรคตัส (Homo Erectus หรือมนุษย์ยืนตัวตรง ประมาณ 1.5-2 ล้านปี) และวิวัฒนาการต่อมาเป็นมนุษย์ปัจจุบัน คือ โฮโม เซเปียนส์ เซเปียนส์ (Homo Sapiens Sapiens หรือมนุษย์ผู้ฉลาดยิ่ง) น. (66 -67) นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในช่วงการเกิดยุคโฮโม เซเปียนส์ เซเปียนส์ มีลักษณะพิเศษเกิดขึ้นกับมนุษย์ ซึ่งก็คือ การพัฒนาสมองที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจาก 1,000 ลูกบาศก์เซนติเมตรของโฮโมอีเรคตัสเป็น 1,300 ลูกบาศก์เซนติเมตร ซากมนุษย์ของยุคนี้ที่เก่าแก่ที่สุด คือ มนุษย์โคมันยอง (เรียกชื่อตามสถานที่ ๆ พบ คือ ถ้ำโคมันยอง ฝรั่งเศส)รวมถึงยังมีพัฒนาการทางสมองที่ช่วยในเรื่องความสามารถในการใช้ภาษาและความคิดที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นยุคที่ระบบวิวัฒนาการและการเลือกสรรทางธรรมชาติก้าวขึ้นจุดสูงสุด มนุษย์ยุคนี้จะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลก สร้างเครื่องมือและวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ในแห่งการดำรงชีวิตประจำวัน รวมไปถึงมนุษย์ยุคนี้ยังได้สร้างงานศิลปะ เช่น ภาพวาดตามถ้ำ รูปสลักสตรี (ทำด้วยไม้หรือหินขนาดเล็กที่เรียกว่าวินัส) (มัทนา เกษมผล, 2538: 27) 2. วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม นักวิชาการช่วงหลังมีความเชื่อว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่จำแนกมนุษย์ออกจากสัตว์ชนิดอื่น ๆ ความสามารถทางภาษาและจินตนาการของมนุษย์ปัจจุบันเพิ่งเกิดมาเพียงห้า

หมื่นปีเศษนี้เอง สัตว์อื่น ๆ ที่รู้จักการสื่อสาร เช่น สุนัข ผีเสื้อ นก ลิง เป็นต้น สัตว์เหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้เสียง หรือกลิ่นในการสื่อสาร บอกแหล่งอาหาร ชักนำเพศตรงข้าม เป็นต้น

บทที่ 3 วิวัฒนาการทางกายภาพ ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการเดินสองขาของมนุษย์ว่ามีกำเนิดและวิวัฒนาการมาอย่างไรตั้งแต่ในอดีต รวมถึงได้ชี้ให้เห็นถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นของมนุษย์ เนื่องจากการเดินสองขาของมนุษย์ได้ส่งผลให้สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น กิจกรรมที่มีความสำคัญ คือ การใช้กิ่งไม้หรือก้อนหินเป็นอาวุธ หรือการประดิษฐ์เครื่องมือชุดหรือทุบรากไม้และเมล็ดพืช ซึ่งเป็นพฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมไปถึงมีมือที่เป็นอิสระยังช่วยทำให้เกิดภาษาท่าทางซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดของการใช้ภาษาอีกด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายวิภาคเพื่อการเดินสองขา ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางกายวิภาคที่สำคัญของมนุษย์ เช่น กะโหลกศีรษะ มือและแขน ขาท่อนบน เป็นต้น รวมถึงมีภาพประกอบที่สื่อความหมายได้เป็นอย่างดี น. (74-75) เหมาะแก่ผู้ที่ต้องการศึกษาเป็นพื้นฐานและเพื่อพัฒนาไปสู่การศึกษาในรายละเอียดที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางกายภาพของกลุ่มมนุษย์ที่สำคัญ ๆ เช่น มนุษย์กลุ่มแรกที่ใช้เครื่องมือ โฮโมแฮบิลิส (Homo Habilis) , ออสตราโลพิเทคัส, โฮโมอีเรคตัส (Homo Erectus) ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่กระจายตัวไปทั่วโลก น. (76 - 82) นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงทฤษฎีการกระจายตัวของมนุษย์สมัยใหม่ (Homo Sapiens Sapiens) ที่ให้รายละเอียดในการศึกษาวิเคราะห์ วิวัฒนาการทางกายภาพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี หน้า (83-84)

บทที่ 4 วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม เป็นบทที่ขยายให้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและยุคสมัยที่น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการกำเนิดภาษาในสังคมโลก น. (85-86) นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ภาษาที่เป็นนามธรรมและเป็นภาษาที่สมบูรณ์ (full language) นี้อาจเกิดขึ้นในจังหวะใดจังหวะหนึ่งของมนุษย์ในช่วง โฮโมเซเปียนส์ เซเปียนส์ เนื่องจากเป็นช่วงที่มนุษย์มีวิวัฒนาการมากพอทั้งทางร่างกายและสมอง รวมถึงความจำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งบางครั้งสร้างแรงกดดันสูง เช่น ในยุคน้ำแข็ง มนุษย์ต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เช่น การเตรียมตัว

เคลื่อนย้าย การเก็บอาหารบางส่วนไว้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความคิดเชิงรูปธรรมทั้งความทรงจำในอดีตและการคาดการณ์อนาคต นอกจากนี้ผู้เขียนยังชี้ให้เห็นถึงภาษานามธรรมกับศิลปะ เนื่องจากภาษานามธรรมคือ การใช้รูปเสียงไปแทนที่มโนภาพเกี่ยวกับบางสิ่ง เช่น เอาเสียง stream ลำธารไปแทนสายน้ำเล็ก ๆ ที่ไหล งานศิลปะที่ดูเหมือนจะมีกฎเกณฑ์แต่เมื่อเราเปรียบกับของจริงก็จะพบว่าต่างกันโดยสิ้นเชิง อีกทั้งยังมีลักษณะที่บิดไปบิดมา เช่น ขา 4 ขาของวัว หางของวัว ที่เป็นของจริงกับงานศิลปะ เป็นต้น ดังนั้นการมองว่าศิลปะสื่อแทนถึงอะไรต้องอาศัยรายละเอียดและจินตนาการที่รุนแรงมาก งานศิลปะในถ้ำก็เช่นกันต้องอาศัยความคิดและจินตนาการที่ลึกซึ้ง โดยผู้เขียนได้นำเสนอภาพประกอบที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น ภาพเขียนรูปวัว Bison บนผนังถ้ำที่ Altamira, งานแกะสลักรูปหัวม้าบนผนังถ้ำเมื่อ 24,000 ปีก่อนที่ถ้ำ Commarque น. (89) เป็นต้น

บทที่ 5 ยุคหมู่บ้าน การปฏิวัติเกษตรกรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึง การทำเกษตรกรรม ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มนุษย์ได้กลายมาเป็นผู้ผลิตอาหาร (food producer) มากกว่าที่จะเป็นผู้ล่ามบริโภคโดยช่วงเวลาที่มีมนุษย์รู้จักผลิตอาหารนั้นถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน คือ เมื่อประมาณ 10,000 ปีที่ผ่านมา โดยกระบวนการที่เรียกว่า Domestic fication หรือ การทำให้สัตว์ พืช มามีชีวิตอยู่ร่วมกับมนุษย์ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอเกี่ยวกับการปลูกข้าวของมนุษย์ โดยพบหลักฐานการปลูกข้าวสาลีครั้งแรก ๆ บริเวณลุ่มแม่น้ำของพระจันทร์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เช่น พวก Natufians ในอิสราเอลและจอร์แดน (แผนที่แหล่งเพาะปลูกบริเวณลุ่มแม่น้ำของพระจันทร์) หน้า (101) เป็นต้น อย่าง เช่น ผีบรรพบุรุษมีส่วนช่วยสร้างโครงสร้างการเมือง เช่น การรวมเป็นเผ่า เป็นต้น น. (101-107)

บทที่ 6 วัฒนธรรมเมืองหรือการเริ่มเกิดอารยธรรมยุคเก่า ในบทนี้ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า มนุษย์ได้พัฒนาชีวิตและสังคมจนถึงขั้นเป็นชุมชนระดับหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านบางแห่งมีปัจจัยที่เหมาะสม และได้กลายมาเป็นศูนย์กลางและชุมชนของการติดต่อค้าขายระหว่างผู้คน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเข้าสู่ความเจริญแบบเมืองซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญก้าวหนึ่งของมนุษยชาติ รวมไปถึงผู้เขียนยังได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐและ

เมืองที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาสังคม ให้เข้าสู่ความเจริญแบบเมือง เช่น การค้าขาย การชลประทาน การทำสงคราม เป็นต้น น. (109) นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอเกี่ยวกับความหมายและวิวัฒนาการของอารยธรรม ภาพแผนที่แสดงเขตอารยธรรมโบราณซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของอารยธรรมได้ลึกซึ้งมากขึ้น น. (110) รวมถึงผู้เขียนยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของความเป็นเมือง ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มขีดความสามารถมนุษย์ในการพัฒนาอารยธรรม เช่น 1. ประชากรในเขตเมืองจะมีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน 2. มีการแลกเปลี่ยนระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทซึ่งนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ 3. ความสัมพันธ์ทางชนชั้นโดยความผูกพันทางเครือญาติลดความ สัมพันธ์ลง เป็นต้น น. (112-114)

บทที่ 7 การถอดรื้อความคิดตะวันตกนิยม (Westernism) ในวงการศึกษาระวัติศาสตร์โลก ในบทนี้ผู้เขียนชี้ให้เห็นรายละเอียดใน 2 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ ประเด็นที่ 1 สาเหตุแห่งการล่มสลายของอาณาจักรเก่า และการก่อตัวของอารยธรรมยุคสร้างหลักความคิดสากลของโลก (Axial Age) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้อาณาจักรโบราณถึงแก่การล่มสลาย และก่อให้เกิดอาณาจักรใหม่ ซึ่งก็คือ ยุคสร้างหลักความคิดสากลของโลก ยุคนี้เป็นยุคที่มีพัฒนาการเชิงความคิด ปรัชญา จริยธรรม และศาสนาสากลมาแทนที่ สาเหตุแห่งการล่มสลายของอาณาจักรเก่าและการก่อตัวของอารยธรรมยุคสร้างหลักความคิดสากลของโลก ผู้เขียนได้กล่าวเอาไว้ที่น่าสนใจว่าประกอบไปด้วยปัจจัยหลากหลายประการ ได้แก่ 1 ลักษณะแนวอนุรักษ์นิยมเฉพาะที่ไม่เป็นสากลของความเชื่อ เช่น อารยธรรมโบราณในอดีตเกิดขึ้นเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงให้แก่กลุ่มของหมู่บ้านเกษตรกรรมมากกว่าการมุ่งประเด็นการขยายอาณาจักร 2. อารยธรรมโบราณ อาศัยความเชื่อในระบบเทพารักษ์ซึ่งพัฒนามาจากผีบรรพบุรุษ มีตำนานบรรพบุรุษ ผู้สร้างโลก สร้างมนุษย์ เช่น Atum – Amun ของอียิปต์ เป็นต้น ความเชื่อเหล่านี้มีลักษณะเป็นเฉพาะท้องถิ่นในกลุ่มของตนเอง จึงไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มอื่น ๆ การจะขยายอาณาจักรได้ก็ต้องบังคับให้คนอื่น ๆ มา นับถือผี หรือ เทพของตน น. (153-154) 2. ลักษณะการฟุ้งเฟ้อสิ้นเปลืองของความเชื่อที่เน้นสัญลักษณ์พิธีกรรม ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อแบบเทพารักษ์ในอดีตต้องอาศัย

พิธีกรรม เช่น พิธีสังเวยที่มักมีความโหดร้ายทารุณ เช่น ขน บางกลุ่มในเมโสโปเตเมียและอียิปต์ มีประเพณีการฝังทหาร บริวารไปพร้อมกับผู้ตายเพื่อให้ไปรับใช้ในโลกลงหน้า รวมไปถึงสถาปัตยกรรม พิธีสร้าง ศาสนสถาน การก่อสร้างมีความใหญ่โตกว้างขวาง สิ้นเปลืองมาก ใหญ่กว่า พีรามิด ระบบเหล่านี้จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ถ้ามีระบบการเมืองใหม่ที่ดี และประหยัดกว่า มีการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มมากกว่าเข้ามาแทนที่ 3. ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม การผลิตหรือวิถีชีวิตระหว่างเกษตรกรรมกับกลุ่มเร่ร่อน ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กลุ่มที่ดำรงชีวิตอยู่โดยการเคลื่อนที่ กับกลุ่มที่ปักหลักถิ่นฐานถาวรที่ยังชีพโดยการพึ่งพาเกษตรกรรมและการค้าขาย ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสองกลุ่มนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดมาตั้งแต่มนุษย์รู้จักการทำเกษตรกรรม เช่น การปล้นชิงระหว่างกัน นอกจากนี้การเรียนรู้จากอารยธรรมของกลุ่มเร่ร่อนเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ระบบสังคม เศรษฐกิจ แล้วนำมาประยุกต์ใช้จนมีความเจริญทางด้าน การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ จนสามารถทำสงครามชิงอำนาจกับศูนย์อำนาจเดิมได้ ปรากฏการณ์นี้เป็นความเสื่อมของอารยธรรมต่าง ๆ ในโลก ใหม่ ได้แก่ 1.อารยธรรมเปอร์เซีย ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของอารยธรรมเปอร์เซีย เช่น 1. จักรวรรดิเปอร์เซียเป็นศูนย์กลางทางการค้าเชื่อมโยงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลาง 2. เป็นอาณาจักรที่ไม่ทำลายล้างบ้านเมืองและวัฒนธรรมของผู้พ่ายแพ้ เป็นต้น น. (171-172) นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมของอาณาจักรเปอร์เซียที่ให้รายละเอียดไว้อย่างน่าสนใจ เช่น ปรัชญาศาสนาโซโรแอสเตอร์ (Zoroaster) ซึ่งเป็นระบบคิดหลักของชาวเปอร์เซีย แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อคริสตศาสนา และมีส่วนในการสร้างความมั่นคงและการดำรงอยู่ได้ยาวนานของราชอาณาจักรเนื่องจากปรัชญาศาสนาโซโรแอสเตอร์เป็นศาสนาที่เน้นหลักจริยธรรมมากกว่าสัญลักษณ์หรือพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้แตกต่างจากอาณาจักรส่วนใหญ่ในยุคสมัยเดียวกัน (มัทนาเกษม, 2538: 139) รวมไปถึงความเชื่อในเรื่องเทวดา นางฟ้า วันสิ้นโลก การไปสู่สวรรค์และนรก, อิทธิพลทางเศรษฐกิจของเปอร์เซียสามารถเห็นได้จากการผลิตเงินเหรียญขึ้นใช้อย่างแพร่หลาย เป็นต้น น. (173-179)

2. อารยธรรมกรีก ผู้เขียนนำเสนอลักษณะเฉพาะที่สำคัญของอารยธรรมกรีก เช่น กรีกเป็นเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่อยู่ชายขอบของสองอารยธรรมใหญ่ซึ่งก็คืออียิปต์และตอนเหนือของเมโสโปเตเมีย, การเป็นชุมชนเมืองเล็ก ๆ ทำให้กรีกแตกต่างไปจากอารยธรรมอื่น ซึ่งก็คือ เป็นหนึ่งในอารยธรรมแรก ๆ ที่สร้างระบบคิดแบบเปิดเป็นระบบปรัชญาที่เน้นการคิดถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมไปถึงยังยึดหลักแสวงหาเหตุผลและข้อเท็จจริง มีความคิดสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนผ่าน วรรณกรรม ศิลปะ รวมไปถึงการปกครองที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของแนวคิดแบบประชาธิปไตย (บุญยงค์ เกศเทศ, 2551: 62) และผู้เขียนยังได้นำเสนอให้เห็นถึงโครงสร้างสังคมและความเชื่อที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับระบบสังคม และความเชื่อทางศาสนา รวมไปถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความเชื่อโลกหลังความตาย ซึ่งผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่ามีความแตกต่างไปจากอารยธรรมยุคเก่า เช่น อียิปต์และอารยธรรมยุคเดียวกัน เช่น อินเดีย เป็นต้น น. (185-189)

3. อารยธรรมอินเดีย ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอารยธรรมและศิลปะวัฒนธรรมอินเดียไว้อย่างน่าสนใจว่า อารยธรรมอินเดียเป็นรากฐานของอารยธรรมของคนในเอเชียใต้ซึ่งได้อาศัยอยู่ในหลาย ๆ ประเทศในเอเชียใต้ในปัจจุบัน เช่น อินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ เนปาล ภูฐานและศรีลังกา รวมไปถึงยังมีอิทธิพลต่ออารยธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2538: 52) อารยธรรมอินเดียในสมัยต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ เช่น ยุคพระเวท ราชวงศ์เมารยะ เป็นต้น การขยายตัวของเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดนครขนาดใหญ่ ได้แก่ ตักศิลา โกสัมพีและอุชเชนี รวมไปถึง ปาฐลึงบุตร และสุดท้ายราชวงศ์กุษาณะ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้สอดแทรกภาพประกอบที่น่าสนใจเกี่ยวกับอารยธรรมอินเดียที่มีความสำคัญในแต่ละยุคสมัย เช่น รูปเสนาหินที่สารนาถ สิงโตสี่หัวหลังหันชนกันสมัยพระเจ้าอโศกที่ถือว่ามี ความสวยงามมาก น. (201-209) 4. อารยธรรมจีน ผู้เขียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา สังคม เศรษฐกิจ ศิลปะ วัฒนธรรม ในช่วงสมัยอาณาจักรโจวตะวันออก โจวตะวันตก ซึ่งถือได้ว่าเริ่มต้นใกล้เคียงกับอารยธรรมอินเดีย คือประมาณ 1000 ปีก่อนคริสตกาล น. (210-214)

บทที่ 9 อารยธรรมยุคหลังเส้นทางสายไหม เป็นบทปิดท้ายที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับบทที่ 8 นำเสนอ อารยธรรมยุคหลังเส้นทางสายไหม ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ในช่วงต้นคริสตศตวรรษเส้นทางสายไหมมี 4 แขนงอารยธรรม ที่สำคัญ ได้แก่ กรีก-โรมัน ปาร์เทียน จีน และอินเดีย โดย อารยธรรมเหล่านี้มีพัฒนาการของตนเองมาอย่างยาวนาน มีความแตกต่างกัน ทั้งความหลากหลายทางสินค้า ศิลปะ และความคิด การแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันถือเป็นสิ่งที่ ตื่นตาตื่นใจของผู้คนในอารยธรรมนั้น ๆ และเนื่องจากการค้าขายสินค้าต่างแดนซึ่งมีมูลค่าสูง ก็เท่ากับว่าได้เพิ่ม ผลผลิตอันมีมูลรวมประชาชาติของแต่ละอารยธรรมเป็น อย่างมาก เกี่ยวกับเส้นทางสายไหม มีบันทึกทางการของ จีนว่า ได้พยายามเปิดเส้นทางการค้าเชื่อมไปยังอินเดียและ ดินแดนตะวันออกในช่วง 200 ปีก่อนคริสตศตวรรษ แต่ตามจริง แล้วเส้นทางสายไหมน่าจะเกิดขึ้นมาก่อนหน้านั้น เพียงแต่มี บันทึกว่าสมัยจิ๋นซีฮ่องเต้ได้ให้ข้าหลวงคนหนึ่งไปสำรวจ เส้นทางค้าขาย จึงถือให้ปีนั้นเป็นปีที่ค้นพบเส้นทางอย่าง เป็นทางการโดยเส้นทางสายไหมเริ่มจากฉาง ก้าวโดยสรุป หนังสือ ความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทาง

วัฒนธรรม นำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย ด้วยภาษาและ ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย และมีความหลากหลายด้านเนื้อหา เมื่อเทียบกับหนังสือเล่มอื่นที่มีลักษณะเนื้อหาที่ใกล้เคียง กัน รวมถึงได้สอดแทรกรูปภาพที่น่าสนใจ ทำให้หนังสือ น่าอ่านมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในแต่ละ บทได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับ เนื้อหาได้มากขึ้น หนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจ และ เพิ่มพูนองค์ความรู้สภาพสังคมและชีวิตมนุษย์ วิวัฒนาการ ของมนุษย์ทั้งทางกายภาพและทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของ อาณาจักรในยุคสมัยต่าง ๆ รวมถึงอารยธรรมต่าง ๆ ทั้งใน ยุคเก่า ก่อนเส้นทางสายไหม และหลังเส้นทางสายไหมได้ เป็นอย่างดี หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับนักศึกษาที่เรียนด้าน สังคมศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ประชาชนทั่วไป รวมไปถึงนัก วิชาการ ที่สนใจศึกษาและค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติมใน ประเด็นที่ได้กล่าวไป ดังนั้นจึงอยากฝากถึงหนังสือเล่มนี้ ให้เป็นอีกหนึ่งตัวเลือก เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และเพิ่มพูน องค์ความรู้ต่อไปในอนาคต

Reference

- Changkwan, P. (1995). *Ancient Civilization - Middle Ages (6nd ed.)*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Ketthet, B. (2008). *Human race culture*. Maha Sarakham: Maha Sarakham Publisher.
- Kekamon, M. (1995). *Ancient Western Civilization*. Bangkok: Sara.
- Ratanakul, S. (2006). *Eastern Civilization Chinese Civilization (2nd ed.)*. Nonthaburi: Petch Rung Printing.

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

เลขที่ 200 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ : 0-2577-1028 ต่อ 377, 378 โทรสาร : 0-2577-1053

www.eau.ac.th E-mail: eau_heritage@eau.ac.th

<http://eauheritage.eau.ac.th/>

ปรัชญา

“บ่อเกิดแห่งปัญญา คือ การศึกษาที่กว้างไกล”

(Wisdom Through Global Education)

วิสัยทัศน์

“มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อคุณภาพและคุณธรรมในเอเชีย”

(Learning University for Quality and Morality in Asia)

